

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

Vodič kroz sudsku praksu Evropskog suda za ljudska prava

Zaštita podataka

Ažurirano 31. avgusta 2025.

Pripremio Sekretarijat. Ne obavezuje Sud.

Molimo izdavače ili organizacije koji žele da prevedu i/ili da reproduciraju cjelokupni Vodič ili neki njegov dio u obliku štampane ili elektronske publikacije da popune obrazac za kontakt: [zahtjev za reprodukciju ili ponovno objavljivanje prevoda](#) kako bi dobili informacije o postupku davanja dozvole za objavljivanje.

Ako želite da znate na kojim se prevodima Vodiča kroz sudsku praksu trenutno radi, pogledajte spisak [prevoda u pripremi](#).

Ovaj Vodič je izvorno sastavljen na francuskom jeziku. Redovno se ažurira, a posljednje ažuriranje je izvršeno 31. avgusta 2025. Može podlijegati uredničkoj reviziji.

Vodiči kroz sudsku praksu mogu se preuzeti na adresi <https://ks.echr.coe.int>. Za najnovije podatke o publikacijama pratite nalog Suda na X-u na adresi https://x.com/ECHR_CEDH.

Ovaj prevod je objavljen u dogovoru sa Vijećem Evrope i Evropskim sudom za ljudska prava. Isključivu odgovornost za njega snosi prevodilačka agencija Alkemist d.o.o. © Vijeće Evrope / Evropski sud za ljudska prava, 2025.

Sadržaj

Sadržaj	3
Napomena čitaocima	6
Uvod	7
I. Osnovne definicije i načela zaštite podataka	7
A. Terminologija u oblasti zaštite podataka	7
1. Pojam ličnih podataka i njegov opseg	7
2. Posebne kategorije podataka	11
a. Takozvane „osjetljive“ kategorije	12
i. Podaci koji otkrivaju rasno ili etničko porijeklo	12
ii. Podaci koji otkrivaju politička mišljenja i Ostalovjerska ili druga uvjerenja, uključujući filozofska	12
iii. Podaci koji otkrivaju članstvo u sindikatu	13
iv. Genetski i biometrijski podaci	13
v. Podaci koji se odnose na zdravlje, seksualni život ili seksualnu orijentaciju	14
vi. Podaci o krivičnim djelima i osudama	15
b. Druge kategorije podataka	16
i. Podaci o zapošljavanju	17
ii. Finansijski podaci	17
iii. Podaci o telefonskom saobraćaju	18
iv. Uzorci glasa	19
v. GPS podaci o lokaciji	20
vi. Fotografija	21
B. Dva aspekta (negativni i pozitivni) zaštite podataka	23
C. Tri „testa“ zaštite podataka	26
1. Da li je miješanje bilo zakonito?	26
2. Da li je miješanje težilo legitimnom cilju?	29
3. Da li je miješanje bilo „neophodno u demokratskom društvu“?	31
a. Zahtjev da se količina prikupljenih ili zabilježenih podataka svede na najmanju moguću mjeru	31
b. Zahtjev tačnosti i ažuriranja podataka	32
c. Zahtjev da se podaci ne čuvaju duže nego što je to potrebno za ispunjenje svrhe za koju su zabilježeni	33
d. Zahtjev da se upotreba podataka ograniči na svrhu za koju su zabilježeni	34
e. Zahtjev transparentnosti postupaka obrade podataka	34
II. Zaštita podataka i pravo na poštovanje privatnog života (Član 8. Konvencije)	36
A. Postupci koji se vrše na podacima koji mogu narušiti pravo na poštovanje privatnog života	36
1. Prikupljanje ličnih podataka	36
a. Prikupljanje podataka od strane vlasti putem tajnog nadzora	36
i. Prislušivanje telefona i bilježenje biranih brojeva	37
ii. Presretanje poruka na pejdžerima	38
iii. Audio-nadzor i video-nadzor	38
iv. Geolociranje vozila putem GPS-a	39

v. Nadzor od strane privatnih detektiva	40
vi. Praćenje prepiske.....	40
vii. Tajni nadzor, špijunaža i operacije masovnog nadzora	40
b. Prikupljanje podataka od strane poslodavaca na radnom mjestu	42
c. Prikupljanje podataka koji će se koristiti kao dokaz u sudskim postupcima	44
i. Pretresi i zapljene	45
ii. Obavezni medicinski postupci za potrebe uzorkovanja ćelija	48
d. Prikupljanje ličnih podataka u medicinskom kontekstu	49
e. Obavezno saopštavanje ličnih podataka	50
2. Zadržavanje ličnih podataka	51
a. Pohranjivanje ličnih podataka u svrhu suzbijanja kriminala	51
i. Nediskriminatornost i nediferenciranost pohranjenih podataka	52
ii. Period zadržavanja podataka	54
iii. Zaštitne mjere koje se odnose na uništenje ili brisanje pohranjenih podataka	56
iv. Jemstva usmjerena na regulisanje pristupa trećih strana i zaštitu integriteta i povjerljivosti podataka	57
b. Zadržavanje zdravstvenih podataka.....	58
c. Pohranjivanje ličnih podataka na internetu u novinarske svrhe	59
3. Otkrivanje ličnih podataka	59
a. Uticaj prethodne saglasnosti	60
b. Otkrivanje podataka u kontekstu sudskog postupka	62
c. Otkrivanje podataka u cilju zaštite javnog zdravlja.....	64
d. Otkrivanje podataka u cilju zaštite nacionalne sigurnosti	65
e. Otkrivanje podataka u cilju zaštite ekonomske dobrobiti zemlje	65
f. Masovno otkrivanje ličnih podataka.....	66
B. Prava nosilaca podataka	67
1. Pravo na pristup sopstvenim podacima	67
2. Pravo na ispravku	70
3. Pravo na brisanje podataka	71
a. „Pravo na zaborav”	72
b. Ostali konteksti.....	74
4. Pravo na uživanje posebnih procesnih zaštitnih mjera i djelotvornog procesnog okvira za zaštitu prava osobe	76

III. Odnos sa drugim odredbama Konvencije i protokola uz nju 79

A. Zaštita podataka i materijalna prava	80
1. Zaštita podataka i sloboda misli, savjesti i vjeroispovijesti (član 9. Konvencije)	81
2. Zaštita podataka i sloboda izražavanja (član 10. Konvencije)	82
3. Zaštita podataka i zabrana diskriminacije (član 14. Konvencije).....	86
4. Zaštita podataka i pravo na nesmetano uživanje imovine (član 1. Protokola br. 1).....	86
5. Zaštita podataka i sloboda kretanja (član 2. Protokola br. 4)	87
B. Zaštita podataka i procesna prava	88
1. Pravo na pravično suđenje (član 6. Konvencije)	88
a. Opšta jemstva (član 6. stav 1. Konvencije)	88
i. Ravnopravnost stranaka u postupku i poštovanje načela akuzatornosti u postupcima koji uključuju osjetljive ili povjerljive informacije	89
ii. Obrazloženje sudskih odluka i zaštita podataka	89
iii. Upotreba ličnih podataka prikupljenih nezakonito ili u suprotnosti sa članom 8. kao dokaza	90
iv. Javna rasprava i javno izricanje presuda i povjerljivost podataka	90
v. Dužina trajanja sudskog postupka koji se odnosi na zaštitu podataka	91

b. Posebna jamstva (član 6. stavovi 2. i 3. Konvencije)	91
i. Zaštita podataka i pravo na pretpostavku nevinosti (član 6. stav 2. Konvencije) ...	91
ii. Zaštita podataka i prava odbrane (član 6. stav 3. tačka (b) Konvencije)	92
2. Pravo na djelotvoran pravni lijek (član 13. Konvencije).....	93
3. Pravo na slobodu i sigurnost (član 5. Konvencije)	95
IV. Savremeni izazovi zaštite podataka	97
A. Tehnološki napredak, algoritmi i vještačka inteligencija	97
B. Internet i pretraživači	99
C. Prenosi podataka i protoci podataka	100
Lista citiranih predmeta	101

Napomena čitaocima

Ovaj Vodič dio je serije vodiča kroz sudsku praksu koje objavljuje Evropski sud za ljudska prava (u daljnjem tekstu: „Sud”, „Evropski sud” ili „Sud u Strazburu”) kako bi obavijestio pravnike o temeljnim presudama i odlukama koje je Sud donio. U ovom Vodiču analizira se i sažima sudska praksa po različitim članovima Evropske konvencije o ljudskim pravima (u daljnjem tekstu: „Konvencija” ili „Evropska konvencija”) u vezi sa zaštitom podataka. Treba ga tumačiti zajedno sa vodičima o sudskoj praksi po članu na koji se sistematski poziva.

Citirana sudska praksa izabrana je među ključnim, važnim i/ili nedavno donijetim presudama i odlukama. *

Presude i odluke Suda ne služe samo da bi se odlučivalo o predmetima koji su pred njega iznijeti nego i da bi se razjasnila, zaštitila i razvila pravila utvrđena Konvencijom, čime se doprinosi tome da države poštuju obaveze koje su preuzele kao strane ugovornice (*Irska protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 18. januara 1978, stav 154, Serija A, br. 25 i, nedavno, *Jeronovičs protiv Latvije* [VV], br. 44898/10, stav 109, 5. jula 2016).

Zadatak sistema koji je uspostavljen Konvencijom jeste da u opštem interesu odlučuje o pitanjima javne politike, čime se uzdižu standardi zaštite ljudskih prava i širi sudska praksa u toj oblasti na cijelu zajednicu strana ugovornica Konvencije (*Konstantin Markin protiv Rusije* [VV], 30078/06, stav 89, ESLJP 2012). Zaista, Sud naglašava ulogu Konvencije kao „konstitutivnog instrumenta evropskog javnog reda” u oblasti ljudskih prava (*Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi protiv Irske* [VV], br. 45036/98, stav 156, ESLJP 2005-VI i, nedavno, *N.D. i N.T. protiv Španije* [VV], br. 8675/15 i 8697/15, stav 110, 13. februara 2020).

Protokolom br. 15 uz Konvenciju nedavno je u Preambulu Konvencije dodato načelo supsidijarnosti. Ovo načelo „predviđa zajedničku odgovornost strana ugovornica i Suda” u pogledu zaštite ljudskih prava, pri čemu domaće vlasti i sudovi moraju da tumače i primjenjuju domaće pravo na način kojim se u najvećoj mogućoj mjeri poštuju prava i slobode definisane Konvencijom i Protokolima uz nju (*Grzęda protiv Poljske* [VV], stav 324).

---

*. Citirana sudska praksa može biti na jednom ili oba službena jezika (engleski i francuski) Suda i Evropske komisije za ljudska prava. Osim ako nije drugačije naznačeno, sve reference se odnose na presude o meritumu koje je donijelo neko Vijeće Suda. Skraćenica „(odl.)” upućuje na odluku Suda, dok skraćenica „[VV]” označava da je predmet razmatralo Veliko vijeće. Presude Vijeća koje nisu bile pravosnažne u trenutku objavljivanja ovog ažuriranog teksta označene su znakom (*).

Uvod

1. Tehnološki napredak doveo je do naglog porasta u nadzoru, presretanju komunikacija i zadržavanju podataka, što je zauzvrat dovelo do velikih izazova u oblasti zaštite ličnih podataka. Od presude u predmetu *Leander protiv Švedske* iz 1987. godine, u kojoj je „stari” Sud po prvi put analizirao pitanje pohranjivanja ličnih podataka pojedinca koje vrše javne vlasti, došlo je do značajnog razvoja sudske prakse organa Konvencije u ovom području.
2. Sud je u proteklim godinama razmatrao mnoge situacije u kojima su se javila pitanja o ovoj temi. Širok spektar aktivnosti koje se odnose na podatke o ličnosti, kao što su prikupljanje, pohranjivanje, upotreba i širenje takvih podataka, sada je obuhvaćen obimnom sudskom praksom organa Konvencije koja će biti opisana u ovom vodiču. Ta se sudska praksa razvila u skladu s brzim razvojem informacionih i komunikacionih tehnologija.

I. Osnovne definicije i načela zaštite podataka

3. Pravo na zaštitu ličnih podataka nije autonomno pravo među raznim konvencijskim pravima i slobodama. Sud je ipak priznao da je zaštita ličnih podataka od temeljne važnosti za uživanje prava osobe na poštovanje privatnog i porodičnog života, doma i prepiske zajamčenog članom 8. Konvencije (*Satakunnan Markkinapörssi Oy i Satamedia Oy protiv Finske* [VV], 2017, stav 137; *Z protiv Finske*, 1997, stav 95; *L.B. protiv Mađarske* [VV], 2023, stav 103). Taj član je glavni nosilac preko kojeg su lični podaci zaštićeni u sistemu Konvencije, iako do razmatranja u vezi s tom zaštitom može doći i na osnovu drugih odredbi Konvencije i protokola uz nju.

A. Terminologija u oblasti zaštite podataka

4. Razvoj tehnologija doveo je do porasta broja vrsta postupaka koji uključuju lične podatke koji mogu predstavljati „automatsku obradu”. Uprkos širokom pristupu Suda definiciji pojma „privatan život”, koji mu je omogućio da izgradi sudsku praksu u skladu s razvojem društva, određeni postupak obrade podataka neće nužno ulaziti u opseg primjene člana 8. niti će nužno ugrožavati neki od interesa zaštićenih tim članom.

1. Pojam ličnih podataka i njegov opseg

5. Sud u svojim presudama pojam „ličnih podataka” objašnjava pozivajući se na *Konvenciju Vijeća Evrope br. 108 zaštititi pojedinaca u pogledu automatske obrade ličnih podataka* od 28. januara 1981. godine, koja je stupila na snagu 1985. godine, a ažurirana je 2018. („*Konvencija 108*”), čija je svrha da „na teritoriji svake strane potpisnice osigura svakom pojedincu poštovanje njegovih prava i osnovnih sloboda, a naročito prava na privatnost u pogledu automatske obrade ličnih podataka koji se na njega odnose” (član 1) (*Amann protiv Švajcarske* [VV], 2000, stav 65; *Haralambie protiv Rumunije*, 2009, stav 77). Sud je jasno naznačio da se, na osnovu člana 2. *Konvencije 108*, pojam ličnih podataka definiše kao „svaka informacija koja se odnosi na pojedinca čiji je identitet utvrđen ili se može utvrditi” (*Amann protiv Švajcarske* [VV], 2000, stav 65; *Haralambie protiv Rumunije*, 2009, stav 77).

6. Ti podaci obuhvataju ne samo informacije kojima se neposredno utvrđuje identitet pojedinca („nosilac podataka”), kao što su ime i prezime (*Guillot protiv Francuske*, 1996, stavovi 21–22; *Mentzen protiv Latvije* (odl.), 2004; *Güzel Erdagöz protiv Turske*, 2008, stav 43; *Garnaga protiv Ukrajine*, 2013, stav 36; *Henry Kismoun protiv Francuske*, 2013, stav 25; *Hájovský protiv Slovačke*, 2021, stavovi 11–12. i 41), već i svaki element kojim se posredno utvrđuje identitet pojedinca, kao što je dinamička IP (internet protokol) adresa (*Benedik protiv Slovenije*, 2018, stavovi 107–108; vidjeti i, u vezi sa IP adresom prikriivenom VPN-om, *Le Marrec protiv Francuske* (odl.), 2024, stavovi 51. i 54).

7. Iako se čini da se pitanje zaštite ličnih podataka uglavnom odnosi na pojedince, u pogledu njihovog prava na poštovanje privatnog života iz člana 8, pravna lica su također ovlaštena pozvati se na to pravo pred Sudom ako su neposredno pogođena mjerom koja predstavlja povredu njihovog prava na poštovanje „prepiske” ili „doma”. To je bio slučaj, na primjer, kada je preduzeću naloženo da dostavi kopiju svih podataka sa servera koji dijeli s drugim preduzećima (*Bernh Larsen Holding AS i drugi protiv Norveške*, 2013, stav 106) ili kada je Ministarstvo odbrane, po nalogu, presrela prepiske nevladinih organizacija za građanske slobode (*Liberty i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2008, stavovi 56–57). Međutim, u predmetu koji se odnosi na mjere koje uključuju zaštitu ličnih podataka članova vjerske organizacije i poštovanje njihovog „privatnog života”, organizacija nije bila neposredno pogođena i, shodno tome, nije bila „žrtva” u smislu člana 34. Konvencije (*Avilkina i drugi protiv Rusije*, 2013, stav 59).

8. Lični podaci mogu biti vrlo različitih oblika. Na primjer:

- informacije o internet pretplatnicima povezane s određenim dinamičkim IP adresama dodijeljenim u određeno vrijeme (*Benedik protiv Slovenije*, 2018, stavovi 108–109), uključujući IP adresu prikrivenu VPN-om ako se podnositelj predstavke može identifikovati i locirati (*Le Marrec protiv Francuske* (odl.), 2024, stav 54);
- snimci izrađeni da bi se upotrebljavali kao uzorci glasa, koji su trajne prirode i podvrgnuti postupku analize koji je neposredno relevantan za utvrđivanje identiteta osobe u kontekstu drugih ličnih podataka (*P.G. i J.H. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2001, stav 59);
- uzorci ćelija i DNK profili (*S. i Marper protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2008, stavovi 70–77) ili otisci prstiju (*ibid.*, stav 84) koji, bez obzira na njihov objektivni i neoborivi karakter, sadrže jedinstvene informacije o datom pojedincu i omogućavaju njegovu preciznu identifikaciju u širokom rasponu okolnosti (*ibid.*, stav 85);
- informacije o određenom pojedincu dobijene iz bankovnih dokumenata, bilo da se radi o osjetljivim podacima ili profesionalnoj djelatnosti (*M.N. i drugi protiv San Marina*, 2015, stavovi 51. et seq.), ili iz baze podataka Službe za informacije o poreskim obveznicima, uključujući, naročito, podatke o prihodima i neto imovini te sve tekuće predmete pred poreskim organima (*Casarini protiv Italije* (odl.), 2024, stavovi 56–57);
- podaci o zanimanju pojedinca čiji je identitet utvrđen ili ga je moguće utvrditi, koje je prikupila i čuva policija (*Khelili protiv Švajcarske*, 2011, stav 56);
- podaci o korištenju interneta i razmjeni poruka (Yahoo) od strane zaposlenog na radnom mjestu, koji su dobijeni putem nadzora (*Bărbulescu protiv Rumunije* [VV], 2017, stav 18, stavovi 74–81);
- kopija elektronskih podataka zaplenjenih u advokatskoj kancelariji, iako nisu dešifrovani, transkribirani ili zvanično pripisani svojim vlasnicima (*Kirdök i drugi protiv Turske*, 2019, stav 36);
- podaci prikupljeni u kontekstu neprikrivenog video-nadzora na univerzitetu (*Antović i Mirković protiv Crne Gore*, 2017, stavovi 44–45);
- informacije o oporezivom dohotku i imovini većeg broja pojedinaca, bez obzira na činjenicu da je javnost pod određenim uslovima mogla pristupiti tim podacima (*Satakunnan Markkinapörssi Oy i Satamedia Oy protiv Finske* [VV], 2017, stav 138);
- podaci o rođenju i napuštanju pojedinca, uključujući informacije potrebne za otkrivanje istine o nekom važnom aspektu njihovog ličnog identiteta (*Gaskin protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 1989, stav 39; *Mikulić protiv Hrvatske*, 2002, stavovi 54–64; *Odièvre protiv Francuske* [VV], 2003, stavovi 28–29; *Gauvin-Fournis i Silliau protiv Francuske*, 2023, stavovi 106. i 112; *Cherrier protiv Francuske*, 2024, stav 50);

- podaci uključeni u brakorazvodni sporazum, koji uključuju pojedinosti o podjeli bračne imovine, starateljstvu i boravištu maloljetne djece, sporazum o izdržavanju i pregled imovine/dohotka podnositelja predstavke (*Liebscher protiv Austrije*, 2021, stavovi 31. i 68);
- video-snimci razgovora koje je putem skrivene kamere snimio pojedinac u profesionalnom kontekstu, a koji su na kraju korišteni u krivičnom postupku protiv podnositelja predstavke (*Sârbu protiv Rumunije*, 2023, stavovi 39–41);

9. Na osnovu člana 2. **Konvencije 108**, „obrada podataka” uključuje: „svaki postupak ili skup postupaka koji se vrše na ličnim podacima, kao što su prikupljanje, pohranjivanje, čuvanje, izmjena, preuzimanje, otkrivanje, stavljanje na raspolaganje, brisanje, ili uništavanje podataka, ili primjena logičkih i/ili aritmetičkih operacija na tim podacima”. Razvoj tehnologija doveo je do porasta broja vrsta postupaka koji uključuju lične podatke koji mogu predstavljati obradu. Sud je utvrdio sljedeće uobičajene primjere:

- prikupljanje od strane policije informacija o pretplatnicima povezanih s posebnom dinamičkom IP adresom pojedinca od pružatelja internet usluga (*Benedik protiv Slovenije*, 2018, stavovi 108–109);
- prikupljanje i skladištenje javnih informacija o pojedincu, na primjer, o njegovoj političkoj aktivnosti (*Rotaru protiv Rumunije* [VV], 2000, stavovi 43–44; *Association “21. decembra 1989” i drugi protiv Rumunije*, 2011, stavovi 167–168; *Amann protiv Švajcarske* [VV], 2000, stavovi 65–67; *Catt protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2019, stav 93);
- uvrštavanje pojedinca u internu pravosudnu bazu podataka odgovarajućeg ministarstva (*L.F. protiv Francuske* (odl.), 2024, stav 30), u nacionalnu pravosudnu bazu podataka o seksualnim prestupnicima (*Gardel protiv Francuske*, 2009, stav 58) ili u nacionalnu bazu podataka koja se odnosi na bilo koji krivični postupak pokrenut protiv pojedinca (*N.F. i drugi protiv Rusije*, 2023, stavovi 34. i 49) te prikupljanje i pohranjivanje otisaka prstiju osumnjičenog (*M.K. protiv Francuske*, 2013, stav 29);
- tajno snimanje u policijskoj stanici, radi trajnog pohranjivanja, uzoraka glasova koji se upotrebljavaju za utvrđivanje identiteta dotičnih pojedinaca postupkom analize u kontekstu drugih ličnih podataka (*P.G. i J.H. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2001, stavovi 59–60);
- snimanje pojedinca u policijskoj prostoriji za razgovore kamerama koje su postavljene iz sigurnosnih razloga i bile su potpuno vidljive, uz trajno evidentiranje snimka i njegovo uključivanje u montažu radi daljnje upotrebe (*Perry protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2003, stav 41);
- sistematsko prikupljanje i zadržavanje podataka GPS praćenja koji pokazuju gdje se nosilac podataka nalazio i kuda se kretao u javnim prostorima (*Uzun protiv Njemačke*, 2010, stavovi 49–53);
- objavljivanje u časopisu članka sa fotografijama poznatih osoba snimljenim bez njihovog znanja (*Von Hannover protiv Njemačke (br. 2)* [VV], 2012, stavovi 95–99);
- snimanje i otkrivanje medijima CCTV snimka na kom se vidi kako pojedinac pokušava počiniti samoubistvo na javnom mjestu (*Peck protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2003, stavovi 59–63);
- evidentiranje i pohranjivanje od strane policije podataka o navodnom zanimanju pojedinca (*Khelili protiv Švajcarske*, 2011, stav 56);
- otkrivanje novinarima vrlo osjetljivih povjerljivih informacija o privatnom životu pacijenta od strane psihijatrijske bolnice (*Mockutė protiv Litvanije*, 2018, stav 99);
- prikupljanje od strane države, u okviru mjera protiv dopinga u sportu, informacija o lokaciji i svakodnevnim aktivnostima profesionalnih sportista, čak i vikendom (*National Federation of Sportspersons’ Associations and Unions (FNASS) i drugi protiv Francuske*, 2018, stavovi 155–159);

- sistematsko skeniranje i otpremanje privatne prepiske zatvorenika, ulazne i izlazne, na server nacionalne pravosudne mreže (*Nuh Uzun i drugi protiv Turske*, 2022, stavovi 80–82);
- upotreba tehnologije za prepoznavanje lica, prvo radi identifikacije podnositelja predstavke, koji je sam održao demonstraciju bez prethodne najave, sa fotografija i video-snimka objavljenih na Telegram kanalu, a drugo, radi njegovog lociranja i hapšenja dok je putovao metroom (*Glukhin protiv Rusije*, 2023, stav 73).

10. Sud takve mjere gotovo uvijek smatra miješanjem, različitog stepena ozbiljnosti, u pravo na poštovanje privatnog života, doma i prepiske nosilaca podataka.

11. Međutim, ne ulaze svi postupci koji se vrše na ličnim podacima u opseg primjene člana 8. niti automatski predstavljaju miješanje u odgovarajuća prava. Tako je u predmetu *Mehmedović protiv Švajcarske* (odl.), 2018 (stav 18), Sud zauzeo stav da oskudne informacije o podnositeljici predstavke, koje su prikupljene slučajno i nisu bile relevantne za predmetnu istragu, ni na koji način nisu predstavljale sistematsko ili trajno prikupljanje podataka te stoga nisu predstavljale miješanje u njeno pravo na poštovanje privatnog života. Pored toga, u predmetu *Cakicisoy i drugi protiv Kipra* (odl.), 2014, stavovi 50–52, činjenica da su vlasti uzele uzorke krvi od podnositelja predstavke kako bi izdvojile njihove DNK profile za program ekshumacije radi utvrđivanja identiteta posmrtnih ostataka njihovih preminulih srodnika i da su uzorci uništeni po isteku obrasca saglasnosti nije se smatrala miješanjem u pravo podnositelja predstavke na poštovanje privatnog života

12. Iz sudske prakse Suda vidljivo je da postupci koji se obavljaju na ličnim podacima ulaze u opseg primjene člana 8. ako su se informacije prikupljale o tačno određenom pojedincu (*Amann protiv Švajcarske* [VV], 2000, stavovi 66–67; *Rotaru protiv Rumunije* [VV], 2000, stavovi 43–44), ako su se ti podaci sistematski ili trajno bilježili (*Uzun protiv Njemačke*, 2010, stav 51), ako su se upotrebljavali u postupku analize koji je neposredno namijenjen utvrđivanju identiteta pojedinca u svjetlu drugih ličnih podataka (*P.G. and J.H. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2001, stav 57) ili ako su objavljeni na način ili u mjeri koji prevazilaze ono što su nosioci podataka mogli razumno očekivati (*Peck protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2003, stavovi 58–59; *Perry protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2003, stav 38). Druga razmatranja uključuju određen kontekst u kojem su informacije o pojedincu zabilježene i zadržane, prirodu evidencije, način na koji se ta evidencija upotrebljava i obrađuje te rezultate koji se mogu dobiti (*S. i Marper protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2008, stav 67).

13. Značajan element, iako ne nužno odlučujući, jeste da li pojedinac ima razumno pravo očekivati zaštitu svojeg privatnog života (*Perry protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2003, stav 37; *Bărbulescu protiv Rumunije* [VV], 2017, stav 80; *Glukhin protiv Rusije*, 2023, stav 66). Kad je riječ o aktivnostima na internetu, anonimnost ličnih podataka biće ključni faktor u toj ocjeni, a činjenica da pretplatnik pružatelja internet usluga nije sakrio svoju dinamičku IP adresu nije odlučujuća pri ocjeni toga da li je njegovo očekivanje privatnosti bilo razumno s objektivnog stanovišta (*Benedik protiv Slovenije*, 2018, stav 116). Uputstva poslodavca ne mogu svesti na nulu privatni društveni život na radnom mjestu. Poštovanje privatnog života i privatnosti prepiske i dalje postoji, čak i ako su ograničeni u mjeri u kojoj je to nužno (*Bărbulescu protiv Rumunije* [VV], 2017, stavovi 80–81; vidjeti i, for the professional context, *Sârbu protiv Rumunije*, 2023, stavovi 37–38; vidjeti i, u kontekstu nadzora političke partije nad elektronskom prepiskom svojih članova, *Tena Arregui protiv Španije*, 2024, stav 38). Nadzor radnji ili kretanja pojedinca na javnom mjestu putem mehanizama nadzora može potpasti pod opseg primjene člana 8. čim nastane bilo kakav sistemski ili trajni zapis takvih ličnih podataka (*Glukhin protiv Rusije*, 2023, stav 66) ili kada njihovo otkrivanje, po svom načinu ili obimu, prevazilazi ono što su pojedinci razumno mogli očekivati (*Peck protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2003, stav 62; *Perry protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2003, stavovi 41–43). Kad je riječ o novinskim člancima o hapšenju televizijskog glumca, proračunih fotografijama, Sud je utvrdio da je „legitimno očekivanje” glumca da će njegov privatni život biti djelotvorno zaštićen umanjeno činjenicom da je „aktivno težio da bude u centru pažnje” otkrivajući pojedinosti o svojem privatnom životu u brojnim intervjuima (*Axel Springer AG protiv Njemačke* [VV], 2012, stav 101).

14. Kad je riječ o prirodi prikupljenih podataka, neke vrste ličnih podataka i određene metode obrade su problematičnije od drugih jer se njima otkrivaju osjetljivije informacije o ponašanju, mišljenjima ili osjećanjima pojedinaca (predmet *Uzun protiv Njemačke*, 2010, stav 52, u kojem je Sud podatke prikupljene GPS-om uporedio s podacima prikupljenim uređajima za video ili audio nadzor). Pohranjivanje ili otkrivanje, bez saglasnosti nosioca podataka, vrlo intimnih ili osjetljivih podataka, koji se odnose, na primjer, na zdravlje pojedinca, nužno ulazi u opseg primjene člana 8. (*Z protiv Finske*, 1997, stav 71; *Radu protiv Republike Moldavije*, 2014, stav 27; *Mockutė protiv Litvanije*, 2018, stavovi 93–95). S obzirom na prirodu i količinu ličnih podataka koje sadrže uzorci ćelija, njihovo zadržavanje samo po sebi mora se smatrati miješanjem u pravo na poštovanje privatnog života datih pojedinaca, čak i ako je samo ograničen dio tih podataka stvarno izdvojen ili upotrijebljen od strane vlasti i nije nastala nikakva neposredna šteta (*S. i Marper protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2008, stavovi 70–77).

15. Činjenica da su lični podaci već u javnom domenu ili da im javnost može pristupiti ne isključuje nužno te podatke iz zaštite člana 8. (*Satakunnan Markkinapörssi Oy and Satamedia Oy protiv Finske* [VV], 2017, stav 134; *L.B. protiv Mađarske* [VV], 2023, stav 104). Podaci javne prirode mogu potpadati u „privatan život” pojedinca kad se sistematski prikupljaju i pohranjuju (*P.G. i J.H. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2001, stav 57; *Peck protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2003, stavovi 58–59; *Perry protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2003, stav 38), čak i bez upotrebe metoda tajne prisluškivanja (*Rotaru protiv Rumunije* [VV], 2000, stavovi 43–44; *Antović i Mirković protiv Crne Gore*, 2017, stavovi 44–45). Članom 8. Konvencije predviđeno je pravo na određeni oblik informacionog samoopredjeljenja, koje pojedincima omogućava da se pozivaju na svoje pravo na privatnost u pogledu podataka koji se, iako su neutralni, prikupljaju, obrađuju i šire zajedno i u takvom obliku ili na takav način da dolazi do miješanja u prava iz člana 8. (*Satakunnan Markkinapörssi Oy i Satamedia Oy protiv Finske* [VV], 2017, stav 137; *L.B. protiv Mađarske* [VV], 2023, stav 103).

16. U većini predmeta u kojima je svrha obrade ličnih podataka bila omogućiti vlastima sprovođenje istrage o nosiocu podataka ili prikupljanje dokaza u sudskim postupcima pred domaćim sudovima, Sud je utvrdio da takva obrada spada u opseg primjene člana 8. i da je dovela do miješanja u poštovanje privatnog života date osobe (*Perry protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2003, stavovi 39–43; *Uzun protiv Njemačke*, 2010, stavovi 51–52; *Vukota-Bojić protiv Švajcarske*, 2016, stavovi 57–59; *López Ribalda i drugi protiv Španije* [VV], 2019, stav 94; *Sârbu protiv Rumunije*, 2023, stavovi 38. i 41; uporediti nasuprot tome predmet *Lupker i drugi protiv Nizozemske*, 1992, o upotrebi od strane policije, u svrhu utvrđivanja identiteta podnositelja predstavke, fotografija koje su dobrovoljno predate vlastima ili koje je policija snimila u vezi sa prethodnim hapšenjima; predmet *Friedl protiv Austrije*, 1994, stavovi 50–51, o snimanju fotografija od strane vlasti tokom demonstracije radi pokretanja istrage protiv podnositelja zbog saobraćajnih prekršaja).

17. Najzad, da bi se član 8. mogao primijeniti, rezultati obrade ličnih podataka moraju doseći određeni stepen ozbiljnosti i to na način koji dovodi u pitanje lično uživanje prava na poštovanje privatnog života (*M.L. i W.W. protiv Njemačke*, 2018, stav 88). U predmetu *Vučina protiv Hrvatske* (odl.) 2019 (stav 50), Sud je odbacio kao nespojiv *ratione materiae* prigovor zbog objave fotografije u ženskom časopisu s pogrešnim naslovom u kojem je podnositeljica predstavke nazvana imenom druge osobe. Prema mišljenju Suda, nizak stepen ozbiljnosti te greške i veoma ograničene neprijatnosti koje su nastale nisu bili dovoljni da bi član 8. bio primijenjen.

2. Posebne kategorije podataka

18. Prema mišljenju Suda, određene vrlo intimne ili osjetljive informacije jasno opravdavaju pojačanu zaštitu. Potrebno je obratiti pažnju i na druge kategorije podataka, imajući u vidu tehnološki razvoj koji proširuje mogućnosti pristupa takvim podacima i dovodi do veće interoperabilnosti.

a. Takozvane „osjetljive” kategorije

19. Na osnovu člana 6. [Konvencije 108](#), lični podaci koji otkrivaju rasno porijeklo, politička mišljenja, vjerska ili druga uvjerenja te informacije o zdravstvenom ili seksualnom životu pojedinca ili o bilo kakvim krivičnim osudama ne mogu se automatski obrađivati osim ako domaćim pravom nisu predviđene odgovarajuće zaštitne mjere. Informacije koje spadaju u te kategorije, koje je Sud opisao kao „osjetljive”, prema njegovom mišljenju, zahtijevaju povećan stepen zaštite.

i. Podaci koji otkrivaju rasno ili etničko porijeklo

20. Etnički identitet pojedinca mora se smatrati važnim elementom privatnog života (*S. i Marper protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2008, stav 66; *Ciubotaru protiv Moldavije*, 2010, stav 49). Podaci su od posebne važnosti kada bi mogli otkriti etničko ili drugo porijeklo osobe, imajući u vidu brz razvoj u području genetike i informacione tehnologije (*S. i Marper protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2008, stav 71). Uzorci i profili DNK-a sadrže mnogo osjetljivih informacija i omogućavaju vlastima utvrđivanje genetskih veza između pojedinaca i procjenu njihovog vjerovatnog etničkog porijekla (*ibid.*, stavovi 72–77; *Aycaguer protiv Francuske*, 2017, stav 33). U predmetu koji se odnosi na evidentiranje etničkog porijekla pojedinca u službenim registrima, Sud je, naglašavajući vrlo osjetljivu prirodu evidentiranja takvih podataka, potvrdio da postoji pozitivna obaveza države da uspostavi postupak kojim bi nosiocu podataka omogućila da promijeni svoju evidentiranu etničku pripadnost na osnovu objektivno provjerljivih dokaza (*Ciubotaru protiv Moldavije*, 2010, stavovi 52–59).

ii. Podaci koji otkrivaju politička mišljenja i Ostalovjerska ili druga uvjerenja, uključujući filozofska

21. Podaci koji otkrivaju politička mišljenja smatraju se „osjetljivom” kategorijom ličnih podataka i, prema mišljenju Suda, neprihvatljivo je da domaće vlasti zanemare taj aspekt obradom takvih podataka u skladu s uobičajenim domaćim pravilima, ne uzimajući u obzir potrebu za pojačanom zaštitom (*Catt protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2019, stav 112). U predmetu *Catt protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, koji se tiče pohranjivanja podataka koji se odnose na miroljubivog demonstranta u policijsku bazu podataka, domaći sudovi pozvali su se samo na opšti zakon o zaštiti podataka prilikom ispitivanja zakonitosti miješanja. Sud je utvrdio povredu člana 8. ističući da je osjetljiva priroda predmetnih podataka trebala predstavljati ključni element predmeta pred domaćim sudovima, kao što je to bio slučaj pred Sudom (*ibid.*, stav 112). Sud je na isti način utvrdio povredu člana 8. u predmetu *M.D. i drugi protiv Španije*, 2022, stavovi 63–64, koji se odnosi na izvještaj koji je policija sačinila o sudijama koji su svoje funkcije vršili u Kataloniji i koji su potpisali proglas u kojem su iznijeli svoje pravno mišljenje u korist mogućnosti da katalonski narod koristi tzv. „pravo odlučivanja”, a u izvještaju se posebno otkrivaju politički stavovi određenih podnositelja predstavke. Sud je također naglasio da lični podaci koji otkrivaju politička uvjerenja treba da imaju povećan nivo zaštite (predmet *Glukhin protiv Rusije*, 2023, stavovi 76. i 86, u kojem su lični podaci podnositelja predstavke koji su obrađeni sadržali informacije o njegovom učešću u mirnom protestu, i predmet *Selishcheva i drugi protiv Rusije*, 2025, stav 33, u kojem su se prikupljeni lični podaci odnosili na politička uvjerenja i aktivnosti podnositelja predstavke).

22. Pravo na zaštitu ličnih podataka koji otkrivaju vjerska ili druga uvjerenja pojedinca, uključujući filozofska, Sud je ispitivao u predmetima *Sinan Işık protiv Turske*, 2010 (stav 37) i *Mockuté protiv Litvanije*, 2018 (stav 117). Kad je riječ o naznačavanju vjeroispovijesti na ličnim kartama podnositelja predstavke, Sud je istakao važnost prava na zaštitu podataka koji se odnose na vjerska uvjerenja, koja čine jedan od najbitnijih elemenata identiteta vjernika i njihovog poimanja života, kako su zaštićena članom 9. Konvencije (*Sinan Işık protiv Turske*, 2010, stav 37).

iii. Podaci koji otkrivaju članstvo u sindikatu

23. Lični podaci koji otkrivaju članstvo pojedinca u sindikatu također mogu biti „osjetljivi” i stoga zahtijevaju povećanu zaštitu. U predmetu *Catt protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2019 (stav 112), policija je prikupljala podatke o učestvovanju podnositelja predstavke u demonstracijama koje su organizovali brojni sindikati, a konkretno njegovo ime, prisutnost, datum rođenja i adresu. U određenim slučajevima opisan je i njegov izgled i snimljene su fotografije tokom predmetnih demonstracija (*ibid.*, stav 10). Učešće u mirnim protestima uživa posebnu zaštitu na osnovu člana 11. Konvencije, koji sadrži i posebnu zaštitu sindikata (*ibid.*, stav 123). Iako se prikupljanje ličnih podataka o podnositelju predstavke od strane policije moglo smatrati opravdanim, Sud je smatrao da nije postojala prijevka potreba za zadržavanjem podataka podnositelja, s obzirom na to da nisu postojala nikakva pravila kojima je utvrđen konačni najduži rok za zadržavanje tih podataka (*ibid.*, stavovi 117–119).

iv. Genetski i biometrijski podaci

24. Sud je razmatrao brojne predmete koji su se odnosili na prikupljanje ili zadržavanje:

- uzoraka ćelija (*Van der Velden protiv Nizozemske* (odl.), 2005; *Schmidt protiv Njemačke* (odl.), 2006; *S. i Marper protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2008; *Canonne protiv Francuske* (odl.), 2015; *Caruana protiv Malte* (odl.), 2018; *Trajkovski i Chipovski protiv Sjeverne Makedonije*, 2020; *Boljević protiv Srbije*, 2020);
- DNK profila (*Van der Velden protiv Nizozemske* (odl.), 2005; *Schmidt protiv Njemačke* (odl.), 2006; *S. i Marper protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2008; *W. protiv Nizozemske* (odl.), 2009; *Peruzzo i Martens protiv Njemačke* (odl.), 2013; *Canonne protiv Francuske* (odl.), 2015; *Aycaguer protiv Francuske*, 2017; *Mifsud protiv Malte*, 2019; *Gaughran protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2020; *Trajkovski i Chipovski protiv Sjeverne Makedonije*, 2020; *Dragan Petrović protiv Srbije*, 2020);
- otisaka prstiju (*McVeigh, O’Neill i Evans protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 1981; *Kinnunen protiv Finske*, 1993; *S. i Marper protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2008; *Dimitrov-Kazakov protiv Bugarske*, 2011; *M.K. protiv Francuske*, 2013; *Suprunenko protiv Rusije* (odl.), 2018; *Gaughran protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2020; *P.N. protiv Njemačke*, 2020); *Willems protiv Nizozemske* (odl.), 2021);
- otisaka dlanova (*P.N. protiv Njemačke*, 2020);
- uzoraka glasa (*P.G. i J.H. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2001; *Allan protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2002; *Doerga protiv Nizozemske*, 2004; *Vetter protiv Francuske*, 2005; *Wisse protiv Francuske*, 2005).

25. Imajući na umu brz razvoj u oblasti genetike i informacione tehnologije, Sud ne može odbaciti mogućnost da bi u budućnosti interesi privatnog života povezani s genetskim informacijama mogli biti podložni negativnim učincima na nove načine ili na način koji se danas ne može precizno predvidjeti (*S. i Marper protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2008, stav 71).

26. Što se tiče uzoraka ćelija, s obzirom na prirodu i količinu ličnih podataka koje sadrže, njihovo zadržavanje se samo po sebi mora smatrati miješanjem u pravo na poštovanje privatnog života datih pojedinaca. Taj zaključak ne mijenja činjenica da su vlasti samo ograničen dio tih podataka stvarno izdvojile ili upotrijebile kroz DNK profilisanje i da u konkretnom slučaju nije nastala nikakva neposredna šteta (*ibid.*, stav 73; *Amann protiv Švajcarske* [VV], 2000, stav 69).

27. U pogledu DNK profila, mogućnost izvođenja zaključaka iz njih o etničkom porijeklu pojedinca čini njihovo zadržavanje još osjetljivijim i može uticati na pravo na privatni život, zbog čega zahtijeva pojačanu zaštitu (*S. i Marper protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2008, stav 76). Iako se informacije sadržane u profilima mogu smatrati objektivnim i nepobitnim, mogućnost da se putem njih utvrde genetske veze između pojedinaca sama po sebi je dovoljna da se zaključi da njihovo zadržavanje predstavlja miješanje u pravo na privatni život datih pojedinaca, bez obzira na zaštitne mjere ili stepen

vjerovatnoće štete u danom slučaju (*ibid.*, stav 75; *Amann protiv Švajcarske* [VV], 2000, stav 69). Na taj zaključak ne utiče činjenica da je informacija, pošto je u šifrovanom obliku, razumljiva samo pomoću računarske tehnologije i da je može protumačiti samo ograničen broj osoba (*S. i Marper protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2008, stavovi 74–75).

28. U pogledu otisaka prstiju, s obzirom na to da oni objektivno sadrže jedinstvene informacije o datom pojedincu koje omogućavaju precizno utvrđivanje njegovog identiteta u raznim okolnostima, zadržavanje tih informacija bez saglasnosti datog pojedinca ne može se smatrati neutralnim ili beznačajnim (*ibid.*, stav 84). Iako zadržavanje otisaka prstiju u evidenciji nadležnih vlasti, u vezi s pojedincem čiji je identitet utvrđen ili se može utvrditi, može imati manji uticaj na privatni život nego zadržavanje uzoraka ćelija i DNK profila (*ibid.*, stav 69), može otvoriti važna pitanja u pogledu privatnog života, bez obzira na objektivnu i nepobitnu prirodu takvih podataka (*ibid.*, stav 85, u kojem se odstupa od sudske prakse zasnovane na odluci Komisije u predmetu *Kinnunen protiv Finske*, 1996). U predmetu *Willems protiv Nizozemske* (odl.), 2021, prigovori koji su se odnosili na obavezu na osnovu Zakona o putnim ispravama davanja otisaka prstiju prilikom podnošenja zahtjeva za izdavanje pasoša, kao i na pohranjivanje tih otisaka na elektronski čip, nakon što je u domaće pravo uvrštena Uredba EU o standardima za bezbjednosne karakteristike i biometrijske podatke u pasošima i putnim ispravama koje izdaju države članice (pri čemu domaćim vlastima nije ostavljen nikakav diskrecioni prostor), odbijeni su kao očigledno neosnovani zbog „pretpostavke ekvivalentne zaštite” u pravu Evropske unije (*ibid.*, stavovi 26–36).

29. Zbog informacija koje sadrže, zadržavanje uzoraka ćelija i DNK profila ima veći uticaj na privatni život od zadržavanja otisaka prstiju (*S. i Marper protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2008, stav 86). Međutim, iako je možda potrebno razlikovati uzimanje, upotrebu i pohranjivanje otisaka prstiju, s jedne strane, i uzoraka i profila, s druge strane, pri odlučivanju o pitanju opravdanosti, zadržavanje otisaka prstiju samo po sebi predstavlja miješanje u pravo na poštovanje privatnog života.

30. U određenim okolnostima, posebno u postupcima utvrđivanja očitstva, vlasti mogu primorati pojedinca da se podvrgne DNK testu, pod uslovom da se poštuju prava pojedinca na odbranu i da domaći sudovi uspostave pravičnu ravnotežu između interesa o kojima je riječ (*Mifsud protiv Malte*, 2019, stavovi 77–78). Članom 8. nije kao takvo zabranjeno pribjegavanje medicinskom postupku protiv volje osumnjičenog ili svjedoka kako bi se od njega pribavili dokazi, jer takve metode, uključujući i u građanskoj sferi, same po sebi nisu u suprotnosti s vladavinom prava i pravičnim postupkom (*ibid.*, stav 71). Sistem koji nema sredstva kojima bi se potencijalni otac primorao da ispoštuje sudski nalog za obavljanje DNK testiranja može se u načelu smatrati usklađenim sa obavezama koje proističu iz člana 8, naročito ako su njime predviđena alternativna sredstva koja omogućavaju nezavisnom organu da brzo riješi zahtjev za utvrđivanje očitstva (*Mikulić protiv Hrvatske*, 2002, stavovi 55, 64).

v. Podaci koji se odnose na zdravlje, seksualni život ili seksualnu orijentaciju

31. Informacije o zdravlju pojedinca ključan su element privatnog života (*Yvonne Chave née Jullien protiv Francuske*, 1991, stav 75; *L.L. protiv Francuske*, 2006; *Radu protiv Moldavije*, 2014; *L.H. protiv Latvije*, 2014, stav 56; *Konovalova protiv Rusije*, 2014, stavovi 27, 41; *Y.Y. protiv Rusije*, 2016, stav 38; *Surikov protiv Ukrajine*, 2017; *Frâncu protiv Rumunije*, 2020, stav 52). Poštovanje povjerljivosti tih informacija ključno je ne samo radi poštovanja osjećaja privatnosti pacijenta nego i očuvanja njegovog povjerenja u medicinsku struku i zdravstvene usluge uopšte. Ta razmatranja su posebno važna kada je riječ o zaštiti povjerljivosti informacija o HIV infekciji pojedinca (*Z protiv Finske*, 1997, stav 96; *Kiyutin protiv Rusije*, 2011, stav 64; *Armonienė protiv Litvanije*, 2008, stav 40; *Biriuk protiv Litvanije*, 2008, stav 39; *I. protiv Finske*, 2008, stav 38; *C.C. protiv Španije*, 2009, stav 33; *Y. protiv Turske* (odl.), 2015, stav 65; *P.T. protiv Republike Moldavije*, 2020, stavovi 5–6, stav 26; *Y.G. protiv Rusije*, 2022, stav 45). Otkrivanje takvih podataka može dramatično uticati na privatni i porodični život osobe, kao i na njen socijalni i profesionalni položaj, izlažući je javnoj osudi i riziku društvene izolacije (*Z protiv Finske*, 1997, stav 96; *C.C. protiv Španije*, 2009, stav 33; *P. i S.*

protiv Poljske, 2012, stav 128; *Avilkina i drugi protiv Rusije*, 2013, stav 45; *Y. protiv Turske* (odl.), 2015, stav 65; *Y.G. protiv Rusije*, 2022, stav 45).

32. Interes za zaštitu povjerljivosti takvih informacija stoga će imati veliku težinu u uspostavljanju ravnoteže kad se utvrđuje da li je miješanje bilo srazmjerno legitimnom cilju kojem je težilo. Takvo miješanje ne može biti u skladu s članom 8. Konvencije, osim ako je opravdano prevladavajućim javnim interesom (*Z protiv Finske*, 1997, stav 96). S obzirom na vrlo intimnu i osjetljivu prirodu informacija koje se odnose na status osobe zaražene HIV-om, svaka državna mjera kojom se nalaže saopštavanje ili otkrivanje takvih informacija bez saglasnosti pacijenta zahtijeva najpažljivije ispitivanje od strane Suda (*ibid.*, stav 96).

33. Sud je stoga utvrdio povredu člana 8, na primjer, u predmetima *Z protiv Finske*, 1997, stavovi 113–114, zbog objave identiteta žene i njenog statusa osobe zaražene HIV-om u presudi izrečenoj tokom krivičnog postupka protiv njenog supruga, o kojem su izvještavali mediji; *L.L. protiv Francuske*, 2006, stavovi 32–48, zbog navođenja izvoda iz ličnog medicinskog dokumenta u rješenju o razvodu braka; *I. protiv Finske*, 2008, stavovi 35–49, zbog nedovoljne zaštite od neovlašćenog pristupa zdravstvenom kartonu HIV pozitivne medicinske sestre; *C.C. protiv Španije*, 2009, stavovi 26–41, zbog objavljivanja identiteta podnositelja predstavke u presudi koja se odnosi na njegov status osobe zaražene HIV-om; *P. i S. protiv Poljske*, 2012, stavovi 128–137, zbog otkrivanja informacija od strane javne bolnice o trudnoj djevojci koja je htjela prekinuti trudnoću nakon što je silovana; predmet *Konovalova protiv Rusije*, 2014, stavovi 39–50, u kojem se podnositeljica predstavke žalila da se morala poroditi pred studentima medicine bez pristanka; *P.T. protiv Republike Moldavije*, 2020 (stavovi 24–33), zbog nepotrebnog uključivanja osjetljivih zdravstvenih podataka u potvrdu namijenjenu za različite upotrebe; *Frâncu protiv Rumunije*, 2020, stav 52, zbog odbijanja održavanja rasprave zatvorene za javnost, u predmetu protiv gradonačelnika u vezi s korupcijom, o zahtjevu za puštanje na slobodu iz zdravstvenih razloga; predmet *Y.G. protiv Rusije*, 2022, stavovi 46–53, u kojem se podnositelj žalbe požalio da je baza podataka koja je sadržala, između ostalog, njegove zdravstvene podatke bila dostupna za prodaju na tržištu, i predmet *A.P. protiv Armenije*, 2024, stavovi 150–159, u kojem je podnositeljica predstavke prigovorila da su njeno puno ime i adresa, zajedno sa kompletnim tekstovima sudskih odluka u kojima je odbijen njen zahtjev za naknadu štete zbog seksualnog zlostavljanja, objavljeni u javno dostupnoj zvaničnoj pravosudnoj bazi podataka na internetu, uprkos njenom posebnom zahtjevu da se te informacije ne objavljuju.

34. Informacije o mentalnom zdravlju pojedinca predstavljaju visokoosjetljive podatke (predmet *Mockutė protiv Litvanije*, 2018, stav 94, o otkrivanju podataka o mentalnom zdravlju pacijenta od strane psihijatrijske bolnice; predmet *Malanicheva protiv Rusije* (odl.), 2016, stavovi 13, 15–18, koji se odnosi na evidentiranje u bolničkom kartonu podataka o prinudnom smještaju na liječenje podnositelja predstavke), kao i podaci koji otkrivaju seksualni identitet ili orijentaciju (*Dudgeon protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 1981, stav 41, *J.L. protiv Italije*, 2021, stav 136, i *Drelon protiv Francuske*, 2022, stav 79) i seksualni život pojedinca, kao što su podaci o prekidu trudnoće koje je jedan organ javne vlasti prenio drugom bez saglasnosti nosioca podataka (*M.S. protiv Švedske*, 1997, stavovi 41–42). U nacionalnom zakonodavstvu se moraju osigurati odgovarajuća jamstva za sprječavanje bilo kakvog saopštavanja ili otkrivanja takvih podataka koje nije u skladu sa zaštitnim mjerama na osnovu člana 8. (*Z protiv Finske*, 1997, stav 95).

vi. Podaci o krivičnim djelima i osudama

35. Podaci o krivičnim djelima, krivičnim postupcima, osudama ili povezanim preventivnim mjerama predstavljaju kategoriju podataka koji zahtijevaju pojačanu zaštitu na osnovu člana 6. **Konvencije 108** (*M.M. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2012, stav 188; *Margari protiv Grčke*, 2023, stav 59). Stoga je od izuzetne važnosti da, kada se osjetljivi podaci objavljuju u kontekstu tekućih krivičnih postupaka ili u okviru istrage krivičnih djela, podaci tačno odražavaju situaciju i optužbe koje se stavljaju na teret osumnjičenom licu, uzimajući u obzir i poštovanje pretpostavke nevinosti (*ibid.*). Svaka obrada ličnih podataka koji se odnose na pojedinca protiv kojeg su odbačene optužbe (*Brunet protiv Francuske*,

2014, stavovi 38–40; *N.F. i drugi protiv Rusije*, 2023, stav 38), kojem je izrečena opomena (*M.M. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2012, stavovi 188–190), koji je osuđen i izrečena mu je kazna (*Gardel protiv Francuske*, 2009, stav 58; *Peruzzo i Martens protiv Njemačke* (odl.), 2013, stav 44; *Trajkovski i Chipovski protiv Sjeverne Makedonije*, 2020, stav 46; *N.F. i drugi protiv Rusije*, 2023, stav 38) ili mu je izrečena povezana preventivna mjera kao što je zadržavanje u policijskoj stanici (*Suprunenko protiv Rusije*, (odl.), 2018, stav 61), predstavljat će miješanje u pravo nosioca podataka na poštovanje privatnog života.

36. Prema mišljenju Suda, iako su podaci koji se nalaze u kaznenoj evidenciji, u jednom smislu, javne informacije, njihovo sistematsko pohranjivanje u centralnu evidenciju znači da su dostupni za otkrivanje dugo nakon datog događaja, kada su svi osim osobe u pitanju vjerovatno zaboravili taj događaj. Shodno tome, što je sama osuda ili opomena dalje u prošlosti, to ona postaje dio privatnog života osobe koji se mora poštovati (*M.M. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2012, stav 188), naročito kada se podaci odnose na daleku prošlost pojedinca (*B.B. protiv Francuske*, 2009, stav 57; *Catt protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2019, stav 93; *M.L. and W.W. protiv Njemačke*, 2018, stavovi 98–100).

37. Mjera koja uključuje zadržavanje ličnih podataka, otisaka prstiju i identifikacionih fotografija pojedinca u policijskim registrima može imati ozbiljne posljedice po tog pojedinca i otežati njegov svakodnevni život (*Dimitrov-Kazakov protiv Bugarske*, 2011, stavovi 8, 10, 13, 30). U predmetu koji se odnosi na uvrštavanje pojedinca kao „počinitelja” u policijsku evidenciju, nakon što je ispitan o silovanju, i zadržavanje tog unosa u policijskoj evidenciji iako nije podignuta optužnica, Sud je utvrdio povredu člana 8. utvrdivši da je nosilac podataka, upravo zbog datog unosa, bio podvrgnut policijskim provjerama u vezi sa prijavama silovanja i nestancima mladih djevojaka (*ibid.*, stavovi 8, 10, 13, 30).

38. Osim toga, kontinuirano zadržavanje podataka o zamjenskoj upravnoj kazni podnositelja predstavke (u vidu odbacivanja krivičnog predmeta bez izricanja osude) predstavljalo je miješanje u njegovo pravo na poštovanje privatnog života na osnovu člana 8. Konvencije (*Tonchev protiv Bugarske*, 2024, stav 125). Prema sudskoj praksi Suda, samo pohranjivanje takvih podataka od strane javne vlasti predstavlja miješanje, bez obzira na to da li se podaci kasnije koriste i na koji način. Sud je utvrdio povredu člana 8. Konvencije, s obzirom na to da su relevantni propisi Bugarske bili dovoljno nejasni da izazovu zabunu među domaćim vlastima zaduženim za njihovo tumačenje i primjenu; shodno tome, propis nije bio dovoljno predvidiv. Pored toga, ova neslaganja su se proširila i na primjenu prava EU o zaštiti podataka (načelo ograničenja pohrane; *ibid.*, stav 137).

39. Osim toga, objavljivanje u javno dostupnom registru korumpiranih službenika informacija kojima se utvrđuje identitet podnositelja predstavke zajedno sa opisom djela i izrečene kazne spada u opseg primjene člana 8. (*Sytnyk protiv Ukrajine*, 2025, stav 109). U ovom predmetu, Sud je prvo utvrdio da navodna povreda dužnosti podnositelja predstavke nije bila utvrđena u okviru pravičnog sudskog postupka, te je stoga odbio argumente Vlade u vezi sa primjenom načela isključenja dokaza uspostavljenog u predmetu *Gillberg protiv Švedske* [VV], 2012 (stav 67). Sud je dalje utvrdio da činjenica da je označen kao „korumpiran” mora da je ozbiljno narušila ugled podnositelja predstavke, naročito uzimajući u obzir njegov dugogodišnji rad u oblasti borbe protiv korupcije te je potkopala i vjerodostojnost njegovih profesionalnih dostignuća. Sud je zaključio da je stigmatizirajuća oznaka takvog objavljivanja, trajna javna dostupnost predmetnog registra i nepostojanje vremenskog ograničenja za zadržavanje imena podnositelja predstavke u tom registru doveli do ozbiljne povrede njegovog prava na poštovanje privatnog života (*Sytnyk protiv Ukrajine*, 2025, stavovi 108–109).

b. Druge kategorije podataka

40. Osim podataka koji su opisani kao „osjetljivi”, važne su i druge kategorije ličnih podataka, naročito s obzirom na sve sofisticiranije tehnike nadzora i mogućnosti informacionih i komunikacionih tehnologija da otežaju svakodnevni život nosilaca podataka.

i. Podaci o zapošljavanju

41. Evidentiranje podataka u vezi sa zapošljavanjem o pojedincu čiji je identitet utvrđen ili se može utvrditi te njihovo pohranjivanje predstavlja miješanje u pravo nosioca podataka na poštovanje privatnog i porodičnog života na osnovu člana 8 (*Khelili protiv Švajcarske*, 2011, stav 56; *Sõro protiv Estonije*, 2015, stavovi 49. i 56; *Florindo de Almeida Vasconcelos Gramaxo protiv Portugala*, 2022, stavovi 95–96). S obzirom na to da su informacije koje vlasti prikupljaju i zadržavaju u svojim evidencijama danas predmet automatizovane obrade koja znatno olakšava pristup tim podacima i njihov prijenos, takve mjere mogu imati ozbiljne posljedice koje mogu naštetiti ugledu pojedinaca ili im otežati svakodnevni život. Sud je utvrdio povredu člana 8. u predmetu *Khelili protiv Švajcarske*, 2011, stav 64, u kojem je podnositeljicu predstavke policija evidentirala kao „prostitutku”, a taj unos je kasnije ispravljen i zamijenjen izrazom „krojačica” u bazi podataka, i predmetu *Sõro protiv Estonije*, 2015, stav 63, u kojem je podnositelj predstavke morao dati otkaz nakon otkrivanja podataka o njegovom zaposlenju kao vozača u bivšim službama bezbjednosti. U predmetu *Florindo de Almeida Vasconcelos Gramaxo protiv Portugala*, 2022, stavovi 95–96, u kojem je poslodavac podnositelja predstavke instalirao GPS sistem u službenom vozilu podnositelja kako bi pratio prijeđene kilometre u okviru njegovih poslovnih aktivnosti, a po potrebi i na privatnim putovanjima, Sud je smatrao da prikupljene informacije predstavljaju lične podatke. Sud je dalje naglasio da zaposleni nisu bili ovlašteni da deaktiviraju GPS sistem, te je on stoga bio aktivan 24 sata dnevno, sedam dana u sedmici, što je dovelo do trajnog i sistematskog nadzora koji je predstavljao očigledno miješanje u privatni život podnositelja predstavke¹.

ii. Finansijski podaci

42. Informacije u bankovnim dokumentima pojedinca predstavljaju lične podatke, bilo da je riječ o osjetljivim privatnim informacijama ili informacijama o profesionalnim aktivnostima nosioca podataka (*M.N. i drugi protiv San Marina*, 2015, stav 51; *G.S.B. protiv Švajcarske*, 2015, stav 51). Kopiranje bankarskih podataka i naknadno pohranjivanje tih podataka koje vrše vlasti predstavljaju postupke koji su obuhvaćeni i pojmom „privatnog života” i pojmom „prepiske” te predstavljaju miješanje u smislu člana 8. (*M.N. i drugi protiv San Marina*, 2015, stav 55).

43. Sud je razmatrao pitanje prikupljanja, obrade i otkrivanja finansijskih podataka u kontekstu: krivične istrage (*M.N. i drugi protiv San Marina*, 2015, stavovi 7–9, stavovi 53–55); objavljivanja finansijskih podataka široj javnosti u medijima u svrhu rasprave o pitanjima od opšteg interesa (*Satakunnan Markkinapörssi Oy i Satamedia Oy protiv Finske* [VV], 2017, stavovi 172–173); obaveze advokata da otkrije podatke obuhvaćene poslovnom tajnom prilikom iskazivanja sumnje o nezakonitim radnjama svoje stranke, kao što je pranje novca (*Michaud protiv Francuske*, 2012, stavovi 91–92); prijena finansijskih podataka organima druge države koja nije strana ugovornica Konvencije (*G.S.B. protiv Švajcarske*, 2015, stav 50); odbacivanja tužbenog zahtjeva koji se odnosi na otkrivanje informacija o poreskom identifikacijskom broju i poreskoj prijavi podnositeljice predstavke u televizijskoj reportaži o krivičnom postupku protiv njenog supruga (*Samoylova protiv Rusije*, 2021, stav 83. i stavovi 90–93); nezakonitog pristupa i zloupotrebe podataka pohranjenih u Službi za informacije o poreskim obveznicima (*Casarini protiv Italije* (odl.), 2024, stav 57).

44. Postojanje javnog interesa za osiguravanje pristupa velikim količinama poreskih podataka i dopuštanje prikupljanja tih podataka ne znači nužno ni automatski da postoji i javni interes za masovno širenje takvih neobrađenih podataka u nepromijenjenom obliku bez ikakve analize (*Satakunnan Markkinapörssi Oy and Satamedia Oy protiv Finske* [VV], 2017, stavovi 172–178, 198).

45. Iako je, u poreskim pitanjima, polje slobodne procjene države šire kada je riječ o zaštiti isključivo finansijskih podataka koji ne uključuju nikakve podatke koji su lični ili usko povezani s identitetom

---

¹ Vidjeti i odjeljak „GPS podaci o lokaciji” u nastavku.

nosioca podataka (*G.S.B. protiv Švajcarske*, 2015, stav 93), pitanja u vezi sa privatnim životom uzimaju se u obzir u situacijama kada su prikupljeni poreski podaci o određenom pojedincu ili kada su isti objavljeni na način ili u mjeri koji prevazilaze ono što je nosilac podataka mogao razumno predvidjeti (*M.N. i drugi protiv San Marina*, 2015, stavovi 52–53; *Satakunnan Markkinapörssi Oy and Satamedia Oy protiv Finske* [VV], 2017, stav 136).

iii. Podaci o telefonskom saobraćaju

46. Podaci o telefonskom saobraćaju uključuju podatke pribavljene od pružatelja telefonskih usluga kojima se utvrđuje identitet osobe kojoj ili od koje se komunikacija prenosi, zajedno s datumom, vremenom i trajanjem komunikacije, ali se ne odnose na sadržaj te komunikacije (*Malone protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 1984, stavovi 83–84; *Copland protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2007, stav 43). U kontekstu krivične istrage, postupak poznat kao „bilježenje biranih brojeva”, koji uključuje upotrebu uređaja (mjerača sa štampačem) koji bilježi brojeve birane na određenom telefonu te vrijeme i trajanje svakog poziva, a ne prati niti presreće komunikaciju, predstavlja miješanje u privatni život nosioca podataka (*Malone protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 1984, stavovi 83–84). Upotreba takvih podataka, a naročito biranih brojeva, može otvoriti pitanje na osnovu člana 8. jer takve informacije predstavljaju „sastavni element komunikacije putem telefona” (*Malone protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 1984, stav 84; *Copland protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2007, stav 43). Prema mišljenju Suda, pružanje tih informacija policiji bez saglasnosti pretplatnika također predstavlja miješanje u pravo zajamčeno članom 8. (*Malone protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 1984, stav 84).

47. Praksu „bilježenja biranih brojeva”, koja neće dovesti do povrede člana 8. kada je sprovodi, na primjer, pružatelj telefonske usluge kako bi osigurao da je naplata pretplatniku ispravno izvršena, treba razlikovati po samoj njenoj prirodi od presretanja poziva (*Malone protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 1984, stavovi 83–84; *P.G. i J.H. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2001, stav 42). Sudski nalog poslat pružatelju telefonskih usluga kako bi se pribavili podaci o pozivima upućenima s različitih mobilnih telefona pojedinca i na te telefone, a kojim se od tog pružatelja zahtijeva da prikupi podatke o odašiljačima mobilne mreže radi naknadnog praćenja kretanja pojedinca, nije nužno bio nespojiv sa članom 8. u mjeri u kojoj je bio dopušten zakonom i u kojoj je osiguravao dovoljne zaštitne mjere od proizvoljnosti (*Ben Faiza protiv Francuske*, 2018, stavovi 56, 59, 69). Sud je utvrdio da nije došlo do povrede člana 8. u predmetu u kojem je takve naloge prethodno morao odobriti javni tužilac pod prijetnjom ništavosti i mogli su se osporiti pred sudovima te u kojem su pribavljeni podaci mogli biti izdvojeni iz dokaza ako su nezakoniti (*ibid.*, stavovi 79, 73).

48. Lični podaci korisnika pripejd SIM kartica, kao što su imena, adrese i brojevi telefona pretplatnika mobilne telefonije, koje prikupljaju pružatelji usluga, ne mogu se smatrati „nevažnim” (*Breyer protiv Njemačke*, 2020, stavovi 92–95). Samo pohranjivanje takvih podataka pretplatnika od strane pružatelja komunikacionih usluga predstavlja miješanje u privatni život ispitanika, bez obzira na bilo kakvu naknadnu upotrebu tih podataka (*ibid.*, stav 92). Takvo miješanje je ograničenog karaktera (*ibid.*, stav 95), a domaće vlasti uživaju određeno polje slobodne procjene u tom području, s obzirom na to da ne postoji evropski konsenzus (*ibid.*, stav 90). Nedostavljanje obavještenja o postupku preuzimanja podataka neće biti nespojivo s članom 8. u mjeri u kojoj postoji nadzor nezavisnog organa vlasti koji je nadležan ispitati, kada se to smatra opravdanim, da li je prihvatljivo prenijeti podatke organu vlasti koji je podnio zahtjev, te mogućnost podnošenja žalbe od strane svakog lica koje smatra da su joj postupkom preuzimanja ili zahtjevom za podatke povrijeđena prava (*ibid.*, stavovi 103–107).

49. Kad je riječ o podacima o internet povezivanju, oni mogu omogućiti utvrđivanje identiteta korisnika, na primjer, njegova IP adresa i e-mail, primatelje komunikacije, informacije o upotrijebljenom komunikacionom materijalu i sve dodatne zatražene ili upotrijebljene usluge i pružatelja tih usluga (*Benedik protiv Slovenije*, 2018, stav 96). Prema mišljenju Suda, informacije o pretplatnicima povezane s određenim dinamičkim IP adresama dodijeljenim u određeno vrijeme predstavljaju lične podatke. One nisu javno dostupne i stoga se ne mogu upoređivati sa informacijama

koje se nalaze u tradicionalnom telefonskom imeniku ili javnoj bazi podataka registarskih brojeva vozila (*ibid.*, stav 108).

50. Prikupljanje povezanih komunikacionih podataka u kontekstu masovnog presretanja nije nužno manje intruzivno od prikupljanja sadržaja komunikacije (*Centrum för rättvisa protiv Švedske* [VV], 2021, 277, i *Big Brother Watch i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2021, stav 363). Presretanje, zadržavanje i pretraživanje povezanih komunikacionih podataka treba analizirati u odnosu na iste zaštitne mjere koje se primjenjuju na sadržaj. Ipak, s obzirom na različitu prirodu povezanih komunikacionih podataka i različite načine na koje ih upotrebljavaju obavještajne službe, sve dok postoje gore navedene zaštitne mjere, zakonske odredbe kojima se uređuje postupanje s tim podacima ne moraju nužno biti istovjetne u svakom pogledu onima kojima se uređuje postupanje sa sadržajem (*Centrum för rättvisa protiv Švedske* [VV], 2021, stav 278; i *Big Brother Watch i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2021, stav 364).

51. Prevladavajući interes očuvanja povjerljivosti podataka o vezi može se, u nekim okolnostima, pokazati nespojivim s članom 8. ako onemogućava djelotvornu krivičnu istragu s ciljem utvrđivanja identiteta i krivičnog gonjenja počinitelja kaznenog djela počinjenog putem interneta (*K.U. protiv Finske*, 2008, stav 49). Povremeno je, u odnosu na jemstvo poštovanja privatnog života pretplatnika na telekomunikacijske i internet usluge, potrebno prednost dati drugim legitimnim ciljevima, kao što su sprječavanje nereda ili zločina ili zaštita prava i sloboda drugih (*ibid.*, stav 49).

iv. Uzorci glasa

52. Postupci „prislušivanja” namijenjeni su presretanju razgovora pojedinca postavljanjem prislušnih uređaja na privatnom posjedu (*Vetter protiv Francuske*, 2005, stavovi 10, 20) ili na javnim mjestima (*P.G. i J.H. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2001, stavovi 38, 63; *Allan protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2002, stav 35; *Doerga protiv Nizozemske*, 2004, stav 43; *Wisse protiv Francuske*, 2005, stav 29).

53. Tajno snimanje glasa osobe i čuvanje trajnog zapisa koji podliježe postupku analize koji je neposredno relevantan za utvrđivanje identiteta te osobe, u kontekstu drugih ličnih podataka, predstavljaju obradu ličnih podataka koja dovodi do miješanja u pravo nosioca podataka na poštovanje privatnog života (*P.G. i J.H. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2001, stavovi 59–60). U predmetu u kojem nije postojao domaći zakon kojim se uređuje upotreba uređaja za tajno prislušivanje koje je policija postavila u sopstvenim prostorijama ili u privatnim prostorijama, Sud je utvrdio povredu člana 8. (*ibid.*, stavovi 38, 63).

54. Kao i presretanje telefonskih poziva, prislušivanje razgovora pomoću uređaja za prislušivanje predstavlja ozbiljno miješanje u pravo nosioca podataka na poštovanje privatnog života (*Vetter protiv Francuske*, 2005, stav 26). Ono se stoga mora zasnivati na posebno preciznom „zakonu”: i u tom se području postojanje jasnih i detaljnih pravila čini neophodnim, naročito zato što se relevantni tehnički procesi neprestano usavršavaju (*ibid.*, stav 26). Prema mišljenju Suda, „zakon” mora pružiti građanima „odgovarajuće mjere zaštite” od iste vrste zloupotrebe do kakve bi moglo doći u slučaju prislušivanja telefona (*ibid.*, stav 26). Stoga se, konkretno, moraju definisati kategorije pojedinaca kojima se takva mjera može izreći te vrste krivičnih djela koje bi je mogle opravdati; sud mora odrediti rok za sprovođenje takve mjere; potrebno je i utvrditi uslove za izradu izvještaja o presretanim razgovorima, mjere opreza koje je potrebno preduzeti kako bi se snimci prenijeli netaknuti i potpuni, radi eventualnog preispitivanja od strane sudije i odbrane, te okolnosti u kojima se trake moraju izbrisati ili uništiti, naročito nakon odluke o obustavi ili oslobađajuće presude (*ibid.*, stav 26, u kojem se upućuje na kriterije o dokazima pribavljenim presretanjem koji su izloženi u predmetu *Kruslin protiv Francuske*, 1990, stav 35).

55. Ako je glas pojedinca snimljen bez minimalnog stepena zaštite koji zahtijeva vladavina prava u demokratskom društvu, to će predstavljati povredu člana 8. (*Wisse protiv Francuske*, 2005, stav 34 o snimanju i naknadnoj upotrebi razgovora u prostoriji za posjete u zatvoru; predmet *Allan*

protiv Ujedinjenog Kraljevstva, 2002, stav 36, o postavljanju uređaja za prisluškivanje u zatvorsku ćeliju).

v. GPS podaci o lokaciji

56. Podaci prikupljeni GPS uređajem predstavljaju lične podatke u mjeri u kojoj mogu ukazivati na lokaciju pojedinca i njegovo kretanje u javnim prostorima (*Uzun protiv Njemačke*, 2010, stavovi 51–52; *Florindo de Almeida Vasconcelos Gramaxo protiv Portugala*, 2022, stav 95). Obrada i upotreba takvih podataka može se smatrati miješanjem u pravo nosioca podataka na poštovanje privatnog života (*Uzun protiv Njemačke*, 2010, stavovi 51–52; *Florindo de Almeida Vasconcelos Gramaxo protiv Portugala*, 2022, stav 96). GPS nadzor treba, po njegovoj prirodi, razlikovati od drugih metoda vizualnog ili akustičnog nadzora koje, po pravilu, lakše mogu dovesti do miješanja u pravo osobe na poštovanje privatnog života, jer otkrivaju više informacija o ponašanju, mišljenju ili osjećanjima osobe (*Uzun protiv Njemačke*, 2010, stav 52).

57. Budući da se mora smatrati da ta vrsta mjere predstavlja manje miješanje u privatni život nosioca podataka nego presretanje njegovih telefonskih razgovora, relativno strogi standardi koji su utvrđeni i koji se primjenjuju u posebnom kontekstu prisluškivanja telefona nisu primjenjivi kao takvi na nadzor nad kretanjem pojedinca putem GPS-a (*ibid.*, stav 66). Kako bi ispitao da li je, u određenom predmetu, pojedincu koji je podvrgnut mjeri geolociranja GPS-om pružena odgovarajuća zaštita od proizvoljnog miješanja u ostvarivanje njegovih prava zajamčenih članom 8, Sud primjenjuje opšta načela pri ispitivanju predvidivosti zakona (*ibid.*, stav 66. i upućivanja navedena u stavu 63). Donošenje naloga od strane nezavisnog organa nije uvijek nužno, a naknadno sudsko preispitivanje GPS nadzora pruža dostatnu zaštitu od proizvoljnosti (*ibid.*, stav 72).

58. Sud je utvrdio da postavljanje uređaja za geolociranje u stvarnom vremenu na vozilo pojedinca u kontekstu krivične istrage o trgovini drogom predstavlja povredu člana 8. u predmetu u kojem u domaćem pravu (u zakonima i u sudskoj praksi) u relevantno vrijeme nije bilo dovoljno jasno navedeno kako i u kojoj mjeri vlasti imaju pravo izvršavati svoja diskreciona ovlaštenja u tom području (*Ben Faiza protiv Francuske*, 2018, stavovi 58–61).

59. Međutim, u drugom predmetu u kojem je razmatrao pitanje ličnih podataka pojedinca prikupljenih geolociranjem i upotrebu tih podataka u krivičnom postupku protiv njega, Sud nije utvrdio povredu člana 8. (*Uzun protiv Njemačke*, 2010, stavovi 60–74). Sudsko preispitivanje i mogućnost izuzimanja dokaza dobijenih nezakonitim GPS nadzorom predstavljali su važnu zaštitnu mjeru jer su odvrćali istražne organe od prikupljanja dokaza nezakonitim sredstvima (*ibid.*, stav 72). Činjenice da je u domaćem pravu odobrenje sporne mjere nadzora bilo podvrgnuto vrlo strogim uslovima, da je GPS nadzor naložen tek nakon što su se druga manje intruzivna sredstva istrage pokazala nedjelotvornim te da je nadzor sproveden u relativno kratkom vremenskom razdoblju također su uzete u obzir pri ispitivanju proporcionalnosti miješanja (*ibid.*, stavovi 77–81).

60. U predmetu *Florindo de Almeida Vasconcelos Gramaxo protiv Portugala*, 2022, stavovi 95–96. i stavovi 105–125, poslodavac podnositelja predstavke je instalirao GPS sistem u službenom vozilu podnositelja kako bi pratio prijeđene kilometre u okviru njegovih poslovnih aktivnosti, a po potrebi i na privatnim putovanjima. Sud je primijetio da je pomenuti sistem omogućavao praćenje kretanja vozila u realnom vremenu: stoga je bilo moguće geografski locirati lice ili lica koja je trebalo da ga koriste u datom trenutku ili neprekidno. Prema mišljenju Suda, takve informacije predstavljale su lične podatke. Sud je dalje naglasio da zaposleni nisu bili ovlašteni da deaktiviraju GPS sistem, te je on stoga bio aktivan 24 sata dnevno, sedam dana u sedmici, što je dovelo do trajnog i sistematskog nadzora koji je predstavljao očigledno miješanje u privatni život podnositelja predstavke. Istovremeno, Sud je smatrao da su domaći sudovi pažljivo uspostavili ravnotežu između suprotstavljenih interesa o kojima je riječ, odnosno prava podnositelja predstavke na poštovanje privatnog života i pravo njegovog poslodavca da obezbijedi nesmetano funkcionisanje preduzeća, uzimajući u obzir legitimni cilj kome

preduzeće teži, odnosno pravo na praćenje svojih troškova. Sud stoga nije utvrdio kršenje člana 8. Konvencije.

vi. Fotografija

61. Pravo na zaštitu sopstvenog lika jedan je od važnih elemenata ličnog razvoja i pretpostavlja pravo pojedinca da kontroliše upotrebu tog lika (*Reklos i Davourlis protiv Grčke*, 2009, stavovi 40–43; *Margari protiv Grčke*, 2023, stav 28; *Glukhin protiv Rusije*, 2023, stav 66). Osim u slučaju kada se pojedinac svjesno ili slučajno izloži mogućnosti da se njegova fotografija snimi u kontekstu aktivnosti koja će se vjerovatno zabilježiti ili o kojoj će se vjerovatno javno izvještavati, djelotvorna zaštita lika osobe pretpostavlja, u načelu, pribavljanje saglasnosti date osobe u trenutku snimanja fotografije, a ne samo ako i kada se ta fotografija objavi (*Reklos i Davourlis protiv Grčke*, 2009, stavovi 37, 40). Međutim, to načelo nije apsolutno. Status javne osobe ili osobe koja privlači pažnju medija može, u određenim okolnostima, iz razloga javnog interesa, opravdati snimanje lika osobe bez njenog znanja i njegovo širenje bez njene saglasnosti².

62. U slučaju pojedinaca koji su uhapšeni ili protiv kojih je podnijeta optužnica, zbog objektivne korisnosti fotografija koje su snimile vlasti nakon hapšenja pojedinca osumnjičenog za počinjenje krivičnog djela, njihovo zadržavanje može biti „neophodno u demokratskom društvu” u svrhu suzbijanja kriminala (*Suprunenko protiv Rusije* (odl.), 2018, stavovi 63–65). Sama činjenica da je fotografija osumnjičenog snimljena i uključena u bazu podataka ne podrazumijeva nužno stigmatu sumnje ili krivice (*ibid.*, stav 64). U predmetu *Murray protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 1994, stavovi 92–93, snimanje i zadržavanje fotografije osobe osumnjičene za krivično djelo terorizma, bez njene saglasnosti, nije bilo neproporcionalno cilju kojem je težilo, odnosno cilju sprječavanja terorizma, što je legitiman cilj u demokratskom društvu. Nije se moglo smatrati da bilježenje i zadržavanje od strane nadležnih vlasti osnovnih ličnih podataka o uhapšenoj osobi ili čak o drugim osobama prisutnim u vrijeme i na mjestu hapšenja prevazilazi legitimne granice postupka istrage terorističkog zločina (*ibid.*, stav 93). Sud je proglasio očigledno neosnovanim i zahtjev koji se odnosi na zadržavanje u računarskom sistemu Ministarstva unutrašnjih poslova fotografije podnositelja predstavke, koju su snimile vlasti kad ga je policija uhapsila zbog sumnje da je počinio krivično djelo (*Suprunenko protiv Rusije* (odl.), 2018, stav 65). Prema mišljenju Suda, iako su informacije prikupljene i pohranjene na policijskom računaru bile lične prirode, nisu se mogle smatrati intimnim niti osjetljivim (*ibid.*, stav 64).

63. Međutim, Sud je utvrdio povredu člana 8. u slučaju kada je policija novinarima dala fotografije pojedinaca koji su uhapšeni ili protiv kojih je podnijeta optužnica bez njihovog prethodnog pristanka (*Sciacca protiv Italije*, 2005, stavovi 29–31; *Khuzhin i drugi protiv Rusije*, 2008, stavovi 115–118; *Margari protiv Grčke*, 2023, stavovi 54–60), u slučaju kada je pozvala televizijske ekipe da nezakonito snimaju podnositelja predstavke u policijskoj stanici i emituju snimak (*Toma protiv Rumunije*, 2009, stavovi 90–93; *Khmel protiv Rusije*, 2013, stav 41), u slučaju kada je Ministarstvo unutrašnjih poslova na svojoj internet stranici objavilo fotografije podnositelja predstavke, snimljene dok su bili u policijskom pritvoru, na kojima njihov identitet nije bio prikriven (*D.H. i drugi protiv Sjeverne Makedonije*, 2023, stavovi 63–65), ili u slučaju kada postavljanje fotografije podnositelja predstavke na oglasnoj tabli s traženim osobama nije bilo u skladu sa zakonom (*Guiorgui Nikolaïchvili protiv Gruzije*, 2009, stavovi 129–131) ili u slučaju kada postojeća pravila i procedure nisu ispunjavali zahtjev „kvaliteta zakona” (*Negru protiv Republike Moldavije*, 2023, stavovi 29–35).

64. Prema mišljenju Suda, zadržavanje na neograničeno vrijeme fotografije pojedinca osumnjičenog za krivično djelo koji nije proglašen krivim uključuje veći rizik od stigmatizacije nego zadržavanje podataka o pojedincima koji su osuđeni za neko krivično djelo (*S. i Marper protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2008, stav 122; *Gaughran protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2020, stavovi 82–84). Pri

² Vidjeti i [Vodič o članu 10. Konvencije \(sloboda izražavanja\)](#) o objavljivanju fotografija u novinarske svrhe.

ocjenjivanju da li je država prekoračila prihvatljivo polje slobodne procjene pri uspostavljanju relevantnog režima za zadržavanje ličnih podataka nije nužno odlučujuće trajanje razdoblja zadržavanja, već postojanje i djelovanje određenih zaštitnih mjera (*ibid.*, stav 88).

65. Tehnike prepoznavanja lica i mapiranja lica koje se danas mogu primijeniti na fotografije sve su složenije i domaći sudovi to moraju uzeti u obzir pri ispitivanju nužnosti svakog miješanja u pravo na poštovanje privatnog života pojedinca čiju su fotografiju snimile vlasti (*ibid.*, stavovi 67–70; vidjeti i, što se tiče upotrebe tehnologije prepoznavanja lica od strane policije radi identifikacije podnositelja predstavke na osnovu fotografija objavljenih na javnom Telegram kanalu, predmet *Glukhin protiv Rusije*, 2023, stavovi 64–91).

66. U predmetu *Gaughran protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2020, stavovi 97–98, u kojem su vlasti odlučivale o zadržavanju na neodređeno vrijeme fotografije pojedinca osuđenog za vožnju pod uticajem alkohola, kao i njegovog DNK profila i otisaka prstiju, Sud je utvrdio povredu člana 8. Kad su odlučivale o tom zadržavanju ličnih podataka, ne uzimajući u obzir težinu djela i u nedostatku bilo kakve stvarne mogućnosti preispitivanja, vlasti nisu uspostavile pravičnu ravnotežu između suprotstavljenih javnih i privatnih interesa. Iako je državi dato malo šire polje slobodne procjene u pogledu zadržavanja fotografija u usporedbi sa zadržavanjem DNK profila (*ibid.*, stavovi 84, 96), ta proširena sloboda nije bila dovoljna da bi zadržavanje takvih podataka bilo proporcionalno u svim okolnostima, naročito u slučaju kada nisu postojale relevantne zaštitne mjere ili bilo kakva stvarna mogućnost preispitivanja (*ibid.*, stav 96).

67. U predmetu *P.N. protiv Njemačke*, 2020, stavovi 76–91, Sud je utvrdio da nije došlo do povrede člana 8. u slučaju kada je policija, nakon pokretanja novog krivičnog postupka protiv pojedinca koji je ranije osuđivan, naložila prikupljanje informacija koje ga identifikuju, kao što su fotografije njegovog lica i tijela, naročito bilo kakvih tetovaža, zajedno s otiscima prstiju i dlanova. S obzirom na relativno ograničenu intruzivnost i trajanje prikupljanja predmetnih identifikacionih podataka, ograničen uticaj zadržavanja podataka na svakodnevni život podnositelja predstavke, brisanje podataka nakon pet godina te činjenicu da su podaci pohranjeni u policijskoj bazi podataka koja podliježe zaštitnim mjerama i individualizovanom preispitivanju, sporna mjera je predstavljala proporcionalno miješanje u pravo podnositelja predstavke na poštovanje njegovog privatnog života.

68. U drugačijem kontekstu, Sud je u predmetu *Reklos i Davourlis protiv Grčke*, 2009, stavovi 41–43, utvrdio da je došlo do povrede člana 8. jer su fotografije novorođenčeta protiv volje roditelja snimljene u klinici i zadržane od strane fotografa u obliku koji omogućava identifikaciju, uz mogućnost naknadne upotrebe. Slična povreda je utvrđena u predmetima *Hájovský protiv Slovačke*, 2021, stavovi 46–49, u pogledu objave u štampi nezamagljenih slika podnositelja predstavke, snimljenih tajno pod lažnim pretpostavkama, i *Volodina protiv Rusije (br. 2)*, 2021, stav 68, koji se odnosi na propust vlasti da zaštite ženu od ponovljenog sajber nasilja od strane njenog supruga, koji je otvorio lažne profile na njeno ime i objavio njene intimne fotografije.

69. U predmetu *Vučina protiv Hrvatske (odl.)*, 2019, stavovi 34–51, sama činjenica da je ime druge osobe koja nije podnositeljica, bez ikakve negativne konotacije, greškom navedeno u opisu uz fotografiju u ženskom časopisu nije se mogla smatrati naročito značajnim miješanjem u pravo nositeljice podataka na poštovanje njenog privatnog života.

70. U predmetu *Von Hannover protiv Njemačke (br. 2)* [VV], 2012, stavovi 114–126, odbijanje domaćih sudova da zabrane objavljivanje fotografije poznatog para snimljene bez njihovog znanja nije predstavljalo povredu člana 8, s obzirom na to da su domaći sudovi pri uspostavljanju ravnoteže pažljivo razmotrili pravo izdavača na slobodu izražavanja s jedne strane i pravo podnositelja predstavke na poštovanje njihovog privatnog života s druge strane. Pritom su ključnu važnost pridali pitanju da li su fotografije, kad se razmatraju u svjetlu propratnih članaka, doprinijele raspravi od opšteg interesa. Ispitali su i okolnosti u kojima su fotografije snimljene.

71. U predmetu *Kahn protiv Njemačke*, 2016, stavovi 63–76, Sud je utvrdio da nije došlo do povrede člana 8. kad izdavaču nije bilo naloženo platiti nikakav iznos zbog kršenja zabrane objavljivanja fotografija dvoje djece bivšeg golmana fudbalske reprezentacije Njemačke. Sud je pojasnio da se iz člana 8. Konvencije ne može izvesti načelo prema kojem bi, kako bi se djelotvorno zaštitio privatni život osobe, nalog kojim se od izdavača zahtijeva da plati određeni iznos zbog nepoštovanja zabrane objavljivanja bio dovoljan samo ako se iznos u pitanju uplaćuje žrtvi. To je važno pod uslovom da je država, ostvarujući svoje polje slobodne procjene, oštećenim stranama osigurala druge potencijalno djelotvorne pravne lijekove za koje se ne može reći da neproporcionalno ograničavaju mogućnost postizanja pravnog zadovoljenja za navodne povrede (*ibid.*, stav 75).

B. Dva aspekta (negativni i pozitivni) zaštite podataka

72. Dok je ključni cilj člana 8. Konvencije zaštititi pojedince od proizvoljnog miješanja javnih vlasti ili privatnih tijela kojima je država prenijela odgovornosti u njihovo pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života, doma i prepiske, taj član može i nametnuti državi određene pozitivne obaveze kako bi se osiguralo djelotvorno poštovanje tih prava (*Bărbulescu protiv Rumunije* [VV], 2017, stav 108).

73. Kada neku mjeru koja dovodi do miješanja u zaštitu ličnih podataka preduzima pojedinac ili pravni subjekt isključivo u privatnom sektoru, Sud će predmet ispitati sa stanovišta pozitivnih obaveza države (*Craxi protiv Italije* (br. 2), 2003, stavovi 68–76; *Köpke protiv Njemačke* (odl.), 2010; *Alkaya protiv Turske*, 2012, stav 32; *Söderman protiv Švedske* [VV], 2013, stav 89; *Bărbulescu protiv Rumunije* [VV], 2017, stav 111; *López Ribalda i drugi protiv Španije* [VV], 2019, stav 111; *Buturugă protiv Rumunije*, 2020, stavovi 60–63; *Volodina protiv Rusije* (br. 2), 2021, stavovi 58–68; *Florindo de Almeida Vasconcelos Gramaxo protiv Portugala*, 2022, stav 111; *Tena Arregui protiv Španije*, 2024, stav 35). Međutim, ako je mjeru preduzeo javni subjekt (*Copland protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2007, stav 39; *Libert protiv Francuske*, 2018, stav 41; *Drelon protiv Francuske*, 2022, stav 85; *Cherrier protiv Francuske*, 2024, stav 57), privatno tijelo kojem je država prenijela svoje obaveze (*Vukota-Bojić protiv Švajcarske*, 2016, stav 47), ili privatno tijelo u skladu sa zakonskim zahtjevima (*Podchasov protiv Rusije*, 2024, stav 52), Sud će predmet ispitati sa stanovišta negativne obaveze države. Sud će morati provjeriti da li je miješanje ispunilo zahtjeve člana 8. stav 2, odnosno, da li je bilo u skladu sa zakonom, da li je težilo legitimnom cilju i bilo neophodno u demokratskom društvu. To pitanje će biti detaljnije ispitano u dijelu *Tri „testa“ zaštite podataka* u nastavku u ovom vodiču.

74. U predmetu *Vukota-Bojić protiv Švajcarske*, 2016, stav 47, Sud je naglasio da se država ne može osloboditi odgovornosti na osnovu Konvencije prenošenjem svojih obaveza privatnim tijelima ili pojedincima. S obzirom na to da je privatno osiguravajuće društvo, koje je prikupljalo i pohranjivalo lične podatke, upravljalo državnim sistemom osiguranja i da se u domaćem režimu smatralo organom javne vlasti, to društvo se moralo smatrati organom javne vlasti, a djela koja je počinilo mogla su se pripisati tuženoj državi (*ibid.*, stav 47).

75. U predmetu *Libert protiv Francuske*, 2018, stavovi 37–41, Sud je odbio prigovor Vlade da se nacionalno društvo za upravljanje željezničkom infrastrukturom (SNCF), poslodavac podnositelja predstavke, koji je optužen za otvaranje ličnih datoteka na poslovnom računaru, ne može smatrati organom javne vlasti u smislu člana 8. Iako je njegovo osoblje bilo zaposleno na osnovu privatnog prava, društvo je bilo javnopravni subjekt, stavljeno pod nadzor države, sa direktorima koje je imenovala država, te je stoga uživalo implicitno jemstvo države.

76. U predmetu koji se odnosi na nadzor nad telefonskim pozivima, e-poštom i internet vezom zaposlenog u školi, Sud je zauzeo stav da se pitanje koje je potrebno analizirati odnosi na negativnu obavezu države da se ne miješa u privatni život i prepisku podnositelja predstavke jer je škola javni organ za čije je radnje odgovorna Vlada u smislu Konvencije (*Copland protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2007, stav 39).

77. U predmetu *Liebscher protiv Austrije*, 2021, podnositelj predstavke je prigovorio zbog obaveze dostavljanja cjelokupnog brakorazvodnog sporazuma (umjesto samo izvotka iz tog sporazuma) kako bi se njegov dio nekretnina prenio na njegovu bivšu suprugu. Informacije u brakorazvodnom sporazumu uključivale su imena i mjesta boravišta njegove maloljetne djece i bivše supruge, iznos izdržavanja i sporazume o pravu na starateljstvo, sporazume o podjeli imovine (osim nekretnina) te popis njegovih dohodaka i imovine. Prenos imovine, a time i svi dokumenti koji ga potvrđuju, uključujući brakorazvodni sporazum, trebalo je da budu zabilježeni u zemljišnim knjigama dostupnim javnosti u koje bi, shodno tome, bilo koje treće lice moglo vršiti uvid bez ograničenja. Sud je predmetu pristupio sa stanovišta pozitivne obaveze države da usvoji mjere namijenjene osiguranju poštovanja privatnog života, uključujući i donošenje regulatornog okvira i sprovođenje, po potrebi, posebnih mjera (*ibid.*, stavovi 60–61).

78. Iako se granice između pozitivnih i negativnih obaveza države na osnovu Konvencije ne mogu precizno definisati, primjenjiva načela su ipak slična. U oba konteksta naročito se mora voditi računa o pravičnoj ravnoteži koju treba uspostaviti između suprotstavljenih interesa pojedinca i zajednice u cjelini, a koja je u svakom slučaju podložna polju slobodne procjene koje uživa država (*Bărbulescu protiv Rumunije* [VV], 2017, stav 112; *Tena Arregui protiv Španije*, 2024, stav 32).

79. U predmetima u kojima se pokreće pitanje zaštite ličnih podataka Sud je utvrdio da je polje slobodne procjene države šire: kada u državama članicama Vijeća Evrope ne postoji konsenzus o važnosti interesa o kojem je riječ ili o najboljem sredstvu za zaštitu tog interesa (*Odièvre protiv Francuske* [VV], 2003, stav 47; *Breyer protiv Njemačke*, 2020, stav 108; *Gauvin-Fournis and Silliau protiv Francuske*, 2023, stav 111); kada isključivo finansijski podaci o kojima je riječ nisu bili usko povezani s identitetom podnositelja predstavke (*G.S.B. protiv Švajcarske*, 2015, stav 93); i, konačno, u pitanjima nacionalne sigurnosti (*Leander protiv Švedske*, 1987, stav 59). Nasuprot tome, utvrđeno je da je polje slobodne procjene dato domaćim vlastima uže kada su, na primjer, lični podaci koji su podvrgnuti automatizovanoj obradi koja znatno olakšava pristup tim podacima i njihovo širenje mogli naštetiti ugledu osobe i otežati njen svakodnevni život (*Khelili protiv Švajcarske*, 2011, stavovi 64, 70). Istu stvar naročito treba uzeti u obzir u pogledu zaštite kategorija osjetljivih podataka, posebno informacija o DNK, koji sadrži genetsku strukturu osobe i od velike je važnosti za datu osobu i njenu porodicu (*S. i Marper protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2008, stavovi 102–103).

80. Svojevrsne pozitivne obaveze da se osigura djelotvorna zaštita prava i sloboda iz Konvencije mogu uključivati, na primjer, obavezu da se pojedincu osigura: pristup u razumnom roku informacijama koje su o pojedincu sistemski pohranjivale bivše državne tajne službe u vezi s njegovom dalekom prošlošću (*Haralambie protiv Rumunije*, 2009, stav 79; *Jarnea protiv Rumunije*, 2011, stav 50; *Joanna Szulc protiv Poljske*, 2012, stav 87); „djelotvoran i dostupan postupak” koji zainteresovanoj strani omogućava pristup „svim relevantnim i odgovarajućim informacijama” koje su prikupili i pohranili organi javne vlasti kako bi dobili informacije potrebne za poznavanje i razumijevanje djetinjstva i ranog razvoja pojedinca (*Gaskin protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 1989, stav 49), za otkrivanje njegovog ličnog identiteta (*Odièvre protiv Francuske* [VV], 2003, stav 42; *Gauvin-Fournis and Silliau protiv Francuske*, 2023, stav 110), ili za utvrđivanje svih zdravstvenih rizika kojima je bio izložen (*Guerra i drugi protiv Italije*, 1998, stav 60; *McGinley and Egan protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 1998, stav 101; *Roche protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2005, stav 162).

81. Međutim, Sud je zauzeo stav da domaće vlasti nemaju takve pozitivne obaveze u kontekstu osjetljivih obavještajnih podataka u vezi s nacionalnom sigurnošću koje su vlasti prikupile o pojedincu (*Leander protiv Švedske*, 1987, stav 51).

82. Tako je u predmetu *Kotilainen i drugi protiv Finske*, 2020, stav 83, koji se odnosi na pucnjavu u školi, Sud zauzeo stav da pozitivna obaveza vlasti da zaštite živote srodnika podnositelja predstavke nije obuhvatala, na osnovu materijalnog aspekta člana 2, obavezu policije da, prije pucnjave, pribavi zdravstveni karton i vojni dosje počinioca kako bi provjerila podatke o njegovom mentalnom zdravlju.

Pristup policije zdravstvenim podacima pojedinca ne može se obavljati rutinski i mora ostati podložan posebnim zahtjevima nužnosti i opravdanosti.

83. U određenim okolnostima u kojima se pokreće pitanje ličnih podataka, na primjer, u kontekstu posebno ozbiljnih radnji između pojedinaca, djelotvorno uživanje konvencijskih prava zahtijeva da država donese posebno zakonodavstvo za zaštitu tih prava. Tako je u predmetu *Söderman protiv Švedske* [VV], 2013, stavovi 86–117, Sud utvrdio povredu člana 8. s obzirom na nepostojanje jasnih zakonskih odredbi zbog kojeg je izolovani čin tajnog snimanja/fotografisanja golog djeteta bez pristanka ostao nekažnjen, na prazninu u zakonu koja u to vrijeme nije bila nadoknađena drugim krivičnopravnim odredbama i na nedjelotvornost lijekova sredstava u oblasti građanskog prava (*ibid.*, stavovi 108–114). Slično tome, u predmetu *K.U. protiv Finske*, 2008, stavovi 49–50, utvrđena je povreda člana 8. zbog nepostojanja pravnog osnova koji bi vlastima omogućio da pružatelja internet usluga obavežu da otkrije identitet osobe tražene zbog postavljanja nedoličnog oglasa u vezi sa jednom maloljetnom osobom na web-sajtu za upoznavanje. Zakonodavna vlast mora osigurati okvir za usklađivanje različitih interesa koji zahtijevaju zaštitu u tom kontekstu. Predmet *Khadija Ismayilova protiv Azerbejdžana*, 2019, stavovi 105–132, odnosi se na tajno snimanje novinarka u njenom domu i javno širenje video-snimaka. U tom predmetu su ta djela bila kažnjiva na osnovu krivičnog prava te je pokrenuta krivična istraga. Sud je ipak utvrdio da vlasti nisu ispunile svoju pozitivnu obavezu da osiguraju dovoljnu zaštitu privatnog života podnositeljice predstavke sprovođenjem djelotvorne krivične istrage o vrlo ozbiljnom miješanju u njen privatni život (*ibid.*, stavovi 119–131). Predmet *Volodina protiv Rusije (br. 2)*, 2021, stav 68, odnosi se na prigovor podnositeljice predstavke da je vlasti nisu zaštitile od ponovljenog sajber nasilja od strane njenog partnera, koji je otvorio lažne profile na njeno ime, objavio njene intimne fotografije, pratio kretanje i slao joj prijetnje smrću putem društvenih mreža. Sud je konkretno utvrdio da, iako su imale na raspolaganju pravne alate za krivično gonjenje partnera podnositeljice, vlasti nisu provele djelotvornu istragu i ni u jednom trenutku nisu predvidjele preduzimanje odgovarajućih mjera za njenu zaštitu. Shodno tome, nisu ispunile svoju obavezu da je zaštite od ozbiljnog zlostavljanja.

84. Kad je riječ o manje ozbiljnim radnjama između pojedinaca, kao što je praćenje zaposlenih na radnom mjestu, države mogu odlučiti hoće li donijeti posebne zakone koji se odnose na video-nadzor (*López Ribalda i drugi protiv Španije* [VV], 2019, stav 113; *Köpke protiv Njemačke* (odl.), 2010) ili praćenje neposlovne prepiske i komunikacije zaposlenika (*Bărbulescu protiv Rumunije* [VV], 2017, stav 119). Ipak je na domaćim sudovima da osiguraju da svako sprovođenje mjera nadzora od strane poslodavca koje dovode do miješanja u pravo zaposlenih na poštovanje njihovog privatnog života ili prepiske bude proporcionalna i praćena odgovarajućim i primjerenim zaštitnim mehanizmima protiv zloupotreba (*Köpke protiv Njemačke* (odl.), 2010; *Bărbulescu protiv Rumunije* [VV], 2017, stav 120; *López Ribalda i drugi protiv Španije* [VV], 2019, stav 116; vidjeti i, u kontekstu nadzora elektronske prepiske svojih članova koji je sprovodila politička partija, predmet *Tena Arregui protiv Španije*, 2024, stav 38).

85. U drugim predmetima koji su se odnosili na otkrivanje ličnih podataka Sud je utvrdio da država ima pozitivnu obavezu istražiti navodne povrede člana 8, nezavisno od toga da li su ih počinile privatna lica ili organi javne vlasti. Tako je u predmetu *Craxi protiv Italije (br. 2)*, 2003, stavovi 68–76, koji se odnosi na čitanje pred sudom i objavljivanje u štampi prijepisa telefonskih razgovora političara, koji su presretani u kontekstu krivičnog postupka zbog korupcije, Sud zauzeo stav da vlasti imaju pozitivnu obavezu sprječavanja objavljivanja privatnih razgovora u javnosti. Budući da otkrivanje razgovora u medijima nije bilo neposredna posljedica radnje javnog tužioca, već je vjerovatno bilo uzrokovano greškom pisarnice domaćeg suda, Sud je utvrdio povredu člana 8. jer vlasti nisu preduzele potrebne mjere da osiguraju djelotvornu zaštitu prava podnositelja predstavke pružanjem odgovarajućih zaštitnih mjera i sprovođenjem djelotvorne istrage.

86. U predmetu *Alkaya protiv Turske*, 2012, stavovi 30–40, Sud je zaključio da zaštita koju su domaće vlasti pružile ličnim informacijama poznate glumice, čiju su punu adresu otkrile novine, nije bila dovoljna. Imajući u vidu da nije pronašao nikakve dokaze koji bi odluku novina da otkriju njenu adresu

mogli opravdati razlozima javnog interesa, Sud je primijetio da se čini da domaći sudovi nisu uzeli u obzir posljedice koje je objavljivanje kućne adrese podnositeljice predstavke u novinama moglo imati za njen život. Taj propust domaćih sudova da ocijene suprotstavljene interese nije se mogao smatrati ispunjavanjem pozitivnih obaveza države na osnovu člana 8.

87. U kontekstu nasilja u porodici, Sud je u predmetu *Buturugă protiv Rumunije*, 2020, stavovi 73–78, u kojem je bivši suprug podnositeljice predstavke zloupotrijebio njene elektronske naloge, uključujući nalog na Facebook-u, te izradio kopije njenih privatnih razgovora, dokumenata i fotografija, utvrdio da su vlasti imale obavezu istražiti povredu povjerljivosti prepiske podnositeljice predstavke. Priznajući da je sajber nasilje prepoznato kao aspekt nasilja nad ženama i djevojčicama i da se pojavljuje u različitim oblicima, između ostalog, u obliku kršenja privatnosti na internetu, hakovanja naloga žrtve i krađe, dijeljenja i izmjene podataka i slika, između ostalog i intimnih pojedinosti, Sud je prihvatio da domaće vlasti, pri istraživanju slučajeva nasilja u porodici, mogu uzeti u obzir radnje kao što su nepropisno pristupanje prepisci supruge, nepropisno praćenje i pohranjivanje te prepiske. Tvrdnje o povredi povjerljivosti prepiske zahtijevaju od nadležnih vlasti meritorno ispitivanje kako bi se stekao sveobuhvatan uvid u pojavu svih mogućih oblika nasilja u porodici (*ibid.*, stavovi 76–77). S obzirom na to da takvo ispitivanje nije sprovedeno, došlo je do povrede člana 8. Konvencije (vidjeti i, u sličnom kontekstu, predmet *Volodina protiv Rusije (br. 2)*, 2021, stavovi 48–68).

C. Tri „testa” zaštite podataka

88. Stav 2. člana 8. ukazuje na uslove u kojima može doći do miješanja u uživanje zaštićenog prava. Takvo miješanje mora biti „u skladu sa zakonom”, mora težiti „legitimnom cilju” i mora biti „neophodno u demokratskom društvu”.

1. Da li je miješanje bilo zakonito?

89. Sud je u nizu predmeta razmatrao pitanje da li je ispunjen zahtjev, kako je navedeno u članu 5. Konvencije 108, da lični podaci koji su podvrgnuti automatizovanoj obradi moraju biti pribavljeni i obrađeni pravično i zakonito. U brojnim predmetima Sud je utvrdio povredu člana 8. isključivo na osnovu nepostojanja pravnog osnova na nacionalnom nivou za odobravanje mjera koje mogu dovesti do miješanja u relevantna prava (*Taylor-Sabori protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2002, stavovi 17–19; *Radu protiv Moldavije*, 2014, stav 31; *Mockutė protiv Litvanije*, 2018, stavovi 103–104; *M.D. i drugi protiv Španije*, 2022, stavovi 61–64; *Kaczmarek protiv Poljske*, 2024, stavovi 74–80).

90. Konkretno je u predmetu *Mockutė protiv Litvanije*, 2018 (stavovi 103–104), Sud primijetio da ni Vlada ni domaći sudovi nisu naveli nijednu odredbu koja bi mogla predstavljati pravni osnov za saopštavanje, od strane psihijatrijske bolnice, informacija o zdravlju podnositeljice predstavke, koja je bila odrasla osoba, njenoj majci i novinarima. U predmetu *Taylor-Sabori protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2002 (stavovi 17–19), u kojem je podnositelj predstavke bio podvrgnut policijskom nadzoru „kloniranjem” njegovog pejdžera, nije postojao zakonski sistem koji bi regulisao presretanje poruka na pejdžerima koje se prenose putem privatnog telekomunikacionog sistema. U predmetu *Radu protiv Republike Moldavije*, 2014 (stav 31), širenje od strane javne bolnice zdravstvenih informacija o trudnoći, zdravstvenom stanju i liječenju podnositeljice predstavke njenom poslodavcu nije bilo „u skladu sa zakonom”. U predmetu *M.D. i drugi protiv Španije*, 2022 (stavovi 61–64), policija je sačinila izvještaj o sudijama koji su svoje funkcije vršili u Kataloniji i koji su potpisali proglas u kojem su iznijeli svoje pravno mišljenje u korist mogućnosti da katalonski narod koristi tzv. „pravo odlučivanja”, a u izvještaju se otkrivaju politički lični podaci, fotografije, profesionalne informacije i politički stavovi nekih od njih. Sud je konstatovao da to što je policija sastavila izvještaj nije bilo predviđeno zakonom, a pošto su javne vlasti koristile lične podatke u svrhu koja nije opravdavala prikupljanje, samo postojanje policijskog izvještaja, koji je sastavljen o pojedincima čije ponašanje nije ukazivalo na bilo kakvu krivičnu aktivnost, predstavljalo je povredu člana 8. Konvencije. U predmetu *Kaczmarek protiv Poljske*, 2024 (stavovi 74–80), u kojem je snimak telefonskog razgovora podnositelja

predstavke objavljen na konferenciji za štampu, Sud je utvrdio da se relevantna odredba zakona o krivičnom postupku, koja se prvenstveno odnosila na uvid u spis i izradu kopija tokom istrage, nije mogla smatrati pravnim osnovom za takvo objavljivanje.

91. U drugim predmetima Sud je utvrdio povredu člana 8. jer je domaće pravo, koje je trebalo štiti lične podatke, bilo nedostupno ili povjerljivo (*Vasil Vasilev protiv Bugarske*, 2021, stavovi 169–170; *Nuh Uzun i drugi protiv Turske*, 2022, stavovi 80–99) ili nije bilo dovoljno jasno i predvidljivo (*Vukota-Bojić protiv Švajcarske*, 2016; *Ben Faiza protiv Francuske*, 2018, stavovi 58–61; *Benedik protiv Slovenije*, 2018; *Rotaru protiv Rumunije* [VV], 2000; *Zoltán Varga protiv Slovačke*, 2021, stav 162; *Haščák protiv Slovačke*, 2022, stavovi 94–95; *Kaczmarek protiv Poljske*, 2024, stavovi 93–96). Tako je u predmetu *Nuh Uzun i drugi protiv Turske*, 2022, stavovi 80–99, prepiska zatvorenika skenirana i otpremljena na server nacionalne pravosudne mreže na osnovu uputstava koje je izdalo Ministarstvo pravde, koje su bile neposredno i posebno upućene javnim tužiocima i zatvorskim vlastima i koje nisu bile dostupne javnosti uopšteno niti konkretno podnositeljima predstavke. U predmetu *Vukota-Bojić protiv Švajcarske*, 2016, stavovi 71–77, u odredbama koje su predstavljale osnov za tajni nadzor kojem je podnositeljica predstavke bila podvrgnuta od strane svog osiguravajućeg društva nakon saobraćajne nesreće nisu bili dovoljno jasno navedeni opseg i način izvršavanja diskrecionog ovlaštenja u odnosu na sprovođenje tajne prisмотрe osiguranika koje je dodijeljeno osiguravajućim društvima koja djeluju kao organi javne vlasti u sporovima o osiguranju. U predmetu *Rotaru protiv Rumunije* [VV], 2000 (stavovi 57–62), koji se odnosi na lične podatke koje je posjedovala obavještajna služba Rumunije, u domaćem pravu nisu bili definisani vrsta informacija koje se mogu obrađivati, kategorije pojedinaca u odnosu na koje se mogu preduzeti mjere nadzora i pod kojim okolnostima, kao ni postupak koji je treba slijediti. U predmetu *Benedik protiv Slovenije*, 2018 (stav 132), određene pravne odredbe koje je policija upotrebljavala za pribavljanje podataka o pretplatniku u vezi sa dinamičkom IP adresom nisu bile jasne i nisu pružale nikakvu zaštitu od proizvoljnog miješanja jer nisu postojali zaštitni mehanizmi protiv zloupotreba ni bilo kakav nezavistan nadzor nad policijskim ovlaštenjima u pitanju. Slično tome, u predmetu *Kaczmarek protiv Poljske*, 2024 (stavovi 93–96) kontinuirano pohranjivanje nadzornog materijala o podnositeljici predstavke od strane vlasti, koji je prikupljen tokom bezbjednosne operacije u kojoj ona sama nije bila predmet, zasnivao se na pravnim odredbama koje nisu bile dovoljno jasne i nisu predviđale nikakve procesne garancije, što je dovelo do toga da podnositeljica nije mogla zahtijevati uništenje tog materijala.

92. Slično tome, u predmetu *A.R. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2025, stav 54, podnositelj predstavke je prigovorio zbog otkrivanja od strane policije, u kontekstu detaljne provjere podobnosti za zaposlenje, informacija da je bio optužen za silovanje i oslobođen na sudu, uz opis okolnosti navodnog djela. Sud je utvrdio da su pravne odredbe na snazi u tom trenutku, u kombinaciji sa važećim uputstvima, ostavljale nadležnim vlastima pretjerano široko diskreciono ovlaštenje. U nedostatku dovoljnih zaštitnih mjera koje bi obezbijedile odgovarajuću pravnu zaštitu protiv proizvoljnog izvršenja tog diskrecionog ovlaštenja, otkrivanje informacija nije bilo u skladu sa zakonom (*ibid.*, stav 68).

93. Nasuprot tome, u drugim predmetima Sud nije utvrdio povredu člana 8. nakon što je utvrdio da je domaće pravo bilo jasno i predvidljivo te da je pružalo dovoljne mjere zaštite od potencijalne zloupotrebe (*Satakunnan Markkinapörssi Oy and Satamedia Oy protiv Finske* [VV], 2017, stav 154; *Ben Faiza protiv Francuske*, 2018, stav 75). U predmetu *Ben Faiza protiv Francuske*, 2018 (stavovi 70–76), sudski nalog upotrijebljen za pribavljanje ličnih informacija o podnositelju predstavke od pružatelja usluga mobilne telefonije koje se nisu odnosile na sadržaj poziva bio je „u skladu sa zakonom”. Takvi sudski nalozi su bili dozvoljeni i uređeni mjerodavnim zakonskim okvirom, a postojale su i mjere zaštite od proizvoljnosti, s obzirom na to da je takve naloge morao prethodno odobriti javni tužitelj pod prijetnjom ništavosti, i bili su podložni sudskom preispitivanju, a dobijene informacije su se mogle izuzeti iz dokaza u slučaju bilo kakve nezakonitosti (*ibid.*, stav 73).

94. Sud je do sličnog zaključka došao u predmetu *Satakunnan Markkinapörssi Oy i Satamedia Oy protiv Finske* [VV], 2017 (stav 154), koji se odnosi na odluku Odbora za zaštitu podataka, koju su potvrdili sudovi, a kojom se zabranjuje objavljivanje poreskih podataka široj javnosti. Tekst

relevantnog zakonodavstva o zaštiti podataka i način na koji je ono primijenjeno nakon uputstava koje je finskim sudovima dao Sud Evropske unije (CJEU) bili su dovoljno predvidljivi. Iako je taj predmet bio prvi predmet takve vrste na osnovu Zakona o ličnim podacima, a Vrhovni upravni sud je od CJEU-a zatražio smjernice za tumačenje odstupanja od odredbi predviđenog u Direktivi o zaštiti podataka, tumačenje i primjena odstupanja od odredbi direktive u novinarske svrhe od strane domaćih sudova nisu zbog toga bili proizvoljni ili nepredvidljivi (*ibid.*, stav 150). Budući da su preduzeća podnositelji predstavke bili medijski radnici, trebalo je da, kao takva, budu svjesna mogućnosti da se masovno prikupljanje podataka i njihovo opšte širenje ne može smatrati obradom „isključivo” u novinarske svrhe na osnovu mjerodavnih odredbi finskog prava i prava Evropske unije (*ibid.*, stav 151).

95. U predmetu *Le Marrec protiv Francuske* (odl.), 2024, stavovi 72–75, Sud je utvrdio da je uredba koja sadrži posebne odredbe koje se, konkretno, odnose na obradu IP adresa, a koja je bila objavljena na web-sajtu nadležnog organa za socijalnu zaštitu, bila dovoljno dostupna javnosti te da je stoga ispunjavala zahtjeve „zakonitosti” iz člana 8. Konvencije.

96. Najzad, u drugim predmetima je Sud utvrdio da je zahtjev da miješanje bude „u skladu sa zakonom” bio toliko usko povezan s kriterijem „neophodno u demokratskom društvu” da su se ta dva uslova morala razmatrati zajedno (*S. i Marper protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2008, stav 99; *Kvasnica protiv Slovačke*, 2009, stav 84; *Kennedy protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2010, stav 155; *Glukhin protiv Rusije*, 2023, stav 78).

97. U posebnom kontekstu mjera tajnog nadzora, kao što je presretanje komunikacija, Sud je utvrdio da se „predvidivost” ne može tumačiti na isti način kao u brojnim drugim područjima. Prema mišljenju Suda, to ne može značiti da bi pojedinac trebao moći predvidjeti kada će vlasti vjerovatno pribjeći takvim mjerama kako bi u skladu s tim mogao prilagoditi svoje ponašanje (*Adomaitis protiv Litvanije*, 2022, stav 83; vidjeti i predmet *Sârbu protiv Rumunije*, 2023, stav 51, u kojem su ista načela primijenjena u kontekstu tajnog snimanja video-snimaka od strane privatnog lica). Međutim, rizici od proizvoljnosti očigledni su naročito kada se ovlaštenje dodijeljeno izvršnoj vlasti izvršava tajno. Stoga je ključno uspostaviti jasna, detaljna pravila o mjerama tajnog nadzora, posebno s obzirom na to da dostupna tehnologija neprestano postaje sve sofisticiranija. Domaće pravo mora biti dovoljno jasno kako bi se građanima na odgovarajući način naznačilo u kojim su okolnostima i pod kojim uslovima javne vlasti ovlaštene da pribjegavaju takvim mjerama (*Malone protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 1984, stav 67; *Leander protiv Švedske*, 1987, stav 51; *Valenzuela Contreras protiv Španije*, 1998, stav 46; *Weber i Saravia protiv Njemačke* (odl.), 2006, stav 93; *Association for European Integration and Human Rights i Ekimdjiev protiv Bugarske*, 2007, stav 75; *Roman Zakharov protiv Rusije* [VV], 2015, stav 229; *Denysyuk i drugi protiv Ukrajine*, 2025, stav 88). Pored toga, u pravu se dovoljno jasno mora naznačiti opseg svakog takvog diskrecionog ovlaštenja datog nadležnim vlastima i način njegovog vršenja kako bi se pojedincu osigurala primjerena zaštita od proizvoljnog miješanja (*Roman Zakharov protiv Rusije* [VV], 2015, stav 230).

98. U svojoj sudskoj praksi o presretanju komunikacija u kontekstu krivičnih istraga, Sud je utvrdio da, kako bi se spriječila zloupotreba ovlaštenja, u pravu mora biti utvrđeno najmanje sljedećih šest elemenata: priroda krivičnih djela koja mogu dovesti do izdavanja naloga za presretanje; definicija kategorija osoba čije komunikacije mogu da se presreću; rok za sprovođenje mjere; postupak koji je potrebno slijediti za ispitivanje, upotrebu i pohranjivanje prikupljenih podataka; mjere opreza koje je potrebno preduzeti za prijenos podataka drugim stranama; i okolnosti u kojima se presretani podaci mogu ili moraju izbrisati ili uništiti (*Huvig protiv Francuske*, 1990, stav 34; *Valenzuela Contreras protiv Španije*, 1998, stav 46; *Weber i Saravia protiv Njemačke* (odl.), 2006, stav 95; *Association for European Integration and Human Rights and Ekimdjiev protiv Bugarske*, 2007, stav 76; *Denysyuk i drugi protiv Ukrajine*, 2025, stav 88). U predmetu *Roman Zakharov protiv Rusije* [VV], 2015 (stav 238), potvrdio je da se iste minimalne zaštitne mjere primjenjuju i u slučajevima kada je presretanje vršeno iz razloga nacionalne sigurnosti. Međutim, pri utvrđivanju da li je sporno zakonodavstvo bilo u suprotnosti s članom 8, uzeo je u obzir i sljedeće faktore: mehanizme za nadzor nad sprovođenjem

mjera tajne prisluškivanja, sve mehanizme obavještanja i pravne lijekove predviđene domaćim pravom³.

99. U kontekstu ličnih podataka koje vlasti prikupljaju i pohranjuju u baze podataka u svrhe povezane sa sprječavanjem ili kažnjavanjem zločina, Sud je ukazao na to da je ključno da postoje jasna, detaljna pravila kojima se uređuje opseg i primjena takvih mjera, zajedno sa minimalnim zaštitnim mjerama koje se odnose, između ostalog, na trajanje, pohranjivanje, upotrebu podataka, pristup podacima od strane trećih lica, postupke za očuvanje cjelovitosti i povjerljivosti podataka te postupke za njihovo uništavanje, što osigurava dovoljna jamstva protiv rizika od zloupotrebe i proizvoljnosti (*S. i Marper protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2008, stavovi 99, 103; *Nuh Uzun i drugi protiv Turske*, 2022, stav 86). Sud je utvrdio povredu člana 8. u predmetima u kojima u domaćem pravu nisu bili dovoljno jasno navedeni opseg i način izvršavanja diskrecionog ovlaštenja datog domaćim vlastima (*Shimovolos protiv Rusije*, 2011, stav 70; *Dimitrov-Kazakov protiv Bugarske*, 2011, stav 33; *Negru protiv Republike Moldavije*, 2023, stav 34). U predmetu *Shimovolos protiv Rusije*, 2011 (stav 69), stvaranje i održavanje baze podataka o nadzoru u koju se pohranjuju lični podaci, uključujući podatke o kretanju aktivista za ljudska prava, kao i postupak rada te baze, bili su uređeni ministarskom odlukom koja nikada nije bila objavljena niti je na drugi način bila dostupna javnosti. U predmetu *Dimitrov-Kazakov protiv Bugarske*, 2011 (stav 33), upis pojedinca kao „počinitelja” u policijske registre zasnivao se na nejavnom uputstvu u relevantno vrijeme koji je bio povjerljive prirode i bio je rezervisan, do kasnije deklasifikacije, za internu upotrebu od strane Ministarstva unutrašnjih poslova. U predmetu *Negru protiv Republike Moldavije*, 2023 (stav 24), podnositeljica je uključena na listu traženih osoba, što je podrazumijevalo obradu njenih ličnih podataka u nacionalnom integrisanom automatizovanom informacionom sistemu za evidentiranje krivičnih djela, krivičnih predmeta i počinitelaca, a njena fotografija je istaknuta u javnim prostorijama policijske stanice na osnovu odluke tužioca donijete u postupcima koji nisu bili dovoljno jasni, pri čemu se diskreciono ovlaštenje tužioca smatralo praktično neograničenim.

100. U predmetu *Catt protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2019 (stavovi 97, 106), Sud je naglasio rizik od nejasnoće pravnog osnova koji su vlasti koristili za prikupljanje i zadržavanje ličnih podataka, a koja je proizlazila iz široko definisanih pojmova u domaćem pravu.

101. U kontekstu primjene tehnologije prepoznavanja lica, Sud je naglasio da je za ispunjavanje zahtjeva „kvaliteta zakona” od suštinskog značaja da postoje detaljna pravila kojima se uređuje opseg i primjena mjera, kao i snažne mjere zaštite od rizika zloupotrebe i proizvoljnosti. Potreba za zaštitnim mjerama bit će tim veća kada je riječ o upotrebi tehnologije prepoznavanja lica u realnom vremenu (*Glukhin protiv Rusije*, 2023, stav 82). U ovom predmetu je Sud, baveći se po prvi put pitanjem upotrebe takve tehnologije, izrazio ozbiljne sumnje da domaće pravne odredbe koje su ovlastile obradu biometrijskih ličnih podataka, uključujući i upotrebu tehnologije prepoznavanja lica, „u vezi sa primjenom pravde”, ispunjavaju zahtjev „kvaliteta zakona”, s obzirom na to da su bile široko formulisane i činilo se da omogućavaju obradu takvih podataka u vezi sa svakom vrstom sudskih postupaka. Domaće pravo nije sadržalo nikakva ograničenja u pogledu prirode situacija koje bi mogle dovesti do upotrebe tehnologije prepoznavanja lica, predviđenih svrha, kategorija osoba koje bi se mogle ciljati, niti u pogledu obrade osjetljivih ličnih podataka. Pored toga, čini se da ne postoje nikakve procesne zaštitne mjere koje prate upotrebu tehnologije prepoznavanja lica, kao što su procedure odobrenja, procedure koje treba slijediti pri ispitivanju, korištenju i pohranjivanju prikupljenih podataka, mehanizmi nadzorne kontrole ili dostupni pravni lijekovi (*ibid.*, stav 83).

2. Da li je miješanje težilo legitimnom cilju?

102. Sud je u brojnim predmetima ispitivao da li je ispunjen zahtjev, kako je navedeno u članu 5. [Konvencije 108](#), da lični podaci koji su podvrgnuti automatizovanoj obradi moraju biti pribavljeni u

³ Vidjeti i [Vodič o članu 8. Konvencije \(pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života\)](#) o pretpostavci predvidivosti prava u pitanjima presretanja komunikacija, prisluškivanja telefona i tajnog nadzora.

izričite, određene i legitimne svrhe. U tim predmetima je ispitivanje legitimnih ciljeva koji mogu opravdati miješanje u ostvarivanje prava iz člana 8, kako su navedeni u stavu 2, prilično sažeto. Ti ciljevi su zaštita nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti i ekonomskog blagostanja zemlje, sprječavanje nereda ili zločina, zaštita zdravlja ili morala i zaštita prava i sloboda drugih. Sud načelno potvrđuje postojanje jednog ili više tih legitimnih ciljeva na koje se poziva Vlada.

103. Sud je, na primjer, zauzeo stav da su pohranjivanje podataka o privatnom životu pojedinaca u tajni policijski registar i zatim upotreba tih podataka pri provjeri kandidata za radna mjesta koja su važna za nacionalnu sigurnost težili legitimnom cilju u smislu člana 8, odnosno zaštiti nacionalne sigurnosti (*Leander protiv Švedske*, 1987, stav 49). Nadzor nad podnositeljem predstavke putem GPS-a, koji je naložio javni tužitelj radi sprovođenja istrage o nekoliko djela pokušaja ubistva za koje je teroristički pokret preuzeo odgovornost i radi sprječavanja daljnjih bombaških napada, prema mišljenju Suda, služio je interesima nacionalne i javne sigurnosti, sprječavanja kriminala i zaštite prava žrtava (*Uzun protiv Njemačke*, 2010, stav 77).

104. Sud je utvrdio i da je prijenos bankovnih podataka organima vlasti druge države na osnovu bilateralnog sporazuma težio legitimnom cilju, jer je mjera služila zaštiti ekonomskog blagostanja zemlje (*G.S.B. protiv Švajcarske*, 2015, stav 83). S obzirom na to da je bankarski sektor bio privredna grana od velike važnosti za tuženu državu, moglo se valjano smatrati da sporna mjera, koja je bila dio opšteg napora Vlade Švajcarske da riješi sukob između banke (opisane kao „važnog igrača u švajcarskoj privredi koji zapošljava velik broj osoba”) i američkih poreskih vlasti, pogoduje zaštiti ekonomskog blagostanja zemlje (*ibid.*, stav 83).

105. Pozivajući se na međunarodne instrumente prema kojima su pravičnost i jednake mogućnosti ključni za borbu protiv dopinga, Sud je utvrdio da zaštita zdravlja i morala opravdava obavezu utvrđivanja lokacije sportista, s obzirom na potrebu za borbom protiv dopinga u sportu (*National Federation of Sportspersons' Associations and Unions (FNASS) i drugi protiv Francuske*, 2018, stavovi 164–166). Prema mišljenju Suda, ono što je Vlada opisala kao „moral”, u kontekstu nastojanja da se osigura ravnopravno i smisljeno takmičenje u sportu, također je bilo povezano s legitimnim ciljem „zaštite prava i sloboda drugih” jer je upotreba doping sredstava radi sticanja prednosti u odnosu na druge sportiste predstavljala opasno podsticanje sportista amatera, a naročito mladih, da slijede njihov primjer kako bi poboljšali svoj učinak, a gledaocima je uskraćivalo pošteno takmičenje koje su s pravom očekivali (*ibid.*, stav 166).

106. U predmetu *Ben Faiza protiv Francuske*, 2018 (stav 77), Sud je utvrdio da je sudski nalog upotrijebljen za pribavljanje ličnih informacija o podnositelju predstavke od pružatelja usluga mobilne telefonije koje se nisu odnosile na sadržaj poziva bio namijenjen utvrđivanju istine u kontekstu krivičnog postupka zbog uvoza droge od strane organizovane kriminalne grupe, udruživanja radi izvršenja krivičnog djela i pranja novca. Mjera je stoga težila legitimnim ciljevima sprječavanja nereda ili zločina, odnosno zaštite javnog zdravlja.

107. Utvrđeno je da je presretanje telefonskih razgovora podnositelja predstavke, upravnika zatvora koji je bio osumnjičen za korupciju, pohranjivanje tih informacija i njihovo otkrivanje u disciplinskom postupku, što je konačno dovelo do njegovog otkaza, imalo za cilj spriječiti radnje korupcijske prirode i jemčiti transparentnost i otvorenost javne službe, te je stoga težilo legitimnim ciljevima sprječavanja nereda ili kriminala te zaštite prava i sloboda drugih u predmetu *Adomaitis protiv Litvanije*, 2022 (stav 84). Slični nalazi su utvrđeni od strane Suda u vezi sa tajnim snimanjem razgovora od strane privatnog lica u profesionalnom kontekstu, a koje su potom vlasti koristile kao dokaz da se podnositelj tereti za korupciju (*Sârbu protiv Rumunije*, 2023, stav 54).

108. U predmetu *López Ribalda i drugi protiv Španije* [VV], 2019 (stavovi 118, 123), legitimni interes poslodavca za preduzimanje mjera kako bi otkrio i kaznio osobe odgovorne za krađu na koju se sumnjalo, s ciljem zaštite imovine društva i njegovog nesmetanog poslovanja, mogao je opravdati mjere video-nadzora nad zaposlenima na radnom mjestu.

109. Utvrđeno je da se objavljivanje identifikacionih podataka podnositelja predstavke, uključujući puno ime i adresu, na web-sajtu poreske uprave zbog neispunjavanja poreskih obaveza, vršilo u cilju „zaštite interesa ... ekonomskog blagostanja države”, kao i „zaštite prava i sloboda drugih” (*L.B. protiv Mađarske* [VV], 2023, stavovi 111–13). U istom kontekstu, obrada IP adrese podnositelja predstavke i drugih „podataka o povezivanju”, koja je omogućila nadležnom organu za socijalnu zaštitu da ga locira radi sprječavanja zloupotrebe socijalnih davanja, bila je u interesu ekonomskog blagostanja države i sprječavanja kriminala (*Le Marrec protiv Francuske* (odl.), 2024, stav 76).

3. Da li je miješanje bilo „neophodno u demokratskom društvu”?

110. Da bi bila neophodna u demokratskom društvu, svaka mjera koja dovodi do miješanja u zaštitu ličnih podataka na osnovu člana 8. mora zadovoljavati određenu „goruću društvenu potrebu” i ne smije biti neproporcionalna u odnosu na legitimne ciljeve kojima teži (*Z protiv Finske*, 1997, stav 94; *Khelili protiv Švajcarske*, 2011, stav 62; *Vicent Del Campo protiv Španije*, 2018, stav 46). Razlozi na koje se Vlada poziva moraju biti relevantni i dovoljni (*Z protiv Finske*, 1997, stav 94). Dok je na domaćim vlastima da sprovedu početnu ocjenu u svim tim aspektima, konačna procjena toga da li je miješanje nužno i dalje je podložna preispitivanju od strane Suda radi provjere usklađenosti sa zahtjevima Konvencije (*S. i Marper protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2008, stav 101).

111. U kontekstu naročito ozbiljnih radnji između pojedinaca koje mogu dovesti do miješanja u prava iz člana 8, preispitivanje od strane Suda da li ispunjavaju zahtjev da su „neophodne u demokratskom društvu” odnosi se na način na koji je država donijela posebno zakonodavstvo kako bi osigurala dovoljnu zaštitu tih prava (*K.U. protiv Finske*, 2008, stavovi 43–50; *Söderman protiv Švedske* [VV], 2013, stavovi 80–83). Kad je riječ o manje ozbiljnim radnjama između pojedinaca, kao što je video-nadzor nad zaposlenima na radnom mjestu, preispitivanje od strane Suda toga da li je ta mjera bila „neophodna u demokratskom društvu” odnosi se na način na koji su domaći sudovi uzeli u obzir kriterije koje je Sud utvrdio u svojoj sudskoj praksi, što će pokazati da li je izvršen test uspostavljanja ravnoteže između suprotstavljenih interesa (*López Ribalda i drugi protiv Španije* [VV], 2019, stavovi 116–117, stav 122). Pri preispitivanju tih kriterija, ako se utvrdi da jedan od njih nije zadovoljen, zaštitne mjere koje proizlaze iz ostalih bit će još važnije i mogu dovoljno nadoknaditi taj propust (*ibid.*, stav 131).

112. Uopšteno govoreći, kako bi utvrdio da li neka mjera koja dovodi do miješanja u zaštitu ličnih podataka na osnovu člana 8. ispunjava uvjet da je „neophodna u demokratskom društvu”, Sud je ispitao da li je ispunila zahtjeve navedene u članu 5. **Konvencije 108**, odnosno i konkretno, zahtjev da se količina prikupljenih podataka svede na najmanju moguću mjeru, da se osigura da su podaci tačni, primjereni, relevantni i da nisu prekomjerni u odnosu na svrhe za koje se obrađuju, da se ograniči trajanje njihovog pohranjivanja, da se upotrebljavaju u svrhe za koje su ti podaci prikupljeni i da se osigura transparentnost njihove obrade.

a. Zahtjev da se količina prikupljenih ili zabilježenih podataka svede na najmanju moguću mjeru

113. Sud je u brojnim predmetima razmatrao pitanje da li su lični podaci koji su bili podvrgnuti automatizovanoj obradi bili primjereni, relevantni i umjereni u odnosu na svrhe za koje su bili zabilježeni (*L.L. protiv Francuske*, 2006, stavovi 45–46; *Vicent Del Campo protiv Španije*, 2018, stav 51; *Khadija Ismayilova protiv Azerbejdžana*, 2019, stav 147; *Kruglov i drugi protiv Rusije*, 2020, stav 132 in fine; *L.F. protiv Francuske* (odl.), 2024, stav 34).

114. Sud je utvrdio povredu člana 8: nakon što je primijetio da se, kad je riječ o podacima koji se čuvaju na elektronskim uređajima podnositelja predstavke koji su bili oduzeti, nije činilo da je tokom pretresa primijenjen bilo kakav postupak filtriranja kako bi se količina tih podataka svela na najmanju moguću mjeru (*Kruglov i drugi protiv Rusije*, 2020, stav 132 in fine); u odnosu na sudsku odluku u kojoj se podnositelj predstavke, koji nije bio stranka u postupku, identifikuje kao počinitelj djela

uznemiravanja na radnom mjestu, a sudija se mogao suzdržati od navođenja imena podnositelja ili ga je mogao nazvati samo njegovim inicijalima kako bi se izbjeglo stigmatiziranje (*Vicent Del Campo protiv Španije*, 2018, stav 51); u predmetu u kojem su lični podaci novinarka, koja je snimljena bez znanja u intimi svog doma, bili otkriveni, na način koji se smatrao pretjeranim i bespredmetnim, u izvještaju o toku istrage (*Khadija Ismayilova protiv Azerbejdžana*, 2019, stav 147).

115. Prema mišljenju Suda, izrada baza podataka, kako bi se doprinijelo sprječavanju i kažnjavanju određenih krivičnih djela, ne može se sprovoditi s prekomjernim nastojanjem da se u najvećoj mogućoj mjeri poveća količina informacija pohranjenih u tim bazama (*B.B. protiv Francuske*, 2009, stav 62; *Gardel protiv Francuske*, 2009, stav 63; *M.B. protiv Francuske*, 2009, stav 54). Ako se ne poštuje potrebna proporcionalnost legitimnih ciljeva dodijeljenih takvim mehanizmima, prednosti tih mehanizama bit će nadmašene ozbiljnim povredama koje oni uzrokuju pravima i slobodama koje države moraju jemčiti na osnovu Konvencije osobama pod svojom jurisdikcijom (*M. K. protiv Francuske*, 2013, stav 35; *Aycaguer protiv Francuske*, 2017, stav 34). U kontekstu sistema neselektivnog zadržavanja na neodređeno vrijeme, tvrdnja da „što se više podataka zadržava, to se više zločina sprječava” u praksi bi bila jednaka opravdavanju pohranjivanja informacija o cijelom stanovništvu i njihovim preminulim srodnicima, koje bi zasigurno bile prekomjerne i irelevantne (*Gaughran protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2020, stav 89).

116. U predmetu *Catt protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2019 (stav 122), nepostojanje djelotvornih zaštitnih mjera koje bi osigurale uništavanje, u bazi podataka policije, ličnih informacija koje otkrivaju politička mišljenja mirnog demonstranta, nakon što je njihovo zadržavanje postalo neproporcionalno, predstavljalo je povredu člana 8.

117. S druge strane, obrada ličnih podataka, koji nisu bili „osjetljivi” u smislu člana 6. *Konvencije 108* i koji su se ograničavali na činjenične i objektivne informacije koje se odnose na sudski postupak u kojem je pojedinac bio stranka, u internoj bazi podataka Ministarstva pravde, nije bila u suprotnosti sa zahtjevima člana 8. (*L.F. protiv Francuske* (odl.), 2024, stavovi 34. i 40). Slično tome, u predmetu *Le Marrec protiv Francuske* (odl.), 2024, stavovi 78–79, Sud je istakao da IP adresa podnositelja predstavke i drugi „podaci o povezivanju”, obrađeni od strane nadležnog organa vlasti za socijalnu zaštitu, zbog čega je utvrđeno da živi u „drugoj zemlji”, nisu predstavljali „osjetljive” podatke u gore navedenom smislu, niti su se odnosili na najintimnije aspekte ili posebno važan dio njegovog života ili identiteta: navedeni podaci sadržali su vrlo približne informacije o podnositelju, te je polje slobodne procjene prepušteno domaćim vlastima bilo široko.

b. Zahtjev tačnosti i ažuriranja podataka

118. Sud je ispitao niz predmeta o pohranjivanju od strane vlasti podataka koji su se pokazali netačnim ili čiju je tačnost osporavao nosilac podataka (predmet *Cemalettin Canli protiv Turske*, 2008, stavovi 34–37, o netačnim policijskim spisima u krivičnom postupku; predmet *Rotaru protiv Rumunije* [VV], 2000, stav 36, o nemogućnosti pojedinca da ospori informacije koje su prikupile službe bezbjednosti o njegovom navodnom učestvovanju u „legionarskom” pokretu u dalekoj prošlosti).

119. Neistinite ili nepotpune lične informacije koje prikupljaju i zadržavaju vlasti mogu otežati svakodnevni život nosioca podataka (*Khelili protiv Švajcarske*, 2011, stav 64), se pokazati klevetničkim (*Rotaru protiv Rumunije* [VV], 2000, stav 44) ili mogu ukloniti određene zakonske procesne zaštitne mjere za zaštitu prava ispitanika kad se takvi podaci mogu prenositi između raznih organa vlasti (*Cemalettin Canli protiv Turske*, 2008, stavovi 42–43). Osim toga, Sud je naglasio da je neprimjereno prikupljati lične podatke na osnovu samog nagađanja ili pretpostavke, bez ikakve dokazane činjenične osnove (*Drelon protiv Francuske*, 2022, stav 97).

120. Prema mišljenju Suda, na organima vlasti je da dokažu tačnost podataka koji su pohranjeni. U predmetu *Khelili protiv Švajcarske*, 2011 (stavovi 66–70), u kojem su postojale nedoumice u pogledu nejasne i opšte tvrdnje o nezakonitoj prostituciji koju su zabilježile vlasti, zadržavanje na više godina

riječi „prostitutka” u policijskim spisima nije bilo „neophodno u demokratskom društvu”, s obzirom na kontradiktorno ponašanje vlasti, načelo da je na tim istim vlastima da dokažu tačnost konkretnih podataka, malo polje slobodne procjene koje uživaju domaće vlasti u tom području i ozbiljnost miješanja u pravo podnositeljice predstavke na poštovanje njenog privatnog života na osnovu člana 8. Slično tome, u predmetu *Drelon protiv Francuske*, 2022, stavovi 95–97, koji se odnosi na odbijanje Francuske službe za transfuziju krvi da prihvati podnositelja predstavke kao davaoca krvi na osnovu njegove pretpostavljene homoseksualnosti, Sud je napomenuo da prikupljanje ličnih podataka treba imati preciznu i tačnu činjeničnu osnovu, dok je u ovom slučaju zaključak o seksualnim praksama podnositelja donijet samo zato što je odbio da odgovori na pitanja o svom seksualnom životu tokom medicinskog razgovora prije donacije krvi.

121. U predmetu *Anchev protiv Bugarske* (odl.), 2017 (stavovi 112–115), u kojem je podnositelj predstavke bio predmet triju istraga i bio je označen, na osnovu arhivskog materijala, kao saradnik bivših službi bezbjednosti na osnovu zakona o otkrivanju državnih službenika koji su saradivali s komunističkim režimom, Sud je odbio prigovor podnositelja predstavke nakon što je primijetio da je podnositelj mogao izvršiti uvid u arhive i potom javno osporiti njihovu tačnost na konkretnoj osnovi.

122. U predmetu *Margari protiv Grčke*, 2023, stav 59, u kojem su informacije objavljene u štampi u vezi sa krivičnim djelima podnositeljice predstavke netačno odražavale optužbe podignute protiv nje, Sud je istakao da je od izuzetne važnosti da podaci koji se objavljuju u kontekstu tekućih krivičnih postupaka ili u okviru istrage krivičnih djela precizno odražavaju situaciju i optužbe koje se stavljaju na teret osumnjičenom licu, uzimajući u obzir i poštovanje pretpostavke nevinosti.

c. Zahtjev da se podaci ne čuvaju duže nego što je to potrebno za ispunjenje svrhe za koju su zabilježeni⁴

123. Pitanje potrebe za ograničenjem trajanja zadržavanja ličnih podataka Sud je ispitao u brojnim predmetima (*S. i Marper protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2008; *B.B. protiv Francuske*, 2009; *Gardel protiv Francuske*, 2009; *M.B. protiv Francuske*, 2009; *M.K. protiv Francuske*, 2013; *J.P.D. protiv Francuske* (odl.), 2014; *Peruzzo i Martens protiv Njemačke* (odl.), 2013; *W. protiv Nizozemske* (odl.), 2009; *Brunet protiv Francuske*, 2014; *Drelon protiv Francuske*, 2022, stav 98). Najduži period zadržavanja od trideset godina u nacionalnoj pravosudnoj bazi podataka o seksualnim prestupnicima od završetka kazne zatvora u trajanju od pet do petnaest godina za krivično djelo silovanja maloljetne osobe nije se smatralo neproporcionalnim legitimnom cilju kojem je težilo pohranjivanje podataka, odnosno sprječavanju nereda ili zločina (*B.B. protiv Francuske*, 2009, stavovi 67–68; *Gardel protiv Francuske*, 2009, stavovi 68–69; *M.B. protiv Francuske*, 2009, stavovi 59–60).

124. Međutim, utvrđeno je da trajno zadržavanje u nacionalnoj bazi podataka otisaka prstiju, uzoraka ćelija i DNK profila osoba osumnjičenih, ali ne i osuđenih za krivična djela, nezavisno od prirode ili težine djela za koje je osoba prvobitno bila osumnjičena, te nezavisno od uzrasta, predstavlja povredu člana 8. (*S. i Marper protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2008, stavovi 125–126). Trajno čuvanje podataka neosuđivanog lica može biti posebno štetno u slučaju maloljetnika, s obzirom na njihovu posebnu situaciju i važnost njihovog razvoja i integracije u društvo (*ibid.*, stav 124).

125. Istovremeno, neposredno uništavanje prikupljenog materijala, naročito u kontekstu tajne mjere, čim se ocijeni da je irelevantan za svrhu prikupljanja, samo po sebi nije u suprotnosti sa Konvencijom (*Denysyuk i drugi protiv Ukrajine*, 2025, stav 108).

126. Nepostojanje najdužeg roka za zadržavanje ličnih podataka nije nužno nespojivo s članom 8. (*Gaughran protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2020, stav 88; *Peruzzo i Martens protiv Njemačke* (odl.), 2013, stav 46), ali procesne zaštitne mjere bit će još nužnije ako pohranjivanje podataka u potpunosti

⁴Vidjeti i odjeljak Period zadržavanja podataka u ovom vodiču.

zavisu od marljivosti vlasti u osiguravanju da trajanje zadržavanja podataka bude proporcionalno (*ibid.*, stav 46; *Aycaguer protiv Francuske*, 2017, stavovi 44–46). U predmetu *Grande Oriente d'Italia protiv Italije*, 2024, stavovi 144–46a, veliki broj dokumenata, koji su posebno sadržali lične podatke članova udruženja podnositelja predstavke, oduzet je tokom pretresa prostorija udruženja podnositelja, pretresa koji je naložen u okviru parlamentarne istrage o organizovanim kriminalnim grupama. Sud je primijetio da se kopija oduzetih dokumenata i dalje čuva u arhivama nadležne parlamentarne istražne komisije, bez obzira na činjenicu da su njene funkcije završene i da je komisija raspuštena, kao i uprkos činjenici da su, prema domaćem pravu, oduzeti dokumenti trebalo da budu vraćeni ili kopije istih uništene po završetku istrage. U tom pogledu, Sud je ponovio da nepostojanje propisa kojima se zahtijeva uništavanje kopija dokumenata pribavljenih pretresom može biti nespojivo s članom 8. Konvencije.

d. Zahtjev da se upotreba podataka ograniči na svrhu za koju su zabilježeni

127. Sud je zauzeo stav da je važno upotrebu podataka ograničiti na svrhu za koju su zabilježeni. Tako je u predmetu *Karabeyoğlu protiv Turske*, 2016 (stavovi 112–121), utvrđeno da upotreba u disciplinskoj istrazi podataka dobijenih prisluškivanjem telefona tokom krivične istrage, odnosno za različitu svrhu od one kojom je opravdano njihovo prikupljanje, predstavlja povredu člana 8.

128. U predmetu *Surikov protiv Ukrajine*, 2017 (stavovi 83–95), dugotrajno zadržavanje podataka koji se odnose na mentalno zdravlje pojedinca, zajedno sa širenjem i upotrebom tih podataka u svrhe koje nisu bile povezane sa razlozima kojima je prvotno opravdano njihovo prikupljanje, predstavljalo je neproporcionalno miješanje u pravo nosioca podataka na poštovanje njegovog privatnog života.

129. Pitanje rizika od nepropisne upotrebe ličnih podataka pokrenuto je i u predmetu *K.H. i drugi protiv Slovačke*, 2009 (stavovi 45–57), u kojem su podnositeljice zahtjeva, osam Romkinja za koje se sumnjalo da su sterilizovane tokom boravka u bolnici, prigovorile da nisu mogle dobiti kopije svog zdravstvenog kartona. Sud je utvrdio da je došlo do povrede člana 8. ističući da se rizik od zloupotrebe koji je navela Vlada mogao spriječiti sredstvima kao što je uključivanje odgovarajućih zaštitnih mjera u domaće pravo s ciljem strogog ograničavanja okolnosti u kojima se takvi podaci mogu otkriti i opsega osoba koje imaju pravo na uvid u kartone (*ibid.*, stav 56).

130. Kako bi utvrdio granicu intimnosti privatnog života zajemčenog članom 8, Sud je napravio razliku između nadzora nad radnjama pojedinca na javnom mjestu u sigurnosne svrhe i snimaka takvih radnji upotrijebljenih u druge svrhe, koje su prevazilazile ono što je dati pojedinac mogao očekivati (predmet *Peck protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2003, stavovi 59–62, o snimanju podnositelja predstavke na javnom mjestu iz sigurnosnih razloga u slučaju kad je snimak otkriven medijima; predmet *Perry protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2003, stavovi 41–42, o obmani koju je policija izvršila u svrhu utvrđivanja identiteta podnositelja predstavke video-snimkom, čime je prekoračila granice uobičajene ili predvidljive upotrebe nadzornih kamera u policijskim stanicama; predmet *Glukhin protiv Rusije*, 2023, stavovi 65–73, o upotrebi tehnologije prepoznavanja lica u kontekstu javnog nadzora putem CCTV kamera).

e. Zahtjev transparentnosti postupaka obrade podataka⁵

131. U nizu predmeta koji se odnose na lične podatke koje su prikupljali i pohranjivali organi javne vlasti, Sud je utvrdio da vlasti imaju pozitivnu obavezu pružiti datim osobama „djelotvoran i dostupan postupak” kako bi im se omogućio pristup „svim relevantnim i odgovarajućim informacijama” koje su potrebne, na primjer, za poznavanje i razumijevanje njihovog djetinjstva i ranog razvoja (*Gaskin protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 1989, stav 49), za otkrivanje njihovog ličnog identiteta (*Odièvre protiv Francuske* [VV], 2003, stavovi 41–49), za utvrđivanje zdravstvenih rizika kojima su bili izloženi

⁵ Vidjeti i odjeljak Pravo na pristup sopstvenim podacima u ovom vodiču.

(*Roche protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2005, stav 162; *Guerra i drugi protiv Italije*, 1998, stav 60; *McGinley i Egan protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 1998, stav 101), ili za praćenje njihove lične prošlosti tokom bivšeg totalitarnog režima (*Haralambie protiv Rumunije*, 2009, stav 93).

132. Ovaj zahtjev transparentnosti bit će manje strog u kontekstu informacija koje su osjetljive u pogledu nacionalne sigurnosti (*Leander protiv Švedske*, 1987, stav 51; *Segerstedt-Wiberg i drugi protiv Švedske*, 2006, stav 102; *Dalea protiv Francuske* (odl.), 2010).

II. Zaštita podataka i pravo na poštovanje privatnog života (Član 8. Konvencije)

Član 8. Konvencije

- „1. Svako ima pravo na poštovanje svog privatnog i porodičnog života, doma i prepiske.
2. Javna vlast se ne miješa u vršenje ovog prava, osim ako je takvo miješanje predviđeno zakonom i ako je to neophodna mjera u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti, ekonomske dobrobiti zemlje, sprječavanja nereda ili sprječavanja zločina, zaštite zdravlja i morala ili zaštite prava i sloboda drugih.”

133. Sud je do danas razmatrao velik broj postupaka koji se obavljaju na ličnim podacima koje su sprovele vlasti ili različite privatne agencije i ocjenjivao da li su „privatni život”, „dom” i/ili „prepiska” nosioca podataka bili povrijeđeni na način koji nije u skladu sa članom 8. U različitim kontekstima naveo je područje primjene brojnih prava na koja se pravna i fizička lica mogu pozvati da bi zaštitila svoje lične podatke.

A. Postupci koji se vrše na podacima koji mogu narušiti pravo na poštovanje privatnog života

134. Sa razvojem tehnologije, prikupljanje, pohranjivanje i otkrivanje podataka poprimaju različite oblike. Sud je u nekoliko predmeta razmatrao da li je jedan ili više tih postupaka dovelo do neopravdanog miješanja u pravo nosioca podataka na poštovanje njegovog privatnog života.

1. Prikupljanje ličnih podataka

135. Sud je ispitivao postupke prikupljanja ličnih podataka u različitim kontekstima: u pogledu djelovanja radi borbe protiv organizovanog kriminala i terorizma pomoću različitih sistema tajne prisluškivanja koje su uspostavile vlasti; u pravosudnom kontekstu u vezi sa ličnim podacima koje su vlasti prikupljale kako bi ih upotrijebile kao dokaze; u zdravstvenom kontekstu; u kontekstu podataka prikupljenih na radnom mjestu, koji obuhvata i poslodavce iz javnog sektora i poslodavce iz privatnog sektora; i najzad, u kontekstu zakonskih obaveza javnih ili privatnih tijela da vlastima prenesu lične podatke koje posjeduju kako bi se zaštitio opšti javni interes.

a. Prikupljanje podataka od strane vlasti putem tajnog nadzora⁶

136. Sud je ispitivao znatan broj predmeta koji se odnose na pitanje prikupljanja ličnih podataka različitim metodama tajne prisluškivanja. Koji god sistem nadzora vlasti upotrebljavale, ključno je postojanje odgovarajućih i dovoljnih jamstava protiv zloupotrebe. Sud je smatrao da su ovlaštenja za tajnu prislušku građana prihvatljiva samo u onoj mjeri u kojoj su nužno potrebna za zaštitu demokratskih institucija (*Klass i drugi protiv Njemačke*, 1978, stav 42; *Szabó i Vissy protiv Mađarske*, 2016, stavovi 72–73). Takvo miješanje mora biti potkrijepljeno relevantnim i dovoljnim razlozima i mora biti proporcionalno legitimnom cilju ili ciljevima kojima teži (*Segerstedt-Wiberg i drugi protiv Švedske*, stav 88). U nacionalnom zakonodavstvu moraju se osigurati dovoljno precizne, djelotvorne i sveobuhvatne zaštitne mjere u pogledu određivanja i izvršavanja mjera nadzora i osiguravanja potencijalnog pravnog zadovoljenja (*Szabó i Vissy protiv Mađarske*, 2016, stav 89).

⁶Vidjeti i [Vodič o članu 8. Konvencije \(pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života\)](#).

i. Prisluškivanje telefona i bilježenje biranih brojeva

137. U pravosudnom okviru, Sud je utvrdio povrede člana 8. u sljedećim kontekstima: prisluškivanje telefona i dostava evidencije bilježenja poziva (spisak biranih telefonskih brojeva) policiji (*Malone protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 1984, stavovi 63–89); praćenje i izrada prepisa svih poslovnih i privatnih telefonskih poziva podnositelja predstavke (*Huvig protiv Francuske*, 1990, stavovi 24–35); praćenje i snimanje nekoliko telefonskih razgovora podnositelja predstavke prisluškivanjem telefonske linije treće strane (*Kruslin protiv Francuske*, 1990, stavovi 25–36); prisluškivanje telefona osobe putem telefonske linije treće strane (*Lambert protiv Francuske*, 1998, stavovi 21–41); praćenje i snimanje od strane javnog tužitelja telefonskog poziva koji je pojedinac primio u svojoj kancelariji od drugog pojedinca u tadašnjoj sovjetskoj ambasadi u Bernu (*Amann protiv Švajcarske* [VV], 2000, stavovi 45–62); prisluškivanje telefona u okviru prethodne istrage (*Prado Bugallo protiv Španije*, 2003, stavovi 28–33); telefonski razgovori praćeni u okviru krivičnog procesuiranja i naknadno objavljeni u štampi (*Craxi protiv Italije (br. 2)*, 2003, stavovi 57–84); uključivanje u spis podnositelja predstavke prepisa prisluškivanja telefonskih razgovora provedenog u postupku u koji on nije bio uključen (*Matheron protiv Francuske*, 2005, stavovi 27–44); praćenje telefonskih poziva od strane vlasti bez odobrenja javnog tužioca izdatog na ime osumnjičenog i u nedostatku zakonodavstva kojim su predviđene dovoljne mjere zaštite od proizvoljnosti (*Dumitru Popescu protiv Rumunije (br. 2)*, 2007, stavovi 61–86); prisluškivanje telefonskih poziva advokata za krivične istrage (*Kvasnica protiv Slovačke*, 2009, stavovi 80–89); nedovoljne mjere zaštite od proizvoljnosti u domaćim odredbama o prisluškivanju telefona (*Dragojević protiv Hrvatske*, 2015, stavovi 85–102; *Liblik i drugi protiv Estonije*, 2019, stavovi 132–143; *Denysyuk i drugi protiv Ukrajine*, 2025, stavovi 93–135); nepostojanje odgovarajućih sudskih jemstava (*Moskalev protiv Rusije*, 2017, stavovi 35–45); nepostojanje djelotvornog nadzora nad snimanjem telefonskih poziva u okviru krivičnog postupka (*Pruteanu protiv Rumunije*, 2015, stavovi 41–58); praćenje poziva na mobilnom telefonu (*Šantare i Labazņikovs protiv Latvije*, 2016, stavovi 56–63); neopravdano nepružanje ex post obavještenja o privremenoj mjeri prisluškivanja mobilnog telefona (*Cevat Özel protiv Turske*, 2016, stavovi 29–37); i preventivno praćenje telefonskih poziva (*Mustafa Sezgin Tanrikulu protiv Turske*, 2017, stavovi 45–66); praktično neograničeno ovlaštenje obavještajnih službi pri sprovođenju nadzora nad pojedincem i sastancima koji su održani u stanu koji je u njegovom vlasništvu bez dovoljne pravne zaštite (*Zoltán Varga protiv Slovačke*, 2021, stavovi 170–171), što je nasumično pogodilo i drugu osobu, bez ikakve zaštite koju bi domaće pravo pružilo toj osobi (*Haščák protiv Slovačke*, 2022, stav 95); i presretanje, snimanje i izrada prepisa telefonskog razgovora između advokata i jedne njegove stranke, bivšeg ministra odbrane, koji je bio pod tajnim nadzorom u vezi sa krivičnom istragom (*Vasil Vasilev protiv Bugarske*, 2021, stavovi 167–181).

138. Sud je utvrdio da nije došlo do povrede člana 8. u pogledu prisluškivanja telefona odobrenog sudskom odlukom, znajući da su sudovi ocijenili neophodnost te mjere (*İrfan Güzel protiv Turske*, 2017, stavovi 78–89).

139. Sud je utvrdio da nije došlo do povrede člana 8. i u sljedećim slučajevima: upisivanje od strane policije telefonskih brojeva koje je pojedinac nazvao putem bilježenja biranih brojeva na njegovom privatnom telefonu (*P.G. i J.H. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2001, stavovi 42–51); prisluškivanje telefonskih linija sudije, u okviru krivičnih istraga protivzakonite organizacije, za kojeg se sumnjalo da je član te organizacije ili da joj pomaže ili je podržava (*Karabeyoğlu protiv Turske*, 2016, stavovi 74–111); i presretanje telefonskih komunikacija upravnika zatvora u okviru krivične istrage o sumnji u njegovo korupcijsko djelovanje u zatvoru za ličnu korist iako je ta istraga na kraju prekinuta zbog nedostatka inkriminirajućih dokaza (*Adomaitis protiv Litvanije*, 2022, stavovi 81–90).

140. Sud je nekoliko predstavi proglasio neprihvatljivim kao očigledno neosnovane, i to u vezi sa: prisluškivanjem telefona u okviru preventivnih obavještajnih aktivnosti policije (*Deveci protiv Türkiye* (odl.), 2022); prisluškivanjem telefona u okviru prethodne istrage (*Greuter protiv Nizozemske* (odl.), 2002); prisluškivanjem telefona u okviru krivične istrage kao jednom od glavnih istražnih metoda koja doprinosi dokazivanju uključenosti određenih pojedinaca u veliku mrežu

trgovine drogom (*Coban protiv Španije* (odl.), 2006); i praćenjem telefonskih komunikacija poslanika Evropskog parlamenta optuženog za protivpravno prisvajanje imovine preduzeća te neprimjenjivost posebnog postupanja s nacionalnim poslanicima u tom predmetu (*Marchiani protiv Francuske* (odl.), 2008).

141. U kontekstu zatvora, nezakonito snimanje i pohranjivanje telefonskih poziva zatvorenika od strane zatvorskih vlasti i naknadna upotreba tih poziva kao dokaza za osudu zatvorenika za dalje krivično djelo predstavljalo je povredu člana 8. u predmetu *Doerga protiv Nizozemske*, 2004 (stavovi 43–54).

142. U brojnim drugim područjima Sud je utvrdio povrede člana 8. u vezi sa: automatizovanim sistemom za praćenje cjelokupnih prepiski i telefonskih poziva maloljetnika smještenih u popravni internat, pri čemu je bila isključena bilo kakva povjerljivost u pogledu vrsta praćene komunikacije (*D.L. protiv Bugarske*, 2006, stavovi 100–116); presretanjem od strane Ministarstva odbrane, na osnovu naloga, odlaznih komunikacija organizacija koje rade u oblasti građanskih sloboda (*Liberty i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2008, stavovi 56–70); samim postojanjem zakona kojim je omogućen nadzor nad telekomunikacijama moldavske nevladine organizacije specijalizovane za zastupanje podnosioca pred Sudom (*Iordachi i drugi protiv Moldavije*, 2009, stavovi 29–54); otkrivanjem medijima i emitovanjem privatnog razgovora snimljenog uz odobrenje vlasti na telefonskoj liniji političara koji je bio pod istragom od strane tužilačkih vlasti (*Drakšas protiv Litvanije*, 2012, stav 62); nedostacima u zakonskom okviru kojim se uređuje tajno praćenje poziva na mobilnim telefonima koje su uspostavili pružatelji usluga mobilne telefonije, što je omogućavalo Federalnoj službi bezbjednosti presretanje bilo koje vrste telefonske komunikacije bez prethodnog sudskog odobrenja (*Roman Zakharov protiv Rusije* [VV], 2015, stavovi 163–305); upotrebom podataka dobijenih prisluškivanjem telefona u okviru krivične istrage u disciplinskoj istrazi (*Karabeyoğlu protiv Turske*, 2016, stavovi 112–121); i upotrebom u disciplinskom postupku protiv advokatice prepisa razgovora s jednom njenom strankom čiji je telefon bio prisluškivan (*Versini-Campinchi i Crasnianski protiv Francuske*, 2016, stavovi 49–84). Nasuprot tome, utvrđeno je da je upotreba u disciplinskom postupku protiv upravnika zatvora informacija dobijenih prisluškivanjem telefona u kontekstu krivične istrage o sumnji na korupciju tog upravnika bila proporcionalna (*Adomaitis protiv Litvanije*, 2022, stav 87).

ii. Presretanje poruka na pejdžerima

143. U predmetu *Taylor-Sabori protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2002, stavovi 18–19, smatralo se da je, u okviru sudskog postupka, presretanje poruka na pejdžeru podnosioca predstavke od strane policije i naknadno pozivanje na iste kao na osnovu za osudu, u suprotnosti sa članom 8. u nedostatku bilo kakvih pravnih propisa o takvom presretanju.

iii. Audio-nadzor i video-nadzor

144. Sud je utvrdio povredu člana 8. u predmetu u kojem snimanje razgovora pomoću uređaja za radio-prenos u okviru tajne policijske akcije nije bilo praćeno odgovarajućim procesnim zaštitnim mjerama (*Bykov protiv Rusije* [VV], 2009, stavovi 81, 83; *Oleynik protiv Rusije*, 2016, stavovi 75–79).

145. Sud je razlikovao praćenje radnji pojedinca na javnom mjestu u sigurnosne svrhe i snimanje tih radnji u druge svrhe, koje su prevazilazile ono što je osoba mogla predvidjeti (*Peck protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2003, stavovi 59–62; *Perry protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2003, stavovi 41–42), kako bi uspostavio strogu granicu privatnog života kako je zajemčen članom 8. u oblasti mjera tajne prisluškivanja i presretanja komunikacija od strane državnih organa. Istakao je i izuzetno invazivnu prirodu tehnologije prepoznavanja lica, naročito tehnologije prepoznavanja lica uživo, korištene u nadzoru javnih mjesta putem CCTV kamera, koja je policiji omogućila da locira i uhapsi podnosioca predstavke dok je putovao gradskim metroom, u vezi s njegovim učešćem u solo demonstracijama bez prethodne najave. Sud je naglasio visok nivo opravdanja koji se zahtijeva da bi se takve mjere smatrale

„neophodnim u demokratskom društvu”, pri čemu se najviši nivo opravdanja zahtijeva za upotrebu tehnologije prepoznavanja lica uživo (*Glukhin protiv Rusije*, 2023, stav 86).

146. U pravosudnom okviru, Sud je utvrdio povrede člana 8. u sljedećim slučajevima: snimanje glasova podnositelja predstavke kad su im iznijete optužbe protiv njih i dok su bili smješteni u ćelijama u policijskoj stanici (*P.G. i J.H. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2001, stavovi 56–63); snimanje, u svrhu utvrđivanja identiteta, osumnjičenih u policijskoj stanici upotrebom prikrivene kamere zatvorenog kruga (*Perry protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2003, stavovi 36–49); snimanje od strane policije, pomoću uređaja za prisluškivanje postavljenog u domu trećeg lica kojeg je podnositelj predstavke posjetio, nepodstaknutog, spontanog razgovora tokom kojeg je podnositelj priznao da je učestvovao u uvozu droge (*Khan protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2000, stavovi 25–28); prisluškivanje od strane policije privatnih prostorija u okviru sudske istrage (*Vetter protiv Francuske*, 2005, stavovi 20–27); snimanje razgovora uređajem za prisluškivanje koji su osobi podmetnule policijske vlasti i naknadna upotreba tog snimka na suđenju, mada ne kao jedinog inkriminirajućeg dokaza (*Heglas protiv Češke Republike*, 2007, stavovi 71–76); i snimanje komunikacija pojedinca u kontekstu i radi službene istrage, bilo krivične ili druge prirode, uz saradnju i tehničku pomoć državnih istražnih vlasti (*Van Vondel protiv Nizozemske*, 2007, stavovi 47–55). Nasuprot tome, povreda nije utvrđena u predmetu koji se tiče upotrebe u okviru krivičnog postupka video-snimaka razgovora podnositelja predstavke sa privatnim licem u profesionalnom kontekstu, a koji je to lice inicijalno snimilo skrivenom kamerom i koje su vlasti otkrile prilikom pregleda računara druge osobe na kome su ti zapisi sačuvani (*Sârbu protiv Rumunije*, 2023, stavovi 48–59).

147. U kontekstu zatvora, Sud je utvrdio povrede člana 8. u sljedećim slučajevima: upotreba od strane vlasti uređaja za snimanje zvuka i videa tajno postavljenih u ćeliji podnositelja predstavke i u prostoriji za posjete u zatvoru, kao i na drugom zatvoreniku, što je omogućilo snimanje nespontanih, podstaknutih izjava podnositelja predstavke (*Allan protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2002, stavovi 35–36); snimanje razgovora između zatvorenika i njihovih porodica u prostorijama za posjete u zatvoru (*Wisse protiv Francuske*, 2005, stavovi 28–34); tajna prismotra savjetovanja zatvorenika s advokatom (*R.E. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2015, stavovi 115–143); i non-stop video-nadzor nad zatvorenicima u ćelijama upotrebom tajne kamere zatvorenog kruga (*Gorlov i drugi protiv Rusije*, 2019, stavovi 83–100).

148. Sud je utvrdio da nije došlo do povrede člana 8. u vezi s tajnim nadzorom nad savjetovanjem zatvorenika s osobom koja je imenovana da mu pomaže kao ranjivoj osobi nakon hapšenja (*R.E. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2015, stavovi 154–168). Odredbe o usmjerenom nadzoru, u mjeri u kojoj su se odnosile na mogući nadzor nad savjetovanjem osoba lišenih slobode s odgovarajućim odraslim osobama, bile su praćene odgovarajućim zaštitnim mehanizmima protiv zloupotreba.

149. U različitim kontekstima u kojima su predmetni podaci prikupljeni putem skrivenih kamera, Sud je utvrdio povrede člana 8. u vezi sa: prenosom medijima video-snimaka sa skrivene kamere zatvorenog kruga na kojem je osoba snimljena kako pokušava počiniti samoubistvo na javnom mjestu (*Peck protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2003, stavovi 57–87); emitovanjem na televiziji nepikselizovane i nezamagljene slike pojedinca snimljene skrivenom kamerom (*Bremner protiv Turske*, 2015, stavovi 71–85); tajnim video-snimanjem novinarke kod kuće i javnim emitovanjem video-snimaka (*Khadija Ismayilova protiv Azerbejdžana*, 2019, stavovi 108–132).

iv. Geolociranje vozila putem GPS-a⁷

150. U predmetu *Uzun protiv Njemačke*, 2010 (stavovi 49–81), nadzor nad pojedincem osumnjičenim za terorizam nije predstavljao povredu člana 8. Nasuprot tome, u predmetu *Ben Faiza protiv Francuske*, 2018 (stavovi 53–61), smatralo se da su postavljanje uređaja za geolociranje u vozilo

⁷Vidjeti i odjeljak GPS podaci o lokaciji u ovom Vodiču.

i upotreba podataka dobijenih putem tog uređaja, koja je istražiteljima pružila informacije o kretanju podnositelja predstavke u stvarnom vremenu i omogućila im da ga uhapse, u suprotnosti sa članom 8.

v. Nadzor od strane privatnih detektiva

151. U predmetu *Vukota-Bojić protiv Švajcarske*, 2016 (stavovi 52–78), Sud je utvrdio povredu člana 8. u pogledu nezakonitog nadzora od strane privatnih detektiva nad aktivnostima osobe koja je primala sporna socijalna davanja. U domaćem pravu nisu bili dovoljno jasno navedeni opseg i način izvršavanja diskrecionog ovlaštenja u odnosu na sprovođenje tajne prisluškivanja osiguranika koje je dodijeljeno osiguravajućim društvima koja djeluju kao tijela javne vlasti u sporovima o osiguranju.

vi. Praćenje prepiske

152. U kontekstu zatvora, Sud je utvrdio povrede člana 8. u vezi sa: presretanjem i otvaranjem prepiske zatvorenika (*Lavents protiv Latvije*, 2002, stavovi 136–137); otvaranjem prepiske zatvorenika, uključujući i u slučaju kvara u poštanskoj službi u zatvoru (*Demirtepe protiv Francuske*, 1999, stavovi 26–28; *Valašinas protiv Litvanije*, 2001, stavovi 128–130); presretanjem i cenzurom prepiske zatvorenika (*Silver i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 1983, stavovi 84–105; *Labita protiv Italije* [VV], 2000, stavovi 176–184; *Niedbata protiv Poljske*, 2000, stavovi 78–84; *Messina protiv Italije (br. 2)*, 2000, stavovi 78–83); presretanjem pisama zatvorenika koje su upućivali svojim advokatima (*Ekinci i Akalin protiv Turske*, 2007, stavovi 37–48); presretanjem prepiske zatvorenika s njihovim advokatima i s Evropskom komisijom za ljudska prava (*Campbell protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 1992, stavovi 32–54; *A.B. protiv Nizozemske*, 2002, stavovi 81–94); otvaranjem pisma koje je Komisija poslala zatvoreniku (*Peers protiv Grčke*, 2001, stavovi 81–84); nadzorom nad dopisivanjem zatvorenika s njegovim savjetnikom (*Szuluk protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2009, stavovi 47–55); praksom skeniranja i otpremanja privatne prepiske zatvorenika, ulazne i izlazne, na server nacionalne pravosudne mreže (*Nuh Uzun i drugi protiv Turske*, 2022, stavovi 80–99). Nasuprot tome, u predmetu *Erdem protiv Njemačke*, 2001 (stavovi 53–70), utvrđeno je da nije došlo do povrede člana 8. u pogledu presretanja prepiske između zatvorenika osumnjičenog za terorizam i njegovog advokata.

153. U drugačijem kontekstu, povreda člana 8. utvrđena je u predmetu u kojem je stečajni upravnik otvorio i izradio kopije prepiske stečajnog dužnika (*Foxley protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2000, stavovi 27–47).

vii. Tajni nadzor, špijunaža i operacije masovnog nadzora

154. U predmetu *Roman Zakharov protiv Rusije* [VV], 2015 (stavovi 171–172) Sud je presudio da podnositelj predstavke može tvrditi da je žrtva povrede zbog pukog postojanja mjera tajne prisluškivanja ili zakonodavstva kojim su dopuštene takve mjere, ako su zadovoljeni određeni uslovi, i da pristup usvojen u predmetu *Kennedy protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2010 (stav 124) najbolje odgovara potrebi da se osigura da tajnost mjera nadzora ne dovede do toga da mjere budu zapravo neosporne i izvan nadzora nacionalnih sudskih vlasti i Suda. U predmetu *Ekimdzhev i drugi protiv Bugarske*, 2022 (stav 262–277. i 371–384) Sud je, na osnovu načela uspostavljenih u predmetu *Roman Zakharov protiv Rusije* [VV], 2015 (stav 171), prihvatio da podnositelji predstavke, dva advokata i dvije nevladine organizacije povezane s njima, mogu tvrditi da su žrtve miješanja u njihova prava na osnovu člana 8. zbog samog postojanja domaćeg prava ili praksi kojima je dopuštena tajna prisluškivanja, kao i zakona kojima se uređuje pristupanje zadržanim komunikacijskim podacima od strane vlasti (vidjeti i, u pogledu sličnog pristupa u vezi sa zakonskom obavezom pružalaca usluga internet komunikacije da čuvaju sadržaj internet komunikacija i pripadajuće komunikacijske podatke, da omoguće pristup tim podacima organima za sprovođenje zakona i službama bezbjednosti na njihov zahtjev te da dešifruju elektronske poruke ako su šifrovane, predmet *Podchasov protiv Rusije*, 2024, stavovi 54–55).

155. Sud je utvrdio povrede člana 8. u sljedećim slučajevima: udruženje podnositelj predstavke moglo je biti podvrgnuto mjerama nadzora u bilo kojem trenutku bez obavještenja u skladu sa Zakonom o

posebnim sredstvima nadzora (*Association for European Integration i Human Rights i Ekimdzhiev protiv Bugarske*, 2007, stavovi 69–94); presretanje i snimanje razgovora pomoću uređaja za radio-prenos u okviru tajne policijske akcije bez ikakvih procesnih zaštitnih mjera (*Bykov protiv Rusije* [VV], 2009, stavovi 72–83); snimanje razgovora u okviru „operativnog eksperimenta” sprovedenog na inicijativu Federalne službe bezbjednosti na način koji nije „u skladu sa zakonom” (*Oleynik protiv Rusije*, 2016, stavovi 74–79); presretanje od strane Ministarstva odbrane, na osnovu naloga, odlaznih komunikacija organizacija koje rade u oblasti građanskih sloboda (*Liberty i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2008, stavovi 55–70); pohranjivanje evidencije o podnosiocu predstavke i policijski nadzor nad njim zbog članstva u organizaciji za ljudska prava (*Shimovolos protiv Rusije*, 2011, stavovi 64–71); zakonodavstvo o tajnom nadzoru kojim se uspostavlja posebna protivteroristička radna grupa bez odgovarajućih zaštitnih mehanizama protiv zloupotreba (*Szabó i Vissy protiv Mađarske*, 2016, stavovi 52–89); pohranjivanje informacija prikupljenih tajnim nadzorom (*Rotaru protiv Rumunije* \ [VV], 2000, stavovi 45–63; *Association « 21. decembra 1989 » i drugi protiv Rumunije*, 2011, stavovi 169–177); razni nedostaci domaćeg pravnog okvira kojim se uređuje tajni nadzor komunikacija mobilnim telefonom (*Roman Zakharov protiv Rusije* [VV], 2015, stavovi 163–305); i režim masovnog presretanja komunikacija koji nije uključivao dovoljne zaštitne mjere „u svim fazama primjene mjere” kojima bi se pružila odgovarajuća i djelotvorna jamstva protiv proizvoljnosti i rizika od zloupotrebe, iako su utvrđene određene snažne zaštitne mjere (*Centrum för rättvisa protiv Švedske* [VV], 2021, stavovi 365–374, i *Big Brother Watch i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2021, stavovi 424–427). Sud je utvrdio povredu člana 8. i u predmetu *Ekimdzhiev i drugi protiv Bugarske*, 2022 (stavovi 356–359. i 419–421), primijetivši, konkretno, da zakoni kojima se uređuje tajna prisмотра, iako su značajno poboljšani nakon što su ispitani u predmetu *Association for European Integration i Human Rights i Ekimdzhiev protiv Bugarske*, 2007, još uvijek, kako se primjenjuju u praksi, u odnosu na brojne aspekte nisu zadovoljavali minimalne mjere zaštite od proizvoljnosti i zloupotrebe. Sud je do sličnog zaključka došao u pogledu zakona kojima se uređuju zadržavanje komunikacionih podataka i naknadni pristup istim od strane vlasti. U istom kontekstu, u predmetu *Pietrzak i Bychawska-Siniarska i drugi protiv Poljske*, 2024 (stavovi 195–278), Sud je utvrdio da dva poljska zakona koja dopuštaju tajnu prismotru i čuvanje i obradu komunikacijskih podataka nisu imala dovoljne zaštite od proizvoljnosti.

156. U predmetu *Denysyuk i drugi protiv Ukrajine*, 2025 (stavovi 93–135. i 148–50), tri podnosioca predstavke su bila izložena tajnim mjerama nadzora u okviru policijskih operacija sprovedenih tokom krivičnog postupka protiv njih, tokom kojeg je njihova komunikacija sa četvrtim podnosiocem predstavke, advokatom, mogla biti presretana, čime je povrijeđeno pravo na povjerljivost između advokata i stranke. S obzirom na to da (i) podnosiocima predstavke nije bio omogućen pristup sudskim odlukama kojima su odobrene tajne mjere nadzora isključivo zato što su bile „označene kao povjerljive”, bez ikakvog uspostavljanja ravnoteže između suprotstavljenih interesa; (ii) nisu postojala detaljna domaća pravila i smjernice kojima se utvrđuje postupak identifikovanja i postupanja sa slučajno presretnutom povjerljivom komunikacijom između advokata i klijenata, niti nezavisni nadzorni organ vlasti koji bi nadgledao presretanje privatnih komunikacija; i (iii) nisu postojale dovoljne procesne zaštitne mjere za naknadnu provjeru zakonitosti i neophodnosti miješanja te za omogućavanje pravnog zadovoljenja u slučaju navodnih povreda prava iz člana 8, Sud je utvrdio da sporno miješanje nije bilo „u skladu sa zakonom” i da je time došlo do povrede člana 8. Konvencije.

157. Sud je utvrdio da nije došlo do povrede člana 8. u sljedećim slučajevima: upućivanje tajnog agenta uporedno sa prisluškivanjem telefonske linije podnosioca predstavke, koji je optužen za trgovinu drogom (*Lüdi protiv Švajcarske*, 1992, stavovi 38–41); sistem u kojem je dopušten tajni nadzor nad prepiskama, poštom i telefonskim komunikacijama opšte javnosti (*Klass i drugi protiv Njemačke*, 1978, stavovi 39–60); i zakonodavni okvir u kojem je dopušteno presretanje domaćih komunikacija u cilju borbe protiv terorizma i teških krivičnih djela (*Kennedy protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2010, stavovi 151–170).

158. Sud je očigledno neosnovanim proglasio predmet *Weber i Saravia protiv Njemačke* (odl.), 2006 (stavovi 143–153) koji se odnosi na strateški nadzor nad telekomunikacijama, a koji predstavlja nastavak postupka u predmetu *Klass i drugi protiv Njemačke*, 1978.

b. Prikupljanje podataka od strane poslodavaca na radnom mjestu

159. Sud je na osnovu člana 8. ocjenjivao pitanje prikupljanja ličnih podataka na radnom mjestu od strane poslodavaca u javnom sektoru (*Halford protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 1997, stavovi 49, 45; *Antović i Mirković protiv Crne Gore*, 2017, stav 58; *Libert protiv Francuske*, 2018, stav 41) ili privatnom sektoru (*Köpke protiv Njemačke* (odl.), 2010; *Bărbulescu protiv Rumunije* [VV], 2017, stav 109; i *López Ribalda i drugi protiv Španije* [VV], 2019, stav 109). U nekim slučajevima je postupak prikupljanja podataka sproveden bez znanja nosilaca podataka, putem nadzora koji je bio tajna, bilo potpuno (*Halford protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 1997, stav 49; *Copland protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2007, stav 45; *Bărbulescu protiv Rumunije* [VV], 2017, stav 78), ili djelimično (*López Ribalda i drugi protiv Španije* [VV], 2019, stav 93), dok su u drugim slučajevima podaci prikupljeni tako da su dati zaposleni bili u potpunosti upoznati s tim prikupljanjem (*Antović i Mirković protiv Crne Gore*, 2017, stav 44).

160. Lični podaci koji se prikupljaju potiču iz: nadzora nad neposlovnim telefonskim pozivima iz poslovnih prostorija (*Halford protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 1997, stav 44); praćenja upotrebe telefona, e-maila i interneta na poslu (*Copland protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2007, stavovi 44–49); praćenja korištenja interneta i trenutnom razmjenom poruka (Yahoo) (*Bărbulescu protiv Rumunije* [VV], 2017, stav 74); otvaranja datoteka koje je zaposleni pohranio na računaru koji mu je poslodavac osigurao za poslovne potrebe (*Libert protiv Francuske*, 2018, stav 25); ili slika snimljenih putem video-snimka koje prikazuju ponašanje zaposlenih čiji je identitet utvrđen ili se može utvrditi na njegovom radnom mjestu (*Köpke protiv Njemačke* (odl.), 2010; *Antović i Mirković protiv Crne Gore*, 2017, stav 44; *López Ribalda i drugi protiv Španije* [VV], 2019, stav 92); ili praćenja, pomoću GPS sistema, pređenih udaljenosti zaposlenog u službenom vozilu tokom obavljanja poslovnih aktivnosti, a, po potrebi, i na privatnim putovanjima (*Florindo de Almeida Vasconcelos Gramaxo protiv Portugala*, 2022, stavovi 94–96).

161. U prve dvije presude donijete u toj oblasti (*Halford protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 1997, stav 44, i *Copland protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2007, stav 41), Sud je smatrao da su neposlovni telefonski pozivi iz poslovnih prostorija prima facie obuhvaćeni pojmovima „privatni život” i „prepiska” u smislu člana 8. Smatrao je i da bi e-mailovi poslani s posla trebalo da budu na sličan način zaštićeni na osnovu člana 8, kao i informacije dobijene praćenjem lične upotrebe interneta (*Copland protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2007, stav 41). Kasnije je Sud naveo i da podaci koje je zaposleni jasno označio kao privatne i pohranio na računar koji mu je poslodavac dao za poslovne potrebe mogu biti obuhvaćeni pojmom „privatni život” (*Libert protiv Francuske*, 2018, stav 25). Pored toga, izrada tajnog video-snimka koji prikazuje ponašanje zaposlenog na radnom mjestu, bez obavještenja, također utiče na njegov „privatni život” (*Köpke protiv Njemačke* (odl.), 2010). Nakon toga, Sud nije našao razlog da odstupa od tog zaključka nezavisno od toga da li je video-nadzor zaposlenog na njegovom radnom mjestu bio tajna ili neprikriven (*Antović i Mirković protiv Crne Gore*, 2017, stav 44; *López Ribalda i drugi protiv Španije* [VV], 2019, stav 93).

162. U predmetima *Halford protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 1997 (stavovi 50–51) i *Copland protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2007 (stav 48), Sud je utvrdio da, s obzirom na nepostojanje, u relevantno vrijeme, domaće zakonske odredbe kojom se dozvoljava prikupljanje ličnih podataka iz neposlovnih telefonskih poziva zaposlenih odnosno iz elektronskih poruka poslanih s radnog mjesta, shodno tome miješanje u njihovo pravo na poštovanje privatnog života nije bilo „u skladu sa zakonom”. U predmetu *Köpke protiv Njemačke* (odl.), 2010, Sud je očigledno neosnovanim proglasio prigovor o poslodavcu koji je uz pomoć privatne detektivske agencije koristeći tajni video-nadzor prikupio podatke o kasirki u supermarketu osumnjičenoj za krađu. Iako u relevantno vrijeme uslovi pod kojima bi poslodavac mogao pribjeći video-nadzoru zaposlenog još nisu bili propisani

zakonodavstvom, u sudskoj praksi Saveznog radnog suda bile su utvrđene važne mjere zaštite od proizvoljnog miješanja u prava zaposlenih na poštovanje njihovog privatnog života.

163. Postojanje opravdane sumnje da je počinjena teška povreda i opseg gubitaka utvrđenih u datom predmetu mogu predstavljati snažno opravdanje za prikupljanje ličnih podataka na radnom mjestu od strane poslodavaca (*López Ribalda i drugi protiv Španije* [VV], 2019, stav 134). Nasuprot tome, puke sumnje na protivpravno prisvajanje ili bilo kakvu drugu nezakonitu radnju zaposlenih ne mogu opravdati postavljanje tajnog video-nadzora od strane poslodavca (*ibid.*, stav 134).

164. U predmetu *Bărbulescu protiv Rumunije* [VV], 2017 (stav 121) Sud je definisao niz kriterija koje je potrebno ispuniti u pogledu mjera usmjerenih na nadzor nad prepiskom i komunikacijama zaposlenih na njihovom radnom mjestu kako ne bi dovele do povrede člana 8. U tom kontekstu, domaće vlasti moraju odgovoriti na sljedeća pitanja: da li je zaposleni obaviješten o mogućnosti da poslodavac preduzme mjere nadzora nad prepiskom i drugim komunikacijama, odnosno o sprovođenju tih mjera? Koji je bio opseg nadzora od strane poslodavca i stepen zadiranja u privatnost zaposlenog? Da li je poslodavac pružio legitimne razloge koji opravdavaju praćenje komunikacija zaposlenih? Da li je bilo moguće uspostaviti sistem praćenja koji se zasniva na metodama i mjerama koje su manje intruzivne od neposrednog pristupanja sadržaju komunikacija zaposlenog? Koje su bile posljedice nadzora za zaposlenog koji je istom bio podvrgnut? Da li su zaposlenom obezbijeđene odgovarajuće zaštitne mjere, naročito kada su postupci praćenja od strane poslodavca bili intruzivni? I najzad, domaće vlasti treba da osiguraju da zaposleni čija se komunikacija prati ima pristup pravnom lijeku pred organom sudske vlasti nadležnim za utvrđivanje, barem u suštini, toga kako su se gore navedeni kriteriji poštovali i da li su sporne mjere bile zakonite (*ibid.*, stav 122).

165. Nakon toga, u predmetu *López Ribalda i drugi protiv Španije* [VV], 2019 (stav 116), Sud je istakao da su ti kriteriji prenosivi na mjere video-nadzora koje na radnom mjestu sprovodi poslodavac. U predmetu *Florindo de Almeida Vasconcelos Gramaxo protiv Portugala*, 2022 (stav 115), Sud je dodatno primijenio navedene kriterije u kontekstu nadzora putem GPS sistema kojim je poslodavac pratio udaljenosti koje je zaposleni prešao službenim vozilom.

166. Sud je utvrdio povrede člana 8. u slučajevima kad je primijetio propust domaćih sudova da osiguraju da je sprovođenje mjera nadzora od strane poslodavca bila proporcionalna i praćena odgovarajućim i dovoljnim zaštitnim mjerama. U predmetu *Bărbulescu protiv Rumunije* [VV], 2017 (stavovi 108–141), domaći sudovi nisu utvrdili konkretne razloge koji opravdavaju sprovođenje mjera nadzora, nisu utvrdili da li je poslodavac mogao pribjeći manje intruzivnim mjerama u odnosu na privatni život i prepisku zaposlenog niti da li je zaposleni bio unaprijed obaviješten od strane poslodavca o mogućem praćenju njegove komunikacije. Nasuprot tome, u predmetu *Libert protiv Francuske*, 2018 (stavovi 37–53) Sud je utvrdio da nije došlo do povrede člana 8. u vezi sa otvaranjem ličnih datoteka sačuvanih na poslovnom računaru, čiji je pornografski sadržaj predstavljao osnov za otpuštanje zaposlenog. Primijetio je da je domaće pravo, kako ga je tumačio i primjenjivao domaći sud, sadržalo odgovarajuće mjere zaštite od proizvoljnosti, uključujući činjenicu da je poslodavcu bilo dozvoljeno otvoriti datoteke označene kao „lične” samo u prisustvu zaposlenog.

167. Prema mišljenju Suda, samo prevladavajući zahtjev koji se odnosi na zaštitu značajnih javnih ili privatnih interesa mogao je opravdati propust poslodavca da zaposlene prethodno obavijesti o mjerama koje bi mogle dovesti do povrede zaštite ličnih podataka zaposlenih (*López Ribalda i drugi protiv Španije* [VV], 2019, stav 133). Prije sprovođenja mjera za prikupljanje njihovih podataka, poslodavci treba da obavijeste date zaposlene o postojanju i uslovima takvog prikupljanja podataka, makar i samo uopšteno (*ibid.*, stav 131). Zahtjev transparentnosti i shodno tome pravo na informacije ključni su, naročito u kontekstu radnih odnosa, kad poslodavac ima značajna ovlaštenja u odnosu na zaposlene te bi trebalo izbjegavati svaku zloupotrebu tih ovlaštenja. Međutim, davanje informacija pojedincu koji se prati i njihov opseg samo su jedan od kriterija koje je potrebno uzeti u obzir kako bi se ocijenila proporcionalnost takve mjere u datom predmetu. Međutim, ako takve informacije nisu pružene, zaštitne mjere koje proizilaze iz ostalih kriterija bit će još važnije (*ibid.*, stav 131).

168. Ako prethodno nisu pružene informacije, važno je utvrditi da li su zaposleni koji su bili podvrgnuti nadzoru imali na raspolaganju domaće pravne lijekove posebno namijenjene osiguravanju djelotvorne zaštite prava na poštovanje privatnog života. U okviru mjera koje se primjenjuju na zaposlene na radnom mjestu, takva zaštita se može osigurati različitim sredstvima, koja mogu spadati u radno pravo, ali i građansko, upravno ili krivično pravo (*ibid.*, stav 136).

169. Kad je konkretnije riječ o video-nadzoru nad zaposlenima, u predmetu *López Ribalda i drugi protiv Španije* [VV], 2019 (stav 125), Sud je istakao da je pri analizi proporcionalnosti mjere video-nadzora potrebno razlikovati različita mjesta na kojima je praćenje vršeno, u kontekstu zaštite privatnosti koju zaposleni može razumno očekivati. To očekivanje je vrlo veliko na mjestima koja su po prirodi privatna, kao što su toaleti ili garderobe, gdje je pojačana zaštita ili čak potpuna zabrana video-nadzora opravdana (*ibid.*, stavovi 125, stav 61, stav 65, u kojima su navedeni relevantni međunarodni instrumenti). Očekivanje je veliko u zatvorenim radnim prostorima kao što su kancelarije, a očigledno je manje na mjestima koja su vidljiva ili dostupna kolegama ili široj javnosti (*ibid.*, stav 125).

170. S tim u vezi, u predmetu *Köpke protiv Njemačke* (odl.), 2010, Sud je proglasio nedopuštenim kao očigledno neosnovan prigovor koji je podnijela podnositeljica predstavke, kasirka u supermarketu, u pogledu mjere tajnog video-nadzora koju je vršio njen poslodavac uz pomoć privatne detektivske agencije. Sud je konkretno primijetio da je sporna mjera bila vremenski ograničena (dvije sedmice) i da je obuhvatala samo područje dostupno javnosti u blizini kase, da je dobijene video-podatke obrađivao ograničen broj osoba koje rade za detektivsku agenciju te osoblje poslodavca i da su upotrijebljeni isključivo u okviru postupka otkaza ugovora o radu podnositeljice i postupka pred radnim sudovima.

171. Nasuprot tome, u presudi u predmetu *Antović i Mirković protiv Crne Gore*, 2017 (stavovi 55–60), Sud je utvrdio povredu člana 8. jer navodna povreda privatnog života podnositelja predstavke, dva univerzitetska profesora, koja je bila rezultat postavljanja sistema za video-nadzor u fakultetskim salama u kojima su držali predavanja, nije bila propisana zakonom.

172. U predmetu *López Ribalda i drugi protiv Španije* [VV], 2019 (stav 137), Sud je utvrdio da nije došlo do povrede člana 8. u pogledu djelimično neprikrivenog i djelimično tajnog video-nadzora nad kasirama i prodavcima u supermarketu, uzimajući u obzir, između ostalog, značajne zaštitne mjere predviđene španskim zakonodavstvom, uključujući pravne lijekove koje podnositelji predstavke nisu iskoristili.

173. Slično tome, predmet *Florindo de Almeida Vasconcelos Gramaxo protiv Portugala*, 2022 (stavovi 105–125) odnosi se na otpuštanje podnositelja predstavke na osnovu podataka o kilometraži zabilježenih pomoću GPS sistema koji je njegov poslodavac ugradio u njegovo službeno vozilo. Sud je utvrdio da nije došlo do povrede člana 8, smatrajući da su domaći sudovi pažljivo uspostavili ravnotežu između suprotstavljenih interesa o kojima je riječ, odnosno prava podnositelja predstavke na poštovanje privatnog života i pravo njegovog poslodavca da obezbijedi nesmetano funkcionisanje preduzeća, uzimajući u obzir legitimni cilj kome preduzeće teži, odnosno pravo na praćenje svojih troškova.

174. Slična načela primjenjuju se i u drugim kontekstima, posebno kada je riječ o nadzoru elektronskih komunikacija članova političke partije od strane same partije, iako se unutrašnje organizacione strukture političkih partija razlikuju od onih u privatnim preduzećima, a pravni odnosi između poslodavca i zaposlenog i između političke partije i njenih članova suštinski su različiti (*Tena Arregui protiv Španije*, 2024, stavovi 38. i 41).

c. Prikupljanje podataka koji će se koristiti kao dokaz u sudskim postupcima

175. Prikupljanje stvarnih dokaza u okviru sudskih postupaka otvara pitanja povezana sa zaštitom ličnih podataka pojedinaca, bez obzira na njihov status u određenom postupku, odnosno bez obzira na to da li su stranke, svjedoci ili treće strane.

i. Pretresi i zapljene

176. Sud je u nekoliko predmeta naglasio da su strane ugovornice možda smatrale nužnim pribjeći mjerama kao što su pretresi i zapljene kako bi pribavile fizičke dokaze o određenim krivičnim djelima (*Vasylychuk protiv Ukrajine*, 2013, stav 79; *K.S. i M.S. protiv Njemačke*, 2016, stav 43). U takvim slučajevima, pažljivo ispitivanje mjera bit će usmjereno na relevantnost i primjerenost razloga navedenih da bi se opravdale te mjere, kao i na usklađenost sa načelom proporcionalnosti mjera cilju kojem su težile (*Smirnov protiv Rusije*, 2007, stav 44). Težina krivičnog djela koje je podstaklo pretres i zapljenu, okolnosti u kojima je nalog donijet, posebno da li su u to vrijeme bili dostupni dodatni dokazi, sadržaj i opseg primjene naloga, naročito uzimajući u obzir prirodu prostorija u kojima je izvršen pretres i zaštitne mjere primijenjene kako bi se učinak mjere zadržao u razumnim granicama, način na koji je pretres obavljen i opseg mogućih posljedica na poštovanje privatnog života date osobe važni su kriteriji koje treba uzeti u obzir pri uspostavljanju ravnoteže različitih suprotstavljenih interesa (*ibid.*, stav 44; *Modestou protiv Grčke*, 2017, stav 42. i reference navedene u tom slučaju). Sud zahtijeva i da u domaćem pravu budu predviđene odgovarajuće i dovoljne mjere zaštite od proizvoljnosti (*Vinci Construction i GTM Génie Civil i Services protiv Francuske*, 2015, stav 66; *Modestou protiv Grčke*, 2017, stav 43; *Reznik protiv Ukrajine*, 2025, stav 58). Takva jemstva uključuju postojanje „djelotvornog ispitivanja” mjera koje dovode do povrede člana 8. (*Modestou protiv Grčke*, 2017, stav 42).

177. U predmetu *Trabajo Rueda protiv Španije*, 2017 (stavovi 44–47), smatralo se da je zapljena ličnog računara podnositelja predstavke, koja je policiji omogućila pristup svim ličnim datotekama sačuvanim na računaru uz obrazloženje da sadrži dječiji pornografski materijal, u suprotnosti sa članom 8. Sud nije bio uvjeren u hitnost situacije koja je zahtijevala da policija oduzme datoteke s ličnog računara podnositelja i pristupi svim pohranjenim podacima bez prethodnog sudskog naloga koji je inače neophodan, iako se takav nalog mogao pribaviti prilično brzo.

178. U predmetu *K.S. i M.S. protiv Njemačke*, 2016 (stavovi 32–58), Sud je utvrdio da nije došlo do povrede člana 8. u vezi sa pretresom doma podnositelja predstavke prema nalogu donijetom na osnovu informacija koje sadrže lične podatke u vezi s njihovom imovinom u banci u inostranstvu, čije je kopije zaposleni u banci nezakonito izradio i kasnije prodao tajnim službama. U njemačkom zakonodavstvu i praksi predviđena su odgovarajuća i djelotvorna jemstva protiv zloupotrebe. Pored toga, domaći sudovi nisu prekoračili svoje polje slobodne procjene kad su nalog za pretres zasnivali na podacima koji potiču iz inostranstva. Konkretno, Sud je posebnu težinu pridao činjenici da su, u vrijeme izdavanja naloga za pretres, njemačke vlasti kupile vrlo malo relevantnih skupova podataka, ili čak nijedan, osim spornog skupa podataka (*ibid.*, stav 51). Također, sama činjenica da ne postoji apsolutno pravilo da se dokazi koji su pribavljeni protivno procesnim pravilima ne mogu upotrijebiti u krivičnom postupku ne znači da su vlasti namjerno pribavile podatke u suprotnosti sa međunarodnim ili domaćim pravom (*ibid.*, stav 51). Osim toga, nosač podataka je sadržao podatke o finansijskom stanju podnositelja predstavke, koje su podnositelji bili dužni dostaviti domaćim poreskim vlastima, ali ne i podatke koji su usko povezani s njihovim identitetom (*ibid.*, stav 53; uporediti sa predmetom *G.S.B. protiv Švajcarske*, 2015, stav 93, koji se odnosi na prenos bankovnih podataka poreskim vlastima u drugoj državi na osnovu bilateralnog sporazuma).

179. Pretresi izvršeni u poslovnim prostorima s ciljem prikupljanja stvarnih dokaza pokreću pitanja u pogledu zaštite podataka, sa stanovišta prava na poštovanje „prepiske” i „doma” zajemčenog članom 8. Na primjer, u predmetu *Bernh Larsen Holding AS i drugi protiv Norveške*, 2013 (stavovi 104–175) Sud je utvrdio da nije došlo do povrede člana 8. u pogledu odluke kojom je preduzeću naloženo da preda sigurnosne kopije svih podataka na računarskom serveru koji je dijelilo s drugim preduzećima. Iako se nije zahtijevalo prethodno sudsko odobrenje, Sud je uzeo u obzir djelotvorne i odgovarajuće zaštitne mehanizme protiv zloupotreba, interese društava i njihovih zaposlenih te javni interes za djelotvorne poreske inspekcije (*ibid.*, stavovi 172–175). Nasuprot tome, Sud je utvrdio povredu člana 8. u predmetu *DELTA PEKÁRNY a.s. protiv Češke Republike*, 2014 (stavovi 92–93), koji se odnosi na inspekciju poslovnog prostora u cilju osiguravanja dokaza o postojanju nezakonitog sporazuma o

cijenama koje su u suprotnosti s pravilima o tržišnoj konkurenciji. Sud se pozvao na nepostojanje prethodnog odobrenja sudije, djelotvornog post hoc preispitivanja neophodnosti mjere te propisa o mogućem uništavanju pribavljenih podataka.

180. U predmetu *Buck protiv Njemačke*, 2005 (stavovi 30–53), pretres poslovnog i stambenog prostora podnositelja predstavke u vezi sa saobraćajnim prekršajem koji je počinilo treće lice predstavljala je povredu člana 8. Uzimajući u obzir posebne okolnosti tog slučaja, a naročito činjenicu da su predmetni pretres i zapljena naloženi u vezi s lakšom povredom propisa koju je navodno počinilo treće lice, a odnosili su se na privatne stambene prostore podnositelja predstavke, Sud je zaključio da se miješanje ne može smatrati proporcionalnim legitimnim ciljevima kojima je težilo (*ibid.*, stav 52).

181. Kad je riječ o pretresima poslovnih prostora, domova i, u nekim slučajevima, privatnih vozila novinara, te masovnim zapljenama, u svrhu otkrivanja njihovih izvora, Sud je utvrdio povredu člana 8. u predmetu *Ernst i drugi protiv Belgije*, 2003 (stavovi 110–117). U pogledu djelovanja u suzbijanju povreda tajnosti sudskih istraga, u zakonodavstvu i praksi strana ugovornica, kojima se mogu propisati pretresi domova i zapljene, moraju biti osigurana odgovarajuća i dovoljna jamstva protiv zloupotrebe. To nije bio slučaj u tom predmetu jer protiv podnositelja predstavke nije podignuta optužnica, a različiti nalozi za pretres bili su široko formulisani i u njima nisu bile navedene nikakve informacije o spornoj istrazi, konkretnim prostorijama koje je potrebno pretražiti ili predmetima koje je potrebno oduzeti, što je istražiteljima ostavilo velik prostor za manevrisanje. Osim toga, podnositelji predstavke nikada nisu bili obaviješteni o stvarnim razlozima za pretrese (vidjeti i stav 357 u nastavku u vezi sa povredom člana 10. u tom predmetu).

182. Kad je riječ o zapljeni izvršenoj u advokatskim kancelarijama, ona uvijek mora biti praćena posebnim procesnim zaštitnim mjerama kao što su zaštita povjerljivosti podataka na kojoj se zasniva odnos povjerenja između advokata i njegove stranke⁸. U predmetu *Kirdök i drugi protiv Turske*, 2019 (stavovi 52–58), zapljena elektronskih podataka nekoliko advokata od strane sudskih vlasti u svrhu krivičnog postupka protiv drugog advokata koji je dijelio kancelariju s tim advokatima te odbijanje vraćanja ili uništavanja podataka, doveli su do povrede člana 8. Sud je pridao važnost činjenici da se tokom pretresa nije poštovao postupak za filtriranje elektronskih dokumenata ili podataka koji su zaštićeni poslovnom tajnom. Osim toga, odbijanje vraćanja oduzetih podataka uz obrazloženje da se, zato što još nije izvršen njihov prepis, ne može utvrditi kome pripadaju, nije bilo jasno propisano zakonom i bilo je protivno samoj suštini poslovne tajne koja je zahtijevala povjerljivost tih podataka.

183. U predmetu *Kruglov i drugi protiv Rusije*, 2020 (stavovi 123–138), Sud je presudio da je zapljena računara i hard-diskova koji sadrže lične podatke i dokumente obuhvaćene poslovnom tajnom podnositelja predstavke, koji su po struci bili advokati, ili njihovih stranaka, tokom pretresa koje je policija izvršila u njihovim domovima i kancelarijama, a da nije filtrirala oduzete podatke, bilo u suprotnosti sa članom 8. Konkretno, postojanje prethodnog sudskog odobrenja imalo je ograničeno dejstvo jer domaći sudovi nikada nisu pokušali uspostaviti ravnotežu između obaveze zaštite povjerljivosti podataka i potreba krivične istrage, na primjer, razmatranjem mogućnosti pribavljanja informacija iz drugih izvora (*ibid.*, stavovi 126–129). Uopštenije, Sud smatra da sama činjenica da se elektronske uređaje advokata, koji mogu sadržati materijal obuhvaćen poslovnom tajnom (materijal obuhvaćen advokatskom tajnom), oduzimaju, iznose i da im pristupaju službenici bez ikakvog spoljašnjeg nadzora ili drugih potrebnih zaštitnih mjera, predstavlja neproporcionalno miješanje u prava tog advokata podnositelja predstavke iz člana 8. (*Reznik protiv Ukrajine*, 2025, stav 76, sa navedenim referencama).

184. Sud je utvrdio povredu člana 8. i u predmetu *Smirnov protiv Rusije*, 2007 (stavovi 36–49), koji se odnosi na pretres i zapljenu većeg broja dokumenata i centralne jedinice računara advokata, u domu

---

⁸ Vidjeti i [Vodič o članu 8. Konvencije \(pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života\)](#) za više pojedinosti o jamstvima postupka primjenjivim na zapljene izvršene u advokatskim kancelarijama.

advokata, bez obrazloženja ili jemstva; u predmetu *Wieser i Bicos Beteiligungen GmbH protiv Austrije*, 2007 (stavovi 42–68), koji se odnosi na pretrese i zapljenu elektronskih podataka advokata uz povredu procesnih zaštitnih mjera predviđenih zakonom; u predmetu *Robathin protiv Austrije*, 2012 (stav 52), koji se odnosi na nedovoljno obrazloženo odobrenje za pretres i zapljenu svih elektronskih podataka pohranjenih u advokatskoj kancelariji; i u predmetu *Särgava protiv Estonije*, 2021 (stavovi 107–108), koji se odnosi na procesne zaštitne mjere koje su se smatrale nedovoljnim da bi se zaštitili podaci obuhvaćeni poslovnom tajnom tokom zapljene, a potom i pregleda računara i mobilnog telefona advokata; i u predmetu *Reznik protiv Ukrajine*, 2025 (stavovi 73–77) koji se odnosi na nedovoljna procesna jemstva prava iz člana 8. koja uživa podnositelj predstavke, advokat, u čijem je domu izvršen pretres u okviru krivičnog postupka protiv njegove stranke, pri čemu su mu zaplijenjeni uređaji za čuvanje podataka kasnije pregledani od strane stručnjaka.

185. U predmetu *Vinci Construction i GTM Génie Civil i Services protiv Francuske*, 2015 (stavovi 69–81), Sud je utvrdio povredu člana 8. u pogledu pretresa i zapljene podataka sa računara koji pripadaju preduzećima, među ostalim e-mailovima obuhvaćenim povjerljivošću odnosa između advokata i stranke. Raspravni sud, iako je priznao da je prepiska advokata bila uključena u dokumente koje su istražitelji oduzeli, samo je ocijenio zakonitost formalnog okvira za spornu zapljenu, a da nije izvršio potrebno detaljno ispitivanje.

186. U predmetu *André i drugi protiv Francuske*, 2008 (stavovi 37–49), pretres „doma” i zapljena dokumenata u advokatskoj kancelariji od strane poreskih službenika s ciljem pribavljanja dokaza protiv jednog od preduzeća stranki te advokatske kancelarije predstavljali su povredu člana 8. Svrha spornog pretresa bila je otkriti u prostorijama podnositelja predstavke, isključivo u svojstvu advokata preduzeća osumnjičenog za prevaru, dokumente kojima se može utvrditi postojanje takve prevare od strane preduzeća i upotrijebiti te dokumente kao dokaz protiv tog preduzeća. Ni u jednoj fazi podnositelji predstavke nisu bili optuženi niti osumnjičeni da su počinili krivično djelo ili da su učestvovali u prevari koju je počinilo preduzeće stranka (*ibid.*, stav 46).

187. Druga zapljena izvršena pet minuta nakon vraćanja nezakonito oduzetog materijala predstavljala je povredu člana 8. u predmetu *Visy protiv Slovačke*, 2018 (stavovi 33–47). Podnositelj predstavke bio je lišen svih djelotvornih jemstava protiv proizvoljnosti i zloupotrebe u pogledu druge zapljene.

188. U predmetu *Sher i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2015 (stavovi 171–176), koji se odnosi na terorizam, Sud je morao ispitati pitanje naloga za pretres koji se mogao proširiti u slučajevima sumnje na terorističke aktivnosti. Sud je smatrao da je složenost svojstvena takvim slučajevima mogla opravdati pretres koji se zasniva na širim odredbama nego što bi to inače bilo dozvoljeno. Zahtijevanje na osnovu člana 8. da se u nalogu za pretres detaljno navede tačna priroda predmeta koji se traže i koji se oduzimaju moglo bi ozbiljno ugroziti djelotvornost istrage kada bi se mogli dovesti u pitanje brojni životi. U takvim slučajevima se policiji mora pružiti određena fleksibilnost da ocijeni, na osnovu stanja zatečenog tokom pretresa, koji bi predmeti mogli biti povezani s terorističkim aktivnostima i da oduzme te predmete radi daljnjeg ispitivanja (*ibid.*, stav 74).

189. U predmetu *Ivashchenko protiv Rusije*, 2018 (stavovi 59–95), ovlaštenja carinskih vlasti da izvrše uvid u elektronske podatke pojedinaca i izrade kopije tih podataka predstavljale su povredu člana 8, s obzirom na to da nisu postojale opravdane sumnje na protivpravno ponašanje. Izrada kopija ličnih i poslovnih podataka podnositelja predstavke, nakon koje je uslijedilo dostavljanje tih podataka za specijalističko vještačenje, te zadržavanje njegovih podataka približno dvije godine, prevazilazili su ono što se moglo smatrati neintruzivnim „rutinskim” postupcima za koje bi se obično davala saglasnost. Podnositelj predstavke nije imao mogućnost odlučiti želi li se sa svojim stvarima prijaviti carini i podvrgnuti mogućem carinskom pregledu. (Vidjeti i *Gillan i Quinton protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2010, stavovi 61–67, koji se odnosi na ovlaštenja za zaustavljanje i pretres pojedinaca bez ikakvih uvjerljivih razloga za sumnju da su počinili krivično djelo, a koje su predstavljale povredu člana 8. Sud je istakao da javna priroda pretresa, tokom kog je sramoćenje bilo uzrokovano činjenicom da su lični podaci bili izloženi drugim osobama, može čak, u određenim slučajevima, pogoršati težinu miješanja

u privatni život pojedinca zbog elementa poniženja i sramoćenja. Diskreciono pravo koju su uživali policijski službenici izazivala je zabrinutost: ne samo da nije bilo nužno da policijski službenici dokažu postojanje bilo kakve opravdane sumnje, već se od njih nije zahtijevalo čak ni da imaju bilo kakve subjektivne sumnje u osobu koju zaustavljaju i pretresaju).

ii. Obavezni medicinski postupci za potrebe uzorkovanja ćelija

190. Uopšteno govoreći, upotreba raznih obaveznih medicinskih postupaka u svrhu uzorkovanja ćelija, kao što su analize krvi i brisevi bukalne sluznice, nije zabranjena kao takva u kontekstu izvođenja dokaza u parničnom ili krivičnom postupku (*Jalloh protiv Njemačke* [VV], 2006, stav 70; *Caruana protiv Malte* (odl.), 2018, stav 41; *D.H. i drugi protiv Sjeverne Makedonije*, 2023, stav 52).

191. Konkretno, u predmetu *D.H. i drugi protiv Sjeverne Makedonije*, 2023 (stavovi 52–53) Sud je smatrao da uzimanje uzoraka krvi od podnositelja predstavke, svih seksualnih radnika, zbog sumnje u izvršenje djela širenja spolno prenosivih bolesti, nije predstavljalo povredu zahtjeva iz člana 8, budući da je taj medicinski postupak naložen od strane sudije; da ga je izvršio ljekar u klinici; te da podnositelj predstavke nikada nije tvrdio da je pri tome korištena prekomjerna sila ili da je postupak štetan po njihovo zdravlje. Relevantni prigovor je stoga odbijen kao očigledno neosnovan.

192. U predmetu *Mikulić protiv Hrvatske*, 2002 (stav 64), Sud je smatrao da je nepostojanje bilo kakve procesne mjere kojom bi se navodni otac prisililo da se podvrgne DNK testiranju u skladu s načelom proporcionalnosti samo ako su predviđena alternativna sredstva za odlučivanje o zahtjevu za utvrđivanje očinstva. Sud je utvrdio povredu člana 8. jer takva sredstva nisu postojala prema domaćem pravu, zbog čega je podnositeljica predstavke bila u stanju produžene neizvjesnosti u pogledu svog ličnog identiteta zbog odbijanja njenog navodnog oca da se podvrgne DNK testiranju (*ibid.*, stavovi 65–66).

193. U predmetu *Mifsud protiv Malte*, 2019 (stavovi 61–78), sudski nalog donijet u odnosu na podnositelja predstavke da se podvrgne genetskom testiranju protiv svoje volje, u postupku utvrđivanja očinstva, u skladu s pravom Malte, nije bio u suprotnosti sa članom 8. Prije nego što su naložili da se podnositelj predstavke podvrgne DNK testiranju, domaći sudovi sproveli su potreban test uspostavljanja ravnoteže između suprotstavljenih interesa u predmetu, u okviru sudskog postupka u kojem je podnositelj učestvovao, u kojem ga je zastupao advokat po vlastitom izboru i u kojem su njegova procesna prava bila poštovana ravnopravno s protivnom strankom. Domaći sudovi su tako uspostavili pravičnu ravnotežu između interesa navodne kćeri podnositelja predstavke da se utvrdi očinstvo i interesa podnositelja da se ne podvrgne DNK testiranju (*ibid.*, stav 77). Sve u svemu, postupak donošenja odluka bio je pravičan i osigurao je pravilnu zaštitu interesa podnositelja predstavke kako su zajemčeni članom 8.

194. U predmetu *Boljević protiv Srbije*, 2020 (stavovi 50–56), Sud je presudio da je to što su domaći sudovi zbog zastare odbacili zahtjev za preispitivanje pravosnažne odluke donijete prije četrdeset i jednu godinu, kojom je prethodno dopuštena tužba jednog muškarca za osporavanje očinstva, u vrijeme kada DNK testiranje još nije postojalo, bilo u suprotnosti s članom 8. Sud je zauzeo stav da očuvanje pravne sigurnosti ne može biti dovoljno samo po sebi kao osnova za lišenje podnositelja predstavke prava da sazna istinu o važnom aspektu svojeg ličnog identiteta, bez uspostavljanja ravnoteže između suprotstavljenih interesa u predmetu. Domaće pravo o rokovima za ponovno pokretanje postupka sprječavalo je vlasti da sprovedu test vaganja dva suprotstavljena prava, s obzirom na vrlo specifične okolnosti predmeta podnositelja predstavke, odnosno okolnost da je podnositelj za pravosnažnu presudu koja se odnosi na očinstvo njegovog navodnog oca saznao tek nakon što je potonji preminuo. Sud je smatrao da na privatni život preminule osobe od koje se treba uzeti uzorak DNK ne može negativno uticati zahtjev u tom pogledu podnijet nakon njene smrti. Sud je ranije donio istu odluku u predmetu *Succession Kresten Filtenborg Mortensen protiv Danske* (odl.), 2006, koji se odnosi na ekshumaciju tijela radi genetskog testiranja, i u predmetu *Jäggi protiv Švajcarske*, 2006 (stav 42), u kojem je odbijanje od strane sudova da odobre DNK testiranje na

preminuloj osobi, kako je to zatražio navodni sin te osobe da bi se utvrdio identitet njegovog biološkog oca, predstavljalo povredu člana 8. (*ibid.*, stavovi 34–44).

195. U predmetu *Caruana protiv Malte* (odl.), 2018 (stavovi 28–42), Sud je očigledno neosnovanim proglasio prigovor koji se odnosio na obavezu nametnutu supruzi navodnog ubice da dá uzorke bukalne sluznice. Sud je smatrao da je bris bukalne sluznice manja intervencija koja rijetko uzrokuje tjelesne povrede ili tjelesni ili duševni bol. Ubistvo je teško krivično djelo, pa je bilo i razumno i nužno prikupiti što više dokaza (*ibid.*, stav 41). Osim toga, Sud je razlikovao situaciju svjedoka i situaciju optuženog, čije je odbijanje da se podvrgne takvoj mjeri u kontekstu krivičnog postupka moglo uticati na konačno utvrđivanje krivice i povezane sankcije (*ibid.*, stav 40).

196. U predmetu *Dragan Petrović protiv Srbije*, 2020 (stavovi 79–84), uzimanje brisa bukalne sluznice u okviru istrage o ubistvu predstavljalo je povredu člana 8. zbog nepostojanja predvidljivih pravnih odredbi. Činjenica da je podnositelj predstavke pristao dati uzorak pljuvačke policijskim službenicima nije bila od značaja za pitanje da li je pretrpio miješanje u svoj privatni život ili ne jer je to učinio samo pod prijetnjom da će uzorak pljuvačke ili uzorak krvi inače biti uzeti na silu (*ibid.*, stav 79).

197. Sud je utvrdio povredu člana 8. i u slučaju prikupljanja zdravstvenih podataka od Jehovinih svjedoka koji su odbili transfuziju krvi (*Avilkina i drugi protiv Rusije*, 2013); vidjeti i gore navedeni stav 188.

198. Povrede člana 8. utvrđene su i u slučaju odstranjivanja organa iz tijela preminulih osoba u svrhu transplantacije bez znanja ili pristanka bliskih srodnika preminule osobe (*Petrova protiv Latvije*, 2014, stavovi 87–98), te u slučaju nepreciznog nacionalnog zakonodavstva o pristanku bliskog srodnika na odstranjivanje tkiva s tijela preminule osobe (*Elberte protiv Latvije*, 2015, stavovi 105–117).

d. Prikupljanje ličnih podataka u medicinskom kontekstu

199. Sud je razmatrao pitanje prikupljanja osjetljivih podataka u oblasti medicine. U predmetu *L.H. protiv Latvije*, 2014 (stavovi 47–60), utvrđeno je da prikupljanje zdravstvenih podataka o pacijentu u javnoj bolnici od strane državne agencije („agencija”) odgovorne za kontrolu kvaliteta zdravstvene zaštite nije u skladu sa članom 8. jer nije postojalo precizno formulirano zakonodavstvo kojim je osigurana odgovarajuća pravna zaštita od proizvoljnosti. Agencija je predmetne podatke prikupljala u periodu od sedam godina, neselektivno, bez ikakve prethodne procjene da li će prikupljeni podaci biti „potencijalno odlučujući”, „relevantni” ili „od značaja” u ostvarivanju cilja istrage. Agencija nije bila dužna zatražiti i pribaviti saglasnost podnositelja predstavke za prikupljanje njegovih podataka (*ibid.*, stav 53). Opseg privatnih podataka koji su se mogli prikupljati nije bio ni na koji način ograničen (*ibid.*, stav 57). Pored toga, činilo se da relevantnost i dovoljnost razloga za prikupljanje informacija nisu ispitani ni u jednoj fazi domaćeg postupka (*ibid.*, stav 57). U tom kontekstu, Sud je smatrao da je manje bitno to da li je agencija imala zakonsku obavezu čuvanja povjerljivosti ličnih podataka (*ibid.*, stav 58).

200. U predmetu *Surikov protiv Ukrajine*, 2017 (stavovi 75–95), prikupljanje i zadržavanje ličnih podataka koji se odnose na duševno zdravlje osobe, kao i saopštavanje i upotreba tih podataka u svrhe koje nisu povezane s prvobitnim razlozima za prikupljanje predstavljali su neproporcionalno miješanje u pravo nosioca podataka na poštovanje njegovog privatnog života koje je dovelo do povrede člana 8. Iako su poslodavci mogli imati legitimni interes za informacije koje se odnose na duševno i tjelesno zdravlje njihovih zaposlenih, naročito u kontekstu dodjele određenih poslova povezanih s određenim vještinama, odgovornostima ili kompetencijama, prikupljanje i obrada relevantnih informacija morali su biti zakoniti i takvi da je uspostavljena pravična ravnoteža između interesa poslodavca i interesa zaštite privatnosti kandidata za relevantno radno mjesto (*ibid.*, stav 91).

201. U predmetu *Z protiv Finske*, 1997 (stavovi 106–110), Sud je utvrdio da nije došlo do povrede člana 8. u pogledu zapljene medicinske dokumentacije i uključivanja te dokumentacije u spis istrage bez prethodnog pristanka pacijentkinje, u okviru krivičnog postupka protiv njenog supruga. Nije bilo

nepravilnosti u postupku donošenja odluka, a bili su dostupni pravni lijekovi za osporavanje zapljene i poništenje roka utvrđenog u nalogu o povjerljivosti.

202. Predmet *Drelon protiv Francuske*, 2022 (stavovi 79–100), odnosi se na pokušaj podnositelja predstavke da donira krv na lokaciji na kojoj je Francuska služba za transfuziju krvi prikupljala krv i odbijanje te službe da ga prihvati kao davaoca krvi na osnovu pretpostavke da je homoseksualac. Iako je podnositelj predstavke odbio odgovoriti na pitanja o svom seksualnom životu tokom razgovora sa zdravstvenim radnikom prije davanja krvi, podaci su obuhvatali kontraindikaciju za davanje krvi koja se konkretno odnosila na muškarce koji imaju seksualne odnose sa drugim muškarcima. Uzimajući u obzir osjetljivu prirodu navedenih podataka, Sud je prihvatio da su njihovo prikupljanje i čuvanje zasnovani na relevantnim i dovoljnim razlozima, naročito što se tiče zaštite zdravlja i važnosti da se osigura bezbjednost krvi. Istovremeno, Sud je primijetio da su prikupljeni podaci bili zasnovani na čistom nagađanju bez ikakve dokazane činjenične osnove. Također je ukazao na prekomjernu dužinu zadržavanja podataka, čime je omogućeno da se podaci iznova koriste protiv podnositelja predstavke, dovodeći do njegovog automatskog isključivanja iz davanja krvi. Pozivajući se na te elemente, Sud je utvrdio povredu člana 8. Konvencije.

e. Obavezno saopštavanje ličnih podataka

203. Sud je u više navrata ocjenjivao obavezu operatera mobilne telefonije, pružalaca usluga interneta, banaka, elitnih sportista i bolnica da vlastima dostave lične podatke koje posjeduju na osnovu zakona ili naloga vlasti.

204. U pogledu djelovanja protiv organizovanog kriminala i terorizma, Sud je prihvatio da istražne metode moraju biti prilagođene savremenoj komunikacionoj tehnologiji. U predmetu *Breyer protiv Njemačke*, 2020 (stavovi 81–110), zakonska obaveza pružatelja usluga mobilne telefonije da bilježe lične podatke korisnika pripejd SIM kartica i da ih stave na raspolaganje vlastima, u skladu sa Zakonom o telekomunikacijama, kojim su razni organi javne vlasti ovlašćeni zatražiti preuzimanje i saopštavanje takvih podataka bez potrebe za sudskom odlukom ili obavještanjem datih osoba, nije se smatrala protivnom članu 8. Pohanjen je samo ograničen skup podataka, a nisu pohranjeni podaci koji se odnose na pojedinačne komunikacijske događaje; shodno tome, miješanje je bilo prilično malo (*ibid.*, stavovi 92–95). Postojao je i niz zaštitnih mjera: obezbjeđivanje tehničke sigurnosti, ograničen period pohranjivanja, podaci ograničeni na potrebne informacije za jasno utvrđivanje identiteta datog pretplatnika; regulisane mogućnosti za budući uvid u pohranjene podatke i upotrebu pohranjenih podataka; nadzor od strane nezavisnog organa; i mogućnost žalbe za svakoga ko smatra da su mu narušena prava iako stepen preispitivanja i nadzora nije bila odlučan element pri ocjeni proporcionalnosti prikupljanja i pohranjivanja tako ograničenog skupa podataka (*ibid.*, stavovi 96–107).

205. Nasuprot tome, Sud je smatrao da je nametanje zakonske obaveze pružateljima internet usluga da pronađu pohranjene podatke o povezivanju jednog od svojih pretplatnika i da ih prenesu policiji predstavljalo povredu člana 8. jer su pravne odredbe na koje se policija pozvala bile nejasne i nisu osiguravale zaštitu od proizvoljnog miješanja, naročito s obzirom na nepostojanje nezavisnog nadzora nad predmetnim policijskim ovlaštenjima (*Benedik protiv Slovenije*, 2018, stavovi 132–134).

206. U predmetu *Sommer protiv Njemačke*, 2017 (stav 63), uvid u bankovni račun advokata predstavljao je povredu člana 8. s obzirom na nizak prag za uvid u bankovni račun podnositelja predstavke, širok opseg zahtjeva za informacije, naknadno otkrivanje i trajno pohranjivanje ličnih podataka podnositelja te nedovoljnost procesnih zaštitnih mjera.

207. U predmetu *Avilkina i drugi protiv Rusije*, 2013 (stav 54), koji se odnosi na prikupljanje zdravstvenih podataka o Jehovinitima koji su odbili transfuziju krvi, Sud je smatrao da je prikupljanje od strane tužilaštva podataka o podnositeljima predstavke od zdravstvene ustanove u kojoj su se liječili, bez obavještanja nosilaca podataka ili pružanja nosiocima prilike za prigovor, bilo nespojivo s članom 8. Tužilaštvo je imalo druge mogućnosti za postupanje po prigovorima koji su mu

podnijeti protiv te vjerske organizacije, kao što su ispitivanje datih pojedinaca ili traženje njihove saglasnosti (*ibid.*, stav 48).

208. U predmetu *National Federation of Sportspersons' Associations and Unions (FNASS) i drugi protiv Francuske*, 2018 (stavovi 155–191), zakonski uslov u vezi s javljanjem lokacije nametnut „grupi za testiranje” vrhunskih sportista, u svrhu sprovođenja nenajavljenih testiranja na doping u sklopu mjera protiv dopinga, koje su podrazumijevale teške kazne za treće nepridržavanje navedenog zakonskog uslova u periodu od osamnaest uzastopnih mjeseci, nije se smatrao protivnim članu 8. Ne podcjenjujući uticaj uslova javljanja lokacije na privatne živote podnositelja predstavke, Sud je smatrao da bi ublažavanje ili ukidanje uslova nametnutih vrhunskim sportistima moglo povećati opasnosti dopinga po njihovo zdravlje i zdravlje cijele sportske zajednice te bi bilo u suprotnosti sa evropskim i međunarodnim konsenzusom o potrebi za nenajavljenim testiranjem (*ibid.*, stav 191).

209. U predmetu *Aycaguer protiv Francuske*, 2017 (stavovi 45–47), Sud je utvrdio povredu člana 8. jer se krivična osuda podnositelja predstavke zbog odbijanja podvrgavanja obaveznom biološkom testu u svrhu evidentiranja njegovog DNK profila u nacionalnu kompjuterizovanu bazu podataka osuđenih lica nije mogla smatrati mjerom koja je neophodna u demokratskom društvu. Podnositelj je radnje koje su dovele do naloga za podvrgavanje obaveznom DNK testiranju izvršio u političkom/sindikalom kontekstu i one su se odnosile na puko udaranje kišobranom žandara čiji identiteti čak nisu ni utvrđeni, za šta je osuđen na uslovnu kaznu zatvora u trajanju od dva mjeseca. Međutim, u nacionalnoj kompjuterizovanoj bazi podataka DNK-a nije predviđeno razlikovanje prema prirodi i težini počinjenog krivičnog djela, bez obzira na značajne razlike u situacijama do kojih bi potencijalno moglo doći, kao što je slučaj sa situacijom podnositelja predstavke (*ibid.*, stav 43). Najzad, podnositelj predstavke nije imao pristup nikakvom postupku za brisanje pohranjenih podataka (takav postupak je bio predviđen samo za lica osumnjičena za krivično djelo, a ne za lica koja su već osuđena) (*ibid.*, stav 43).

2. Zadržavanje ličnih podataka

210. Pohranjivanje od strane organa javne vlasti informacija koje se odnose na privatni život pojedinca, nezavisno od toga kako su te informacije dobijene, predstavlja miješanje u pravo na poštovanje privatnog života nosioca podataka u smislu člana 8, bez obzira na to da li su ti podaci kasnije upotrijebljeni (*Amman protiv Švajcarske* [VV], 2000, stav 69; *Rotaru protiv Rumunije* [VV], 2000, stav 46; *S. i Marper protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2008, stav 67; *M.K. protiv Francuske*, 2013, stav 29; *Aycaguer protiv Francuske*, 2017 stav 33). Suštinski privatna priroda tih informacija zahtijeva da Sud pažljivo ispita svaku mjeru države kojom su dopušteni zadržavanje i upotreba tih informacija od strane vlasti bez saglasnosti date osobe (*S. i Marper protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2008, stav 104).

a. Pohranjivanje ličnih podataka u svrhu suzbijanja kriminala

211. Nad interesima nosilaca podataka i zajednice u cjelini za zaštitu ličnih podataka, uključujući informacije o otiscima prstiju i DNK, može prevagnuti legitiman interes za sprječavanje kriminala (*S. i Marper protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2008, stav 104). Kako bi zaštitile svoje stanovništvo po potrebi, domaće vlasti legitimno mogu uspostaviti baze podataka kao djelotvorno sredstvo koje doprinosi kažnjavanju i sprječavanju određenih krivičnih djela, uključujući i najteže oblike poput krivičnih djela protiv spolne slobode (*B.B. protiv Francuske*, 2009, stav 62; *Gardel protiv Francuske*, 2009, stav 63; *M.B. protiv Francuske*, 2009, stav 54; *N.F. i drugi protiv Rusije*, 2023, stav 44). Dok prvotno pribavljanje tih informacija teži cilju povezivanja određene osobe s određenim krivičnim djelom za koje je osumnjičena, njihovo zadržavanje ima širu svrhu doprinošenja utvrđivanju identiteta budućih počinitelja (*S. i Marper protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2008, stav 100). Sud ne može dovesti u pitanje preventivnu svrhu takvih registara (*Gardel protiv Francuske*, 2009, stav 63; *B.B. protiv Francuske*, 2009, stav 62; *M.B. protiv Francuske*, 2009, stav 54). Borba protiv kriminala, a naročito protiv organizovanog kriminala i terorizma, koji je jedan od izazova s kojima se suočavaju

današnja evropska društva, u velikoj mjeri zavisi od upotrebe savremenih naučnih tehnika istraživanja i identifikacije (*S. i Marper protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2008, stav 105). Istovremeno, budući da je zaštita ličnih podataka od fundamentalne važnosti za uživanje prava osobe na poštovanje privatnog i porodičnog života, kako je zajemčeno članom 8. Konvencije, u domaćem pravu moraju biti osigurane odgovarajuće zaštitne mjere kako bi se spriječila bilo kakva upotreba ličnih podataka koja bi mogla biti u suprotnosti s jemstvima iz tog člana (*ibid.*, stav 103; *Glukhin protiv Rusije*, 2023, stav 75).

212. Sud je razmatrao niz predmeta koji se odnose na evidentiranje u bazama podataka namijenjenim kažnjavanju i sprječavanju kriminala ličnih podataka pojedinaca osuđenih za prekršaje (*M.K. protiv Francuske*, 2013, stavovi 6, 8, 41; *Aycaguer protiv Francuske*, 2017, stavovi 8, 43), teža krivična djela (*B.B. protiv Francuske*, 2009, stavovi 6, 62; *Gardel protiv Francuske*, 2009, stavovi 8, 9, 63; *M.B. protiv Francuske*, 2009, stavovi 6, 54; *Peruzzo i Martens protiv Njemačke* (odl.), 2013, stavovi 6, 12, 37–38; *Trajkovski i Chipovski protiv Sjeverne Makedonije*, 2020, stavovi 6, 12), ili za niz djela koja nisu ni lakša ni teža (*P.N. protiv Njemačke*, 2020, stavovi 6, 81). Drugi predmeti odnosili su se na pohranjivanje, u bazama podataka namijenjenim kažnjavanju i sprječavanju kriminala, ličnih podataka pojedinaca koji su bili osumnjičeni za počinjenje krivičnih djela, ali za koje je na kraju utvrđeno da ne postoje osnove za podizanje optužnice protiv njih (*S. i Marper protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2007, stavovi 10, 11, 113; *M.K. protiv Francuske*, 2013, stavovi 7, 9, 42; *Brunet protiv Francuske*, 2014, stavovi 6, 7, 40), koji su bili oslobođeni (*S. i Marper protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2008, stavovi 10, 113), ili im je samo izrečena opomena nakon postupka, a da nisu osuđeni (*M.M. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2012, stavovi 7–9). U jednom predmetu su lični podaci podnositelja predstavke prikupljeni i pohranjeni u bazi podataka Ministarstva unutrašnjih poslova isključivo zato što su u različitim periodima bili podvrgnuti krivičnom procesuiranju. Postojeći sistem evidentiranja obuhvatao je ne samo krivične osude – bez obzira na prirodu i težinu relevantnih djela, pa čak i kada su te osude bile ukinute ili su zastarjele – već i situacije u kojima je pojedinac bio podvrgnut krivičnom procesuiranju, a krivični postupak je naknadno obustavljen iz „nerehabilitacionih razloga” (*N.F. i drugi protiv Rusije*, 2023, stav 49). Najzad, drugi predmeti odnosili su se na preventivne mjere koje uključuju pohranjivanje ličnih podataka u policijske spise, na temelju pukih sumnji (*Shimovolos protiv Rusije*, 2011, stav 16; *Khelili protiv Švajcarske*, 2011, stav 8, stav 9, stav 59; *Catt protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2019, stavovi 6, 14, 119).

213. Faktori navedeni u nastavku su važni za razmatranje neophodnosti pohranjivanja ličnih podataka u policijske svrhe.

i. Nediskriminatornost i nediferenciranost pohranjenih podataka

214. Sud je u nekoliko predmeta doveo u pitanje široki opseg primjene sistema za pohranjivanje podataka koji su postavile vlasti, u kojem se krivična djela koja su dovela do osude nisu razlikovala prema prirodi ili stepenu težine (*M.K. protiv Francuske*, 2013, stav 41; *Aycaguer protiv Francuske*, 2017, stav 43; *Gaughran protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2020, stav 94; *N.F. i drugi protiv Rusije*, 2023, stav 49), ili prema tome da li je nosilac podataka bio osuđen, oslobođen, da li je utvrđeno da ne postoje osnove za podizanje optužnice protiv njega ili mu je samo izrečena opomena nakon što je bio osumnjičen da je počinio krivično djelo (*S. i Marper protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2008, stav 119; *M.M. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2012, stav 198; *M.K. protiv Francuske*, 2013, stav 42; *Brunet protiv Francuske*, 2014, stav 41; *N.F. i drugi protiv Rusije*, 2023, stav 49). Sud smatra da se sistemi koje su uspostavile vlasti kako bi doprinijele kažnjavanju i sprječavanju određenih djela ne mogu sprovoditi uz zloupotrebu sa ciljem maksimalnog povećanja količine informacija pohranjenih u tim sistemima. Zaista, ako se ne poštuje potrebna proporcionalnost legitimnih ciljeva dodijeljenih takvim mehanizmima, prednosti tih mehanizama biće nadmašene ozbiljnim povredama koje oni uzrokuju pravima i slobodama koje države moraju jemčiti na osnovu Konvencije osobama pod svojom jurisdikcijom (*M.K. protiv Francuske*, 2013, stav 35; *Aycaguer protiv Francuske*, 2017, stav 34).

215. U predmetu *S. i Marper protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2008 (stavovi 119, 125), zbog baze podataka u kojoj je bilo moguće prikupljati i pohranjivati otiske prstiju, biološke uzorke i DNK profile od svih osoba osumnjičenih, ali ne i osuđenih za krivična djela, nezavisno od njihovog uzrasta, prirode i težine krivičnog djela, bez roka ili bilo kakvog nezavisnog preispitivanja opravdanosti zadržavanja podataka prema definisanim kriterijima, došlo je do utvrđivanja povrede člana 8. Opšta i neselektivna priroda takvog sistema nije odražavala pravičnu ravnotežu između suprotstavljenih javnih i privatnih interesa.

216. Postoji rizik od stigmatizacije kada se sa osobama koje nisu osuđene ni za jedno krivično djelo, a imaju pravo na pretpostavku nevinosti, postupa na isti način kao i sa osuđenim osobama (*S. i Marper protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2008, stav 122). Iako se zadržavanje privatnih podataka o pojedincima osumnjičenim za krivično djelo, ali koji su oslobođeni optužbi ili za koje je utvrđeno da ne postoje osnove za podizanje optužnice protiv njih, ne može izjednačiti sa iznošenjem sumnji, njihova percepcija da se s njima ne postupa kao s nedužnima pojačana je činjenicom da se njihovi podaci zadržavaju na neodređeno vrijeme na isti način kao podaci osuđenih lica, dok se podaci osoba koje nikada nisu bile osumnjičene za krivično djelo moraju uništiti (*ibid.*, stav 122). Shodno tome, činjenica da je utvrđeno da ne postoje osnove za podizanje optužnice protiv osobe nakon što je bila osumnjičena za krivično djelo opravdava drukčije postupanje s tom osobom od postupanja sa osuđenim licem (*ibid.*, stav 122; vidjeti i, u istom smislu, *M.K. protiv Francuske*, 2013, stav 42; *Brunet protiv Francuske*, 2014, stav 40). Tako je u predmetu *Brunet protiv Francuske*, 2014 (stav 40), u kojem je u odnosu na podnositelja predstavke donijeta odluka o obustavi nakon posredovanja, Sud doveo u pitanje nediskriminatornu prirodu ličnih podataka zabilježenih u spisima vlasti, pri čemu se nije razlikovalo između osuđenih lica i pojedinaca u odnosu na koje je postupak obustavljen. U predmetu *Aycaguer protiv Francuske*, 2017 (stavovi 42–43), u kojem su lični podaci prikupljeni i zadržani nakon osude za krivična djela koja nisu bila među najtežima, Sud je doveo u pitanje širok opseg prikupljanja ličnih podataka od strane vlasti, koje nisu pravile razliku prema stepenu težine krivičnog djela koje je dovelo do osude, bez obzira na širok raspon situacija do kojih može doći u okviru primjene prava. Prema mišljenju Suda, djela koja su dovela do osude podnositelja predstavke, puko udaranje žandara kišobranom u političkom/sindikalom kontekstu, nisu bila uporediva s djelima koja su klasifikovana kao posebno teška krivična djela, kao što su krivična djela protiv spolne slobode, terorizam, zločini protiv čovječnosti ili trgovina ljudima.

217. U predmetu *M.M. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2012 (stavovi 187–207), doživotni upis opomene osobe u policijskoj evidenciji nakon što je ta osoba na jedan dan nestala sa svojim unukom, novorođenčeta, u nadi da će spriječiti njegov odlazak u Australiju nakon raspada braka njenog sina, doveo je do utvrđenja povrede člana 8. Sud je doveo u pitanje izuzetno veliki opseg primjene sistema zadržavanja podataka, koji je osim osuda obuhvatao i neosuđujuće odluke kao što su upozorenja, opomene i ukori, kao i veliku količinu dopunskih podataka koje je policija bilježila na osnovu opšte smjernice prema kojoj se podaci trebaju zadržati sve dok nosilac podataka ne navrši 100 godina (*ibid.*, stav 202). Sud je smatrao da, što je veći opseg primjene sistema evidentiranja, a time i količina i osjetljivost podataka koji se čuvaju i koji su dostupni za otkrivanje, to je važniji sadržaj zaštitnih mjera koje je potrebno primijeniti u različitim ključnim fazama naknadne obrade podataka (*ibid.*, stav 200). Isto je važno u predmetu *Gaughran protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2020 (stavovi 94–97), koji se odnosi na pohranjivanje na neodređeno vrijeme biometrijskih podataka i fotografija podnositelja predstavke, koji je bio osuđen za vožnju pod uticajem alkohola, koje je predstavljalo povredu člana 8.

218. Predmet *N.F. i drugi protiv Rusije*, 2023 (stavovi 49–55), odnosi se na sistem pohranjivanja podataka u kojem su se informacije u vezi s krivičnim postupkom automatski prikupljale i čvale čim bi pojedinac bio podvrgnut krivičnom procesuiranju. Taj sistem je obuhvatao podatke o svim krivičnim osudama, bez obzira na prirodu i težinu počinjenog djela i bez obzira na to jesu li te osude već brisane, kao i podatke o krivičnim postupcima koji su bili obustavljeni iz „nerehabilitacionih razloga”. Sud je smatrao da su obim i primjena tog sistema bili prekomjerni. Osim toga, naglasio je da je daljnja obrada podataka bila naročito invazivna za one pojedince koji nisu bili osuđeni ni za kakvo krivično djelo. U

pogledu osuđenih pojedinaca, stepen miješanja u njihov privatni život bi također bio invazivan i nakon što su njihove osude obrisane ili ih sud ukinuo. U nedostatku dovoljnih jamstava protiv zloupotrebe i mogućnosti preispitivanja, takva obrada je ocijenjena kao neproporcionalna.

219. Čuvanje podataka neosuđivanih lica može biti posebno štetno u slučaju maloljetnika, s obzirom na njihovu posebnu situaciju i važnost njihovog razvoja i integracije u društvo. Posebnu pažnju treba posvetiti zaštiti maloljetnika od bilo kakve štete te vrste (*S. i Marper protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2008, stav 124).

ii. Period zadržavanja podataka

220. Trajanje perioda na koji vlasti odluče pohraniti lične podatke pojedinca važan je, iako ne i odlučujući aspekt koji treba uzeti u obzir pri ocjeni da li je pohranjivanje ličnih podataka u spis ili bazu podataka za potrebe policije srazmjerno legitimnom cilju kojem teži. Sud je utvrdio povrede člana 8. u predmetima koji su se odnosili na sljedeće:

- pohranjivanje na neodređeno vrijeme otisaka prstiju i podataka DNK-a osoba koje su bile osumnjičene za krivično djelo, ali u odnosu na koje su postupci okončani odlukom o obustavi ili oslobađajućom presudom (*S. i Marper protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2008);
- pohranjivanje na neodređeno vrijeme DNK profila, otisaka prstiju i fotografija pojedinca proglašenog krivim za krivično djelo, čak i nakon brisanja osude iz policijske evidencije nakon isteka zakonskog roka (*Gaughran protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2020);
- doživotno zadržavanje u policijskoj evidenciji svih osuda, oslobađajućih presuda, opomena, upozorenja i ukora koji se odnose na jednog pojedinca (*M.M. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2012);
- pohranjivanje na neodređeno vrijeme DNK profila osoba osuđenih za tešku krađu (*Trajkovski i Chipovski protiv Sjeverne Makedonije*, 2020);
- zadržavanje ličnih podataka pojedinca osuđenog za lakši prekršaj u trajanju od najviše četrdeset godina (*Ayçaguer protiv Francuske*, 2017);
- zadržavanje otisaka prstiju pojedinca osumnjičenog, ali ne i osuđenog za krađu knjiga, u trajanju od najviše dvadeset godina (*M. K. protiv Francuske*, 2013);
- zadržavanje ličnih podataka pojedinca u periodu od najviše dvadeset godina nakon prigovora zbog nasilja nad partnerom, a predmet je obustavljen nakon posredovanja (*Brunet protiv Francuske*, 2014);
- neograničeno čuvanje podataka o zamjenskoj upravnoj kazni izrečenoj podnositelju predstavke (*Tonchev protiv Bugarske*, 2024);

221. Nasuprot tome, Sud je utvrdio da nije došlo do povrede člana 8. u nekoliko predmeta koji se odnose na pohranjivanje ličnih podataka pojedinaca osuđenih za seksualno zlostavljanje na maksimalnih trideset godina, nakon čega su podaci automatski izbrisani jer su uvedeni postupci koji omogućavaju brisanje podataka čim više nisu relevantni (*B.B. protiv Francuske*, 2009, stav 67; *Gardel protiv Francuske*, 2009, stav 69; *M.B. protiv Francuske*, 2009, stav 59). Sud je očigledno neosnovanim proglasio i predmet koji se odnosi na zadržavanje na neodređeno vrijeme ličnih podataka osoba osuđenih za teška krivična djela, popraćeno preispitivanjem u redovnim intervalima ne dužim od deset godina kojim se utvrđivalo da li je pohranjivanje podataka i dalje nužno (*Peruzzo i Martens protiv Njemačke* (odl.), 2013, stavovi 44–49). U predmetu *P.N. protiv Njemačke*, 2020 (stavovi 87–90), Sud je utvrdio da nije došlo do povrede člana 8. u vezi sa zadržavanjem na pet godina ličnih podataka višestrukog počinitelja u svrhu utvrđivanja njegovog identiteta nakon pokretanja novog krivičnog postupka protiv njega, a koje zadržavanje je bilo podložno jamstvima i pojedinačnom preispitivanju.

222. Kad je riječ o režimima zadržavanja biometrijskih podataka osuđenih lica, pri sprovođenju ocjene toga da li je država prekoračila prihvatljivo polje slobodne procjene pri uspostavljanju relevantnog režima nije nužno odlučujuće trajanje perioda zadržavanja, već je odlučujuće postojanje i djelovanje

određenih zaštitnih mjera (*Gaughran protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2020, stav 88). Kada države same postavljaju rokove za zadržavanje biometrijskih podataka osuđenih lica ili čak odluče da bi podatke trebalo zadržati neodređeno vrijeme, na samoj su granici svog polja slobodne procjene i moraju osigurati postojanje određenih djelotvornih zaštitnih mjera (*ibid.*, stav 88). Postojanje ili nedostatak nezavisnog preispitivanja opravdanosti zadržavanja podataka prema definisanim kriterijima kao što su težina djela, stepen sumnje protiv osobe, prethodne osude i sve druge posebne okolnosti, važna je zaštitna mjera za osiguranje proporcionalnosti dužine perioda zadržavanja podataka (*ibid.*, stav 94; *S. i Marper protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2008, stav 119; *B.B. protiv Francuske*, 2009, stav 68; *Gardel protiv Francuske*, 2009, stav 69; *M.B. protiv Francuske*, 2009, stav 60).

223. Nepostojanje maksimalnog roka za zadržavanje ličnih podataka nije nužno nespojivo sa članom 8. (*Peruzzo i Martens protiv Njemačke* (odl.), 2013, stav 46; *Gaughran protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2020, stav 88), ali procesne mjere zaštite su još nužnije ako pohranjivanje podataka u potpunosti zavisi od revnosti vlasti u osiguravanju proporcionalnosti dužine perioda zadržavanja podataka (*Peruzzo i Martens protiv Njemačke* (odl.), 2013, stav 46; *Ayçaguer protiv Francuske*, 2017, stav 38).

224. U predmetu *Peruzzo i Martens protiv Njemačke* (odl.), 2013 (stav 44) koji se odnosi na zadržavanje na neodređeno vrijeme biometrijskih podataka osoba osuđenih za teška krivična djela koje su potencijalni višestruki počinitelji, Sud se uvjerio da je na osnovu domaćeg prava Federalna kancelarija kriminalističke policije bila dužna u redovnim intervalima od najviše deset godina provjeravati da li je pohranjivanje podataka još uvijek nužno ili se podaci mogu izbrisati, uzimajući u obzir u svakom pojedinom predmetu svrhu zadržavanja podataka te prirodu i težinu okolnosti svakog predmeta u kojem su lični podaci zabilježeni (*ibid.*, stav 46). Sud je smatrao da trajanje intervala između provjera nije bilo nerazumno s obzirom na to da su se DNK profili mogli dobiti samo od osoba osuđenih za krivična djela koja su dosegla određeni prag težine (*ibid.*, stavovi 48–49).

225. U predmetu *Gaughran protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2020 (stav 96), neograničenost razdoblja pohranjivanja otisaka prstiju, DNK profila i fotografije pojedinca koji je proglašen krivim za vožnju pod uticajem alkohola dovela je do utvrđivanja povrede člana 8. Vlasti nisu uzele u obzir težinu počinjenog djela niti trajnu potrebu da se navedeni podaci čuvaju na neodređeno vrijeme niti su predvidjele stvarnu mogućnost preispitivanja (*ibid.*, stav 96).

226. Maksimalan rok za pohranjivanje ličnih podataka propisan domaćim pravom može u praksi biti sličniji normi nego pravom maksimalnom roku ako su izgledi za prihvatanje zahtjeva za brisanje podataka prije isteka roka propisanog zakonom samo hipotetički (*M. K. protiv Francuske*, 2013, stavovi 44–47; *Brunet protiv Francuske*, 2014, stavovi 41–45; *Ayçaguer protiv Francuske*, 2017, stavovi 44–46). Sud je utvrdio povredu člana 8. u nekoliko predmeta u kojima je u nacionalnom sistemu bio predviđen najduži period čuvanja podataka od dvadeset ili dvadeset i pet godina za djela za koja su postupci obustavljeni (*M. K. protiv Francuske*, 2013, stavovi 44–47; *Brunet protiv Francuske*, 2014, stavovi 41–45), i čak najduže razdoblje čuvanja podataka od četrdeset godina u slučaju krivičnog djela koje nije bilo posebno teško, ali je dovelo do osude (*Ayçaguer protiv Francuske*, 2017, stav 42).

227. U predmetu *Catt protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2019 (stav 120), zadržavanje ličnih podataka podnositelja predstavke u nacionalnoj policijskoj bazi podataka o ekstremizmu na najmanje šest godina, nakon čega bi bili podložni zakazanom preispitivanju, dovelo je do utvrđivanja povrede člana 8. Podnositelj predstavke je u potpunosti zavisio od marljivosti vlasti pri sprovođenju vrlo fleksibilnih zaštitnih mjera utvrđenih u primjenjivom kodeksu prakse radi osiguravanja proporcionalnosti perioda zadržavanja podataka. Nepostojanje zaštitnih mjera koje bi olakšale brisanje podataka čim period zadržavanja postane neproporcionalan posebno je uznemirujuće kada se podaci koji otkrivaju politička mišljenja, a koji zahtijevaju povećani stepen zaštite, zadržavaju na neodređeno vrijeme (*ibid.*, stavovi 122–123).

228. Predmet *M.M. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2012, odnosi se na posljedice koje je promjena politike o periodu zadržavanja ličnih podataka u krivičnoj evidenciji imala u pogledu izgleda nosioca podataka za zaposlenje (stav 204). Sud smatra da nediskriminatorno i neograničeno prikupljanje

podataka iz krivičnih evidencija vjerovatno neće biti u skladu sa zahtjevima člana 8. ako ne postoje jasni i detaljni zakonski propisi u kojima se pojašnjavaju primjenjive zaštitne mjere i utvrđuju pravila kojima se, između ostalog, uređuje trajanje perioda čuvanja takvih podataka (*ibid.*, stav 199).

229. Vidjeti i, u drugačijem kontekstu, rok od deset godina koji je sud odredio za povjerljivost dokaza izvedenih tokom postupka koji sadrže zdravstvene podatke koji su takvi da otkrivaju identitet osobe i njen status HIV pozitivne osobe u predmetu *Z protiv Finske*, 1997 (stavovi 111–113). U tom predmetu je desetogodišnji period povjerljivosti bio u suprotnosti sa željama i interesima stranaka u postupku, a davanje predmetnih informacija bez saglasnosti podnositeljice već je dovelo do ozbiljnog miješanja u njeno pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života. Daljnje miješanje koje bi pretrpjela da zdravstveni podaci postanu dostupni javnosti nakon deset godina nije bilo potkrijepljeno nikakvim uvjerljivim razlozima.

iii. Zaštitne mjere koje se odnose na uništenje ili brisanje pohranjenih podataka⁹

230. Prema mišljenju Suda, brisanje podataka iz baze podataka u kojoj su bili pohranjeni u policijske svrhe nije predstavljalo posebno opterećenje (*Catt protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2019, stav 127). Bilo bi u potpunosti protivno neophodnosti zaštite privatnog života na osnovu člana 8. kad bi Vlada mogla stvoriti bazu podataka na takav način da se podaci u njoj ne mogu lako preispitivati ili uređivati, a zatim se na tu činjenicu pozvati kao na opravdanje za odbijanje uklanjanja informacija iz te baze podataka (*ibid.*, stav 127).

231. Dostupnost na nacionalnom nivou sudskog postupka za uklanjanje podataka koji omogućava nezavisno preispitivanje opravdanosti zadržavanja informacija prema definisanim kriterijima i pruža odgovarajuće i djelotvorne mjere zaštite prava na poštovanje privatnog života ispitanika važan je faktor pri uspostavljanju ravnoteže između različitih suprotstavljenih interesa (*S. i Marper protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2008, stav 119; *Gardel protiv Francuske*, 2009, stav 69).

232. Sud je utvrdio da nije došlo do povrede člana 8. u predmetima u kojima je, iako su podaci bili zadržani na „duge” periode do trideset godina (*B.B. protiv Francuske*, 2009, stavovi 66, 68; *Gardel protiv Francuske*, 2009, stavovi 67, 69; *M.B. protiv Francuske*, 2009, stavovi 58, 60), ili čak na neodređeno vrijeme (*Peruzzo i Martens protiv Njemačke* (odl.), 2013, stav 46), nosilac podataka imao na raspolaganju sudski postupak kojim je zajemčeno nezavisno preispitivanje opravdanosti pohranjivanja njegovih podataka u skladu s definisanim kriterijima i kojim mu je omogućeno da osigura brisanje podataka prije isteka najdužeg perioda propisanog zakonom ili, u slučaju zadržavanja podataka na neodređeno vrijeme, čim takvo zadržavanje više nije relevantno (vidjeti, nasuprot tome *S. i Marper protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2008, stav 119).

233. Tako je u predmetima *B.B. protiv Francuske*, 2009 (stav 68), *Gardel protiv Francuske*, 2009 (stav 69), i *M.B. protiv Francuske*, 2009 (stav 60), Sud presudio da je sudskim postupkom za uklanjanje podataka, koji nosilac može pokrenuti jednostavnim zahtjevom javnom tužilaštvu, čije su odluke podložne sudskoj žalbi, osigurano nezavisno preispitivanje opravdanosti zadržavanja informacija prema definisanim kriterijima i osigurane su odgovarajuće i djelotvorne zaštitne mjere. Vidjeti i gore navedeni stav 204. u pogledu predmeta *Peruzzo i Martens protiv Njemačke* (odl.), 2013 (stav 44).

234. U predmetu *P.N. protiv Njemačke*, 2020 (stavovi 81, 88) koji se odnosi na pohranjivanje ličnih podataka punoljetnog počinitelja čija krivična djela nisu bila ni lakša ni naročito teška, pravilo prema kojem se ti podaci brišu nakon petogodišnjeg razdoblja u nedostatku bilo kakve nove krivične istrage u odnosu na nosioca podataka unutar tog razdoblja nije se smatralo protivnim članu 8. Postojala je mogućnost da policijske vlasti preispitaju nužnost daljnjeg zadržavanja predmetnih podataka, koje preispitivanje također podliježe i sudskom preispitivanju, a podnositelj predstavke je tako mogao

⁹Vidjeti i odjeljak Pravo na brisanje podataka u ovom vodiču.

osigurati uklanjanje svojih podataka ako njegovo ponašanje pokaže da podaci više nisu potrebni za policijske svrhe (*ibid.*, stav 88).

235. Nepostojanje djelotvornih zaštitnih mjera koje omogućavaju brisanje ličnih podataka koji više nisu relevantni za prvobitne svrhe posebno je zabrinjavajuće u pogledu osjetljivih kategorija ličnih podataka koji zahtijevaju povećani stepen zaštite (*Catt protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2019, stav 123).

236. Mogućnost brisanja podataka prema domaćem pravu predstavlja „teoretsko i iluzorno” jemstvo, a ne „praktičnu i djelotvornu” zaštitnu mjeru ako pravo da se u bilo kojem trenutku podnese zahtjev za takvo brisanje može biti u sukobu s interesima istražnih službi da imaju spis s najvećim mogućim brojem referenci i ako su suprotstavljeni interesi o kojima je riječ protivrječni, makar samo djelimično (*M.K. protiv Francuske*, 2013, stav 44). Zaštitna mjera brisanja podataka ima ograničen uticaj i kada vlasti odbiju, po zahtjevu nosioca podataka, izbrisati njegove podatke ili pružiti bilo kakvo objašnjenje za daljnje zadržavanje tih podataka (*Catt protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2019, stav 122). Isto važi kada su zahtjevi za brisanje dopušteni samo u izuzetnim okolnostima ili su odbijeni ako je nosilac podataka priznao da je počinio djelo i podaci su tačni (*M.M. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2012, stav 202).

237. Sud smatra da bi i pojedincima koji su osuđeni za neko djelo, kao i osobama koje su oslobođene optužbe ili je utvrđeno da ne postoje osnove za podizanje optužnice protiv njih, trebalo osigurati praktična sredstva za podnošenje zahtjeva za brisanje upisanih podataka (*B.B. protiv Francuske*, 2009, stav 68; *Brunet protiv Francuske*, 2014, stavovi 41–43; *Ayçaguer protiv Francuske*, 2017, stav 44). U predmetu *Ayçaguer protiv Francuske*, 2017 (stav 44), u kojem je postupak brisanja podataka bio dostupan samo osobama osumnjičenim da su počinile krivično djelo, a ne i osuđenim osobama, Sud je utvrdio povredu člana 8. Sud je smatrao da, zbog trajanja i nepostojanja bilo kakve mogućnosti brisanja, propisima o pohranjivanju DNK profila u nacionalnoj bazi podataka nije uspostavljena pravična ravnoteža između suprotstavljenih javnih i privatnih interesa (*ibid.*, stav 45).

238. U predmetu *Khelili protiv Švajcarske*, 2011 (stavovi 68–70) Sud je utvrdio povredu člana 8. ističući nesigurnosti i poteškoće s kojima se podnositeljica predstavke susrela u svojim pokušajima da osigura brisanje unosa „prostitutka” u odjeljku „zanimanje” u policijskom spisu s obzirom na to da nikada nije bila osuđena da se nezakonito bavila prostitucijom. Sud je napomenuo da se nikada nije tvrdilo da je brisanje spornog unosa u policijskom spisu nemoguće ili teško iz tehničkih razloga (*ibid.*, stav 68).

iv. Jemstva usmjerena na regulisanje pristupa trećih strana i zaštitu integriteta i povjerljivosti podataka

239. Sud je u nekoliko navrata razmatrao da li primjenjivo domaće pravo uključuje jemstva koja mogu pružiti djelotvornu zaštitu ličnih podataka pohranjenih u službenim bazama podataka od nepravilnog korištenja i zloupotrebe (*S. i Marper protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2008, stav 103; *B.B. protiv Francuske*, 2009, stav 61; *Gardel protiv Francuske*, 2009, stav 62; *M.M. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2012, stav 195; *M.K. protiv Francuske*, 2013, stav 35; *Brunet protiv Francuske*, 2014, stav 35; *Ayçaguer protiv Francuske*, 2017, stav 38). Napomenuo je da takva jemstva postoje, na primjer, u sljedećim slučajevima:

- samo vlasti koje imaju obavezu povjerljivosti mogle su izvršiti uvid u upisane podatke (*B.B. protiv Francuske*, 2009, stav 69; *Peruzzo i Martens protiv Njemačke* (odl.), 2013, stav 47);
- postupci za uvid u upisane podatke bili su dovoljno dobro definisani u pogledu osoba ovlašćenih izvršiti uvid u bazu podataka (*M.K. protiv Francuske*, 2013, stav 37; vidjeti, nasuprot tome, *Khelili protiv Švajcarske*, 2011, stav 64);
- identitet osobe od koje je uzet DNK uzorak nije otkriven vještacima odgovornim za izradu DNK profila; vještaci su također bili dužni primjenjivati odgovarajuće mjere za sprječavanje bilo kakve neovlašćene upotrebe ispitnog ćelijskog materijala (*Peruzzo i Martens protiv Njemačke* (odl.), 2013, stav 45); sam ćelijski materijal morao se odmah uništiti nakon što više nije bio potreban u svrhu utvrđivanja DNK profila, a samo DNK profili izdvojeni iz

takvog ćelijskog materijala mogli su se zadržati u bazi podataka Federalne kancelarije kriminalističke policije (*ibid.*, stav 45); pored toga, zadržani DNK profili mogli su se otkriti nadležnim organima samo u svrhu krivičnog postupka, preventivnog izbjegavanja opasnosti i međunarodne pravne pomoći u tom pogledu (*ibid.*, stav 47).

240. U predmetu *Gardel protiv Francuske*, 2009 (stav 70), u kojem su pravila o upotrebi registra i rasponu organa javne vlasti koja imaju pristup tom registru bila u nekoliko navrata proširena te pristup više nije bio ograničen na sudske vlasti i policiju već su i upravni organi sada imali pristup, Sud je se uvjerio da su uvid u registar mogli obaviti samo organi koji su imali obavezu povjerljivosti, i to u tačno određenim okolnostima.

241. U predmetu *P.N. protiv Njemačke*, 2020 (stav 89), ništa nije ukazivalo na to da identifikacioni podaci koji su uzeti od punoljetnog počinitelja i pohranjeni od strane policije na najviše pet godina nisu bili dovoljno zaštićeni od zloupotrebe kao što je neovlašćeni pristup ili širenje.

242. Nasuprot tome, u predmetu *M.M. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2012 (stav 204), koji se odnosi na doživotno zadržavanje opomene u policijskoj evidenciji pojedinca i otkrivanje tih podataka budućem poslodavcu u kontekstu traženja posla, Sud je doveo u pitanje propuste u postupku kojim se uređuje pristup trećih lica krivičnoj evidenciji osoba koje traže zaposlenje, u kojem nije bila moguća ocjena, u bilo kojoj fazi, relevantnosti podataka koji se čuvaju u centralnim evidencijama za traženo zaposlenje ili ocjena do koje se mjere može smatrati da ispitanik i dalje predstavlja rizik. Isto tako, u predmetu *N.F. i drugi protiv Rusije*, 2023 (stav 51), koji se odnosi na bazu podataka sa informacijama o krivičnim postupcima koji su ili bili obustavljeni iz „nerehabilitacionih razloga” ili su okončani osudama, Sud je primijetio da važeći propisi nisu pravili razliku u pogledu svrhe i drugih važnih funkcionalnosti obrade takvih podataka, te stoga nisu pružali stvarnu mogućnost sprovođenja testa proporcionalnosti u vezi s mogućim pristupom trećih lica, a u skladu sa zahtjevima člana 8. Konvencije.

b. Zadržavanje zdravstvenih podataka

243. Sud je razmatrao pitanje pohranjivanja osjetljivih zdravstvenih podataka. U predmetu *Malanicheva protiv Rusije* (odl.), 2016 (stavovi 13, 15–18), Sud je smatrao da djelotvorno funkcionisanje zdravstvenih ustanova i sudski postupak odlučivanja zahtijevaju pohranjivanje i dijeljenje relevantnih podataka. Odbacio je kao očigledno neosnovane prigovore o upisu imena podnositeljice predstavke u bolnički registar osoba sa psihijatrijskim poremećajima i navodnom pogrešnom navođenju različitih aspekata njenog duševnog zdravlja u naknadnoj internoj komunikaciji između zdravstvenih ustanova i u njihovim izjavama pred sudovima. Ništa nije upućivalo na to da su predmetne upisane informacije bile dostupne javnosti ili upotrijebljene u bilo koju drugu svrhu osim odlučivanja o najprikladnijoj medicinskoj njezi za nositeljicu podataka.

244. U predmetu *Drelon protiv Francuske*, 2022 (stav 98), koji se odnosi na čuvanje do 2278. godine ličnih podataka o pretpostavljenoj homoseksualnosti podnositelja predstavke, a koji su prikupljeni 2004. godine, Sud je ocijenio da je taj period pretjeran.

245. Prethodno je Komisija proglasila očigledno neosnovanim i odbacila predmet koji se odnosio na bilježenje u karton psihijatrijske bolnice podataka o prinudnom smještaju pacijenta, koji su domaći sudovi proglasili nezakonitim (*Yvonne Chave née Jullien protiv Francuske*, 1991). Komisija je smatrala da bilježenje informacija o duševno oboljelim pacijentima služi ne samo legitimnom interesu osiguravanja djelotvornog rada javne bolničke službe, već i zaštiti prava samih pacijenata jer je pridonijelo sprječavanju rizika od proizvoljnog smještanja na liječenje i bilo je sredstvo istrage na raspolaganju upravnim ili sudskim vlastima odgovornima za nadzor nad psihijatrijskim ustanovama. U tom predmetu su lični podaci podnositeljice predstavke zabilježeni u registru psihijatrijske bolnice bili zaštićeni odgovarajućim pravilima povjerljivosti.

246. Vidjeti i gore navedeni stav 182. u pogledu povrede člana 8. u predmetu *Surikov protiv Ukrajine*, 2017 (stav 75–95).

c. Pohanjivanje ličnih podataka na internetu u novinarske svrhe

247. Sud je naveo da mediji imaju sporednu, ali ipak važnu ulogu u održavanju arhiva koje sadrže vijesti o kojima je prethodno bilo izviješteno i stavljanju tih vijesti na raspolaganje javnosti. U tom pogledu, internet arhive značajno doprinose očuvanju i dostupnosti vijesti i informacija jer predstavljaju važan izvor za obrazovanje i historijska istraživanja, naročito jer su lako dostupne javnosti i obično besplatne (*Times Newspapers Ltd protiv Ujedinjenog Kraljevstva (br. 1. i 2)*, 2009, stavovi 27. i 45; *Węgrzynowski i Smolczewski protiv Poljske*, 2013, stav 59; *M.L. i W.W. protiv Njemačke*, 2018, stav 90; vidjeti i predmet razmatran na osnovu člana 10, *Hurbain protiv Belgije* [VV], 2023, stav 180).

3. Otkrivanje ličnih podataka

248. Sud je u nekoliko predmeta ocjenjivao mjere koje uključuju otkrivanje ličnih podataka pojedinca od strane obrađivača podataka:

- drugom fizičkom ili pravnom licu (*Mockutė protiv Litvanije*, 2018, stavovi 99–100, koji se odnosi na prijenos od strane bolnice informacija o zdravstvenom stanju pacijentkinje članu njene porodice i novinarima; predmet *Y. protiv Turske* (odl.), 2015, stavovi 70–72, koji se odnosi na otkrivanje informacija o pacijentovom statusu HIV pozitivne osobe od strane ekipe hitne pomoći bolničkom osoblju; predmet *Radu protiv Republike Moldavije*, 2014, stav 27, koji se odnosi na otkrivanje od strane bolnice zdravstvenih podataka o pacijentkinji njenom poslodavcu; predmet *M.C. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2021, stav 46, koji se odnosi na otkrivanje od strane vlasti informacija koje se odnose na krivičnu evidenciju podnositeljice predstavke njenom potencijalnom poslodavcu);
- organu javne vlasti (*M.S. protiv Švedske*, 1997, stav 35, koji se odnosi na otkrivanje od strane ginekološkog odjeljenja zdravstvenih podataka o pacijentkinji zavodu za socijalno osiguranje; predmet *P.T. protiv Republike Moldavije*, 2020, stavovi 5–6, 29–31, koji se odnosi na nepotrebno uključivanje osjetljivih zdravstvenih podataka u potvrdu koju se dostavlja u različitim kontekstima);
- javnosti (predmet *Hájovský protiv Slovačke*, 2021 stavovi 46–49, o objavljivanju u televizijskim vijestima informacije kojom se identifikuje pojedinac i koja sadrži njegovu nezamagljenu fotografiju snimljenu tajno i pod lažnim pretpostavkama; predmet; *Peck protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2003, stav 63, o prijenosu medijima video-snimka kamere zatvorenog kruga koja prikazuje osobu koja pokušava počiniti samoubistvo na javnom mjestu; predmet *Bremner protiv Turske*, 2015, stavovi 71–85, koji se odnosi na emitovanje na televiziji nezamagljene, nepikselizovane slike pojedinca snimljene skrivenom kamerom; predmet *Khadija Ismayilova protiv Azerbejdžana*, 2019, stavovi 108–132, koji se odnosi na tajno video-snimanje novinarke u njenom privatnom domu i javno emitovanje tih video-snimaka; predmet *Z protiv Finske*, 1997, stavovi 70–71, koji se odnosi na otkrivanje identiteta i zdravstvenog stanja pojedinca u sudskoj odluci koja je prenijeta medijima; predmet *Apostu protiv Rumunije*, 2015, stavovi 121–132, o otkrivanju dokaza iz istražnog spisa medijima; predmet *Montera protiv Italije* (odl.), 2002, koji se odnosi na javno otkrivanje izvještaj parlamentarne komisije o privatnom životu i profesionalnoj etici sudije; predmet *Von Hannover protiv Njemačke*, 2004, stavovi 61–81, o objavljivanju u tabloidima fotografija koje se odnose na privatni život jedne princeze; predmet *Polanco Torres i Movilla Polanco protiv Španije*, 2010, stavovi 44–54, koji se odnosi na članak u štampi koji se zasnivao na izjavama bivšeg računovođe koji optužuje suprugu višeg sudije za umiješanost u nezakonite transakcije s određenim preduzećem; predmet *Alkaya protiv Turske*, 2012, stavovi 30–31, koji se odnosi na otkrivanje pune poštanske adrese poznate glumice u visokotiražnim dnevnim novinama; predmet *Mityanin i Leonov protiv Rusije*, 2018, stavovi 111–121, o širenju u medijima fotografije osumnjičenog lica, zajedno sa izjavama u kojima se tereti za različita lakša i teža krivična djela; predmet *Bogomolova protiv Rusije*, 2017, stavovi 54–58,

koji se odnosi na objavljivanje fotografije djeteta na naslovnoj stranici brošure pod naslovom „Djeca je potrebna porodica“, koju je izdao Centar za psihološku, medicinsku i socijalnu podršku; i predmet *L.B. protiv Mađarske* [VV], 2023, u vezi sa obaveznim objavljivanjem ličnih podataka podnositelja predstave, uključujući njegovo ime i kućnu adresu, na web-sajtu poreskog organa, na spisku najvećih poreskih dužnika).

a. Uticaj prethodne saglasnosti

249. Prethodna saglasnost nosioca podataka za prijenos, otkrivanje ili objavljivanje njihovih podataka važan je, iako ne i odlučujući element pri donošenju odluke u određenom predmetu o tome da li takvi postupci predstavljaju miješanje u njihovo pravo na poštovanje privatnog života (*M.S. protiv Švedske*, 1997, stavovi 31, 35; *M.M. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2012, stavovi 186, 189) ili o tome da li se može smatrati da su „u skladu sa zakonom“ u smislu člana 8. stava 2. (*Radu protiv Republike Moldavije*, 2014, stav 27; *Mockuté protiv Litvanije*, 2018, stav 101). Sud je utvrdio povredu člana 8. u nekoliko predmeta u kojima je do otkrivanja ličnih podataka od strane obrađivača podataka došlo bez saglasnosti nosioca podataka (*Radu protiv Republike Moldavije*, 2014, stavovi 30, 32; *Mockuté protiv Litvanije*, 2018, stavovi 103, 106; *Peck protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2003, stavovi 85–87; *Sõro protiv Estonije*, 2015, stavovi 17–19, 64).

250. Da bi bila valjana, saglasnost nosioca podataka mora biti informisana i nedvosmislena (*M.S. protiv Švedske*, 1997, stav 32; *Konovalova protiv Rusije*, 2014, stavovi 47–48). U predmetu koji se odnosi na prosljeđivanje zdravstvenog kartona pojedinca od strane jednog javnog organa (ginekološko odjeljenje u bolnici) drugom (Zavod za socijalno osiguranje) bez saglasnosti nositeljke podataka pitanje je bilo da li se, podnošenjem tužbe za nadoknadu štete, nositeljka odrekla prava na povjerljivost podataka (*M.S. protiv Švedske*, 1997, stavovi 31–32). Sud je presudio da se, budući da je otkrivanje podataka zavisilo ne samo od činjenice da je podnositeljica podnijela zahtjev za naknadu štete već i o brojnim faktorima izvan njene kontrole, iz njenog zahtjeva za naknadu nije se moglo zaključiti da se ona nedvosmisleno odrekla svojeg prava na poštovanje privatnog života u pogledu medicinske dokumentacije. Shodno tome, član 8. bio je primjenjiv.

251. Činjenica da su lični podaci pojedinaca otkriveni na njihov zahtjev ili uz njihovu saglasnost ne lišava ih zaštite zajemčene članom 8. ako nemaju stvarnog izbora, na primjer, ako poslodavac insistira na otkrivanju ličnih podataka pohranjenih u krivičnoj evidenciji osobe koja traže zaposlenje (*M.M. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2012, stav 189). U potonjem predmetu *M.M. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2012 (stavovi 187–207), u kojem je podnositeljica zatražila otkrivanje potencijalnom poslodavcu informacija o opomeni upisanoj u njenu krivičnu evidenciju, Sud je utvrdio povredu člana 8. zbog nepostojanja dovoljnih zaštitnih mjera u sistemu za zadržavanje i otkrivanje podataka iz krivične evidencije, u kojem nije bilo predviđeno sprovođenje ocjene, u bilo kojoj fazi, relevantnosti podataka za traženi posao ili mjere u kojoj se može smatrati da nositeljka podataka i dalje predstavlja rizik (*ibid.*, stav 204). U predmetu *M.C. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2021, stavovi 47–57, Sud je konstatovao zakonske promjene uvedene nakon presude u predmetu *M.M. protiv Ujedinjenog Kraljevstva* i utvrdio da je novouvedeni režim za otkrivanje informacija o krivičnoj evidenciji u skladu s mjerodavnim zahtjevima iz člana 8: u tom režimu se razlikuju različite vrste djela na različite načine; zna se koje će se prethodne osude otkriti u bilo kojem trenutku; i uspostavljen je određen, ograničen period za otkrivanje koji se razlikuje u zavisnosti od uzrasta počinitelja i percipirane težine djela.

252. Pribavljanje saglasnosti nosioca podataka nije uvijek izvodljivo, na primjer, kada snimci sa kamera zatvorenog kruga koje su vlasti postavile na ulici kako bi doprinijele utvrđivanju identiteta počinitelja i sprječavanju zločina uključuju slike brojnih osoba (*Peck protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2003, stav 81). Prema mišljenju Suda, sistem televizijskih kamera zatvorenog kruga, u kojem se objavljivanje snimaka zasniva na saglasnosti, mogao bi u praksi negativno uticati na svaku radnju usmjerenu na podsticanje djelotvornosti sistema CCTV u otkrivanju i sprječavanju krivičnih djela, što je uloga koja je još djelotvornija zbog isticanja sistema CCTV i njegovih prednosti (*ibid.*, stav 81). U tim okolnostima, ili u slučaju kada pojedinci uključeni u snimke sistema CCTV odbiju dati saglasnost za širenje njihovih

snimaka, obrađivač podataka treba razmotriti druga rješenja, kao što je maskiranje snimaka prije širenja (*ibid.*, stav 82) ili osiguravanje da ih primatelji snimaka sami maskiraju, na prikladan i odgovarajući način (*ibid.*, stav 83).

253. U predmetu *Peck protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2003 (stav 87), otkrivanje od strane opštinskog vijeća u saopštenju za štampu snimaka sa kamere zatvorenog kruga kojom je snimljen pojedinac koji pokušava počiniti samoubojstvo na javnom mjestu predstavljalo je povredu člana 8. Sud je smatrao da se, budući da je predmetni snimak bio jasno usmjeren i odnosio se samo na jednog pojedinca, operater sistema CCTV koji je upozorio policiju i posmatrao njihovu intervenciju mogao raspitati kod policije kako bi utvrdio identitet podnositelja predstavke i tako zatražio njegovu saglasnost za otkrivanje (*ibid.*, stav 81).

254. U predmetu *Bremner protiv Turske*, 2015 (stavovi 71–85), emitovanje u televizijskom dokumentarcu snimljenom skrivenom kamerom slike pojedinca koja nije bila zamagljena ili pikselizovana ocijenjeno je nespojivim sa članom 8. Konkretno, u pogledu činjenice da podnositelj predstavke nije bio poznata osoba, ništa nije upućivalo na to da je navedeno emitovanje imalo ikakvu stvarnu informativnu vrijednost ili da je bilo pravilno i na odgovarajući način upotrijebljeno.

255. Pored toga, uzimajući u obzir obeshrabrujući učinak do kojeg bi zahtjev davanja prethodnog obavještenja mogao dovesti, značajne sumnje u pogledu djelotvornosti bilo kakvog zahtjeva davanja prethodne obavijesti i široko polje slobodne procjene koje domaće vlasti uživaju u tom području, Sud je, u predmetu *Mosley protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2011 (stav 132), utvrdio da član 8. ne traži pravno obavezujući zahtjev obavješćavanja osobe prije objavljivanja informacija o njenom privatnom životu.

256. U nekim situacijama, otkrivanje podataka o duševnom zdravlju pojedinca bez njegove saglasnosti bliskom srodniku može dovesti do povrede prava na poštovanje privatnog života. U predmetu *Mockutė protiv Litvanije*, 2018 (stav 100), Sud je utvrdio da je otkrivanje majci pacijentkinje informacija o zdravlju njene odrasle kćerke bez saglasnosti pacijentkinje, s obzirom na napet odnos između te dvije odrasle osobe, bilo nespojivo s pravom zajemčenim članom 8.

257. Kad je riječ o osobama koje su uhapšene ili krivično procesuirane, Sud je utvrdio povredu člana 8. kada su policijske službe bez saglasnosti podnositelja predstavke predale njihove fotografije medijima (*Sciaccia protiv Italije*, 2005, stavovi 29–31; *Khuzhin i drugi protiv Rusije*, 2008, stavovi 115–118; *Margari protiv Grčke*, 2023, stavovi 54–60), kada su pozvale televizijske ekipe da snime podnositelja predstavke u policijskoj stanici bez njegove saglasnosti s ciljem emitovanja snimaka na televiziji (*Toma protiv Rumunije*, 2009, stavovi 90–93; *Khmel protiv Rusije*, 2013, stav 41), u kojem je Ministarstvo unutrašnjih poslova na svom web-sajtu objavilo fotografije podnositelja predstavke, snimljene dok su bili u policijskom pritvoru, na kojima njihov identitet nije bio prikriven (*D.H. i drugi protiv Sjeverne Makedonije*, 2023, stavovi 63–65), u predmetu u kojem postavljanje fotografije podnositelja predstavke na oglasnoj tabli sa „traženim osobama” nije bilo propisano zakonom (*Guiorgui Nikolaichvili protiv Gruzije*, 2009, stavovi 129–131), ili u kojem važeća pravila i procedure nisu ispunjavali zahtjev „kvaliteta zakona” (*Negru protiv Republike Moldavije*, 2023, stavovi 29–35).

258. Nepribavljanje prethodne saglasnosti nosioca podataka za prijenos, otkrivanje ili objavljivanje njegovih podataka ne predstavlja nužno povredu člana 8. ako postoje drugi legitimni razlozi kao što su nužnost istraživanja krivičnih djela i osiguravanja javnosti sudskih postupaka (*Avilkina i drugi protiv Rusije*, 2013, stav 45; *Z protiv Finske*, 1997, stav 97), i potreba za zaštitom javnog zdravlja (*Y. protiv Turske* (odl.), 2015, stav 74), nacionalne sigurnosti (*Anchev protiv Bugarske* (odl.), 2017, stav 100) ili ekonomske dobrobiti zemlje (*M.S. protiv Švedske*, 1997, stav 38).

b. Otkrivanje podataka u kontekstu sudskog postupka

259. Sud je u nekoliko predmeta ispitivao mjere koje su vlasti donijele u kontekstu sudskog postupka i koje su dovele do otkrivanja ličnih podataka stranaka ili trećih strana, na primjer, u sljedećim slučajevima:

- navođenje od strane suda izvoda iz lične medicinske dokumentacije u presudi o razvodu braka (*L.L. protiv Francuske*, 2006, stav 46), i rješenje kojim se na deset godina ograničava period povjerljivosti izvedenih dokaza koji sadrže zdravstvene podatke (*Z protiv Finske*, 1997, stavovi 112–113);
- otkrivanje povjerljivih psihijatrijskih podataka o podnositelju predstavke tokom javne rasprave (*Panteleyenکو protiv Ukrajine*, 2006, stav 57), i provjera ljekarske potvrde dostavljene u prilog zahtjevu za odlaganje (*Stokłosa protiv Poljske* (odl.) 2021, stavovi 43–44);
- otkrivanje identiteta pojedinca i njegovog statusa HIV pozitivne osobe u presudi saopštenoj medijima (*Z protiv Finske*, 1997, stav 113);
- otkrivanje punog identiteta treće strane u presudi bez prethodnog obavještanja te strane (*Vicent Del Campo protiv Španije*, 2018, stavovi 47–51);
- upotreba izraza i tvrdnji kojima se u presudi otkrivaju lični podaci žrtve, prenose stereotipi o ulozi žena i koji mogu narušiti djelotvornu zaštitu žrtava seksualnog nasilja uprkos zadovoljavajućem zakonodavnom okviru (*J.L. protiv Italije*, 2021, stavovi 136–142);
- objavljivanje fotografija i ličnih podataka tuženih u krivičnom postupku u štampi (*Margari protiv Grčke*, 2023, stav 54) ili na javnom spisku traženih osoba u javnom dijelu policijske stanice (*Negru protiv Republike Moldavije*, 2023, stav 24);
- otkrivanje punog imena i adrese podnositeljice predstavke zajedno sa cjelokupnim tekstovima sudskih odluka kojima je odbijen njen zahtjev za naknadu štete zbog seksualnog zlostavljanja na javno dostupnoj službenoj internet sudskoj bazi podataka (*A.P. protiv Armenije*, 2024, stav 159).

260. Prema mišljenju Suda, nad nužnošću zaštite povjerljivosti određenih vrsta ličnih podataka ponekad može prevagnuti interes za istragu i krivično procesuiranje zločina te za javnost sudskih postupaka (*Avilkina i drugi protiv Rusije*, 2013, stav 45; *Z protiv Finske*, 1997, stav 97). Nadležnim domaćim vlastima trebalo bi dati određenu slobodu pri uspostavljanju pravične ravnoteže između, s jedne strane, zaštite javnosti sudskih postupaka, koja je nužna za očuvanje povjerenja u sudove, i, s druge strane, interesa stranke ili treće strane za očuvanje povjerljivosti njenih podataka (*C.C. protiv Španije*, 2009, stav 35). Svaka mjera koja bi mogla lične podatke pojedinca učiniti javnim, nezavisno od toga da li je on stranka ili treća strana u sudskom postupku, trebalo bi da zadovolji prevladavajuću društvenu potrebu (*Vicent Del Campo protiv Španije*, 2018, stav 46) i treba u najvećoj mogućoj mjeri biti ograničena na ono što je nužno potrebno zbog posebnih svojstava postupka (*L.L. protiv Francuske*, 2006, stav 45; *Margari protiv Grčke*, 2023, stav 47).

261. Kako bi se utvrdilo, u bilo kojem slučaju, da li postoje dovoljni razlozi za otkrivanje, u tekstu sudske odluke, identiteta pojedinca i drugih ličnih podataka o njemu, važno je pitanje da li bi druge manje intruzivne mjere bile moguće prema domaćem pravu i praksi. To uključuje mogućnost da sud u presudi izostavi imena koja omogućavaju utvrđivanje identiteta nosioca podataka (*Z protiv Finske*, 1997, stav 113; *Vicent Del Campo protiv Španije*, 2018, stav 50), čuvanje cjelokupnog obrazloženja povjerljivim određeno vrijeme i objavljivanje skraćene verzije obrazloženja, izreke i upućivanja na pravo koje je primijenjeno (*Z protiv Finske*, 1997, stav 113), ili ograničavanje pristupa tekstu presude ili određenim pitanjima u presudi (*Vicent Del Campo protiv Španije*, 2018, stav 50). Prema mišljenju Suda, uopšteno se smatra da takve mjere mogu smanjiti uticaj presude na pravo nosioca podataka na zaštitu njegovog privatnog života.

262. U predmetu *Panteleyenکو protiv Ukrajine*, 2006 (stav 82), Sud je smatrao da je i rasprava zatvorena za javnost mogla doprinijeti sprječavanju javnog otkrivanja tokom javne rasprave

povjerljivih informacija o duševnom zdravlju pojedinca dobijenih od psihijatrijske bolnice i o njegovom psihijatrijskom liječenju u toj bolnici, iako ne bi nužno spriječila da se te informacije saopšte strankama i uključe u spis predmeta.

263. U predmetu *Frâncu protiv Rumunije*, 2020 (stavovi 72–73), smatralo se da je propust suda koji odlučuje po žalbi da osigura povjerljivost zdravstvenih informacija o podnositelju predstavke tako što je odbio zahtjev za zatvorenu raspravu u postupku protiv gradonačelnika u vezi s korupcijom u suprotnosti sa članom 8. Prema mišljenju Suda, pukim izjavljivanjem, bez daljih objašnjenja, da predmet podnositelja predstavke ne odgovara „ni jednoj od situacija” navedenih u Zakonu o krivičnom postupku koje se odnose na postupak zatvoren za javnost, taj sud nije uspostavio pravičnu ravnotežu između opšteg interesa za osiguranje transparentnosti sudskog postupka i interesa stranke za očuvanje povjerljivosti podataka o njenom zdravstvenom stanju. Čak i pod pretpostavkom da činjenica da je optuženo lice istaknuta javna osoba može biti jedan od faktora koje je potrebno uzeti u obzir pri analizi proporcionalnosti zahtjeva za zatvorenu raspravu, u tom predmetu sud koji odlučuje po žalbi nije sproveo individualizovanu ocjenu proporcionalnosti takve mjere.

264. U predmetu *Khadija Ismayilova protiv Azerbejdžana*, 2019 (stavovi 105–132), Sud je presudio da je otkrivanje od strane tužilačkih vlasti privatnih informacija koje uključuju osjetljive lične podatke kao što su ime i adresa podnositeljice predstavke, profesionalne novinarke, kao i imena njenih prijatelja, srodnika i kolega u saopštenju za štampu u kojem je navodno izložen izvještaj o napretku krivične istrage, predstavljalo povredu člana 8. (*ibid.*, stavovi 142–150).

265. U predmetu *M.P. protiv Portugala*, 2021, stavovi 48–49, dostavljanje od strane bivšeg supruga podnositeljice predstavke elektronskih poruka koje je njegova supruga razmjenjivala na stranici za upoznavanje, kojoj mu je, činilo se, omogućila pristup, bez njenog pristanka, u kontekstu postupka razvoda braka, nije predstavljalo povredu člana 8. jer ih Porodični sud na kraju nije uzeo u obzir, a pristup javnosti podacima u takvom postupku u svakom slučaju je bio ograničen.

266. U predmetu *J.S. protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (odl.), 2015 (stavovi 71–73), Sud je odbacio kao očigledno neosnovan prigovor koji se odnosi na otkrivanje u saopštenju za štampu Javnog tužilaštva ličnih podataka koji nisu bili opsežniji od podataka koji se rutinski dostavljaju medijima kao odgovor na upite o sudskim postupcima i koji nisu otkrivali ime, uzrast ili školu podnositelja predstavke (koji je maloljetnik optužen za napad na učitelja) ni bilo koje druge lične informacije.

267. U predmetu *L.L. protiv Francuske*, 2006 (stavovi 46), u kojem se sudija, u sklopu postupka razvoda braka, posredno i sekundarno pozvao na privatnu prepisku između medicinskog savjetnika i ljekara opšte prakse podnositelja predstavke koje je sadržalo povjerljiv medicinski dokument, činjenica da su sudija ili istražni službenik mogli isključiti zdravstvene podatke iz obrazloženja presude i svejedno doći do istog zaključka bila je važan faktor koji je trebalo uzeti u obzir. Budući da je bilo ko mogao dobiti kopiju obrazloženja odluke bez potrebe za dokazivanjem posebnog interesa, miješanje koje je pretrpio podnositelj predstavke u svoje pravo na poštovanje privatnog života nije bilo opravdano s obzirom na temeljnu ulogu zaštite ličnih podataka, bez obzira na to što postupak između stranaka koje se razvode nije bio javan, a odluka koja je bila važeća u odnosu na treće strane sadržala je samo izreku (*ibid.*, stavovi 47, 33).

268. U predmetu *Vicent Del Campo protiv Španije*, 2018 (stavovi 53, 56), činjenica da je podnositelj predstavke, treća strana u sudskom postupku, bio lišen svake mogućnosti da od suda, prije donošenja presude, zatraži da se suzdrži od saopštavanja njegovog identiteta predstavljala je povredu člana 8. Podnositelj predstavke ni na koji način nije bio obaviješten, ispitan, pozvan da prisustvuje niti upozoren.

269. U predmetu u kojem su domaći sudovi na deset godina ograničili period povjerljivosti dokumenata u spisu predmeta koji otkrivaju identitet i status HIV pozitivne osobe podnositeljice predstavke, Sud je utvrdio povredu člana 8. jer sudske vlasti nisu pridale dovoljnu važnost interesima zaštite ličnih podataka stranaka i trećih strana na koje bi to moglo uticati (*Z protiv Finske*, 1997,

stavovi 111–112). Smatrao je da bi ozbiljno miješanje u njeno pravo na poštovanje privatnog života uzrokovano iznošenjem informacija o njenom zdravstvenom stanju u sudskom postupku, bez njenog pristanka, bilo dodatno otežano ako bi predmetni zdravstveni podaci nakon deset godina trebali postati dostupni javnosti (*ibid.*, stav 112). Nasuprot tome, u predmetu *Y. protiv Turske* (odl.), 2015 (stavovi 81–82), nije se smatralo da je činjenica da su identitet i status HIV pozitivne osobe podnositeljice predstavke otkriveni u jednoj odluci upravnog suda o nenadležnosti, koja nije objavljena niti je na drugi način postala javna te nije bila dostupna javnosti, a nije se spominjala ni u jednoj drugoj odluci donijetoj u kontekstu istog postupka, mogla dovesti do povrede prava nositeljice podataka na poštovanje njenog privatnog života.

270. U predmetu *Drakšas protiv Litvanije*, 2012 (stav 60), u kontekstu postupka opoziva sa dužnosti, otkrivanje snimaka telefonskih razgovora koje su presrele tajne službe između podnositelja predstavke, poznatog političara, i predsjednika na kojeg se odnosio postupak opoziva, na javnoj raspravi pred Ustavnim sudom koju su uživo emitovali kanali nacionalne televizije, nije predstavljalo povredu člana 8. Sud je zauzeo stav da se podnositelj predstavke kao javna ličnost neizbježno i svjesno izložio pomnom ispitivanju svake njegove riječi i djela od strane novinara i javnosti u cjelini. Uzimajući to u obzir, otkrivanje, propisano zakonom, njegovih neprivatnih političkih ili poslovnih telefonskih razgovora tokom postupka pred ustavnim sudom bilo je nužno radi zaštite prava drugih.

271. U predmetu *A.P. protiv Armenije*, 2024 (stavovi 159–162), objavljivanje ličnih podataka podnositeljice predstavke, zajedno sa cjelokupnim tekstovima sudskih odluka kojima je odbijen njen građanskopravni zahtjev za naknadu štete zbog seksualnog zlostavljanja, predstavljalo je miješanje u njeno pravo na poštovanje privatnog života. Informacije su bile objavljene u javno dostupnoj zvaničnoj internet sudskoj bazi podataka, iako je podnositeljica predstavke izričito zatražila da se ti podaci ne objavljuju. Sud je utvrdio da takvo objavljivanje nije imalo pravni osnov u domaćem pravu te je zaključio da miješanje nije bilo „u skladu sa zakonom” u smislu člana 8. Konvencije.

272. Vidjeti i stav 257. ovog vodiča o otkrivanju od strane policijskih službi fotografija uhapšenih ili krivično procesuiranih osoba medijima bez njihove saglasnosti i stavove 80–82. ovog vodiča u vezi sa pozitivnim obavezama države u predmetima koji se odnose na otkrivanje ličnih podataka privatnih lica.

c. Otkrivanje podataka u cilju zaštite javnog zdravlja

273. Pravo osobe na poštovanje lekarske tajne nije apsolutno i mora se razmatrati u odnosu na druga legitimna prava i interese, kao što je pravo poslodavca na akuzatorni postupak (*Eternit protiv Francuske* (odl.), 2012, stav 37). Nad tim pravom može prevagnuti potreba za zaštitom nekog temeljnog aspekta javnog interesa, kao što su sigurnost bolničkog osoblja i zaštita javnog zdravlja (*Y. protiv Turske* (odl.), 2015, stav 74).

274. U slučajevima liječenja pacijenata unutar bolničkog i zdravstvenog sistema, prijenos informacija o stanju pacijenta može, u određenim okolnostima, biti relevantan i nužan u svrhu ne samo jemčenja odgovarajućeg liječenja za pacijenta već i osiguravanja zaštite prava i interesa pružatelja zdravstvene zaštite uključenih u njegovo liječenje i liječenje drugih pacijenata tako što će omogućiti donošenje potrebnih mjera opreza (*Y. protiv Turske* (odl.), 2015, stav 74). Kada su sami zdravstveni radnici u riziku od zaraze zbog izloženosti tokom obavljanja svojih dužnosti, sigurnost bolničkog osoblja i zaštita javnog zdravlja mogu opravdati prijenos informacija o zdravstvenom stanju pacijenta među medicinskim osobljem koje je uključeno u njegovo liječenje kako bi se spriječio svaki rizik od prijenosa bolesti u bolnici (*ibid.*, stav 78).

275. Osjetljive informacije kao što su podaci o zdravstvenom stanju pacijenta trebalo bi da se prenose na takav način da se spriječi svaki oblik stigmatizacije nosioca podataka i da se osiguraju dovoljne mjere zaštite kako bi se uklonio svaki rizik od zloupotrebe (*Y. protiv Turske* (odl.), 2015, stav 79). Na primatelja informacija trebala bi se primjenjivati posebna pravila o povjerljivosti relevantna za zdravstvene radnike ili slični zahtjevi povjerljivosti (*ibid.*, stav 74).

276. U predmetu *Y. protiv Turske* (odl.), 2015 (stavovi 78–79), Sud je kao očigledno neosnovanu odbacio predstavku koja se odnosi na razmjenu informacija o pacijentovom statusu HIV pozitivne osobe među raznim pružateljima zdravstvene zaštite u bolnici u kojoj se liječio, uz obrazloženje da je takva razmjena informacija bila opravdana sigurnošću bolničkog osoblja i zaštitom javnog zdravlja, bez obzira na to što nosilac podataka nije dao pristanak. Sud je pridao važnost činjenici da su prema domaćem pravu svi pružatelji zdravstvene zaštite morali poštovati povjerljivost svih podataka koji su im prenijeti u kontekstu njihove situacije ili zanimanja, pod prijetnjom disciplinskih ili krivičnih sankcija.

d. Otkrivanje podataka u cilju zaštite nacionalne sigurnosti

277. U nizu predmeta koji se odnose na uklanjanje naslijeđa bivših komunističkih režima, Sud je razmatrao pitanje javnog otkrivanja podataka koji se odnose na daleku prošlost pojedinca koji su prikupljeni i pohranjeni u svrhu zaštite nacionalne sigurnosti (*Söro protiv Estonije*, 2015, stav 58; *Anchev protiv Bugarske* (odl.), 2017, stav 100). Važnost se pridaje individualizovanim mjerama sprovedenim za postupak uklanjanja, njihovoj regulaciji i predviđenim mjerama zaštite.

278. Tako je u predmetu *Söro protiv Estonije*, 2015 (stavovi 56–64), otkrivanje informacija o tome da je podnositelj predstavke bio zaposlen kao vozač u bivšim sigurnosnim službama predstavljalo povredu člana 8. Iako je podnositelj predstavke bio unaprijed obaviješten da će podaci biti objavljeni i mogao je osporiti saopštavanje podataka, nije postojao postupak za ocjenu konkretnih zadataka koje su obavljali pojedini zaposleni bivših sigurnosnih službi kako bi se razlikovali različiti stepeni opasnosti koji bi mogli predstavljati u demokratskom sistemu nekoliko godina nakon završetka karijere u tim ustanovama (*ibid.*, stav 61). Sud je smatrao da je svaka prijetnja koju je podnositelj predstavke prvobitno mogao predstavljati za novostvorenu demokratiju morala biti značajno smanjena protokom vremena između ponovnog uspostavljanja nezavisnosti u Estoniji i objavljivanja ličnih podataka (*ibid.*, stav 62). Iako Zakonom o otkrivanju podataka samim po sebi nisu bila propisana nikakva ograničenja novog zaposlenja podnositelja predstavke, bio je prisiljen dati otkaz sa radnog mjesta zbog stava kolega, što je ukazivalo na ozbiljnost miješanja u pravo na poštovanje privatnog života podnositelja predstavke (*ibid.*, stav 63).

279. Nasuprot tome, u predmetu *Anchev protiv Bugarske* (odl.), 2017 (stavovi 92–116), u kojoj je postupak otkrivanja bio strogo regulisan i praćen nizom mjera zaštite od proizvoljnosti i zloupotrebe, uključujući činjenicu da je bio povjeren posebnoj nezavisnoj komisiji čije su odluke bile podložne sudskom preispitivanju na dva nivoa nadležnosti, javno otkrivanje podataka koji su se odnosili na daleku prošlost podnositelja predstavke nije se smatralo nespojivim sa članom 8. S obzirom na to da otkrivanje nije uključivalo nikakve sankcije ili pravne posljedice, miješanje nije prevazilazilo značajno polje slobodne procjene koje su uživale vlasti (*ibid.*, stavovi 106–113). Sud je naveo da bi njegov zaključak možda bio drukčiji da je država sprovela mjere koje uključuju ozbiljnije zadiranje u ličnu sferu nosioca podataka, kao što su zabrana rada ili djelimično lišenje prava glasanja (*ibid.*, stav 113).

e. Otkrivanje podataka u cilju zaštite ekonomske dobrobiti zemlje

280. Mjere koje bi trebale osigurati zaštitu ekonomske dobrobiti zemlje i koje predstavljaju povredu povjerljivosti podataka koje prikupljaju ili pohranjuju vlasti nisu nužno u suprotnosti sa članom 8. ako su praćene djelotvornim i zadovoljavajućim zaštitnim mjerama (*M.S. protiv Švedske*, 1997, stav 41). Pri uspostavljanju ravnoteže između različitih suprotstavljenih interesa, pitanja o tome da li su u domaćem pravu regulisane mjere koje obrađivači podataka mogu preduzeti, da li dolazi do njihove odgovornosti u slučaju nepoštovanja zakonskih pretpostavki te da li primatelj podataka ima obavezu poštovanja sličnih pravila i jemstva, a naročito obavezu povjerljivosti, važni su aspekti koji se moraju uzeti u obzir (*ibid.*, stav 43).

281. U predmetu *M.S. protiv Švedske*, 1997 (stavovi 31–44), prosljeđivanje medicinske dokumentacije pojedinca od strane jednog javnog organa (ginekološko odjeljenje u bolnici) drugom (Zavod za

socijalno osiguranje), nadležnom za ocjenu toga ispunjava li podnositeljica predstavke zakonske uslove za ostvarivanje prava na naknadu za koju je sama podnijela zahtjev, nije predstavljalo povredu člana 8. Sud je smatrao da je to dostavljanje podataka potencijalno bilo odlučujuće za dodjelu javnih sredstava podnositeljima zahtjeva koji na njih imaju pravo i da se stoga može smatrati da je težilo cilju zaštite ekonomske dobrobiti zemlje (*ibid.*, stav 38). Otkrivanje povjerljivih podataka podnositeljice predstavke bilo je praćeno djelotvornim i zadovoljavajućim zaštitnim mehanizmima protiv zloupotreba: prema mjerodavnom nacionalnom zakonodavstvu, uslov za dostavljanje datih podataka bio je da informacije moraju biti važne za primjenu zakona o osiguranju u slučaju nesposobnosti za rad (*ibid.*, stavovi 18, 43); moglo je doći do građanske i/ili krivične odgovornosti članova osoblja ginekološkog odjeljenja da se nisu pridržavali tih uslova (*ibid.*, stavovi 22, 43); i primatelj podataka imao je sličnu obavezu poštovanja povjerljivosti tih podataka (*ibid.*, stavovi 20, 22, 43).

282. Predmet *L.B. protiv Mađarske* [VV], 2023 (stavovi 20–29), odnosi se na objavljivanje ličnih podataka podnositelja predstavke (uključujući njegovo ime i kućnu adresu) od strane nacionalne poreske uprave na njenom web-sajtu, na spisku najvećih poreskih dužnika. Sistematsko i obavezno objavljivanje takvih podataka, uvedeno odgovarajućim zakonodavstvom kao instrument za borbu protiv nepoštovanja poreskih propisa, odnosilo se na sve poreske obveznike koji su na kraju kvartala dugovali veliki iznos poreza duže od 180 uzastopnih dana. Sud je istakao da izbor takvog opšteg sistema od strane zakonodavca nije problematičan sam po sebi, niti je objavljivanje podataka o poreskim obveznicima kao takvo. Također je utvrđeno da su strane potpisnice imale široko polje slobodne procjene prilikom procjene potrebe za uspostavljanjem sistema za širenje ličnih podataka poreskih obveznika koji nisu izvršavali svoje poreske obaveze, kao sredstva, između ostalog, za osiguranje pravilnog funkcionisanja naplate poreza u cjelini. Međutim, Sud je naglasio da to diskreciono pravo nije neograničeno i istakao da će, u takvom kontekstu, detaljno preispitati da li su nadležne domaće vlasti, bilo zakonodavna, izvršna ili sudska vlast, pravilno uspostavili ravnotežu između suprotstavljenih interesa i da li su pri tome uzeli u obzir ne samo (i) javni interes u širenju predmetnih informacija, već i (ii) prirodu objavljenih informacija; (iii) posljedice i rizik od narušavanja uživanja prava na privatni život pogođenih osoba; (iv) potencijalni domet sredstva korištenog za širenje informacija, posebno interneta; i (v) osnovna načela zaštite podataka, uključujući ona o ograničenju svrhe, ograničenju čuvanja, minimiziranju podataka i tačnosti podataka. Sud je istakao i da prisustvo procesnih zaštitnih mjera može igrati važnu ulogu u navedenom kontekstu (*ibid.*, stav 128).

283. Na osnovu činjenica predmeta, Sud je izdvojio dvije karakteristike spornog sistema objavljivanja: uključivanje kućne adrese među lične podatke poreskog obveznika koji podliježu obavezi objavljivanja i nepostojanje bilo kakvog diskrecionog prava nacionalne poreske uprave za sprovođenje pojedinačne procjene proporcionalnosti. Imajući to u vidu, Sud je analizirao kvalitet parlamentarnog nadzora i utvrdio sljedeće nedostatke: (i) nije izvršena procjena neophodnosti i dopunske vrijednosti sporne opšte mjere (posebno u mjeri u kojoj je zahtijevala objavljivanje kućne adrese poreskog dužnika) u kontekstu postojećih sredstava sa istom svrhom odvratanja; (ii) nije uzet u obzir uticaj na pravo na privatnost, a naročito rizik od zloupotrebe kućne adrese poreskog dužnika od strane drugih pripadnika javnosti; (iii) nije uzet u obzir potencijalni domet sredstva korištenog za širenje predmetnih informacija (internet), što podrazumijeva neograničen pristup prilično osjetljivim informacijama (ime i kućna adresa), uz rizik od ponovnog objavljivanja kao prirodne, vjerovatne i predvidive posljedice prvobitnog objavljivanja; i (iv) nije uzet u obzir zahtjev za zaštitu podataka u skladu sa domaćim i pravom EU, niti mogućnost razvoja odgovarajućih mjera u svjetlu načela minimiziranja podataka. U tom kontekstu, Sud je zaključio da, bez obzira na široko polje slobodne procjene tužene države, sporno miješanje nije bilo „neophodno u demokratskom društvu“ (*ibid.*, stavovi 129–40).

f. Masovno otkrivanje ličnih podataka

284. Postojanje javnog interesa za osiguravanje pristupa velikim količinama poreskih podataka i dopuštanje prikupljanja tih podataka ne znači nužno ni automatski da postoji i javni interes za masovno

širenje takvih neobrađenih podataka u nepromijenjenom obliku bez ikakve analize. U predmetu *Satakunnan Markkinapörssi Oy i Satamedia Oy protiv Finske* [VV], 2017 (stav 175), Sud je naglasio da bi trebalo razlikovati obradu podataka u novinarske svrhe i širenje neobrađenih podataka kojima novinari imaju povlašten pristup. Sprječavanje masovnog otkrivanja ličnih poreskih podataka, koje se dogodilo u postupcima koji nisu u skladu sa nacionalnim propisima i pravilima EU o zaštiti podataka, samo po sebi nije bilo sankcija, čak i ako su ograničenja količine informacija koje se objavljuju mogla, u praksi, neke od djelatnosti preduzeća podnositelja predstavke učiniti manje profitabilnim (*ibid.*, stav 197).

B. Prava nosilaca podataka

285. U sudskoj praksi Suda je nosiocima podataka priznat niz posebnih prava kako bi im se zajemčilo uživanje prava iz članova.

1. Pravo na pristup sopstvenim podacima

286. Pojedinci čije su lične podatke prikupile i zadržale vlasti imaju interes, zaštićen članom 8, primiti informacije: koje su o njima prikupile bivše tajne službe pod totalitarnim režimima i koje su pohranjene u državnim arhivama (*Haralambie protiv Rumunije*, 2009, stav 79; *Jarnea protiv Rumunije*, 2011, stav 50; *Joanna Szulc protiv Poljske*, 2012, stav 87); koje su nužne s obzirom na njihovo zdravlje ili zdravstvene rizike kojima su bili izloženi (*Roche protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2005, stav 155; *K.H. i drugi protiv Slovačke*, 2009, stav 44; *Yonchev protiv Bugarske*, 2017, stav 46); kako bi spoznali i razumjeli svoje djetinjstvo i rani razvoj (*Gaskin protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 1989, stav 41); ili kako bi utvrdili svoje porijeklo, a posebno identitet svojih roditelja (*Odièvre protiv Francuske* [VV], 2003, stavovi 43–44; *Godelli protiv Italije*, 2012, stavovi 62–63; *M.G. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2002, stav 27).

287. U tim različitim kontekstima vlasti imaju pozitivnu obavezu svojstvenu djelotvornom poštovanju privatnog života, kako je zajemčeno članom 8, osigurati djelotvoran i pristupačan postupak koji podnositelju predstavke omogućava pristup svim relevantnim i odgovarajućim informacijama potrebnim za konkretne svrhe (*Roche protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2005, stav 162; *Haralambie protiv Rumunije*, 2009, stav 86; *Joanna Szulc protiv Poljske*, 2012, stavovi 86, 94).

288. Nasuprot tome, kada se država opravdano pribojava da bi pristup informacijama koje sadrže lične podatke mogao ugroziti učinkovitost sistema tajne prisмотрe namijenjenog zaštiti nacionalne sigurnosti ili borbi protiv terorizma, može odbiti pristup informacijama koje su prikupljene i pohranjene u tajnom registru, a da ne prekrši pozitivnu obavezu vlasti na osnovu člana 8. (*Leander protiv Švedske*, 1987, stav 66; *Segerstedt-Wiberg i drugi protiv Švedske*, 2006, stav 102). Kako bi utvrdio da li država ima pravo smatrati da interesi nacionalne sigurnosti i borbe protiv terorizma prevladavaju nad interesima osobe da bude obaviještena o punoj mjeri u kojoj se informacije o njoj čuvaju u sigurnosnim službama, Sud mora biti uvjeren da postoje dovoljne mjere zaštite od proizvoljnosti. Kvalitet prava (*ibid.*, stavovi 79–80) i uspostavljena jamstva, a naročito mogućnost preispitivanja sporne mjere i pravni lijekovi dostupni nosiocu podataka na domaćem nivou (*ibid.*, stavovi 52–68), važni su kriteriji koje je potrebno uzeti u obzir pri uspostavljanju ravnoteže između suprotstavljenih interesa (*ibid.*, stav 103). Slična načela su primjenjiva u kontekstu protjerivanja stranaca. U predmetu *Hassine protiv Rumunije*, 2021, stavovi 55–69, podnositelj predstavke, državljanin Tunisa koji je zakonito boravio u Rumuniji, protjeran je iz zemlje iz razloga nacionalne sigurnosti i proglašen nepoželjnom osobom u Rumuniji na period od pet godina na osnovu određenih informacija rumunskih obavještajnih službi, koje su bile klasifikovane kao tajne, a koje su navodno ukazivale na to da se bavio aktivnostima koje mogu ugroziti nacionalnu sigurnost. Ni podnositelj predstavke ni njegov advokat nisu bili ovlašteni izvršiti uvid u te dokumente. Sud je utvrdio da u upravnom postupku radi protjerivanja podnositelja predstavke nisu postojale nužne procesne zaštitne mjere te je utvrdio povredu člana 1. Protokola br. 7.

289. Neposredno uništavanje prikupljenog materijala, naročito u kontekstu tajne mjere, čim se ocijeni da je irelevantan za svrhu prikupljanja, pri čemu nosioci podataka nisu mogli da pristupe tom materijalu, samo po sebi nije u suprotnosti sa Konvencijom. Istovremeno, nosioci podataka mogu imati legitimni interes da im se dostavi kopija odluke nadležnog organa vlasti kojom se nalaže uništavanje presretnutog materijala, kao i sama „radnja” uništavanja (*Denysyuk i drugi protiv Ukrajine*, 2025, stavovi 108–109). Osim toga, moraju biti uspostavljena javno dostupna jasna pravila i smjernice za pregled i uništavanje presretnutog materijala, uključujući pravila koja se tiču nadzora nad tim procesima od strane nezavisnog tijela (*Denysyuk i drugi protiv Ukrajine*, 2025, stavovi 110–113).

290. U predmetu koji se odnosi na dugotrajan upis ličnih podataka podnositelja predstavke u Schengenski informacijski sistem, Sud je presudio da nedostatak potpunog ličnog pristupa podnositelja informacijama koje je zatražio ne može predstavljati povredu prava na poštovanje njegovog privatnog života s obzirom na prevladavajuću potrebu za zaštitom nacionalne sigurnosti (*Dalea protiv Francuske* (odl.), 2010). Iako podnositelj predstavke nije bio u mogućnosti osporiti tačne osnove za uključivanje u Schengensku bazu podataka, odobren mu je pristup svim ostalim podacima koji se na njega odnose i obaviješten je da su do izrade izvještaja dovela razmatranja koja se odnose na nacionalnu sigurnost, odbranu i javnu sigurnost (*ibid.*, s upućivanjem na *Leander protiv Švedske*, 1987, stav 66).

291. U slučaju kada su samo neki dokumenti u spisu koji su vlasti pohranile o pojedincu, a koji su uključivali lične podatke, bili klasifikovani u svrhu državne tajne, vlasti su podnositelju predstavke mogle omogućiti djelimičan pristup spisu (*Yonchev protiv Bugarske*, 2017, stavovi 55–59). Tako je, u predmetu koji se odnosi na odbijanje vlasti da podnositelju predstavke, bivšem policijskom službeniku, dozvole uvid u odabrane dokumente iz njegovog ličnog spisa, odnosno njegove psihološke procjene, Sud utvrdio povredu člana 8. zbog pretjerano formalnog domaćeg propisa kojim se zahtijeva da se, ako je čak i samo jedan od dokumenata u spisu klasifikovan, ostali automatski trebaju smatrati klasifikovanim i stoga su podložni pravilima o zaštiti klasifikovanih podataka (*ibid.*, stav 60).

292. Kada je u nacionalnom zakonodavstvu bilo izričito predviđeno pravo na pristup ličnom spisu koji su zabilježile i pohranile bivše sigurnosne službe u totalitarnim režimima u bivšim komunističkim državama, država je bila dužna uspostaviti djelotvoran i dostupan postupak koji nosiocu podataka omogućava razumno brz pristup svim relevantnim informacijama (*Haralambie protiv Rumunije*, 2009, stav 86; *Jarnea protiv Rumunije*, 2011, stav 50; *Antoneta Tudor protiv Rumunije*, 2013, stav 34; *Joanna Szulc protiv Poljske*, 2012, stavovi 86, 94). Sud je utvrdio povredu člana 8. u predmetu u kojem je podnositelju predstavke bio omogućen pristup samo dijelu spisa koji se vodio na njegovo ime, a koji su zabilježile i pohranile bivše tajne službe (*Jarnea protiv Rumunije*, 2011, stavovi 54–60), i u dva druga predmeta u kojima je podnositeljima predstavke bio omogućen pristup njihovim dokumentima tek deset godina nakon što su prvobitno podnijeli zahtjev (*Joanna Szulc protiv Poljske*, 2012, stavovi 93–95; *Antoneta Tudor protiv Rumunije*, 2013, stavovi 34–40). Nedostaci u sistemu arhiviranja ili činjenične greške kao što je upis pogrešnog datuma rođenja u lični spis podnositelja predstavke nisu mogli opravdati šestogodišnje odgađanje u odobravanju pristupa njegovim ličnim podacima (*Haralambie protiv Rumunije*, 2009, stav 95). Zbog poodmakle životne dobi osobe koja je zatražila pristup toj vrsti informacija još je hitniji bio njen interes za utvrđivanje lične istorije u vrijeme totalitarnog režima (*ibid.*, stav 93 in fine).

293. U pogledu informacija o zdravlju ili zdravstvenim rizicima, pravo na pristup ličnim podacima obuhvata i stavljanje na raspolaganje nosiocu podataka kopija datoteka s njegovim podacima (*K.H. i drugi protiv Slovačke*, 2009, stav 47). Na nositelju spisa je da utvrdi mjere za izradu kopija datoteka sa ličnim podacima i odredi da li troškove treba snositi nosilac podataka (*ibid.*, stav 48). Nosioci podataka ne bi trebalo da budu obavezni posebno obrazložiti zahtjev da im se dostavi kopija datoteka s njihovim ličnim podacima. Na vlastima je da pokažu da postoje uvjerljivi razlozi za odbijanje te mogućnosti (*ibid.*, stav 48). U predmetu *K.H. i drugi protiv Slovačke*, 2009 (stavovi 50–58), bivši bolnički pacijenti nisu mogli fotokopirati svoju originalnu medicinsku dokumentaciju, koja je bila prikupljena i pohranjena u javnoj bolnici, uključujući informacije koje su smatrali važnim sa stanovišta svog moralnog i fizičkog

integriteta. Sud je utvrdio da im jedina mogućnost koju je bolnica ponudila – da izradi rukom pisane isječke iz originalnih spisa – nije omogućila djelotvoran pristup relevantnim dokumentima koji se odnose na njihovo zdravlje.

294. Kada se Vlada bavi opasnim aktivnostima koje bi mogle imati skrivene štetne posljedice za zdravlje onih koji su uključeni u takve aktivnosti, vlasti imaju pozitivnu obavezu osigurati „djelotvoran i pristupačan postupak” koji podnositelju predstavke omogućava pristup „svim relevantnim i odgovarajućim informacijama” koje bi mu omogućile da procijeni bilo kakav rizik kojem je bio izložen (*McGinley i Egan protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 1998, stav 101; *Roche protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2005, stav 161–162). Nerazuman period čekanja, na primjer kada su službe za zdravstvene informacije i istraživanja pokrenule relevantne postupke pronalazanja i otkrivanja dokumenata gotovo deset godina nakon što je podnositelj predstavke počeo tražiti predmetne dokumente, predstavlja propust države, u suprotnosti sa članom 8, da ispuni svoju pozitivnu obavezu svojstvenu poštovanju privatnog života nosioca podataka, bez obzira na poteškoće povezane sa uzrastom osobe i činjenicom da su se dokumenti nalazili na više lokacija (*ibid.*, stav 166).

295. U pogledu pristupa ličnim podacima osobe koja je kao dijete stavljena pod starateljstvo nakon smrti roditelja ili zbog njihove nemogućnosti da se o njoj staraju, sistem u kojem je pristup datotekama zavisio od saglasnosti „osoba koje su unijele podatke u evidenciju”, odnosno osoba koje su izradile relevantne dokumente, može, u načelu, biti u skladu sa članom 8. na osnovu polja slobode procjene države. Međutim, takav sistem mora štititi interese svake osobe koja zatraži uvid u dokumente koji se odnose na njen privatni i porodični život, a u skladu je s načelom proporcionalnosti samo ako je u njemu predviđeno da nezavisno tijelo konačno odlučuje da li se treba odobriti pristup u slučajevima kada osoba koja je unijela podatke u evidenciju ne odgovori ili uskrati saglasnost (*Gaskin protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 1989, stav 49). U slučajevima kada u nacionalnom sistemu nije bila predviđena žalba takvom tijelu u slučaju odbijanja od strane socijalnih službi da odobre pristup svim dokumentima u određenom spisu, između ostalog, u slučajevima kada je treća strana na koju se odnose informacije ili od koje su informacije potekle uskratila saglasnost za otkrivanje, Sud je utvrdio povredu člana 8. (*ibid.*, stav 49; *M.G. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2002, stavovi 30–32).

296. Sud smatra da vanbračno dijete koje traži utvrđivanje pravne veze sa svojim biološkim ocem ima ključan interes zaštićen Konvencijom da dobije informacije koje su mu potrebne da sazna istinu o važnom aspektu svog ličnog identiteta (*Mikulić protiv Hrvatske*, 2002, stav 64; *Boljević protiv Srbije*, 2020, stav 50). Sistem u kojem ne postoje sredstva kojima bi se navodni otac primorao da ispoštuje sudski nalog za obavljanje DNK testiranja može se u načelu smatrati usklađenim sa obavezama koje proističu iz člana 8. uzimajući u obzir polje slobodne procjene države (*Mikulić protiv Hrvatske*, 2002, stav 64). Međutim, nepostojanje bilo kakve procesne mjere kojom bi se navodni otac primorao da postupi u skladu sa sudskim nalogom biće u skladu s načelom proporcionalnosti samo ako su predviđena alternativna sredstva koja nezavisnom tijelu omogućavaju da brzo odluči o zahtjevu za utvrđivanje očinstva (*ibid.*, stav 64). Sud je utvrdio povredu člana 8. u predmetu u kojem, ako je navodni otac odbio učestvovati u medicinskom postupku, u nacionalnom sistemu nisu bile predviđene mjere kojima bi se primorao da se podvrgne DNK testiranju ili alternativna sredstva koja bi nezavisnom tijelu omogućila da brzo odluči o zahtjevu za utvrđivanje očinstva (*ibid.*, stav 64). Interes pojedinca da otkrije ko su mu roditelji ne prestaje s godinama, baš naprotiv (predmet *Jäggi protiv Švajcarske*, 2006, stav 40, koji se odnosi na odbijanje odobravanja DNK testiranja preminule osobe kako je tražio njen navodni sin, koji je htio utvrditi svoje zakonito porijeklo; *Boljević protiv Srbije*, 2020, stav 54).

297. U slučaju djece čiji roditelji nisu poznati, pitanje pristupa sopstvenom porijeklu i informacijama o identitetu bioloških roditelja drugačije je od pitanja pristupa evidenciji koja se odnosi na dijete pod starateljstvom ili dokazima o navodnom očinstvu (*Odièvre protiv Francuske* [VV], 2003, stav 43; *Godelli protiv Italije*, 2012, stav 62). U zavisnosti od širokog raspona različitih pravnih sistema i tradicija, državama se morao priznati određeni stepen diskrecionog prava pri očuvanju povjerljivosti identiteta bioloških roditelja (*Odièvre protiv Francuske* [VV], 2003, stav 46; *Godelli protiv Italije*, 2012, stav 65). Nacionalni sistem kojem je podnositeljici predstavke bio omogućen pristup informacijama o majci i

biološkoj porodici koje ne omogućavaju utvrđivanje identiteta, što joj je omogućilo da utvrdi dio svoje prošlosti ne dovodeći u pitanje interese trećih strana, uz mogućnost prema nedavno donijetom zakonodavstvu da zatraži usluge nezavisnog tijela ovlaštenog da pomaže pojedincima da utvrde svoje biološko porijeklo kako bi osigurala otkrivanje identiteta svoje majke, podložno saglasnosti potonje, smatrao se spojivim sa članom 8. (*Odièvre protiv Francuske* [VV], 2003, stav 49; vidjeti i, kada je riječ o pristupu osoba rođenih putem medicinski potpomognute oplodnje koja uključuje donora treće strane informacijama o tom donoru, *Gauvin-Fournis i Silliau protiv Francuske*, 2023, stavovi 113–33). Nasuprot tome, utvrđeno je da sistem koji je davao isključivu prednost majčinoj želji da ostane anonimna i nije obezbjeđivao sredstva da usvojeno dijete, koje nije priznato po rođenju, podnese zahtjev za pristup informacijama o svom porijeklu koje ne omogućavaju utvrđivanje identiteta ili za otkrivanje identiteta svoje majke, nije spojiv sa zahtjevima iz člana 8. (*Godelli protiv Italije*, 2012, stavovi 70–72).

2. Pravo na ispravku

298. Sud je ispitao nekoliko predmeta o pohranjivanju od strane vlasti netačnih podataka ili podataka čiju je tačnost podnositelj predstavke osporavao (predmet *Rotaru protiv Rumunije* [VV], 2000, stavovi 42–44, stavovi 55–63, koji se odnosi na nemogućnost podnositelja predstavke da ospori podatke o navodnom učestvovanju u rumunskom legionarskom pokretu u spisu koji je izradila sigurnosna služba; predmet *Cemalettin Canli protiv Turske*, 2008, stavovi 34–37, koji se odnosi na uključivanje u sudski postupak nepotpunih ličnih podataka koje je prikupila policija; predmet *Khelili protiv Švajcarske*, 2011, stav 56, koji se odnosi na zadržavanje u policijskim spisima unosa „prostitutka” kao zanimanja osobe koja je uvijek poricala da se bavila prostitucijom).

299. Nemogućnost pojedinca da osigura ispravku izvještaja koji se odnosi na njega u Schengenskoj bazi podataka (*Dalea protiv Francuske* (odl.), 2010) i upisa etničkog porijekla osobe u službene evidencije (*Ciubotaru protiv Moldavije*, 2010, stav 59) predstavlja miješanje u njihovo pravo na poštovanje privatnog života. U nekim okolnostima, naročito kada su u pitanju razmatranja nacionalne sigurnosti, nacionalne odbrane i javne sigurnosti, takvo miješanje nije nužno nespojivo sa članom 8. (*Dalea protiv Francuske* (odl.), 2010). Ključni su postojanje jemstava protiv proizvoljnosti i mogućnost da datu mjeru pažljivo ispita nezavisno i nepristrasno tijelo nadležno za preispitivanje svih relevantnih činjeničnih i pravnih pitanja, kako bi se utvrdila zakonitost mjere i osudila moguća zloupotreba od strane vlasti (*ibid.*, kojem se upućuje na predmet *Leander protiv Švedske*, 1987, stav 66).

300. Neistinite ili nepotpune lične informacije koje prikupljaju i zadržavaju vlasti mogu otežati svakodnevni život nosioca podataka (*Khelili protiv Švajcarske*, 2011, stav 64), mogu se pokazati klevetničkim (*Rotaru protiv Rumunije* [VV], 2000, stav 44) ili mogu ukloniti niz bitnih procesnih zaštitnih mjera predviđenih zakonom za zaštitu prava nosilaca podataka (*Cemalettin Canli protiv Turske*, 2008, stav 35, stavovi 40–42). U predmetu u kojem je domaćem sudu dostavljen policijski spis pod naslovom „informacije o drugim krivičnim djelima” u kojem se spominju dva krivična postupka pokrenuta protiv tuženog u prošlosti zbog članstva u protivzakonitim organizacijama, Sud je utvrdio povredu člana 8. U tom predmetu ne samo da informacije navedene u spisu nisu bile tačne već se ni u spisu nije spominjala oslobađajuća presuda podnositelja predstavke tokom prvog krivičnog postupka ni obustava tokom drugog postupka (*ibid.*, stav 42). Nespominjanje ishoda u ova dva postupka bilo je u suprotnosti sa obavezama koje su bile nedvosmisleno utvrđene u domaćim propisima, čime je uklonjen niz značajnih procesnih zaštitnih mjera propisanih zakonom za zaštitu prava podnositelja predstavke (*ibid.*, 2008, stav 42).

301. Činjenica da je pojedincu koji traži ispravku svojih ličnih podataka u službenim državnim registrima nametnut zahtjev koji predstavlja nepremostivu prepreku za njega može se pokazati nespojivom sa obavezom države da jemči djelotvorno poštovanje njegovog privatnog života (*Ciubotaru protiv Moldavije*, 2010, stavovi 51–59). U predmetu koji se odnosi na nemogućnost podnositelja predstavke da ostvari izmjenu upisa svojeg etničkog porijekla u službenim registrima, zahtjev da dokaže pripadnost svojih roditelja određenoj etničkoj grupi stvorio je nepremostive

prepreke za nosioca podataka da zabilježi etnički identitet drugačiji od onoga koji su vlasti zabilježile za njegove roditelje (*ibid.*, stav 57).

302. U kontekstu zahtjeva za ispravku matičnih knjiga kako bi se uzeo u obzir postoperativni status transseksualne osobe, usklađenost upravne i pravne prakse unutar domaćeg sistema mora se smatrati važnim faktorom pri ocjeni takvih zahtjeva koja se sprovodi na osnovu člana 8. (*Christine Goodwin protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2002, stav 78). U predmetu koji se odnosi na odbijanje vlasti da izmijene matičnu knjigu rođenih, Sud je naveo da je iznenađen činjenicom da promjena pola koja je omogućena zakonom nije rezultirala potpunim pravnim priznanjem, koje se može smatrati konačnim i završnim korakom u dugom i teškom procesu transformacije kroz koji je transseksualna osoba prošla (*ibid.*, stav 78, u kojem Sud mijenja svoju sudsku praksu kako bi uzeo u obzir razvoj nauke i društva od vremena izricanja starijih presuda kao što su *Rees protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 1986, stavovi 42–44, *Cossey protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 1990, stavovi 39–40, i *Sheffield and Horsham protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 1998, stavovi 60–61). Kada država odobri liječenje i operaciju kojom se olakšava stanje transseksualne osobe, finansira ili doprinosi finansiranju operacija i dopusti vještačku oplodnju žene koja živi sa transseksualnom osobom, čini se nelogičnim odbiti priznati pravne posljedice rezultata do kojih liječenje vodi (*Christine Goodwin protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2002, stav 78), naročito jer poteškoće koje predstavlja ispravljanje prvobitnog upisa pola u matičnu knjigu rođenih nipošto nisu nepremostive (*ibid.*, stav 91).

303. U predmetu *S.V. protiv Italije*, 2018 (stav 72), odbijanje vlasti da odobre promjenu imena transseksualne osobe tijekom procesa promjene pola i prije završetka operacije promjene pola zasnivao se na strogom sudskom postupku zbog kojeg je podnositeljica predstavke nerazumno dugo (dvije i po godine) bila u nenormalnoj situaciji u kojoj je mogla doživjeti osjećanja ranjivosti.

304. U predmetu *Hämäläinen protiv Finske* [VV], 2014 (stavovi 87–89), Sud je smatrao da nije bilo neproporcionalno zahtijevati, kao preduslov za pravno priznavanje stečenog spola, da se brak podnositeljice predstavke pretvori u registrovano partnerstvo jer je to bila stvarna mogućnost koja je pružala pravnu zaštitu istospolnim parovima koja je bila gotovo istovjetna zaštiti na osnovu braka (s obzirom na to da je homoseksualni brak bio nezakonit u Finskoj). Shodno tome, male razlike između tih dvaju pravnih pojmova nisu bile takve da bi dovele do manjkavosti trenutnog finskog sistema sa stanovišta pozitivne obaveze države. Vidjeti i *A.P., Garçon i Nicot protiv Francuske*, 2017, koji se odnosi na pravne uslove za promjenu građanskog statusa u pogledu transrodnih osoba, kao što su nepovratna priroda promjene njihovog izgleda (stavovi 116–135), stvarnost poremećaja rodnog identiteta (stavovi 138–144) i obaveza podvrgavanja lekarskom pregledu (stavovi 149–154).

3. Pravo na brisanje podataka

305. Sud je razmatrao pitanje prava na brisanje ličnih podataka nakon određenog perioda u različitim kontekstima, a naročito u pogledu sljedećeg:

- „pravo na zaborav” u vezi sa odlukom ili praksom medija da (ponovo) objavljuju i/ili ostavljaju na svojim web-sajtovima informacije ili arhive koje sadrže lične podatke pojedinaca, poput njihovih imena, prezimena i fotografija, a koje su ranije bile objavljene (*Węgrzynowski and Smolczewski protiv Poljske*, 2013; *M.L. i W.W. protiv Njemačke*, 2018; *Biancardi protiv Italije*, 2021; *Mediengruppe Österreich GmbH protiv Austrije*, 2022; *Hurbain protiv Belgije* [VV], 2023);
- mogućnost pojedinaca koji su optuženi ili samo osumnjičeni za počinjenje krivičnog djela da nakon određenog perioda ostvare uklanjanje svojih ličnih podataka (DNK profil, identifikacione fotografije i otisci prstiju) koje su vlasti prikupile u bazama podataka sa ciljem sprječavanja i borbe protiv zločina (*B.B. protiv Francuske*, 2009; *Gardel protiv Francuske*, 2009; *M.B. protiv Francuske*, 2009; *M. K. protiv Francuske*, 2013; *Brunet protiv Francuske*, 2014; *Ayçaguer protiv Francuske*, 2017; *Catt protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2019; *Gaughran protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2020);

- nemogućnost pojedinca da ostvari brisanje svojih prethodnih osuda iz policijske evidencije nakon određenog perioda (*M.M. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2012);
- dugotrajno zadržavanje ličnih podataka podnositelja predstavke u arhivama sigurnosnih službi, koje više nije bilo u skladu sa zahtjevom „neophodnosti u demokratskom društvu” s obzirom na njihovu prirodu i starost (*Segerstedt-Wiberg i drugi protiv Švedske*, 2006).

a. „Pravo na zaborav”

306. Iako je koncept „prava na zaborav” nastao nedavno i još uvijek je u fazi razvoja, njegova primjena u praksi već je dobila niz karakterističnih svojstava (*Hurbain protiv Belgije* [VV], 2023, stavovi 191. i 194). Ovaj koncept je prvi put nastao u nacionalnoj sudskoj praksi u kontekstu ponovnog objavljivanja ranije otkrivenih sudskih informacija od strane medija, pri čemu je osoba koja se pozivala na „pravo na zaborav” u suštini nastojala dobiti sudsku presudu protiv osobe koja je te informacije ponovo objavila (*ibid.*, stav 194). Nakon toga, u nacionalnoj sudskoj praksi pojavio se novi aspekt ovog „prava na zaborav” u kontekstu digitalizacije novinskih članaka, što je dovelo do njihovog širenja na web-sajtovima odgovarajućih novina. Uticaj ovog širenja istovremeno je pojačan indeksiranjem web-sajtova od strane pretraživača. Ovaj aspekt, poznat kao „pravo na zaborav na internetu”, odnosi se na zahtjeve za uklanjanje ili izmjenu podataka dostupnih na internetu ili za ograničenje pristupa tim podacima, upućene protiv izdavača vijesti ili operatera pretraživača. U takvim slučajevima problem nije ponovno pojavljivanje informacija, već njihova stalna dostupnost na internetu (*ibid.*, stav 195). Uopšteno gledano, „pravo na zaborav” može u praksi dovesti do različitih mjera koje mogu preduzeti operateri pretraživača ili izdavači vijesti. One se odnose ili na sadržaj arhiviranog članka (na primjer, uklanjanje, izmjenu ili anonimizaciju članka) ili na ograničenje dostupnosti tih informacija. U potonjem slučaju, ograničenja pristupa mogu biti uspostavljena i od strane pretraživača i od strane izdavača vijesti (*ibid.*, stav 175).

307. U svojoj praksi, Sud je razmatrao nekoliko predmeta koji se odnose na zahtjeve za uklanjanje, izmjenu, anonimizaciju ili deindeksiranje novinskih članaka u kojima se otkrivaju lični podaci pojedinaca. Ovi predmeti su razmatrani ili na osnovu člana 8. ako su podnijeti od strane pojedinaca koji su se pozivali na pravo na poštovanje privatnog života (*Węgrzynowski i Smolczewski protiv Poljske*, 2013; *M.L. i W.W. protiv Njemačke*, 2018), ili na osnovu člana 10. ako su podnijeti od strane novinara, urednika ili vlasnika medija, koji su se pozivali na pravo na slobodu izražavanja (*Biancardi protiv Italije*, 2021; *Mediengruppe Österreich GmbH protiv Austrije*, 2022; *Hurbain protiv Belgije* [VV], 2023).

308. Konkretno, predmet *Biancardi protiv Italije*, 2021, pružio je Sudu prvu priliku da donese odluku o usklađenosti sa članom 10. civilne presude protiv novinara zbog propusta da deindeksira osjetljive informacije objavljene na internetu koje se odnose na krivične postupke protiv privatnih lica, te odluke novinara da informacije ostanu lako dostupne uprkos protivljenju zainteresovanih strana. Pitanje anonimizacije identiteta u članku na internetu nije pokrenuto u ovom slučaju. Sud je napomenuo da je članak ostao lako dostupan na internetu osam mjeseci nakon što su zainteresovane strane podnijele zvaničan zahtjev za njegovo uklanjanje. Ozbiljnost sankcije – odgovornost prema građanskom, a ne krivičnom pravu – i iznos dodijeljenog obeštećenja nisu se činili pretjeranim.

309. U kontekstu prvobitnog objavljivanja informacija koje se odnose na prošlost pojedinca, Sud je razmatrao predmet *Mediengruppe Österreich GmbH protiv Austrije*, 2022, koji se odnosi na sudsku odluku kojom se dnevni list obavezao da ne objavljuje određene informacije o pojedincu posredno povezanom s kampanjom političkog kandidata uoči predsjedničkih izbora. Novine su objavile fotografiju brata upravitelja kancelarije kandidata koji je dio „desničarske scene” i otkrile da je on „osuđivani neonacista”. Prošlo je preko dvadeset godina od te osude do objave spornog članka, a oko sedamnaest godina od njegovog izlaska iz zatvora; osim toga, osuda je već bila uklonjena iz njegovog krivičnog dosijea u trenutku sporne objave. Nacionalni viši sud je ukazao na nedostatak vremenske povezanosti i zabranio preduzeću podnositelju predstavke da objavljuje fotografije brata upravitelja kancelarije bez njegove saglasnosti, ako u istom članku u pratećem izvještaju navodi da je on osuđivani

neonacista. Sud je utvrdio da nije došlo do povrede člana 10. posebno naglašavajući protok vremena između osude, puštanja na slobodu i objave tog članka; činjenicu da dotična osoba više nije bila ozloglašena; činjenicu da dalje nije bio osuđivan za krivična djela; važnost reintegracije u društvo osoba koje su odslužile kaznu; i njihov legitiman i vrlo značajan interes da više ne budu suočavani s njihovom osudom nakon određenog vremena.

310. U pogledu medijskih web-arhiva koje sadrže lične podatke pojedinca koji je ranije bio predmet objavljivanja, Sud je istakao da se ovaj kontekst razlikuje od situacija koje se odnose na prvobitne objave (*Hurbain protiv Belgije* [VV], 2023, stav 205), i definisao glavno pitanje koje treba razmotriti kao stalnu dostupnost takvih informacija na internetu, a ne njihovu prvobitnu objavu (*ibid.*, stav 174).

311. U ovom kontekstu, odbijanje sudova da nalože povlačenje članka koji narušava ugled advokata i dostupan je u internet arhivama novina, nije ocijenjeno kao povreda člana 8. u predmetu *Węgrzynowski and Smolczewski protiv Poljske*, 2013 (stavovi 60–70). Sud je prihvatio da nije uloga sudskih vlasti da se bave ponovnim ispisivanjem istorije naređujući uklanjanje iz javnog domena svih tragova objava koje su u prošlosti u pravosnažnim sudskim odlukama proglašene neopravdanim napadima na ugled pojedinaca (*ibid.*, stav 65). Pored toga, legitiman interes javnosti za pristup javnim internet arhivama štampe bio je zaštićen članom 10. (*ibid.*, stav 65). Vrijedi napomenuti da su poljski sudovi primijetili da bi bilo poželjno dodati komentar uz članak na web-sajtu novina kojim bi se javnost informisala o ishodu prvog niza postupaka. Prema mišljenju Suda, to je pokazalo da su domaći sudovi bili svjesni značaja koji objave dostupne široj javnosti na internetu mogu imati za djelotvornu zaštitu prava pojedinaca te da su cijenili vrijednost dostupnosti na web-sajtu novina cjelovitih informacija o sudskim odlukama koje se odnose na članak. Advokat nije zatražio da se u članku doda referenca na ranije presude u njegovu korist (*ibid.*, stavovi 66–67).

312. U predmetu *M.L. i W.W. protiv Njemačke*, 2018, dva pojedinca koja su osuđena za ubistvo i posle četrnaest godina puštena na slobodu, nakon što su izdržala kaznu zatvora, bezuspješno su zatražila da se iz internet arhiva novina uklone njihove fotografije i izjave o punom identitetu (imena i prezimena) kako bi im se omogućio novi početak u životu daleko od očiju javnosti. Sud nije utvrdio povredu člana 8. jer je prednost trebalo dati javnom interesu za pristup tačnim i objektivnim arhivama (*ibid.*, stav 116). Sud je posebno uzeo u obzir sljedeće okolnosti: činjenicu da su, u trenutku podnošenja zahtjeva za anonimizacijom od strane podnositelja predstavke, sporni izvještaji i dalje doprinosili debati od javnog interesa; činjenicu da podnositelji nisu bili obična privatna lica nepoznata javnosti; ponašanje podnositelja u pogledu medija, kojima su se obratili nakon svoje osude u cilju ponovnog otvaranja postupka; činjenicu da su izvještaji iznosili činjenice na objektivan način i bez namjere da podnositelje prikažu u negativnom svjetlu ili da naruše njihov ugled; te ograničenu dostupnost tih informacija (*ibid.*, stavovi 98–115).

313. U predmetu *Hurbain protiv Belgije* [VV], 2023, Sud je ponovo razmotrio svoju postojeću sudsku praksu i prilagodio kriterije koji se primjenjuju za uspostavljanje ravnoteže između odgovarajućih prava na osnovu člana 8. i člana 10. u vezi sa stalnom dostupnošću elektronske arhivske verzije članka u kojem se otkrivaju lični podaci pojedinca. Predmet je pokrenuo izdavač novina kojem su domaći sudovi naložili da anonimizuje elektronski arhiviranu verziju članka koji je objavljen prije oko dvadeset godina i pružao tačan prikaz smrtonosne nezgode, pozivajući se na „pravo na zaborav” vozača koji je izazvao tu nezgodu.

314. U svojoj presudi je Sud priznao negativne posljedice stalne dostupnosti određenih informacija na internetu, a posebno značajan uticaj na način na koji je javno mnjenje percipiralo osobu o kojoj je riječ, kao i rizike povezane s kreiranjem profila te osobe i fragmentiranim i iskrivljenim prikazom stvarnosti. Ipak, Sud je pojasnio da zahtjev za pravo na zaborav ne predstavlja samostalno pravo zaštićeno Konvencijom i da se, u mjeri u kojoj je obuhvaćeno članom 8, može odnositi samo na određene situacije i vrste informacija (*ibid.*, stav 199).

315. Sud je dalje pojasnio da prilikom uspostavljanja ravnoteže između relevantnih prava (koja imaju jednak značaj) u kontekstu zahtjeva za izmjenu arhiviranog novinarskog sadržaja na internetu treba

uzeti u obzir sljedeće kriterije: (i) prirodu arhiviranih informacija; (ii) vrijeme koje je proteklo od događaja te od prvobitne objave i objave na internetu; (iii) savremeni interes informacija; (iv) da li je osoba koja zahtijeva pravo na zaborav bila poznata i njeno ponašanje posle tih događaja; (v) negativne posljedice stalne dostupnosti informacija na internetu; (vi) stepen pristupačnosti informacija u digitalnim arhivama; i (vii) uticaj mjere na slobodu izražavanja, a posebno na slobodu štampe (*ibid.*, stav 205).

316. Sud je dalje istakao da bi se u većini slučajeva nekoliko kriterija moralo istovremeno uzeti u obzir kako bi se odredila zaštita privatnog života u odnosu na ostale relevantne interese i sredstva korištena za ostvarivanje te zaštite u konkretnom slučaju. Tako se zaštita privatnog života u kontekstu zahtjeva za pravo na zaborav ne može razmatrati odvojeno od načina na koji je ta zaštita primijenjena u praksi. Iz ove perspektive, bila je riječ o sprovođenju testa ravnoteže s ciljem utvrđivanja da li je, uzimajući u obzir odgovarajuću težinu suprotstavljenih interesa i opseg sredstava korištenih u konkretnom slučaju, težina pripisana ili „pravu na zaborav“, kroz pravo na poštovanje privatnog života, ili slobodi izražavanja, bila pretjerana. Osim toga, kriteriji koji se primjenjuju nisu svi imali istu težinu. Posebna pažnja trebala je biti posvećena pravilnom uspostavljanju ravnoteže između, s jedne strane, interesa pojedinaca koji zahtijevaju mjere, a s druge strane, uticaja takvih zahtjeva na izdavače. Načelo očuvanja integriteta arhiva štampe zahtijevalo je da izmjene i, a fortiori, uklanjanje sadržaja, budu ograničeni na ono što je nužno potrebno, kako bi se spriječio bilo kakav odvrćajući efekat na obavljanje zadatka od strane štampe u vezi sa pružanjem informacija i održavanjem arhiva (*ibid.*, stav 206. i 211).

317. Primjenjujući gore navedene kriterije u okolnostima slučaja koji se razmatra, Sud je primijetio da su domaći sudovi koherentno uzeli u obzir prirodu i ozbiljnost sudskih činjenica o kojima se izvještavalo u spornom članku, činjenicu da članak nije imao aktuelni, historijski ili naučni značaj te činjenicu da dotični pojedinac nije bio poznat javnosti. Pored toga, pridavali su značaj ozbiljnoj šteti koju je taj pojedinac pretrpio usljed stalne dostupnosti članka na internetu sa neograničenim pristupom, što je moglo dovesti do stvaranja „virtualnog krivičnog dosijea“, posebno uzimajući u obzir vrijeme koje je proteklo od prvobitne objave članka. Pored toga, nakon razmatranja mjera koje bi se mogle uzeti u obzir u cilju uspostavljanja ravnoteže između relevantnih prava, utvrdili su da anonimizacija članka nije predstavljala pretjeran i neizvediv teret za podnositelja predstavke, a istovremeno je predstavljala najučinkovitije sredstvo zaštite privatnosti dotičnog pojedinca (*ibid.*, stav 255). Shodno tome, Sud je bio zadovoljan činjenicom da su domaći sudovi sproveli odgovarajuću procjenu ravnoteže i nije utvrdio povredu člana 10. (*ibid.*, stav 256).

b. Ostali konteksti

318. U predmetu *M.M. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2012, stavovi 187–207, doživotni upis opomene u policijskoj evidenciji osobe doveo je do utvrđivanja povrede člana 8. Sud je smatrao da je osuda ili opomena izrečena pojedincu u prošlosti vremenom postala sastavni dio njenog privatnog života, koji se mora poštovati. Iako su podaci iz krivične evidencije u određenom smislu bili javna informacija, njihovo sistematsko pohranjivanje u centralizovane datoteke značilo je da se ti podaci mogu otkriti dugo nakon događaja, kada su svi osim nosilaca podataka vjerovatno zaboravili taj događaj. Sud je zabrinjavajućom smatrao činjenicu da su kriteriji za preispitivanje koje bi omogućilo brisanje podataka bili vrlo restriktivni i da su zahtjevi za brisanje bili prihvaćeni samo u izuzetnim slučajevima (*ibid.*, stav 202).

319. Sud smatra da je, kada država svoje polje slobodne procjene ostvaruje do krajnje mjere najvećim povećanjem svojih ovlaštenja u oblasti zadržavanja podataka, odnosno pohranjivanjem podataka na neodređeno vrijeme, odlučujuće je postojanje djelotvornih zaštitnih mjera kojima je predviđeno brisanje ličnih podataka kada njihovo daljnje zadržavanje postane neproporcionalno (*Catt protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2019, stav 119; *Gaughran protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2020, stav 94). U predmetu u kojem su biometrijski podaci i fotografije podnositelja predstavke, koji je bio osuđen za vožnju pod uticajem alkohola, bili zadržani na osnovu politike zadržavanja na neodređeno

vrijeme ličnih podataka svakoga ko je proglašen krivim za krivično djelo, Sud je utvrdio povredu člana 8. (*ibid.*, stav 98). Nije postojala odredba kojom bi podnositelju predstavke bilo omogućeno da podnese zahtjev za brisanje podataka koji se na njega odnose ako se čuvanje podataka više nije činilo nužnim s obzirom na prirodu krivičnog djela, uzrast dotične osobe, dužinu proteklog vremena i trenutnu ličnost osobe. Policija je biometrijske podatke i fotografije osuđenih lica mogla brisati samo u izuzetnim slučajevima. Mogućnosti preispitivanja bile su toliko male da su bile gotovo hipotetičke (*ibid.*, stav 94).

320. Nepostojanje djelotvornih zaštitnih mjera u pogledu brisanja ličnih podataka koji više nisu relevantni u smislu prvobitne svrhe njihovog pohranjivanja posebno je zabrinjavajuće u slučaju posebnih kategorija osjetljivih podataka koji zahtijevaju povećani stepen zaštite (*Catt protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2019, stav 112). U predmetu koji se odnosi na zadržavanje u policijskoj bazi podataka osjetljivih podataka koji se odnose na mirnog demonstranta i koji otkrivaju njegove političke stavove, Sud je utvrdio povredu člana 8. (*ibid.*, stav 128). S obzirom na nepostojanje bilo kakvih propisa o najdužem periodu pohrane takvih podataka, podnositelj predstavke u potpunosti je zavisio od marljivosti s kojom će vlasti primjenjivati jemstva utvrđena u primjenjivom kodeksu prakse, koja su bila vrlo fleksibilna, kako bi se osigurala proporcionalnost perioda zadržavanja njegovih podataka. Sud je smatrao da je jemstvo ostvarivanja brisanja podataka imalo ograničen učinak u slučaju kada su vlasti odbile, po zahtjevu nosioca podataka, izbrisati predmetne podatke ili navesti razloge za svoju odluku da ih zadrže (*ibid.*, stavovi 118. i 122).

321. Sud je u nekoliko predmeta koji su se odnosili na zadržavanje ličnih podataka pojedinaca osuđenih za seksualno zlostavljanje utvrdio da nije došlo do povrede člana 8. nakon što je primijetio da su nosioci podataka mogli podnijeti zahtjev za brisanje ako se zadržavanje njihovih podataka više nije činilo relevantnim s obzirom na, između ostalog, protok vremena od njihove osude (*B.B. protiv Francuske*, 2009, stavovi 66–68; *Gardel protiv Francuske*, 2009, stavovi 67–69; *M.B. protiv Francuske*, 2009, stavovi 58–60). Istovremeno, nepostojanje bilo kakve mogućnosti za zahtjev za brisanjem podataka neće nužno predstavljati povredu člana 8. i mora se ocijeniti u svjetlu svrhe pohranjivanja tih podataka, njihove prirode, kao i mjera koje su zajemčene zainteresovanim stranama protiv rizika od proizvoljnosti i zloupotrebe. Konkretno, kada relevantni podaci pohranjeni u internoj bazi Ministarstva pravde nisu bili „osjetljivi” u smislu člana 6. *Konvencije 108* i kada su se ograničavali na činjenične i objektivne informacije koje se odnose na sudski postupak u kojem je pojedinac bio stranka, te kada je njihova obrada imala za cilj osiguranje pravilne primjene pravde i pravilnog funkcionisanja relevantnih javnih službi, uz odgovarajuća jemstva (mogućnost provjere tačnosti podataka i ograničen period njihove pohrane), nepostojanje postupka za unaprijed predviđeno brisanje takvih podataka nije bio neproporcionalno (*L.F. protiv Francuske* (odl.), 2024, stavovi 44–47).

322. U predmetu *Peruzzo i Martens protiv Njemačke* (odl.), 2013 (stav 46), koji se odnosi na pohranjivanje ličnih podataka u spis nakon osude za teška krivična djela povezana sa trgovinom drogom, Sud je bio uvjeren da je, iako zakonom nisu bili propisani najduži periodi za pohranjivanje DNK profila, Federalna kancelarija kriminalističke policije bila dužna u redovnim razmacima od najviše deset godina provjeravati da li je pohranjivanje podataka još uvijek nužno, uzimajući u obzir u svakom slučaju svrhu zadržavanja podataka te prirodu i težinu okolnosti slučaja.

323. U predmetu *Ayçaguer protiv Francuske*, 2017 (stav 44), Sud je utvrdio povredu člana 8. jer, zbog trajanja pohranjivanja i nemogućnosti brisanja, u važećim propisima o pohranjivanju DNK profila u nacionalnu bazu podataka, kojem se podnositelj predstavke usprotivio odbijanjem davanja uzorka, nosiocu podataka nije bila pružena dovoljna zaštita (*ibid.*, stav 45). Sud je naglasio da bi osuđenim osobama, kao i osobama koje su osumnjičene za počinjenje krivičnog djela, za koje je utvrđeno da ne postoje osnove za podizanje optužnice protiv njih ili koje su oslobođene optužbe, trebalo pružiti konkretnu mogućnost podnošenja zahtjeva za brisanje pohranjenih podataka kako bi se osiguralo da period zadržavanja podataka bude proporcionalan prirodi krivičnih djela i ciljevima ograničenja (*ibid.*, stav 45; *B.B. protiv Francuske*, 2009, stav 68; *Brunet protiv Francuske*, 2014, stavovi 41–43).

324. Kad je riječ o mogućnosti brisanja ličnih podataka, pravo na podnošenje zahtjeva za brisanje sudu u bilo kojem trenutku može biti suprotstavljeno interesima istražnih vlasti, kojima je potreban pristup bazi podataka sa što više referenci. Shodno tome, budući da su interesi o kojima je riječ protivrječni, makar i djelimično, brisanje pruža mjeru zaštite koja je „teoretska i iluzorna”, a ne „praktična i djelotvorna” (*M.K. protiv Francuske*, 2013, stavovi 44–47).

325. U predmetu *Segerstedt-Wiberg i drugi protiv Švedske*, 2006 (stavovi 73–92), pohranjivanje u spisima službi državne sigurnosti vrlo starih ličnih podataka koji se odnose na prisustvovanje podnositelja predstavke političkom skupu, na činjenicu da su zagovarali nasilan otpor policijskim provjerama tokom demonstracija i na njihovo članstvo u određenoj političkoj partiji, predstavljalo je povredu člana 8. Sud je smatrao da bi interes države za zaštitu nacionalne sigurnosti i borbu protiv terorizma, koji je opravdavao prikupljanje i pohranjivanje predmetnih informacija, trebalo odmjeriti u odnosu na težinu miješanja u ostvarivanje prava svakog od podnositelja predstavke na poštovanje privatnog života. S obzirom na prirodu i starost informacija o podnositeljima predstavke, razlozi za njihovo pohranjivanje, iako relevantni, nisu se mogli smatrati dovoljnim trideset godina kasnije (*ibid.*, stav 90).

4. Pravo na uživanje posebnih procesnih zaštitnih mjera i djelotvornog procesnog okvira za zaštitu prava osobe

326. Iako član 8. ne sadrži izričite procesne pretpostavke, za djelotvorno uživanje prava zajemčenih tom odredbom važno je da relevantni postupak donošenja odluka bude pravičan i takav da osigurava dužno poštovanje interesa koji se njime štite. Takav postupak može zahtijevati postojanje djelotvornog procesnog okvira na osnovu kojeg podnositelj predstavke može ostvarivati svoja prava na osnovu člana 8. u uslovima pravičnosti, uključujući prava koja se odnose na dokaze i dokazivanje (*I. protiv Finske*, 2008, stav 44; *Ciubotaru protiv Moldavije*, 2010, stav 51). Činjenica da je pojedincu koji traži ispravku podataka o svom identitetu u službenim državnim registrima nametnut zahtjev koji predstavlja nepremostivu prepreku za njega može biti nespojiva s pozitivnom obavezom države da jemči djelotvorno poštovanje njegovog privatnog života (*ibid.*, stavovi 51–59). U predmetu koji se odnosi na otkrivanje statusa HIV pozitivne osobe podnositeljice predstavke, Sud je, kad je utvrdio povredu člana 8, važnost pridao činjenici da je država podnositeljici nametnula prekomijeran teret dokazivanja u okviru građanskog postupka u kojem je podnositeljica tražila naknadu štete zbog širenja informacija o svom zdravstvenom stanju (*I. protiv Finske*, 2008, stav 44).

327. Zakonom nametnuta ograničenja ovlaštenja domaćih sudova da nadoknade štetu uzrokovanu objavljivanjem u štampi povjerljivih informacija o zdravlju identifikovanih osoba u medijima i da spriječe ponavljanje takve zloupotrebe mogla su ugroziti djelotvornost svake žalbe te stoga podnositeljima predstavke nije bila pružena ona zaštita privatnog života kakvu su mogli opravdano očekivati. Tako je u predmetima *Armonienė protiv Litvanije*, 2008 (stavovi 47–48) i *Biriuk protiv Litvanije*, 2008 (stavovi 46–47), Sud utvrdio povredu člana 8. jer je u Zakonu o informisanju javnosti koji je bio na snazi u relevantno vrijeme postavljena gornja granica naknade štete koju domaći sudovi mogu dosuditi podnositeljima predstavke nakon objave njihova statusa HIV pozitivnih osoba u vodećim nacionalnim dnevnim novinama, bez njihove saglasnosti i uz otkrivanje njihovog identiteta. Pored toga, utvrđeno je da je isključivo kompenzacijsko pravno sredstvo nedjelotvorno kada je podnositelj predstavke uložio prigovor na trajnu situaciju neodgovarajuće zaštite njegovih ličnih podataka pohranjenih u državnoj bazi podataka (Službi za informacije o poreskim obveznicima) te na dugogodišnji propust vlasti da spriječe zloupotrebe u vezi sa pristupom toj bazi podataka (*Casarini protiv Italije* (odl.), 2024, stav 89).

328. Propust države da na nacionalnom nivou osigura nezavisno preispitivanje opravdanosti zadržavanja ličnih podataka prikupljenih u okviru krivičnog postupka ili nakon krivičnog postupka u kojem je optuženo lice oslobođeno, u kojem je utvrđeno da ne postoje osnove za podizanje optužnice protiv njega ili u kojem je osuđen, važan je aspekt koji se mora uzeti u obzir pri odlučivanju o tome da

li je takvo zadržavanje podataka u skladu sa članom 8. (*S. i Marper protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2008, stavovi 119, 125). U predmetu koji se odnosi na zadržavanje na neodređeno vrijeme ćelijskih uzoraka, DNK profila i otisaka prstiju dva pojedinca nakon što je krivični postupak protiv njih okončan oslobađajućom presudom odnosno nakon što je utvrđeno da ne postoje osnove za podizanje optužnice protiv nje, Sud je utvrdio povredu člana 8. napominjući da podnositelji predstavke nisu imali mnogo izgleda da osiguraju uklanjanje podataka iz nacionalne baze podataka ili uništavanje uzoraka.

329. U predmetu *Vicent Del Campo protiv Španije*, 2018 (stavovi 39, 53), zbog nemogućnosti podnositelja predstavke, treće strane u sudskom postupku, da podnese zahtjev domaćem sudu da se suzdrži od saopštavanja njegovog identiteta ili ličnih podataka koji se na njega odnose prije donošenja presude, podnositelju je bio uskraćen djelotvoran procesni okvir za odbranu njegovih prava.

330. Propust vlasti da sprovedu analizu proporcionalnosti suprotstavljenih predmetnih interesa i da uzmu u obzir prava podnositelja predstavke na privatnost i pitanja zaštite podataka bit će u suprotnosti sa zahtjevima člana 8. Konvencije (*Liebscher protiv Austrije*, 2021, stavovi 64–69).

331. U predmetu *M.D. i drugi protiv Španije*, 2022 (stavovi 65–72), koji se odnosi na dostavljanje medijima ličnih podataka podnositelja predstavke iz policijske baze podataka kojoj su pristup imale isključivo vlasti, Sud je utvrdio da, u pogledu takvog nezakonitog otkrivanja privatnih podataka koje su čuvali javni organi, pozitivna obaveza iz člana 8. podrazumijeva „obavezu sprovođenja djelotvornih istraga” radi utvrđivanja okolnosti pod kojima su novinari došli do tih podataka te, po potrebi, sankcionisanja lica odgovornih za nastale propuste. Propust vlasti da sprovedu takve istrage predstavljao je povredu člana 8. Slično tome, u predmetu *Y.G. protiv Rusije*, 2022, (stavovi 46–53), u kojem se podnositelj predstavke žalio da je baza podataka koja je sadržala njegove lične podatke, uključujući informacije o njegovom zdravstvenom stanju, bila dostupna na prodaju na tržištu, Sud je smatrao da, suočen s tako ozbiljnim kršenjem prava na privatnost, podnositelj predstavke, postupajući samostalno i bez pomoći države u vidu službene istrage, nije imao djelotvorna sredstva da utvrdi počinioc tih djela, te da njegova krivična prijava nije bila neodgovarajuća u takvim okolnostima. Vlasti su nesprovođenjem istrage povrijedile svoju pozitivnu obavezu da osiguraju odgovarajuću zaštitu njegovog prava na poštovanje privatnog života.

332. U predmetu *Casarini protiv Italije* (odl.), 2024, stavovi 92–105, u kojem je ličnim podacima podnositelja predstavke pohranjenim u bazi podataka Službe za informacije o poreskim obveznicima više puta nezakonito pristupano od strane službenika Poreske policije koji ih je prosljeđivao novinaru radi objavljivanja, Sud je utvrdio da bi prigovor Agenciji za zaštitu podataka predstavljao djelotvoran pravni lijek i da je stoga trebalo iskoristiti taj postupak. Iako nije sudski organ, Agencija za zaštitu podataka bila je nezavisno i potpuno autonomno upravno tijelo, oslobođeno spoljnog uticaja: postupci pred tim tijelom bili su po prirodi akuzatorni i doveli do donošenja obavezujućih odluka. Osim toga, protiv tih odluka mogla se uložiti žalba nadležnim sudskim vlastima, a na odluke tih vlasti mogla se uložiti kasaciona žalba pred Kasacionim sudom.

333. Djelotvornost pravnih sredstava dostupnih na domaćem nivou osobama koje žele pristupiti svojim ličnim podacima zahtijeva da se zahtjevi koje podnesu nosioci podataka obrade u razumnom roku. U predmetu *Roche protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2005 (stavovi 166–167, 169), Sud je utvrdio povredu člana 8. zbog nerazumnog perioda u kojem je podnositelj predstavke čekao na pristup dokumentima koji sadrže lične podatke koji bi mu omogućili procjenu potencijalnih rizika za njegovo zdravlje uzrokovanih njegovim učestvovanjem u vojnom testiranju gasova.

334. Strogi vremenski rokovi ili procesna ograničenja zahtijevaju i pažljivo ispitivanje. U predmetu *Moldovan protiv Ukrajine*, 2024, (stavovi 52–53), podnositelj predstavke je prigovorio jer su domaći sudovi koji su razmatrali njegov zahtjev za priznavanje biološkog oca primijenili stare zakonske odredbe, na osnovu kojih je za priznavanje očinstva bilo obavezno dokazivanje zajedničkog života, uprkos dostupnom DNK testiranju. Prema mišljenju Suda, učinak takvog pristupa domaćih sudova bio je uporediv s učinkom nefleksibilnih vremenskih rokova ili drugih procesnih ograničenja. Sud je zaključio da je ovaj pristup, u kombinaciji s propustom od strane domaćeg suda da dovoljno temeljno

preispita DNK dokaze koji su mu podnijeti, predstavljao povredu pozitivnih obaveza iz člana 8. Konvencije.

335. Prevelika važnost koju domaće vlasti pridaju pretpostavci povjerljivosti u odnosu na podatke o saobraćaju internet korisnika može se, u određenim okolnostima, pokazati protivnom članu 8. ako narušava učinkovitost krivične istrage koja za cilj ima utvrđivanje i kažnjavanje počinitelja (*K.U. protiv Finske*, 2008, stav 49). U predmetu *K.U. protiv Finske*, 2008 (stavovi 49–50), Sud je utvrdio povredu člana 8. s obzirom na nepostojanje procesnog okvira koji bi omogućio otkrivanje i privođenje pravdi osobe koja je na internetu objavila oglas zbog kojeg je maloljetna osoba postala meta pedofila, a kojim bi se žrtvi omogućilo da zahtijeva novčanu naknadu od date osobe. Ponekad nad jemstvom koje korisnici telekomunikacionih i internet usluga uživaju u pogledu poštovanja svoje privatnosti prevagnu druga legitimna razmatranja, kao što su sprječavanje nereda ili kriminala ili zaštita prava i sloboda drugih.

336. U oblasti nacionalne sigurnosti, svako na koga se primjenjuje neka mjera iz gore navedenih razloga mora biti u mogućnosti ostvariti preispitivanje sporne mjere od strane nezavisnog i nepristranog tijela ovlaštenog za razmatranje svih relevantnih činjeničnih i pravnih pitanja i, po potrebi, za sankcionisanje bilo kakve zloupotrebe od strane vlasti. Pred takvim tijelom za preispitivanje datim osobama mora biti osiguran akuzatorni postupak koji im omogućava da iznesu svoje stanovište i ospore tvrdnje koje su iznijele vlasti. Tako je u predmetu *Dalea protiv Francuske* (odl.), 2010, Sud smatrao da se dugotrajan upis ličnih podataka podnositelja predstavke u Schengenskoj bazi podataka može smatrati „neophodnim u demokratskom društvu” jer je podnositelj imao mogućnost preispitivanja sporne mjere. Iako nije mogao prigovoriti konkretnom razlogu za upis svojih podataka, bio je upoznat sa svim ostalim podacima u Schengenskoj bazi podataka koji se na njega odnose.

337. Nezavisno i nepristrano tijelo kojem se svako na koga se primjenjuje neka mjera iz razloga nacionalne sigurnosti mora biti u mogućnosti obratiti radi preispitivanja sporne mjere ne mora biti pravosudno. U predmetu *Leander protiv Švedske*, 1987, stav 59, koji se odnosi na upotrebu spisa tajne policije za angažovanje stolara, Sud je utvrdio da nije došlo do povrede člana 8. zbog postojanja jemstava, koja su uključivala mogućnost da parlament i nezavisne institucije sprovedu preispitivanje operacija kojima se nadležne domaće vlasti ovlašćuju da prikupljaju i pohranjuju u tajne spise informacije o pojedincima i potom ih upotrebljavaju (*ibid.*, stav 65), iako podnositelj predstavke nije imao pravo na pravno sredstvo (*ibid.*, stavovi 62, 67). Kako bi se ocijenila djelotvornost nekog pravnog sredstva pred tijelom nadležnim na domaćem nivou za preispitivanje mjere koja se zasniva na razlozima nacionalne sigurnosti, moraju se uzeti u obzir procesna ovlaštenja i jemstva koja primjenjuje predmetno tijelo (*ibid.*, stavovi 77, 80, 83–84). Hijerarhijska žalba tijelu koje je neposredno nadređeno tijelu čije se radnje osporavaju ne zadovoljava tražene standarde nezavisnosti potrebne da bi predstavljala dovoljnu zaštitu od zloupotrebe ovlaštenja (*Roman Zakharov protiv Rusije* [VV], 2015, stav 292).

338. U okviru mjera tajne prisмотрe, do sprovođenja nadzora nad mjerama tajne prisмотрe i preispitivanja tih mjera može doći u tri faze: kada je nadzor prvi put naložen, dok se sprovodi ili nakon što je ukinut. Kad je riječ o prve dvije faze, sama priroda i logika tajne prisмотрe zahtijevaju da se ne samo nadzor već i propratno preispitivanje sprovode bez znanja pojedinca. Shodno tome, budući da će pojedinac nužno biti spriječen sam tražiti djelotvoran pravni lijek ili neposredno učestvovati u bilo kakvom postupku preispitivanja, bitno je da uspostavljeni postupci sami po sebi pružaju odgovarajuća i ekvivalentna jemstva koja štite prava tog pojedinca. U oblasti u kojoj u pojedinačnim slučajevima lako može doći do zloupotrebe i ona može imati štetne posljedice po demokratsko društvo u cjelini, u načelu je poželjno nadzornu kontrolu povjeriti sudiji, jer sudska kontrola pruža najbolja jemstva nezavisnosti, nepristranosti i valjane procedure (*ibid.*, stav 233; *Klass i drugi protiv Njemačke*, 1978, stavovi 55–56; *Denysyuk i drugi protiv Ukrajine*, 2025, stav 88).

339. Kad je riječ o trećoj fazi, nakon ukidanja nadzora, pitanje naknadnog obavještanja o mjerama nadzora neraskidivo je povezano sa djelotvornošću pravnih sredstava pred sudovima, a time i sa

postojanjem djelotvornih mjera zaštite od zloupotrebe ovlaštenja za praćenje (*Roman Zakharov protiv Rusije* [VV], 2015, stav 234). U načelu, pojedinac nema mnogo prostora za obraćanje sudovima osim u slučajevima kada je obaviješten o mjerama preduzetim bez njegovog znanja te je stoga u mogućnosti retroaktivno osporiti njihovu zakonitost (*Klass i drugi protiv Njemačke*, 1978, stavovi 57–59; *Weber i Saravia protiv Njemačke* (odl.), 2006, stavovi 135–137), ili u slučajevima kada se svaka osoba koja sumnja da se njena komunikacija presreće ili se presretala može obratiti sudovima tako da nadležnost tih sudova ne zavisi od obavještavanja osobe podvrgnute presretanju da je došlo do presretanja njene komunikacije (*Kennedy protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2010, stavovi 167, 169; *Roman Zakharov protiv Rusije* [VV], 2015, stav 234).

340. U predmetima *Klass i drugi protiv Njemačke*, 1978 (stavovi 57–59) i *Weber i Saravia protiv Njemačke* (odl.), 2006 (stavovi 135–137), Sud je utvrdio da su pravna sredstva dostupna na domaćem nivou bila odgovarajuća. Pojedinci čije su se komunikacije pratile obaviješteni su u najkraćem mogućem roku, pri čemu nije ugrožen cilj praćenja. Pravna sredstva uključivala su i djelotvorne mjere zaštite, kao što je činjenica da je nezavisno tijelo bilo ovlašteno odlučiti da li osobu koja se prati treba obavijestiti o toj mjeri. Pozivajući se na to obavještenje, osoba je imala različite sudske mogućnosti, na primjer, podnošenje građanske tužbe za nadoknadu štete ili podnošenje zahtjeva Saveznom ustavnom sudu za donošenje presude o mogućoj povredi Temeljnog zakona (*Klass i drugi protiv Njemačke*, 1978, stavovi 57, 24).

341. Za sisteme u kojima nije predviđeno obavještavanje dotične osobe o mjerama preduzetim u odnosu na nju, Sud je smatrao da činjenica da se dotični pojedinci koji smatraju da je njihovo pravo na poštovanje privatnog života povrijeđeno nekom mjerom tajnog nadzora mogu obratiti nezavisnom i nepristranom tijelu čak i ako nisu bile unaprijed obaviješteni da su njihove komunikacije presretane pruža važnu mjeru zaštite u predmetu u kojem je utvrdio da nije došlo do povrede člana 8. (*Kennedy protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2010, stavovi 167, 169). Nasuprot tome, kada su pravna sredstva dostupna u okviru domaćeg sistema bila na raspolaganju samo osobama koje su imale bar minimalna saznanja o spornoj mjeri, Sud je smatrao da dotične osobe nisu imale djelotvoran pravni lijek u odnosu na mjere tajnog praćenja, što je predstavljalo povredu člana 8. (*Roman Zakharov protiv Rusije* [VV], 2015, stavovi 293–298, 305; *Denysyuk i drugi protiv Ukrajine*, 2025, stavovi 116–32).

III. Odnos sa drugim odredbama Konvencije i protokola uz nju

342. Osim prava na poštovanje privatnog i porodičnog života, doma i prepiske zajemčenog članom 8. Konvencije, koji je primarni izvor zaštite ličnih podataka u sistemu Konvencije, pitanja povezana s tom zaštitom mogu se pokrenuti i na osnovu drugih odredbi Konvencije i protokola uz nju. U takvim slučajevima je glavni zadatak Suda odmjeriti tu zaštitu i uskladiti je sa drugim pravima i legitimnim interesima. U nekim slučajevima, pitanje zaštite ličnih podataka omogućilo je Sudu da odredi opseg primjene nekog drugog prava zajemčenog Konvencijom i dodatnim protokolima uz nju.

A. Zaštita podataka i materijalna prava¹⁰

Član 9. Konvencije

„1. Svako ima pravo na slobodu misli, savjesti i vjere: ovo pravo uključuje slobodu da promjeni vjeru ili uvjerenje i slobodu, sam ili zajedno sa drugima i javno ili privatno, da manifestira svoju vjeru ili uvjerenje, obredom, propovijedanjem i vršenjem vjerskih dužnosti i rituala.

2. Sloboda manifestiranja svoje vjere ili svojih uvjerenja će podlijegati samo onim ograničenjima predviđenim zakonom i koja su neophodna u demokratskom društvu u interesu javne sigurnosti, zaštite javnog poretka, zdravlja ili morala ili zaštite prava i sloboda drugih.”

Član 10. Konvencije

„1. Svako ima pravo na slobodu izražavanja. Ovo pravo uključuje slobodu mišljenja i slobodu primanja i prenošenja informacija i ideja, bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice. Ovaj član ne sprječava države da zahtijevaju dozvole za rad od radio, televizijskih i filmskih kompanija.

2. Ostvarivanje ovih sloboda, budući da uključuje obaveze i odgovornosti, može podlijegati takvim formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili sankcijama predviđenim zakonom i koje su neophodne u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, teritorijalnog integriteta ili javne sigurnosti, sprječavanja nereda ili zločina, zaštite zdravlja i morala, ugleda ili prava drugih, sprječavanja širenja povjerljivih informacija ili u interesu očuvanja autoriteta i nepristrasnosti sudstva.”

Član 14. Konvencije

„Uživanje prava i sloboda predviđenih ovom Konvencijom osigurava se bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, veza sa nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status.”

Član 1. Protokola broj 1

„Svako fizičko ili pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i opštim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine u skladu s opštim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni.”

Član 2. Protokola broj 4

„1. Svako ko se zakonito nalazi na teritoriji jedne države ima, na toj teritoriji, pravo na slobodu kretanja i slobodu izbora boravišta.

2. Svako je slobodan da napusti bilo koju zemlju, uključujući i vlastitu.

3. Nikakva ograničenja ne mogu se postaviti u odnosu na ostvarivanje ovih prava osim onih koja su u skladu sa zakonom i koja su nužna u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti ili javne sigurnosti, radi očuvanja *javnog poretka*, za sprječavanje kriminala, za zaštitu zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih.

4. Prava iz stava 1. mogu se također, u posebnim oblastima ograničiti u skladu sa zakonom i opravdati javnim interesom u demokratskom društvu.”

---

¹⁰ Ovo poglavlje treba tumačiti u svjetlu i u vezi sa [Vodičem o članu 9](#), [Vodičem o članu 10](#), [Vodičem o članu 14](#), i [članu 1. Protokola br. 12](#) i [Vodičem o članu 1. Protokola br. 1](#).

1. Zaštita podataka i sloboda misli, savjesti i vjeroispovijesti (član 9. Konvencije)

343. Sud je utvrdio povredu člana 9. u nekim predmetima u kojima je pokrenuto i pitanje zaštite ličnih podataka, dok je u drugim predmetima utvrdio da nije došlo do povrede.

344. U predmetu *Sinan Işık protiv Turske*, 2010 (stavovi 37–53), Sud je razmatrao pitanje naznačavanja – bilo obaveznog ili neobaveznog – vjeroispovijesti podnositelja predstavke na njegovoj ličnoj karti. Prema mišljenju Suda, zbog činjenice da je pojedinac morao podnijeti pisani zahtjev vlastima za promjenu naznake vjeroispovijesti u matičnim knjigama i na ličnoj karti i, slično tome, same činjenice da je posjedovao ličnu kartu u kojoj je polje „vjeroispovijest” prazno, pojedinac je bio dužan otkriti, protiv svoje volje, informacije koje se odnose na neki aspekt njegove vjeroispovijesti ili posve ličnih uvjerenja. Sud je utvrdio povredu člana 9. nakon što je ponovio da sloboda iskazivanja vjeroispovijesti ili uvjerenja ima i negativan aspekt, odnosno pravo pojedinca da ne bude dužan otkriti svoju vjeroispovijest ili postupati na način da je moguće zaključiti da je imao, ili da nije imao, takva uvjerenja. Iako se polje za vjeroispovijest moglo ostaviti praznim, sama činjenica da je to učinjeno imala je sama po sebi određenu konotaciju jer bi neizbježno omogućila razlikovanje između vlasnika ličnih karti koje sadrže te informacije i onih koji su odlučili da ih neće naznačiti (*ibid.*, stav 51).

345. U predmetu *Alexandridis protiv Grčke*, 2008 (stav 41), zahtjev da advokat sudu otkrije da nije pravoslavni hrišćanin i da želi dati svečanu izjavu umjesto da položi vjersku zakletvu, predstavljao je miješanje u njegova prava iz člana 9. Državne vlasti nisu imale pravo intervenirati u oblasti savjesti pojedinca i utvrđivati vjerska uvjerenja pojedinaca ili ih obavezivati da otkriju svoja uvjerenja o duhovnim stvarima. To je tim više važno u slučajevima kada je osoba bila dužna preduzeti takve radnje radi obavljanja određenih dužnosti, naročito prilikom polaganja zakletve (*ibid.*, stav 38). U predmetu *Dimitras i drugi protiv Grčke*, 2010 (stav 88), utvrđeno je i da je zahtjev da podnositelji predstavke otkriju svoja vjerska uvjerenja kako ne bi polagali vjersku zakletvu kao svjedoci u krivičnom postupku predstavljao povredu člana 9. Sud je smatrao da je odredbe Zakona o krivičnom postupku kojima je propisano da su, u svrhu utvrđivanja identiteta, svi svjedoci dužni prije svjedočenja navesti, između ostalog, svoju vjeroispovijest, teško uskladiti sa slobodom vjeroispovijesti (*ibid.*, stav 88).

346. U predmetu *Mockutė protiv Litvanije*, 2018 (stav 129), Sud je bio spreman prihvatiti da će, zbog potreba psihijatrijskog liječenja, psihijatar možda morati razgovarati sa pacijentom o različitim pitanjima, između ostalog i o vjeroispovijesti. Međutim, te razgovore ne bi trebalo sprovoditi na takav način da se psihijatar raspituje o uvjerenjima pacijenata kako bi ih „popravio” kada ne postoji jasan i neposredan rizik da će ta uvjerenja dovesti do postupaka opasnih po pacijenta ili druge. Država ne može narediti u šta određena osoba vjeruje ili preduzimati prinudne mjere kako bi je natjerala da promijeni svoja uvjerenja, a isto tako polje slobodne procjene država ne može biti veće ili manje u zavisnosti od prirode vjerskih uvjerenja.

347. U predmetu *Jehovini svjedoci protiv Finske*, 2023 (stavovi 80–99), Sud je odlučivao da li je uspostavljena pravična ravnoteža između prava zajednice podnositelja predstavke na slobodu vjeroispovijesti i prava na privatnost osoba (nosilaca podataka) koje su članovi te zajednice posjećivali u okviru propovijedanja od vrata do vrata. Na domaćem nivou, nadležni organi vlasti su utvrdili da je tokom te aktivnosti bila potrebna nedvosmislena ili izričita saglasnost nosilaca podataka, s obzirom na to da su se prikupljali i obrađivali lični i osjetljivi podaci (njihova imena i adrese). Sud je prihvatio da je primjena zahtjeva za pribavljanje saglasnosti u kontekstu propovijedanja od vrata do vrata koje je sprovodila zajednica podnositelja predstavke – kao vjerske aktivnosti usmjerene na ispoljavanje ili širenje njihove vjere – predstavljala miješanje u prava te zajednice iz člana 9. Konvencije (stav 81). Istovremeno je smatrao da je sporno miješanje bilo „propisano zakonom”, imajući naročito u vidu da je Vrhovni upravni sud protumačio relevantni domaći pravni akt, koji je poslužio kao osnov za sporne mjere i koji je sam bio zasnovan na odgovarajućoj direktivi EU, u skladu sa tumačenjem koje je dao Sud pravde EU (stavovi 84–88). Sporna mjera je također imala legitiman cilj zaštite „prava i sloboda drugih” (stav 89) i bila je „neophodna u demokratskom društvu”. U tom pogledu, Sud je primijetio da

je zahtjev za pribavljanje saglasnosti predstavljao odgovarajuću i neophodnu mjeru zaštite radi sprječavanja bilo kakvog saopštavanja ili otkrivanja ličnih i osjetljivih podataka u okviru aktivnosti propovijedanja od vrata do vrata koje je sprovodila zajednica podnositelja predstavke, te da ona nije uspjela pokazati na koji bi način taj zahtjev ugrozio samu suštinu njenog prava na slobodu vjeroispovijesti (stav 95). Osim toga, relevantni zahtjev bio je primjenjiv na sve vjerske zajednice i sve vjerske aktivnosti (stav 96), a zajednici podnositelja predstavke nije bila izrečena nikakva kazna, iako je ona bila zatražena (stav 97).

2. Zaštita podataka i sloboda izražavanja (član 10. Konvencije)¹¹

348. Kao opšte pravilo, u predmetima u kojima je Sud morao odmjeriti i uskladiti pravo na zaštitu ličnih podataka kako je zajemčeno članom 8. i pravo na slobodu izražavanja na osnovu člana 10, utvrdio je da se ishod, u načelu, ne bi trebao razlikovati u zavisnosti od toga da li je zahtjev podniet na osnovu člana 8. ili na osnovu člana 10. Prema mišljenju Suda, ta dva prava zaslužuju jednako poštovanje (*Satakunnan Markkinapörssi Oy i Satamedia Oy protiv Finske* [VV], 2017, stav 163; *Alpha Doryforiki Tileorasi Anonymi Etairia protiv Grčke*, 2018, stav 46).

349. Utvrđeno je da odbijanje vlasti da nevladinim organizacijama omoguće pristup određenim informacijama u posjedu države koje sadrže lične podatke predstavlja povredu člana 10. u sljedećim predmetima:

- *Centar za demokratiju i vladavinu prava protiv Ukrajine*, 2020 (stavovi 120–121), koji se odnosi na odbijanje Centralne izborne komisije da jednoj nevladinoj organizaciji dostavi kopije biografija čelnika političkih stranaka koji se kandiduju na parlamentarnim izborima uz obrazloženje da su tražene informacije povjerljive i da se u cijelosti mogu otkriti samo uz saglasnost dotičnih osoba;
- *Magyar Helsinki Bizottság protiv Mađarske* [VV], 2016 (stavovi 195–197, 200), u kojem su vlasti nevladinoj organizaciji koja je sprovodila istraživanje odbile dati imena branitelja imenovanih po službenoj dužnosti i broj njihovih imenovanja;
- *Inicijativa mladih za ljudska prava protiv Srbije*, 2013 (stavovi 24–26), koji se odnosi na odbijanje obavještajne agencije da pruži informacije nevladinoj organizaciji uprkos tome što joj je to naloženo.

350. U pogledu objavljivanja ličnih podataka u štampanim ili audiovizualnim medijima, Sud je utvrdio povredu člana 10. u brojnim predmetima, između ostalog, u sljedećim:

- *N. Š. protiv Hrvatske*, 2020 (stavovi 92–117), u kojem je podnositeljica predstavke bila osuđena zbog otkrivanja na televiziji navodno povjerljivih informacija koje je dobila tokom upravnog postupka odlučivanja o starateljstvu nad djetetom. Sud je smatrao da je, zbog ranjivosti djece, zaštita njihovih ličnih podataka ključna (*ibid.*, stav 99). Međutim, neopravdano formalistički pristup koji su primijenili domaći sudovi, koji nisu uzeli u obzir okolnosti otkrivanja, a naročito činjenicu da su informacije već bile javno dostupne, bio je nespojiv sa članom 10. (*ibid.*, stavovi 115–116);
- *Gîrleanu protiv Rumunije*, 2018 (stavovi 68–100), koji se odnosi na nalog podnositelju predstavke da plati upravnu novčanu kaznu zbog otkrivanja povjerljivih vojnih informacija u okviru novinarskog istraživanja;
- *Couderc i Hachette Filipacchi Associés protiv Francuske* [VV], 2015 (stavovi 94–153), na temu sudske presude protiv urednika i izdavača nedjeljnog časopisa zbog objavljivanja članka i fotografija koji otkrivaju postojanje tajnog djeteta monarha;

---

¹¹ Ovo poglavlje treba tumačiti u svjetlu i u vezi sa [Vodičem o članu 10.](#) (vidjeti, konkretno, str. 26–47; 58–60. i 62–65).

- *Axel Springer AG protiv Njemačke* [VV], 2012 (stavovi 75–111), koji se odnosi na zabranu izvještavanja o hapšenju i osudi poznatog glumca;
- *Dupuis i drugi protiv Francuske*, 2007 (stavovi 30–32, 39–49), koji se odnosi na osudu novinara zbog upotrebe i prenošenja u svojoj knjizi informacija iz spisa tekuće sudske istrage, između ostalog i ličnih podataka optuženog lica.

351. Nasuprot tome, Sud je utvrdio da nije došlo do povrede člana 10. Konvencije u nekoliko predmeta, između ostalog u sljedećim:

- *Hurbain protiv Belgije* [VV], 2023 (stavovi 167–257), koji se odnosi na građansku presudu kojom je novinskom izdavaču naloženo da anonimizuje elektronsku online verziju članka u kojem je navedeno puno ime vozača odgovornog za nezgodu sa smrtnim slučajem koja se dogodila mnogo godina ranije;
- *Biancardi protiv Italije*, 2021 (stavovi 67–71), koji se odnosi na građansku presudu protiv novinskog urednika zbog neuklanjanja osjetljivih informacija objavljenih na internetu u vezi sa krivičnim postupkom protiv privatnog lica i odluke novinara da te informacije ostavi lako dostupnima uprkos protivljenju tog lica;
- *Satakunnan Markkinapörssi Oy i Satamedia Oy protiv Finske* [VV], 2017 (stavovi 139–199), koji se odnosi na sudsku odluku kojom se zabranjuje masovno objavljivanje ličnih poreskih podataka;
- *Bédat protiv Švajcarske* [VV], 2016 (stavovi 44–82), o osudi novinara zbog objavljivanja informacija koje su obuhvaćene tajnošću krivičnih istraga;
- *Mediengruppe Österreich GmbH protiv Austrije*, 2022 (stavovi 44–73), koji se odnosi na sudski nalog dnevnim novinama da ne objave fotografiju s natpisom „osuđeni neonacista” u odnosu na pojedinca koji je bio posredno povezan s kampanjom političkog kandidata uoči predsjedničkih izbora jer se relevantna objava dogodila više od dvadeset godina nakon osude;
- *Gafiuc protiv Rumunije*, 2020 (stavovi 85–90), koji se odnosi na oduzimanje akreditacije novinaru za pretraživanje arhiva službe Securitate nakon što je u nekoliko članaka koje je napisao otkrio lične podatke u „neobrađenom” obliku koji se odnose na razne poznate sportske ličnosti, a da relevantnost podataka nije ocijenjena u svjetlu navedenog predmeta istraživanja, odnosno sporta u Rumuniji pod komunističkim režimom;
- *Giesbert i drugi protiv Francuske*, 2017 (stavovi 77–103), koji se odnosi na zaključke sudova protiv novina zbog objavljivanja dokumenata iz krivičnog postupka prije čitanja tih dokumenata na javnoj raspravi;
- *Verlagsgruppe Droemer Knaur GmbH & Co. KG protiv Njemačke*, 2017 (stavovi 36–62), koji se odnosi na nalog izdavačkom preduzeću da plati odštetu zbog nesprovođenja temeljnog istraživanja i zbog ozbiljnog miješanja u prava ličnosti pojedinca;
- *Kurier Zeitungsverlag und Druckerei GmbH protiv Austrije*, 2012 (stavovi 47–56), koji se odnosi na zahtjev da se isplati obeštećenje djetetu koje je bilo žrtva seksualnog zlostavljanja i čiji je identitet otkriven u članku u štampi. S obzirom na ranjivost žrtava zločina, njihov identitet zaslužuje posebnu zaštitu;
- *MGN Limited protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2011 (stav 152), u kojem je Sud bio uvjeren, između ostalih razmatranja, činjenicom da je otkrivanje u medijima pojedinosti o terapiji poznate osobe za liječenje zavisnosti od droga bilo štetno i da je moglo dovesti do značajnog nazadovanja u pogledu njenog oporavka;
- *Editions Plon protiv Francuske*, 2004 (stavovi 22–55), o konačnoj obustavi širenja knjige koja sadrži informacije koje se odnose na preminulog šefa države i obuhvaćene su ljekarskom tajnom;

- *Mitov i drugi protiv Bugarske* (odl.), 2023 (stavovi 30–41), koji se odnosi na pravila anonimizacije koja je odredio predsjednik Vrhovnog upravnog suda i zakonodavstvo kojim se uvodi pravilo odloženog objavljivanja za određene krivične presude, nakon čega podnositelji predstavke, istraživački novinari, nisu mogli slobodno pristupiti svim skeniranim materijalima spisa predmeta dostupnim u bazi podataka tog suda na internetu;
- *Ramadan protiv Francuske* (odl.), 2024 (stavovi 28–46), u kojem je podnositelj predstavke, optužen za seksualno zlostavljanje u toku krivičnog postupka, objavio u svojoj knjizi i u još dva medija informacije o identitetu navodne žrtve tog napada bez saglasnosti te osobe, pri čemu je njen identitet prethodno bio otkriven od strane trećih lica u medijima.

352. Kad je riječ o širenju ličnih slika u štampanim ili elektronskim medijima te sudskim naložima o zabrani širenja takvih ličnih podataka, Sud je utvrdio povredu člana 10. u nekoliko predmeta, između ostalih u sljedećim: *Pinto Coelho protiv Portugala (br. 2)*, 2016 (stavovi 31–56), koji se odnosi na osudu novinara zbog emitovanja snimka sudske rasprave bez dozvole; *Haldimann i drugi protiv Švajcarske*, 2015 (stavovi 63–68), u kojem je četvoro novinara, u cilju javnog interesa, osuđeno jer su skrivenom kamerom snimali i emitovali intervju s privatnim posrednikom u osiguranju; *Krone Verlag GmbH & Co. KG protiv Austrije*, 2002, (stavovi 21–39), koji se odnosi na nalog da se ne objavljuje slika političara; i *News Verlags GmbH & Co. KG protiv Austrije*, 2000 (stavovi 37–60), o nalogu kojim je zabranjeno objavljivanje u novinama fotografije osumnjičenog lica u krivičnom postupku.

353. Međutim, utvrđeno je da širenje takvih slika ili nalozi da se iste ne šire ne predstavljaju povredu člana 10. u sljedećim predmetima: *Société de Conception de Presse and d'Édition protiv Francuske*, 2016 (stavovi 32–54), koji se odnosi na sudski nalog da se u časopisu koji je već u prodaji zatamni fotografija osobe koja je bila zatočena i mučena; *Axel Springer SE and RTL Television GmbH protiv Njemačke*, 2017 (stavovi 43–59), koji se odnosi na odluku o zabrani objavljivanja slika koje bi omogućile utvrđivanje identiteta osobe kojoj se sudi za ubistvo; *Egeland i Hanseid protiv Norveške*, 2009 (stavovi 56–65), koji se odnosi na osudu glavnih urednika dvaju novina zbog objavljivanja fotografija osobe koja je trebala biti odvedena u zatvor kako bi počela izdržavati dugogodišnju kaznu. Vidjeti i gore navedene stavove 17. i 65. u vezi s predmetom *Vučina protiv Hrvatske* (odl.) 2019.

354. U predmetu *Alpha Doryforiki Tileorasi Anonymi Etairia protiv Grčke*, 2018 (stavovi 59–69, 77–78), širenje u novinarske svrhe nekoliko video-snimaka snimljenih skrivenom kamerom u okviru tajnog nadzora javne osobe dovela je do jednog zaključka da je došlo do povrede člana 10. i jednog zaključka da nije došlo do povrede člana 10, u zavisnosti od toga da li je video snimljen u javnom ili privatnom prostoru.

355. Kad je riječ o objavljivanju na internetu od strane privatnih pojedinaca slika drugih pojedinaca snimljenih u tajnosti, bez saglasnosti nosioca podataka, Sud je u predmetu *Khadija Ismayilova protiv Azerbejdžana*, 2019 (stavovi 158–166), utvrdio da tužena država nije zaštitila podnositeljicu predstavke, novinarku koju su nepoznati pojedinci snimili skrivenim kamerama postavljenim u njenom stanu. Neopravdano javno otkrivanje od strane vlasti ličnih podataka kao što su ime podnositeljice predstavke i adrese njenih prijatelja i kolega, u saopštenju za štampu kojim su se navodno pružale najnovije informacije o krivičnoj istrazi, dodatno je otežalo situaciju, u suprotnosti s duhom okruženja kojim se štiti novinarstvo (*ibid.*, stav 165).

356. U predmetu koji se odnosi na zaštitu slobode izražavanja uzbunjivača i otkrivanje povjerljivih informacija koje utiču na nacionalnu sigurnost, Sud je utvrdio povredu člana 10. zbog osude podnositelja za razotkrivanje brojnih nepravilnosti u prikupljanju ličnih podataka od strane obavještajne službe koje je otkrio u okviru obavljanja svojih profesionalnih djelatnosti (*Bucur i Toma protiv Rumunije*, 2013, stavovi 95–120). U još jednom predmetu o uzbunjivaču, zamjenik glavnog ljekara javne bolnice otpušten je nakon što je prijavio svoje sumnje o aktivnoj eutanaziji od strane njegovog nadređenog, za koje je kasnije utvrđeno da su neutemeljene. Sud je utvrdio da nije došlo do povrede člana 10: podnositelj predstavke je svoje sumnje zasnivao na informacijama dostupnim u elektronskim zdravstvenim kartonima (koji, kao što je znao, ne sadrže sve informacije o zdravlju

pacijenata), a ne u papirnim kartonima (koji sadrže sve informacije). Stoga, iako je postupao u dobroj vjeri, nije pažljivo provjerio da li su otkrivene informacije tačne i pouzdane (*Gawlik protiv Liechtensten*, 2021, stavovi 74–78).

357. Pitanje zaštite ličnih podataka novinara ili podataka u njihovom posjedu, a koji bi mogli dovesti do otkrivanja njihovih izvora, Sud je ispitivao u brojnim predmetima, između ostalog u sljedećim:

- *Sedletska protiv Ukrajine*, 2021 (stavovi 59–60. i 64–73), kojem je utvrđeno da je sudsko odobrenje dato istražnim tijelima da pristupe komunikacijskim podacima novinarke – datumu, vremenu i lokaciji njenog mobilnog telefona u blizini navedenih ulica i mjesta tokom perioda od šesnaest mjeseci – koje je pohranio njen mobilni operater, te da prikupljaju te podatke, predstavljalo povredu člana 10. jer nije bilo opravdano „prevladavajućim zahtjevom u javnom interesu” i nije bilo praćeno procesnim zaštitnim mjerama;
- *Jecker protiv Švajcarske*, 2020 (stavovi 37–43), u kojem je Sud utvrdio da je nalog novinarke da otkrije identitet jednog od svojih izvora, kako bi tužilačke vlasti mogle utvrditi identitet trgovca drogom, u suprotnosti sa članom 10. s obzirom na to da nije sprovedeno uspostavljanje ravnoteže između konkretnih interesa o kojima je riječ;
- *Telegraaf Media Nederland Landelijke Media B.V. i drugi protiv Nizozemske*, 2012 (stav 102), u kojem je utvrđeno da sprovođenje nadzora nad novinarima bez prethodnog preispitivanja od strane nezavisnog tijela i nalog da se predaju dokumenti koji mogu dovesti do utvrđivanja identiteta njihovih izvora predstavljaju povredu članova 8. i 10. zajedno. Preispitivanje post factum nije bilo dovoljno jer se povjerljivost novinarskih izvora ne može ponovno uspostaviti nakon što je uništena (*ibid.*, stavovi 100–101);
- *Financial Times Ltd i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2009 (stav 63), u kojem je Sud naveo da ponašanje izvora nikada ne može biti odlučujuće pri utvrđivanju da li treba donijeti nalog za otkrivanje, već samo može biti jedan, doduše važan, faktor koji je potrebno uzeti u obzir pri sprovođenju potrebnog uspostavljanja ravnoteže;
- *Weber i Saravia protiv Njemačke* (odl.), 2006 (stavovi 143–153), u kojem je Sud očigledno neosnovanim proglasio prigovor koji se odnosi na navodnu povredu slobode izražavanja koja proizilazi iz odredbi zakona kojim je odobreno strateško praćenje telekomunikacija i onemogućeno novinarima da jamče da će informacije koje su dobili pri obavljanju svog posla ostati povjerljive;
- *Ernst i drugi protiv Belgije*, 2003 (stavovi 94–105), u kojem je utvrđeno da su pretresi i zapljene velikih razmjera u kancelariji novinara, s ciljem utvrđivanja identiteta njihovih izvora, predstavljale povredu člana 10. (Vidjeti i predmete *Roemen i Schmit protiv Luksemburga*, 2003, stavovi 47–60, koji se odnosi na pretrese doma novinara s ciljem utvrđivanja identiteta njegovih izvora; *Tillack protiv Belgije*, 2007, stavovi 56–68, koji se odnosi na operacije pretresa i zapljene sprovedene u domu i kancelariji novinara osumnjičenog za podmićivanje evropskog javnog službenika u svrhu dobijanja povjerljivih informacija o istragama koje su u toku u evropskim institucijama, s ciljem utvrđivanja identiteta izvora otkrivanja; *Sanoma Uitgevers B.V. protiv Nizozemske* [VV], 2010, stavovi 64–100, koji se odnosi na zapljenu od strane policije dokumenata koji bi omogućili utvrđivanje identiteta novinarskih izvora; *Nagla protiv Latvije*, 2013, stavovi 78–102, koji se odnosi na hitne pretrese doma novinarke koje su uključivale zapljenu uređaja za pohranjivanje podataka koji sadrže podatke o njenim izvorima informacija; *Sérvulo & Associados - Sociedade de Advogados, RL i drugi protiv Portugala*, 2015, stavovi 101–120, koji se odnosi na zapljenu velike količine računarskih datoteka i elektronske pošte u advokatskoj kancelariji; i *Görmüş i drugi protiv Turske*, 2016, stavovi 32–77, o zaštiti novinarskih izvora, državnih službenika koji su iznijeli nezadovoljavajuću praksu na svom radnom mjestu, u kontekstu povjerljivosti vojnih pitanja); i

- *Big Brother Watch i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2021, stavovi 442–458, koji se odnosi na masovno presretanje komunikacija, koje je obavještajnim službama omogućilo da nenamjerno pristupe velikoj količini povjerljivog novinarskog materijala kao „usputnom ulovu” u okviru masovne operacije. Sud je utvrdio povredu člana 10. Konvencije.

3. Zaštita podataka i zabrana diskriminacije (član 14. Konvencije)

358. U predmetu *Sheffield i Horsham protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 1998 (stavovi 51–61, 76–77), koji se odnosi na pitanje da li je tužena država imala obavezu pravno priznati novi rodni identitet dviju podnositeljica predstavke, koje su se podvrgle operaciji promjene iz muškog u ženski spol, Sud je smatrao da nije došlo do povrede člana 8. zasebno niti u vezi sa članom 14. Prema mišljenju Suda, situacije u kojima bi podnositeljice predstavke morale otkriti svoje lične podatke nisu se događale toliko često da bi se moglo reći da se u neproporcionalnoj mjeri zadire u njihovo pravo na poštovanje privatnog života. Sud je primijetio i da je tužena država u određenoj mjeri nastojala svesti intruzivne upite o rodnom statusu transrodnih osoba na najmanju moguću mjeru tako što je omogućila da im se izdaju vozačke dozvole, pasoši i druge vrste službenih dokumenata na njihovo novo ime i spol, te da se službeno obeshrabrivala upotreba izvoda iz matične knjige rođenih kao sredstva identifikacije (*ibid.*, stav 59; *Cossey protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 1990, stavovi 36–42).

359. U nekoliko predmeta u kojima je ispitivao pitanja usko povezana sa zaštitom ličnih podataka na osnovu člana 8. ili člana 9, Sud nije utvrdio da je pokrenuto zasebno pitanje na osnovu člana 14. (predmet *Sinan Işık protiv Turske*, 2010, stav 57, koji se odnosi na naznačavanje, bilo obavezno ili neobavezno, vjeroispovijesti podnositelja predstavke na njegovoj ličnoj karti; predmet *Avilkina i drugi protiv Rusije*, 2013, stav 61, o otkrivanju medicinske dokumentacije nekoliko Jehovinih svjedoka koji su odbili podvrgnuti se transfuziji krvi; predmet *Christine Goodwin protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2002, stavovi 92–93. i 108, i predmet *I. protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2006, stavovi 72–73, 88, koji se odnose na pravno priznavanje promjene spola pojedinca).

4. Zaštita podataka i pravo na nesmetano uživanje imovine (član 1. Protokola br. 1)

360. Sud je razmatrao zaštitu ličnih podataka i pravo na nesmetano uživanje imovine u kontekstu pretresa i zapljena.

361. U predmetu *Smirnov protiv Rusije*, 2007 (stavovi 53–59), Sud je smatrao da domaće vlasti nisu uspostavile „pravičnu ravnotežu” između zahtjeva opšteg interesa zajednice i zahtjeva zaštite prava podnositelja predstavke na nesmetano uživanje imovine. Shodno tome, došlo je do povrede člana 1. Protokola br. 1 zbog pretresa sprovedenog u domu podnositelja predstavke, advokata, nakon kojeg je uslijedila zapljena, između ostalog, centralne jedinice njegovog računara koja je sadržala hard-diskove s njegovim ličnim podacima. Iako zadržavanje fizičkih dokaza može biti nužno u interesu pravilnog djelovanja pravosudnog sistema, sam računar nije bio predmet namijenjen počinjenju krivičnog djela, predmet kojim je to djelo počinjeno ili predmet koji je nastao tim djelom. S obzirom na to da je informacije pohranjene na hard-disku, potencijalno vrijedne i korisne za istragu, pregledao istražitelj te su odštampane i uključene u spis predmeta, nije bilo razloga za daljnje zadržavanje centralne jedinice. Osim toga, računar je bio radni alat podnositelja predstavke i upotrebljavao se i za pohranjivanje podataka njegovih stranki.

362. U predmetu *Kruglov i drugi protiv Rusije*, 2020 (stavovi 145–146), utvrđeno je da pretresi od strane policije domova i kancelarija podnositelja predstavke, advokata po struci, i njihovih stranki, te zapljenu računara i hard-diskova koji sadrže lične informacije i dokumente obuhvaćene poslovnom tajnom, koji sami po sebi nisu bili predmet namijenjen počinjenju krivičnog djela, predmet kojim je to djelo počinjeno ili predmet koji je nastao tim djelom, predstavljaju povredu člana 1. Protokola br. 1.

363. U predmetu *Pendov protiv Bugarske*, 2020 (stavovi 43–51), Sud je presudio da je nepotrebno dugotrajno zadržavanje računarskog servera podnositelja predstavke u kontekstu krivičnog postupka protiv trećih strana predstavljalo povredu člana 1. Protokola br. 1. Činjenica da server nikada nije pregledan za potrebe krivične istrage, koja se odnosila isključivo na treće strane; mogućnost izrade kopija potrebnih informacija; važnost servera za profesionalnu djelatnost podnositelja predstavke; i djelimična neaktivnost javnog tužilaštva, značili su da je zadržavanje servera podnositelja predstavke sedam i po mjeseci bilo neproporcionalno (*ibid.*, stav 51).

5. Zaštita podataka i sloboda kretanja (član 2. Protokola br. 4)

364. Sud je razmatrao brojne predmete u kojima je sloboda kretanja pojedinca bila ograničena zbog ličnih podataka koje su pohranile vlasti. Sud je te predmete ispitao na osnovu člana 8.

365. Shodno tome, u predmetu *Dalea protiv Francuske* (odl.), 2010, pohranjivanje od strane policije u Schengenski informacijski sistem podataka čiju je tačnost podnositelj predstavke osporavao spriječilo podnositelja da slobodno putuje u šengenskom prostoru. Podnositelj predstavke nije mogao dobiti pristup ličnim podacima koji su se nalazili u bazi podataka ni zahtijevati ispravku tih podataka. Sud je ponovio da član 8. ne jemči kao takav pravo stranca na ulazak u određenu zemlju ili boravak u toj zemlji. U tom predmetu je miješanje u privatni život podnositelja predstavke zbog činjenice da su ga francuske vlasti uključile u Schengensku bazu podataka bilo u skladu sa zakonom i težilo je legitimnom cilju zaštite nacionalne sigurnosti. Bilo je proporcionalno cilju kojem je težilo i bilo je neophodno u demokratskom društvu. Podnositelj se nije pozvao na član 2. Protokola br. 4.

366. U predmetu *Shimovolos protiv Rusije*, 2011 (stavovi 64–71), informacije o putovanjima podnositelja predstavke vozom i avionom bile su evidentirane u „bazi podataka o nadzoru” zbog njegovog članstva u organizaciji za ljudska prava. Kad god je osoba čije je ime bilo na tom spisku kupila kartu za voz ili avion, Odjeljenje za unutrašnji saobraćaj primalo je automatsko obavještenje. Kao rezultat toga, kad se podnositelj predstavke ukrcao na voz kako bi otputovao u Samaru u vezi sa samitom EU i Rusije te učestvovao u protestu u tom gradu, tri policijska službenika su provjerila njegove lične isprave i pitala ga za razlog za putovanje. Sud je utvrdio da su se prikupljanjem i pohranjivanjem podataka o kretanju podnositelja predstavke na osnovu ministarske odluke koja nije bila objavljena i nije bila dostupna javnosti vlasti miješale u njegov privatni život na način koji nije bio u skladu sa pravima zajemčenim članom 8. Sud je dalje utvrdio da nije pokrenuto zasebno pitanje na osnovu člana 2. Protokola br. 4 (*ibid.*, stav 73).

367. U predmetu *Beghal protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2019 (stavovi 89–109), u kojem je pokrenuto pitanje važnosti praćenja međunarodnog kretanja terorista, Sud je, prije nego što je utvrdio povredu člana 8, smatrao da ovlaštenja koja su prema zakonodavstvu o borbi protiv terorizma dodijeljena policiji, službenicima za imigracije i određenim carinskim službenicima da zaustavljaju, pretražuju i ispituju putnike u lukama, na aerodromima i međunarodnim željezničkim stanicama nisu bile dovoljno ograničene niti su postojali odgovarajući pravni zaštitni mehanizmi protiv zloupotreba. Konkretno, u zakonodavstvu se nije zahtijevalo prethodno odobrenje te se ovlaštenje zaustavljanja i ispitivanja moglo izvršavati čak i kada nije postojala sumnja na umiješanost u terorizam.

368. U predmetu *Willems protiv Nizozemske* (odl.), 2021, koji se odnosi na obavezu na osnovu Zakona o putnim ispravama davanja otisaka prstiju prilikom podnošenja zahtjeva za izdavanje pasoša, kao i na pohranjivanje tih otisaka na elektronski čip, nakon što je u domaće pravo uvrštena Uredba EU o standardima za bezbjednosne karakteristike i biometrijske podatke u pasošima i putnim ispravama koje izdaju države članice (pri čemu domaćim vlastima nije ostavljen nikakav diskrecioni prostor), prigovori su odbijeni kao očigledno neosnovani zbog „pretpostavke ekvivalentne zaštite” u pravu Evropske unije (*ibid.*, stavovi 26–36).

B. Zaštita podataka i procesna prava

Član 6. Konvencije

„1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom. Presuda se izriče javno, ali se novinari i javnost mogu isključiti s čitavog ili jednog dijela suđenja u interesu morala, javnog reda ili nacionalne sigurnosti u demokratskom društvu, kada to nalažu interesi maloljetnika ili zaštite privatnog života strana u sporu, ili kada to sud smatra izričito neophodnim zato što bi u posebnim okolnostima publicitet mogao nanijeti štetu interesima pravde.

2. Svako ko je optužen za krivično djelo smatra se nevinim dok se njegova krivica po zakonu ne dokaže.

3. Svako ko je optužen za krivično djelo ima sljedeća minimalna prava:

(a) da odmah, na jeziku koji razumije, bude podrobno obaviješten o prirodi i razlogu optužbe protiv njega;

(b) da mu se osiguraju vrijeme i uvjeti neophodni za pripremanje odbrane;

(c) da se brani sam ili uz pomoć branioca koga sam izabere ili da, ukoliko ne raspolaže sredstvima da plati branioca, da ga dobije besplatno, kada to nalažu interesi pravde;

(d) da sam ispituje ili zahtijeva ispitivanje svjedoka optužbe i da se prisustvo i saslušanje svjedoka odbrane odobri pod uvjetima koji važe i za svjedoka optužbe;

(e) da koristi besplatnu pomoć tumača ukoliko ne razumije ili ne govori jezik koji se koristi na sudu.”

Član 13. Konvencije

„Svako čija su prava i slobode, priznata ovom konvencijom, narušena ima pravo na pravni lijek pred nacionalnim vlastima, čak i onda kada su povredu ovih prava i sloboda učinila lica u vršenju svoje službene dužnosti.”

1. Pravo na pravično suđenje (član 6. Konvencije)¹²

369. Svaki pojedinac čiji se lični podaci automatizovano obrađuju u kontekstu sudskog postupka mora uživati jemstva iz člana 6, bez obzira na njegov status u postupku (podnositelj predstavke, tuženi, svjedok, optuženo lice ili treća strana).

a. Opšta jemstva (član 6. stav 1. Konvencije)

370. Sud je u nekoliko predmeta sa stanovišta člana 6. stava 1. ocjenjivao potrebu za zaštitom ličnih podataka stranaka ili trećih strana, u kontekstu različitih opštih jemstava namijenjenih osiguravanju pravičnosti sudskog postupka. Ta jemstva konkretno uključuju ravnopravnost stranaka u postupku i pravo na akuzatorni postupak, pravo na javnu raspravu i javno izricanje presude, izvođenje dokaza, razuman period trajanja postupka i zahtjev da se pruže obrazloženja za sudske odluke.

---

¹² Ovo poglavlje treba tumačiti u svjetlu i u vezi sa Vodičem o članu 6. na osnovu njegovog *građanskog aspekta* (str. 60–91) i *krivičnog aspekta* (str. 32–100).

i. Ravnopravnost stranaka u postupku i poštovanje načela akuzatornosti u postupcima koji uključuju osjetljive ili povjerljive informacije

371. U predmetu *Eternit protiv Francuske* (odl.), 2012 (stavovi 35–42), poslodavac je pokrenuo postupak u kojem je osporavao odluku zavoda za zdravstveno osiguranje o priznavanju profesionalne prirode bolesti jednog od njegovih zaposlenih. Sud nije utvrdio da je postupak predstavljao povredu člana 6. stava 1. uprkos činjenici da poslodavcu nije dostavljena kopija zapažanja medicinskog savjetnika zavoda za osiguranje. Nedostavljanje poslodavcu medicinske dokumentacije zaposlenog bilo je opravdano potrebom za zaštitom povjerljivosti njegovih zdravstvenih podataka, koju su sudovi morali izjednačiti s pravom preduzeća podnositelja predstavke na akuzatorni postupak tako da se osigura da nije narušena sama suština ijednog od tih prava. Postignuta je potrebna ravnoteža u slučaju kada je poslodavac mogao od suda zatražiti da imenuje nezavisnog medicinskog vještaka koji će pregledati medicinsku dokumentaciju zaposlenog i, poštujući povjerljivost medicinske dokumentacije, pripremiti izvještaj u kojem će pružiti smjernice sudu i strankama (*ibid.*, stav 37). Činjenica da vještačenje nije bilo naloženo svaki put kada je poslodavac to zatražio, već samo kada je sud smatrao da nema dovoljno informacija, nije bila u suprotnosti sa zahtjevom pravičnog suđenja na osnovu člana 6. stava 1. Konvencije (*ibid.*, stavovi 35–39).

372. U predmetu *Kennedy protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2010 (stavovi 184–191), ograničenja načela ravnopravnosti stranaka i načela akuzatornosti u postupcima pred Tribunalom za istražna ovlaštenja, nezavisnim tijelom osnovanim radi ispitivanja prigovora osoba koje sumnjaju da su vlasti nezakonito presrele njihove komunikacije, nisu se smatrala nespojivim sa članom 6. stav 1. Morala se uspostaviti ravnoteža između, s jedne strane, interesa nacionalne sigurnosti i potrebe da se određene metode krivične istrage drže u tajnosti i, s druge strane, prava na akuzatorni postupak. Prema mišljenju Suda, postojala je potreba da se osjetljivi i povjerljivi materijali, čije bi otkrivanje spriječilo postizanje cilja kojem se teži, drže u tajnosti (*ibid.*, stavovi 186–187).

373. Uopštenije, Sud je naglasio da pravo na akuzatorni postupak u krivičnom predmetu znači da i tužilaštvo i odbrana moraju dobiti priliku da saznaju za zapažanja i dokaze koje je dostavila druga strana te daju primjedbe na njih, uključujući, na primjer, video-snimak optužene koji je upotrijebljen kao dokaz protiv nje (*Murtazaliyeva protiv Rusije*, [VV], 2018, stavovi 90–95).

ii. Obrazloženje sudskih odluka i zaštita podataka

374. U predmetu *Surikov protiv Ukrajine*, 2017 (stavovi 102–103), Sud je utvrdio povredu člana 6. stav 1. jer domaći sudovi nisu razmatrali niz relevantnih i važnih pitanja koja su pokrenuta. Podnositelj predstavke je tvrdio da je njegov poslodavac proizvoljno prikupljao i pohranjivao osjetljive i zastarjele informacije o njegovom duševnom zdravlju, da je te informacije upotrebljavao kad je razmatrao njegov zahtjev za unapređenje i da ih je nezakonito otkrio njegovim kolegama i sudu. Sud je ponovno potvrdio da član 6. obavezuje sudove da obrazlože svoje presude. Iako se ta obaveza ne može shvatiti kao zahtijevanje detaljnog odgovora na svaku tvrdnju, načelo pravičnosti bilo bi narušeno ako bi domaći sudovi zanemarili konkretnu, relevantnu i važnu tvrdnju koju je iznio podnositelj predstavke (*ibid.*, stav 101. i sudska praksa navedena u njemu).

375. U predmetu *Samoylova protiv Rusije*, 2021 (stavovi 50–52), koji se odnosi na emitovanje televizijske reportaže u kojoj je prikazana tačna adresa podnositeljice predstavke, njen poreski identifikacioni broj i slike unutrašnjosti njene seoske kuće, Sud je utvrdio da domaći sudovi nisu pružili konkretan i izričit odgovor na tvrdnje koje bi bile odlučne za ishod postupka koji je pokrenula podnositeljica predstavke, u suprotnosti s pravom na pravično suđenje zajemčeno članom 6. stav 1. Konvencije.

376. U predmetu *Kennedy protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2010 (stavovi 185–191), politika vlasti da se „niti potvrđuje niti poriče” da je operacija presretanja komunikacija sprovedena nije se smatrala nespojivom sa članom 6. stav 1. Stoga je bilo dovoljno da Tribunal za istražna ovlaštenja, osnovan radi ispitivanja prigovora osoba koje sumnjaju da su vlasti nezakonito presrele njihovu komunikaciju,

jednostavno obavijesti podnositelje da nije donijeta nikakva odluka u njihovu korist, jer bi se inače, ako bi zahtjev tom sudu doveo do obavještanja podnositelja prigovora o tome da li je došlo do presretanja, moglo zaobići politiku Vlade da „niti potvrđuje niti poriče” (*ibid.*, stav 189).

iii. Upotreba ličnih podataka prikupljenih nezakonito ili u suprotnosti sa članom 8. kao dokaza

377. Pitanje upotrebe ličnih podataka prikupljenih na način koji je suprotan zahtjevima domaćeg prava ili člana 8. kao fizičkog dokaza u sudskim postupcima Sud je razmatrao u nekoliko predmeta, u kontekstu upravnog postupka (predmet *Vukota-Bojić protiv Švajcarske*, 2016, stav 77, o upotrebi, u sporu sa osiguranom osobom, informacije koje je tajno prikupilo osiguravajuće društvo u okviru svojih ovlaštenja na osnovu sistema javnog osiguranja); građanskog postupka (predmet *Bărbulescu protiv Rumunije* [VV], 2017, stavovi 140–141, o korištenju podataka koje je poslodavac prikupio u vezi sa upotrebom interneta od strane zaposlenog na radnom mjestu radi opravdanja njegovog otkaza; *Florindo de Almeida Vasconcelos Gramaxo protiv Portugala*, 2022, stavovi 130–140, o korištenju podataka o kilometraži sa GPS-a zabilježenih na službenom vozilu medicinskog predstavnika kao osnova za njegov otkaz); i krivičnog postupka (*Bykov protiv Rusije* [VV], 2009, stavovi 80–83, o presretanju razgovora u okviru tajne policijske akcije i upotrebi tako pribavljenih dokaza kao osnove za osudu).

378. Sud je smatrao da prihvatanje i upotreba takvih dokaza u sudskom postupku neće automatski dovesti do zaključka da je postupak bio nepravičan ako je taj postupak u cjelini vođen pošteno (*Bykov protiv Rusije* [VV], 2009, stavovi 89–91; *Vukota-Bojić protiv Švajcarske*, 2016, stavovi 91–100).

379. Sud je utvrdio povredu člana 6. stav 1. u predmetu koji se odnosi na informacije pribavljene preko policijskog doušnika upotrebom prikrivenog uređaja za snimanje razgovora u ćeliji podnositelja predstavke, što je mjera koja nije bila „u skladu sa zakonom” (*Allan protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2002, stavovi 45–53). Priznanja podnositelja predstavke nisu bila spontana, već su bila izazvana upornim ispitivanjem doušnika, koji je, na podsticanje policije, usmjeravao razgovore u okolnostima koje su se mogle smatrati funkcionalno istovjetnim ispitivanju, bez ikakvih zaštitnih mjera koje bi inače pratile službeni razgovor sa policijom. Iako nije postojao nikakav poseban odnos između podnositelja predstavke i doušnika i nije utvrđena nikakva neposredna prisila, podnositelj predstavke zasigurno je bio izložen psihološkim pritiscima koji su negativno uticali na dobrovoljnu prirodu priznanja. U tim okolnostima moglo se smatrati da su dobijene informacije pribavljene protivno volji podnositelja predstavke i da je upotreba tih informacija na suđenju negativno uticala na njegovo pravo na ćutanje i privilegiju protiv samooptuživanja.

iv. Javna rasprava i javno izricanje presuda i povjerljivost podataka¹³

380. U predmetu *P. i B. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2001 (stav 38–41, stavovi 46–49), utvrđeno je da odsustvo javne rasprave i izricanje presude na nejavnoj sjednici u predmetu koji se odnosi na prebivalište djeteta nije u suprotnosti sa članom 6. stav 1. Po mišljenju Suda, postupci za starateljstvo nad djetetom su glavni primjer slučajeva u kojima bi isključenje štampe i javnosti moglo biti opravdano kako bi se zaštitili lični podaci djeteta i stranaka i kako bi se izbjeglo ugrožavanje interesa pravde (*ibid.*, stav 38). Činjenica da je svako ko bi mogao dokazati interes mogao izvršiti uvid u kompletan tekst naloga i presuda ili dobiti njihovu kopiju, kao i to da su sudske presude rutinski objavljivane bez navođenja imena uključenih lica, bila je dovoljna da nadoknadi izostanak javnog izricanja presude (*ibid.*, stav 47).

¹³ Vidjeti i gore navedeni odjeljak Otkrivanje podataka u kontekstu sudskog postupka ovog vodiča sa stanovišta člana 8. Konvencije.

381. U predmetu *Kennedy protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2010 (stav 188), Sud je ponovio da na osnovu člana 6. stav 1. nacionalna sigurnost može opravdati isključivanje javnosti iz postupka. Smatrao je da priroda pitanja pokrenutih pred Tribunalom za istražna ovlaštenja, koja se odnose na nezakonito presretanje komunikacija, opravdava odsustvo javne rasprave.

382. Sud je utvrdio dvostruku povredu člana 6. u predmetu *Vasil Vasilev protiv Bugarske*, 2021, u pogledu potpunog nedostatka pristupa javnosti (isključenje javnosti sa svih rasprava i izostanak javnog izricanja presude) u postupku koji je podnositelj predstavke pokrenuo radi ostvarivanja naknade štete nakon presretanja, snimanja i izrade prepisa telefonskog razgovora između njega i njegove stranke koja je bila pod tajnim nadzorom u krivičnom predmetu. Isključivanje javnosti sa svih rasprava i iz izricanja presude zasnivalo se isključivo na postojanju tajnih podataka u spisu (dokazi koji proizlaze iz tajnog presretanja telefonskog razgovora podnositelja). Prema mišljenju Suda, potpuni nedostatak javnog pristupa nije se mogao opravdati potrebom da se zaštite tajni podaci koji su bili predmet postupka. Pitanja postavljena tokom postupka, koja su se odnosila na odgovornost državnih vlasti za navodnu povredu prava iz člana 8, nisu bila izrazito tehničke prirode, a podnositelj predstavke se nije odrekao prava na javnu raspravu (*ibid.*, stavovi 107–111). Kada se predmet odnosi na navodnu povredu nekog osnovnog prava od strane državnih tijela, javna kontrola postupka ključna je za održavanje povjerenja u vladavinu prava. Postojanje tajnih podataka u spisu ne može samo po sebi predstavljati razlog za uskraćivanje cijele presude javnosti. Ako predmet uključuje tajne podatke, postoje tehnike koje omogućavaju određeni stepen javnog pristupa odlukama donijetim u njemu i istovremeno održavaju povjerljivost osjetljivih informacija (*ibid.*, stavovi 116–118).

v. Dužina trajanja sudskog postupka koji se odnosi na zaštitu podataka

383. U predmetu *Satakunnan Markkinapörssi Oy i Satamedia Oy protiv Finske* [VV], 2017 (stav 215), Sud je presudio da ukupno trajanje (šest godina i šest mjeseci na dva nivoa nadležnosti) postupka koji se odnosio na usklađenost sa domaćim pravom i pravom Evropske unije masovnog objavljivanja ličnih poreskih podataka od strane preduzeća podnositelja predstavke nije ispunilo zahtjev razumnog roka na osnovu člana 6. stava 1. Postupak pred Sudom pravde Evropske unije koji se odnosi na zahtjev za prethodnu odluku nije se mogao uzeti u obzir pri ocjenjivanju dužine trajanja postupka koja se mogla pripisati domaćim vlastima (*ibid.*, stav 208).

384. Nasuprot tome, u predmetu *Surikov protiv Ukrajine*, 2017 (stavovi 104–106), Sud je očigledno neosnovanim proglasio prigovor o dužini trajanja postupka koji se odnosi na pohranjivanje od strane poslodavca osjetljivih i zastarjelih informacija o duševnom zdravlju zaposlenog i upotrebu tih informacija pri razmatranju njegovog zahtjeva za unapređenje. Sud je utvrdio da period kraći od šest godina na tri nivoa nadležnosti ne pokreće pitanje u pogledu zahtjeva razumnog roka na osnovu člana 6. stav 1 (*ibid.*, stav 101).

b. Posebna jemstva (član 6. stavovi 2. i 3. Konvencije)

385. U krivičnim stvarima, svakom pojedincu koji je optužen na osnovu svojih ličnih podataka moraju se pružiti određena posebna jemstva.

i. Zaštita podataka i pravo na pretpostavku nevinosti (član 6. stav 2. Konvencije)

386. U predmetu *Batiashvili protiv Gruzije*, 2019 (stavovi 87–97), Sud je utvrdio da je član 6. stav 2. primjenjiv u situaciji u kojoj su vlasti manipulirale snimkom telefonskih razgovora pojedinca prije nego što je uhapšen i emitovale ga na televiziji. Prema mišljenju Suda, uključenost vlasti doprinijela je tome da se podnositelj predstavke smatra krivim prije nego što je njegova krivica dokazana na sudu te je stoga predstavljala povredu člana 6. stav 2. Slijed događaja, kako se razmatrao u cjelini, ukazivao je na to da je na situaciju podnositelja predstavke znatno uticalo postupanje istražnih vlasti (*ibid.*, stav 94). Iako se od optužbe za neprijavlivanje krivičnog djela odustalo u prvostepenom postupku, u optužnici upućenoj na suđenje gotovo četiri mjeseca nakon što je snimak postao dostupan javnosti i dalje se

spominjala navedena optužba, iako su tužilačke vlasti morale biti itekako svjesne da su dokazi na kojima se zasnivala ta optužba bili lažni (*ibid.*, stav 95).

387. U predmetu *Y.B. i drugi protiv Turske*, 2004 (stavovi 43–51), utvrđeno je da su izjave za štampu koje je dala policija u vezi s osumnjičenim licima koja su novinari fotografisali na konferenciji za štampu održanoj u policijskim prostorijama predstavljale povredu člana 6. stav 2. Objavljivanje fotografija osumnjičenih lica u toku krivičnog postupka samo po sebi nije predstavljalo povredu njihovog prava na pretpostavku nevinosti. Domaće vlasti imale su pravo obavijestiti javnost o krivičnim istragama koje su u toku, pod uslovom da to učine uz svu potrebnu diskreciju i obzirivost. Ipak, kada su objavljivale objektivne informacije o krivičnom postupku, te informacije nisu smjele sadržati nikakvu ocjenu ili prejudiciranje krivice (*ibid.*, stavovi 47–48). U datom predmetu, stav policijskih vlasti, u mjeri u kojoj je podrazumijevao prethodnu ocjenu optužbi s kojima bi se podnositelji predstavke mogli suočiti i medijima pružio jednostavan fizički način da ih identifikuju, bio je nespojiv s pretpostavkom nevinosti (*ibid.*, stav 50).

388. U predmetu *Panteleyenکو protiv Ukrajine*, 2006 (stav 68–71), sudske odluke o obustavljanju krivičnog postupka protiv podnositelja predstavke sadržale su izraze koji nisu ostavljali mjesta sumnji u stav sudija da je podnositelj predstavke počinio krivično djelo za koje se teretio; Sud je stoga utvrdio povredu člana 6. stav 2. Odluka o obustavi postupka iz „neoslobađajućih razloga“ donijeta je na osnovu dokaza koji sadrže lične podatke koji se odnose na podnositelja predstavke, javnog bilježnika po struci, a koji su dobijeni nakon pretresa njegove kancelarije koji je obavljen u suprotnosti sa zakonskim zahtjevom da se unaprijed dostavi nalog za pretres osobi koja se nalazi u relevantnim prostorijama i u suprotnosti sa zabranom zapljene dokumenata i predmeta koji se ne odnose neposredno na predmet koji se istražuje (*ibid.*, stav 70)¹⁴.

ii. Zaštita podataka i prava odbrane (član 6. stav 3. tačka (b) Konvencije)

389. U predmetu *Rook protiv Njemačke*, 2019 (stav 69), Sud je presudio da je period od tri i po mjeseca za proučavanje velike količine podataka i elektronskih datoteka o podnositelju predstavke, dobijenih nadzorom nad telekomunikacijama, bilo dovoljno sa stanovišta člana 6. stav 3. tačka (b) da se njegovom advokatu omogući da pripremi njegovu odbranu. S obzirom na složenost krivičnog postupka, nije bilo potrebno advokatu podnositelja predstavke dati priliku da pročita i presluša svaki podatak nadzora, koji se sastojao od 45.000 telefonskih poziva i 34.000 drugih skupova podataka prikupljenih tokom istrage te 14 miliona elektronskih datoteka koje je policija zaplijenila u stanu podnositelja i na drugim lokacijama (*ibid.*, stavovi 7–8, 67–71).

390. Uopšteno posmatrano, Sud je naglasio da savremene istražne metode zaista mogu stvoriti velike količine podataka čije uključivanje u krivični postupak ne bi trebalo uzrokovati nepotrebna odlaganja tog postupka. Pravo podnositelja predstavke na otkrivanje nije se smjelo miješati s njegovim pravom na pristup svim materijalima koje su vlasti već smatrale relevantnim, koje je uopšteno zahtijevalo da bi dotična osoba trebala moći razumjeti materijal u cijelosti (*ibid.*, stav 67). Sama činjenica da je sudski postupak već započeo kad je advokat dobio potpunu kopiju spisa ne znači da nije imao dovoljno vremena za pripremu. Član 6. stav 3. tačka (b) ne zahtijeva da priprema suđenja koje će trajati određeno vrijeme bude gotova prije prvog ročišta (*ibid.*, stav 72)¹⁵.

391. U predmetu *Sigurður Einarsson i drugi protiv Islanda*, 2019 (stavovi 88–93), Sud je utvrdio da nije došlo do povrede člana 6. stavova 1. i 3. (b) u vezi sa nedostatkom pristupa odbrane velikoj količini podataka koje je prikupilo tužilaštvo, a koji nisu uključeni u istražni spis, te u vezi sa činjenicom da odbrana nije imala uticaja na elektronsko filtriranje tih podataka od strane tužilaštva kako bi se utvrdilo

¹⁴ Vidjeti i [Vodič o članu 6. Konvencije](#) (pravo na pravično suđenje (krivični aspekt)) u pogledu obrazloženja sudskih odluka (stavovi 168–176)

¹⁵ Vidjeti i [Vodič o članu 6. Konvencije](#) (pravo na pravično suđenje (krivični aspekt)) u pogledu mogućnosti potrebnih optuženim licima za pripremu odbrane.

informacije relevantne za istragu. Kad je riječ o „cjelovitom prikupljanju podataka“, tužilaštvo nije znalo kakav je sadržaj tog skupa podataka i u toj mjeri nije imalo nikakvu prednost u odnosu na odbranu. Kad je riječ o „označenim“ podacima, u načelu bi bilo primjereno da se odbrani pruži mogućnost da potraži potencijalno oslobađajuće dokaze. Međutim, podnositelji predstavke nisu ni u jednoj fazi službeno zatražili sudski nalog u tom smislu i nisu naveli vrstu dokaza koje traže.

2. Pravo na djelotvoran pravni lijek (član 13. Konvencije)¹⁶

392. U predmetu *Anne-Marie Anderson protiv Švedske*, 1997 (stavovi 41–42), koji se odnosi na otkrivanje medicinske dokumentacije, Sud nije utvrdio povredu člana 13. u vezi sa članom 8. u pogledu nepostojanja mogućnosti da pacijent, prije saopštavanja ličnih i povjerljivih zdravstvenih podataka od strane medicinskog organa organu vlasti za socijalne usluge, ospori tu mjeru. Između ostalog, podnositeljica predstavke je bila obaviještena o mjeri koja je imala ograničenu prirodu jer informacije o kojima je riječ nisu javno objelodanjene, već su ostale zaštićene istim nivoom povjerljivosti koji se primjenjuje na kartone psihijatrijskih pacijenata.

393. U predmetu *Mik i Jovanović protiv Srbije* (odl.), u kojem su podnositeljice predstavke prigovorile na osnovu člana 8. zasebno i u vezi sa članom 13. zbog trajnog propusta države da im pruži vjerodostojne informacije o sudbini njihovih novorođenih sinova koji su navodno preminuli nedugo nakon rođenja i čija tijela nikada nisu pokazana podnositeljicama predstavke, Sud je konstatovao da je nedavno usvojenim zakonodavnim aktom uspostavljen mehanizam (uključujući bazu podataka DNK) u odnosu na situaciju s kojom su bile suočene podnositeljice i drugi. Konkretno, novim zakonskim okvirom predviđeni su i sudski i vansudski postupci namijenjeni otkrivanju stvarnog statusa novorođene djece za koju se sumnja da su nestala iz državnih porodilišta i pružanju pravnog zadovoljenja roditeljima. Osim toga, preduzeti su određeni važni koraci za sprovođenje tog okvira, uključujući opsežne obuke sudija kao i imenovanje, u kontekstu vansudskog postupka, članova komisije (u kojoj su većina predstavnici registrovanih udruženja roditelja) sa opsežnim ovlaštenjima za istraživanje, prikupljanje podataka i izvještavanje. Napomenuvši da su se same podnositeljice predstavke odlučile za upotrebu novog mehanizma, Sud je zaključio da više nije opravdano nastaviti s ispitivanjem predstavke u smislu člana 37. stav 1. tačka (c) Konvencije.

394. U predmetu *Panteleyenکو protiv Ukrajine*, 2006 (stavovi 82–84), Sud je utvrdio povredu člana 13. u vezi sa članom 8. u pogledu nepostojanja djelotvornog pravnog lijeka koji bi podnositelju predstavke omogućilo da prigovori zbog otkrivanja povjerljivih informacija o njegovom duševnom zdravlju na javnoj raspravi. Prema mišljenju Suda, postojeći pravni lijekovi su se pokazali nedjelotvornim jer nisu doveli do prekida otkrivanja povjerljivih psihijatrijskih podataka u sudskom spisu predmeta ni bilo kakvim dosuđivanjem naknade podnositelju predstavke za štetu pretrpljenu zbog miješanja u njegov privatni život. Iako bi rasprava zatvorena za javnost spriječila otkrivanje informacija javnosti, ne bi spriječila da stranke saznaju za te informacije ili da informacije budu uključene u spis predmeta.

395. Kad je riječ o objavljivanju na internetu sudske odluke u kojoj su otkrivene informacije o posvojenju djece podnositelja zahtjeva, Sud je smatrao, u predmetu *X i drugi protiv Rusije*, 2020 (stavovi 73–79), da je došlo do povrede člana 13. u vezi sa članom 8. zbog nepostojanja bilo kakvog pravnog lijeka kojim se mogla dobiti naknada za nematerijalnu štetu izazvanu manjkavostima pravosudnog sistema.

396. U predmetu koji se odnosi na upis pojedinca kao „počinitelja krivičnog djela“ u policijske registre nakon što je ispitan u vezi sa silovanjem te zadržavanje tog upisa, iako naknadno nije podignuta formalna optužnica, Sud je utvrdio povredu člana 13. u vezi sa članom 8. nakon što je primijetio da

---

¹⁶ Ovo poglavlje treba tumačiti u svjetlu i u vezi sa [Vodičem o članu 13. Konvencije](#) (pravo na djelotvoran pravni lijek, vidjeti, konkretno, strane 49–51).

podnositelj predstavke nije imao nikakav pravni lijek u relevantno vrijeme da podnese prigovor na tu mjeru (*Dimitrov-Kazakov protiv Bugarske*, 2011, stavovi 37–39).

397. Nepostojanje djelotvornog pravnog lijeka koji bi podnositelju predstavke omogućio da zatraži brisanje svojeg imena sa spiska priloženog Uredbi o talibanima predstavljalo je povredu člana 13. u vezi sa članom 8. u predmetu *Nada protiv Švajcarske* [VV], 2012 (stavovi 209–214). Podnositelj predstavke mogao se obratiti domaćim sudovima, ali oni nisu meritorno ispitali njegove prigovore.

398. U pogledu upotrebe ličnih podataka u profesionalnom kontekstu, Sud je utvrdio povredu člana 13. u vezi sa članom 8. u predmetu *Smith i Grady protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 1999 (stavovi 136–139), zbog nepostojanja djelotvornog pravnog lijeka u vezi sa povredom privatnosti podnositelja predstavke zbog intruzivnih istraga privatnih života homoseksualnih osoba koje su dovele do njihovog otpuštanja iz oružanih snaga.

399. U predmetu *Karabeyoğlu protiv Turske*, 2016 (stavovi 128–132), nedostupnost domaćeg pravnog lijeka kojim bi se osiguralo preispitivanje upotrebe u disciplinskom postupku podataka dobijenih prisluškivanjem telefona u krivičnoj istrazi navela je Sud da utvrdi povredu člana 13. tumačenog u svjetlu člana 8.

400. U predmetu *Peck protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2003 (stavovi 101–114), Sud je presudio da podnositelj predstavke nije imao djelotvorni pravni lijek kojim bi mogao prigovoriti otkrivanju medijima CCTV snimka na kojem je prikazan kako pokušava počiniti samoubistvo na javnom mjestu. Kad je riječ o mogućnosti sudskog preispitivanja, budući da je jedino pitanje pred domaćim sudovima bilo da li se politika u vezi sa snimcima snimljenim CCTV kamerama na javnim mjestima može smatrati „iracionalnom”, svako razmatranje pitanja da li miješanje u pravo podnositelja predstavke odgovara gorućoj društvenoj potrebi ili da li je proporcionalno bilo je zapravo isključeno (*ibid.*, stavovi 106–107). U pogledu komisija za medije, činjenica da nisu imala ovlaštenja dosuditi naknadu štete značila je da ni one nisu mogle pružiti djelotvoran pravni lijek (*ibid.*, stavovi 108–109). Kad je riječ o tužbi zbog povrede povjerljivosti, nije bilo vjerovatno da bi sudovi u relevantno vrijeme prihvatili da su snimci imali „potreban kvalitet povjerljivosti” ili da su informacije bile „ustupljene u okolnostima koje zahtijevaju obavezu čuvanja povjerljivosti” (*ibid.*, stav 111).

401. Kad je riječ o tajnoj prismotri, zbog tajnosti mjera dotičnoj osobi je teško, ako ne i nemoguće, iskoristiti neki pravni lijek, posebno dok je nadzor u toku. „Djelotvorni pravni lijek” u smislu člana 13. mora podrazumijevati pravni lijek koji je djelotvoran koliko je to moguće, imajući u vidu ograničen opseg za zaštitu svojstven svakom sistemu tajne prismotre (*Klass i drugi protiv Njemačke*, 1978, stavovi 68–69). Objektivni nadzorni mehanizam može biti dovoljan sve dok mjere ostaju tajne. Tek kad se mjere razotkriju, pravni lijekovi moraju postati dostupni dotičnom pojedincu u razumnom roku (*Rotaru protiv Rumunije* [VV], 2000, stav 69).

402. U pogledu mjera ciljane tajne prismotre, gdje je zloupotreba potencijalno toliko laka u pojedinačnim slučajevima i može imati toliko štetne posljedice po demokratsko društvo u cjelini, načelno je poželjno nadzornu kontrolu povjeriti sudiji, jer sudska kontrola nudi najbolja jamstva nezavisnosti, nepristrasnosti i valjanog postupka. Nakon što se mjera prismotre ukine, dotičnu osobu bi trebalo obavijestiti čim se obavještenje bude moglo dostaviti bez ugrožavanja svrhe ograničenja. Da bi se dotičnom pojedincu omogućilo da ostvari preispitivanje postupka u vezi sa miješanjem u ostvarivanje njegovog prava na privatni život, načelno je neophodno tom pojedincu dostaviti minimalne informacije o odluci kako bi mogao da je ospori, na primjer, datum usvajanja i sud koji ju je donio (*Roman Zakharov protiv Rusije* [VV], 2015, stavovi 233, 287, 294; *İrfan Güzel protiv Turske*, 2017, stavovi 96, 98–99).

403. U predmetu *Klass i drugi protiv Njemačke*, 1978 (stavovi 65–72), Zakonom „G10” je određenim organima vlasti omogućeno da otvaraju i pregledaju poštu i pošiljke, čitaju telegrame i slušaju i snimaju telefonske razgovore radi zaštite države od „neposredne opasnosti”. Sud je smatrao da je skup pravnih lijekova obezbijedenih prema njemačkom zakonu zadovoljavao, u posebnim okolnostima slučaja,

zahtjeve člana 13. u smislu člana 8. koji se odnose na poštovanje privatnog života i prepiske. Iako se, prema tom zakonu, donošenje i sprovođenje tih restriktivnih mjera nisu mogli pobijati pred sudovima, pojedincima koji su smatrali da su pod nadzorom bili su dostupni razni drugi pravni lijekovi. Prema presudi Saveznog ustavnog suda iz 1970. godine, nadležni organ vlasti bio je dužan obavijestiti dotičnu osobu čim su mjere nadzora prekinute, a obavještanje je moglo biti izvršeno bez ugrožavanja svrhe ograničenja. Od trenutka dostavljanja tog obavještenja, pojedincima su postali dostupni različiti pravni lijekovi pred sudovima. Imali su mogućnost: podnijeti tužbu za utvrđenje kako bi ostvarili preispitivanje od strane upravnih sudova u pogledu toga da li je Zakon G10 bio zakonito primijenjen u njihovom predmetu i da li su donijete mjere nadzora bile u skladu sa zakonom; podnijeti tužbu za nadoknadu štete na građanskom sudu ako su pretrpjeli štetu; ili podnijeti tužbu radi uništenja ili, po potrebi, povrata dokumenata. Najzad, ako nijedan od tih pravnih lijekova nije bio uspješan, mogli su se obratiti Saveznom ustavnom sudu radi odluke o tome da li je došlo do povrede Osnovnog zakona. Vidjeti i, slično tome, predmete *Leander protiv Švedske*, 1987 (stavovi 78–84), koji se odnosi na sistem tajnih provjera kandidata za zapošljavanje na radnim mjestima važnim za nacionalnu sigurnost, i *Amann protiv Švajcarske* [VV], 2000 (stavovi 89–90), koji se odnosi na presretanje i snimanje telefonskog razgovora i pohranjivanje ličnih podataka od strane obavještajnih službi.

404. S obzirom na propust da se odgovori na sumnje optuženog lica u pogledu zakonitosti prisluškivanja njegovih telefonskih poziva, Sud je utvrdio povredu člana 13. u vezi sa članom 8. u predmetu *İrfan Güzel protiv Turske*, 2017 (stavovi 100–109).

405. U predmetu *Allan protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2002 (stav 55), Sud je utvrdio povredu člana 13. u vezi sa članom 8. jer u relevantno vrijeme nije postojao zakonski sistem koji bi regulisao upotrebu prikrivenih uređaja za snimanje razgovora u ćeliji podnositelja predstavke i njihovu upotrebu od strane policije.

406. U predmetu u kojem je cjelokupna kontrola nad sistemom tajnog nadzora bila povjerena isključivo ministru unutrašnjih poslova (koji je bio neposredno uključen u zahtjeve za upotrebu posebnih sredstava nadzora radi zaštite nacionalne sigurnosti), a ne nezavisnim tijelima, Sud je utvrdio povredu člana 13. u svjetlu člana 8. zbog nepostojanja djelotvornog pravnog lijeka (*Udruženje za evropske integracije i ljudska prava i Ekimdzhev protiv Bugarske*, 2007, stavovi 98–103).

407. S obzirom na nepostojanje pravnog lijeka kojim bi se osporilo pohranjivanje od strane državnih službenika podataka koji se odnose na privatni život pojedinca ili istinitost tih informacija, Sud je utvrdio povredu člana 13. u vezi sa članom 8. u predmetu *Rotaru protiv Rumunije* [VV], 2000 (stavovi 68–73). Do sličnog zaključka je došao u predmetu *Segerstedt-Wiberg i drugi protiv Švedske*, 2006 (stavovi 116–122), s obzirom na nepostojanje pravnog lijeka koji bi podnositeljima predstavke omogućio da u cijelosti pregledaju informacije o sebi u spisima sigurnosne policijske službe i da ostvare uništavanje spisa koje je o njima vodila sigurnosna služba te brisanje ili ispravku ličnih podataka u tim spisima.

3. Pravo na slobodu i sigurnost (član 5. Konvencije)

408. U predmetu *Akgün protiv Turske*, 2021 (stavovi 178–181), u kojem je u vrijeme prvobitnog pritvora podnositelja predstavke u prekrivičnom postupku zaključak da je koristio šifrovani sistem za razmjenu poruka ByLock bio jedini dokaz kojim se opravdavala sumnja, u smislu člana 5. stav 1. tačka (c), da je počinio krivično djelo pripadnosti terorističkoj organizaciji, Sud je utvrdio povredu te odredbe Konvencije. Navodna kriminalna aktivnost podnositelja predstavke odnosila se na organizovani kriminal. Upotreba elektronskih dokaza koji su ukazivali na to da je pojedinac koristio šifrovanu uslugu razmjene poruka koja je posebno osmišljena za i koju je isključivo koristila kriminalna organizacija za potrebe interne komunikacije te organizacije mogla je biti značajno sredstvo u borbi protiv organizovanog kriminala. Shodno tome, osumnjičeno lice je moglo biti valjano lišeno slobode na početku postupka na osnovu takvih dokaza jer su oni mogli pružiti snažnu naznaku da taj pojedinac pripada takvoj organizaciji. Kada su takvi dokazi predstavljali jedinu ili isključivu osnovu za sumnju

protiv pojedinca, domaći sud je morao imati na raspolaganju dovoljno informacija o datom materijalu prije nego što je pažljivo ispitaio njegovu moguću dokaznu vrijednost prema domaćem pravu. U tom predmetu Vlada nije mogla dokazati da su, na dan kada je podnositelj predstavke smješten u pritvor u prekrivičnom postupku, dokazi dostupni prekršajnom sudu ispunjavali standard „opravdane sumnje” propisan članom 5. stav 1. tačka (c) Konvencije, odnosno da su takvi da bi objektivnog promatrača uvjerili da je podnositelj možda počinio krivična djela zbog kojih je bio lišen slobode. Prema mišljenju Suda, u samom dokumentu u kojem se zaključuje da je podnositelj predstavke upotrebljavao ByLock nije bila navedena ni utvrđena nikakva nezakonita aktivnost podnositelja predstavke, s obzirom na to da nisu bili navedeni ni datumi te pretpostavljene aktivnosti ni njena učestalost, a dokument nije sadržao nikakve dodatne povezane pojedinosti. Osim toga, ni u tom dokumentu ni u rješenju o određivanju pritvora u prekrivičnom postupku nije navedeno kako je ta pretpostavljena aktivnost podnositelja predstavke ukazivala na njegovu pripadnost terorističkoj organizaciji.

IV. Savremeni izazovi zaštite podataka

A. Tehnološki napredak, algoritmi i vještačka inteligencija¹⁷

409. U predmetima koji se odnose na uzimanje i pohranjivanje od strane vlasti otisaka prstiju, bioloških uzoraka i DNK profila osoba osumnjičenih ili osuđenih za krivična djela, u svrhu sprječavanja zločina, Sud je jasno naveo da se upotreba savremenih naučnih tehnika ne može odobriti pod svaku cijenu i bez pažljivog uspostavljanja ravnoteže između potencijalnih koristi od opsežne upotrebe takvih tehnika i važnih interesa privatnog života (*S. i Marper protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2008, stav 112; *Podchasov protiv Rusije*, 2024, stav 62). Svaka država koja nastoji imati ulogu predvodnika u razvoju novih tehnologija snosi posebnu odgovornost za uspostavljanje prave ravnoteže u tom pogledu (*S. i Marper protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2008, stav 112). Imajući na umu brz razvoj u oblasti genetike i informacione tehnologije, ne može se odbaciti mogućnost da bi u budućnosti interesi privatnog života povezani s genetskim informacijama mogli biti podložni negativnim uticajima na nove načine ili na način koji se danas ne može precizno predvidjeti (*ibid.*, stav 71).

410. Prema mišljenju Suda, zbog brzog razvoja sve sofisticiranijih tehnika koje omogućavaju, između ostalog, da se tehnike prepoznavanja lica i mapiranja lica primjenjuju na fotografije pojedinaca, snimanje njihovih fotografija te pohranjivanje i moguće širenje dobijenih podataka postaje problematično. Domaći sudovi moraju uzeti u obzir te faktore pri ocjenjivanju neophodnosti miješanja u privatni život dotične osobe (*Gaughran protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2020, stav 70). U tom slučaju (*ibid.*, stavovi 96–98), Sud je naglasio da je savremena tehnologija složenija i da domaći sudovi nisu dovoljno razmotrili taj aspekt pri ispitivanju neophodnosti miješanja u pravo na poštovanje privatnog života podnositelja predstavke, čiju su fotografiju vlasti snimile nakon prekršaja i zadržale čak i nakon što je njegova osuda izbrisana iz evidencije po isteku zakonskog roka.

411. U predmetu *Breyer protiv Njemačke*, 2020 (stav 88), Sud je prepoznao, u kontekstu borbe protiv organizovanog kriminala i terorizma, da savremena sredstva telekomunikacije i promjene u komunikacijskom ponašanju zahtijevaju prilagođavanje istražnih alata. Prema mišljenju Suda, obaveza pružatelja usluga mobilne telefonije da pohranjuju informacije o pretplatnicima i da ih na zahtjev stave na raspolaganje vlastima, uopšteno gledano, predstavlja prikladan odgovor na promjene u komunikacijskom ponašanju i u sredstvima telekomunikacije. Nasuprot tome, u predmetu *Podchasov protiv Rusije*, 2024 (stavovi 70–79), domaćim pravom se od pružalaca usluga internet komunikacija zahtijevalo da čuvaju i skladište sadržaj svih internet komunikacija šest mjeseci, a povezane komunikacijske podatke jednu godinu, kao i da omogućе organima za sprovođenje zakona i bezbjednosnim službama pristup tim podacima na njihov zahtjev, zajedno sa informacijama potrebnim za dešifrovanje elektronskih poruka ako su bile šifrovane. Sud je bio zatečen izuzetno širokom obavezom čuvanja podataka i smatrao je da je takvo miješanje bilo izuzetno opsežno i ozbiljno. Sud je također primijetio da, prema domaćem pravu, organi za sprovođenje zakona i bezbjednosne službe nisu bili obavezni da prikažu sudsko odobrenje odgovarajućem pružatelju komunikacijskih usluga prije nego što dobiju pristup komunikacijama određene osobe. Zapravo, pružatelji komunikacijskih usluga imali su obavezu da postave opremu koja navedenim organima vlasti omogućava direktan pristup podacima koji se pohranjuju. Iako je u takvom sistemu potreba za mjerama zaštite od proizvoljnosti i zloupotrebe bila naročito velika, domaćim pravom nisu predviđene takve mjere zaštite. U pogledu zakonske obaveze dešifrovanja komunikacija, čini se da takve mjere ne bi bile ograničene na pojedince i da bi oslabile šifrovanje za sve korisnike, čime bi se podjednako uticalo

---

¹⁷ Ovo poglavlje treba tumačiti u vezi s odjeljcima Pohranjivanje ličnih podataka u svrhu suzbijanja kriminala i Prikupljanje podataka od strane vlasti putem tajnog nadzora u ovom Vodiču.

na sve, uključujući i one koji ne predstavljaju prijetnju legitimnim interesima; shodno tome, takve mjere se ne bi mogle smatrati proporcionalnim (stavovi 77–79).

412. U predmetu *Szabó i Vissy protiv Mađarske*, 2016 (stav 68), koji se odnosi na masovni nadzor nad komunikacijama, Sud je potvrdio da je prirodna posljedica oblika terorizma sa kojima se danas susrećemo da vlade pribjegavaju najsavremenijim tehnologijama, između ostalog i masovnom praćenju komunikacija, kako bi spriječile neposredne napade. U tom predmetu Sud je smatrao da u zakonodavstvu u kojem je dopušten masovni nadzor nisu bili osigurani potrebni zaštitni mehanizmi protiv zloupotreba, jer su nove tehnologije vlastima olakšale presretanje velikih količina podataka koji se odnose čak i na osobe koje nisu bile u kategoriji na koju je operacija prvobitno bila usmjerena. Pored toga, mjere te vrste mogla je naložiti izvršna vlast bez ikakve kontrole i bez ikakve ocjene toga da li su te mjere nužno potrebne i bez postojanja bilo kakvog djelotvornog sudskog ili drugog pravnog lijeka (*ibid.*, stavovi 73–89).

413. U predmetu *Roman Zakharov protiv Rusije* [VV], 2015 (stavovi 302–305), Sud je smatrao da je rizik od zloupotrebe koji je svojstven svakom sistemu tajne prisмотрe posebno veliki u sistemu u kojem su tajne službe i policija imale neposredan pristup, putem tehničkih sredstava, svim komunikacijama putem mobilnog telefona. Sud je utvrdio povredu člana 8. zauzevši stav da u zakonskim odredbama Rusije kojima je dopušteno opšte presretanje komunikacija nisu osigurana odgovarajuća i djelotvorna jamstva protiv proizvoljnosti i rizika od zloupotrebe svojstvenih svakom sistemu tajne prisмотрe.

414. U predmetu *Akgün protiv Turske*, 2021 (stavovi 178–181), u kojem je u vrijeme prvobitnog pritvora podnositelja predstavke u prekrivičnom postupku zaključak da je koristio šifrovani sistem za razmjenu poruka ByLock bio jedini dokaz kojim se opravdavala sumnja, u smislu člana 5. stav 1. tačka (c), da je počinio krivično djelo pripadnosti terorističkoj organizaciji, Sud je naglasio da upotreba takvih dokaza kao jedine osnove za sumnju može otvoriti niz osjetljivih pitanja jer su, po svojoj prirodi, postupak i tehnologije primijenjeni prilikom prikupljanja tih dokaza bili složeni i mogli su u skladu sa tim smanjiti mogućnost domaćih sudova da utvrde njihovu vjerodostojnost, tačnost i cjelovitost (vidjeti gore navedeni stav 373).

415. U predmetima *Centrum för rättvisa protiv Švedske* [VV], 2021, stav 261, i *Big Brother Watch i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2021, stavovi 322–323, Sud je izričito priznao da primjena režima masovnog presretanja nije sama po sebi u suprotnosti sa članom 8, s obzirom na sve više prijetnji s kojima se države trenutno suočavaju od mreža međunarodnih aktera, koji za komunikaciju koriste internet, i s obzirom na postojanje sofisticirane tehnologije koja tim akterima omogućava da izbjegnu otkrivanje. Sud je ipak naglasio da će se, s obzirom na stalan razvoj savremenih komunikacionih tehnologija, njegov uobičajeni pristup režimima ciljanog nadzora morati prilagoditi kako bi odražavao posebne funkcije režima masovnog presretanja, zbog rizika da se ovlaštenje masovnog presretanja zloupotrebjava i zbog legitimne potrebe za tajnošću takvih operacija. Konkretno, proces mora biti podlozan „zaštitnim mjerama u svim fazama primjene mjere“, što znači da se na domaćem nivou u svakoj fazi procesa treba izvršiti ocjena neophodnosti i proporcionalnosti preduzetih mjera; da masovno presretanje treba da podliježe nezavisnom odobrenju na početku, kada se definišu cilj i opseg operacije; te da operacija treba da podliježe nadzoru i nezavisnom ex post facto preispitivanju.

416. U predmetu *Glukhin protiv Rusije*, 2023, Sud je po prvi put razmatrao pitanje upotrebe tehnologije prepoznavanja lica od strane policije. Ta tehnologija je korištena, prvo, da se identifikuje podnositelj predstavke sa fotografija i video-snimka objavljenih na javnom Telegram kanalu, a drugo, da se on locira i uhapsi dok je putovao gradskim metroom. Sud je konstatovao da su te mjere izuzetno intruzivne, ističući da je stoga potreban visok nivo opravdanja da bi se one smatrale „neophodnim u demokratskom društvu“, pri čemu se najviši nivo opravdanja zahtijeva za upotrebu tehnologije prepoznavanja lica u realnom vremenu (*ibid.*, stav 86). S tim u vezi, Sud je primijetio da je podnositelj predstavke bio procesuiran zbog prekršaja u vidu održavanja samostalnih demonstracija bez prethodnog obavještenja. Nikada nije bio optužen za izvršenje bilo kakvih nedoličnih postupaka tokom

tih demonstracija (kao što su ometanje saobraćaja, oštećenje imovine ili nasilna djela). Nikada se nije tvrdilo da njegove aktivnosti predstavljaju bilo kakvu opasnost po javni red ili bezbjednost saobraćaja. U takvim okolnostima, Sud je smatrao da upotreba tehnologije prepoznavanja lica radi identifikacije podnositelja predstavke i a fortiori upotreba tehnologije prepoznavanja lica u realnom vremenu radi njegovog lociranja i hapšenja, nije odgovarala „gorućoj društvenoj potrebi” i stoga se nije mogla smatrati „neophodnom u demokratskom društvu” (*ibid.*, stavovi 88–90).

B. Internet i pretraživači

417. Internet sajtovi su alat za informisanje i komuniciranje koji se posebno razlikuje od štampanih medija, naročito u pogledu kapaciteta za pohranjivanje i prenošenje informacija (*Węgrzynowski i Smolczewski protiv Poljske*, 2013, stav 58; *M.L. and W.W. protiv Njemačke*, 2018, stav 91; *Hurbain protiv Belgije* [VV], 2023, stav 236). S obzirom na njegovu dostupnost i kapacitet pohranjivanja i prenošenja velikih količina informacija, internet igra važnu ulogu u poboljšanju pristupa javnosti vijestima i olakšavanju širenja informacija uopšte (*Times Newspapers Ltd protiv Ujedinjenog Kraljevstva (br. 1 i 2)*, 2009, stav 27).

418. Opasnost koju internet sadržaj i komunikacija predstavljaju za ostvarivanje i uživanje ljudskih prava i sloboda, posebno prava na poštovanje privatnog života, sigurno je veća od opasnosti koju predstavlja štampa, naročito zbog važne uloge pretraživača (*Hurbain protiv Belgije* [VV], 2023, stav 236; *M.L. i W.W. protiv Njemačke*, 2018, stav 91, i reference navedene u tim slučajevima).

419. Informacije koje sadrže lične podatke u posjedu medija korisnici interneta mogu lako pronaći putem pretraživača. Zbog tog pojačavajućeg učinka na širenje informacija i prirode aktivnosti na kojoj se zasniva objavljivanje informacija, obaveze pretraživača prema pojedincu na koga se informacije odnose mogu se razlikovati od obaveza subjekta koji je izvorno objavio informaciju (*Hurbain protiv Belgije* [VV], 2023, stav 207; *M.L. i W.W. protiv Njemačke*, 2018, stav 97). Imajući u vidu razliku između aktivnosti i obaveza operatera pretraživača i izdavača vijesti, nosioci podataka, koji zahtijevaju zaštitu svojih ličnih podataka u ovom kontekstu, nisu obavezni kontaktirati originalni web-sajt kako bi ostvarili svoja prava u odnosu na pretraživače, ni kada podnese zahtjev ni prije toga, budući da se radi o dvjema različitim vrstama obrade, od kojih svaka ima sopstvene osnove zakonitosti i različite uticaje na prava i interese pojedinca. Slično tome, razmatranje tužbe protiv izdavača web-sajta sa vijestima ne može zavisiti od prethodnog zahtjeva za uklanjanje sa liste rezultata pretrage (*Hurbain protiv Belgije* [VV], 2023, stav 208). Vidjeti i gore navedene stavove ovog Vodiča koji se odnose na „Pravo na zaborav” kako biste saznali više o njemu.

420. Prema mišljenju Suda, internet arhive doprinose očuvanju i dostupnosti vijesti i informacija (*Times Newspapers Ltd protiv Ujedinjenog Kraljevstva (br. 1 i 2)*, 2009, stav 45). Takve arhive predstavljaju važan izvor za obrazovanje i historijska istraživanja, naročito jer su lako dostupne javnosti i obično besplatne (*Hurbain protiv Belgije* [VV], stav 180). Diskreciono pravo dato državama pri uspostavljanju ravnoteže između suprotstavljenih prava veće je kada je riječ o arhivama vijesti o prošlim događajima nego o vijestima o aktuelnim događajima (*Times Newspapers Ltd protiv Ujedinjenog Kraljevstva (br. 1 i 2)*, stav 45). Dužnost medija da djeluju u skladu sa načelima odgovornog novinarstva osiguravanjem tačnosti historijskih, a ne prolaznih, objavljenih informacija još je veća ako objavljivanje materijala nije hitno (*ibid.*, stav 45).

421. U predmetu *Hurbain protiv Belgije* [VV], 2023 (stavovi 180–185), Sud je konstatovao pojavu konsenzusa u Evropi u vezi sa značajem arhiva, koje bi, generalno, trebalo da ostanu autentične, pouzdane i potpune, kako bi mediji mogli da obavljaju svoju misiju. Shodno tome, integritet medijskih arhiva treba da bude vodeće načelo pri razmatranju bilo kakvog zahtjeva za uklanjanje ili izmjenu cijelog ili dijela arhiviranog članka, posebno kada njegova zakonitost nikada nije dovedena u pitanje. Takvi zahtjevi se moraju razmatrati uz posebnu pažnju i temeljno ispitivanje od strane domaćih vlasti.

C. Prenosi podataka i protoci podataka

422. U predmetu *Satakunnan Markkinapörssi Oy i Satamedia Oy protiv Finske* [VV], 2017, koji se odnosi na masovne protoke ličnih podataka, lični poreski podaci 1,2 miliona pojedinaca objavljeni su u časopisu i naknadno su se širili putem usluge razmjene tekstualnih poruka. Prema mišljenju Suda, postojanje javnog interesa za osiguravanje pristupa velikim količinama poreskih podataka i dopuštanje prikupljanja tih podataka u novinarske svrhe nije značilo nužno ni automatski da postoji i javni interes za masovno širenje takvih neobrađenih podataka u nepromijenjenom obliku bez ikakve analize. Trebalo je razlikovati obradu podataka u novinarske svrhe i širenje neobrađenih podataka kojima novinari imaju povlašten pristup (*ibid.*, stav 175). U tom kontekstu, zabrana masovnog objavljivanja ličnih poreskih podataka na način koji nije u skladu sa propisima i pravilima Finske i EU o zaštiti podataka sama po sebi nije bila sankcija, uprkos činjenici da su, u praksi, ograničenja količine informacija koje se objavljuju mogla neke od poslovnih djelatnosti preduzeća podnosioca predstavke učiniti manje profitabilnim (*ibid.*, stav 197).

423. U predmetu *Big Brother Watch i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 2021, pokrenuto je, između ostalog, pitanje usklađenosti sa članom 8. Konvencije u pogledu dijeljenja podataka koje su presrele strane obavještajne službe, u tom slučaju američka Agencija za nacionalnu sigurnost („NSA”). Sud je naveo da razmjena podataka mora biti regulisana jasnim detaljnim pravilima koja građanima pružaju odgovarajuću naznaku o okolnostima i uslovima pod kojima su vlasti ovlaštene podnositi takve zahtjeve i koja pružaju djelotvorna jamstva protiv upotrebe tog ovlaštenja sa ciljem zaobilaženja domaćeg prava i/ili obaveza država na osnovu Konvencije. Po prijemu presretanog materijala, država primalac mora imati uspostavljene odgovarajuće zaštitne mjere za ispitivanje, upotrebu i pohranjivanje tog materijala, za njegov dalji prenos te za njegovo brisanje i uništenje. Te zaštitne mjere su jednako primjenjive na prijem, od strane države ugovornice, traženog presretanog materijala od obavještajne službe. Ako države nisu uvijek znale da li je materijal primljen od stranih obavještajnih službi proizvod presretanja, Sud je smatrao da bi se isti standardi trebali primjenjivati na sav materijal primljen od stranih obavještajnih službi koji bi mogao biti proizvod presretanja. Najzad, svaki režim koji obavještajnim službama dopušta da zatraže presretanje ili presretani materijal od država koje nisu strane ugovornice trebao bi biti predmet nezavisnog nadzora, a trebala bi postojati i mogućnost nezavisnog ex post facto preispitivanja (*ibid.*, stavovi 498–499).

Lista citiranih predmeta

Sudska praksa citirana u ovom Vodiču odnosi se na presude i odluke koje je donio Sud i na odluke i izvještaje Evropske komisije za ljudska prava („Komisije”).

Osim ako nije drugačije naznačeno, sve reference se odnose na presude o meritumu koje je donijelo neko Vijeće Suda. Skraćenica „(odl.)” upućuje na odluku Suda, dok skraćenica „[VV]” označava da je predmet razmatralo Veliko vijeće.

Presude vijeća koje nisu pravosnažne u smislu člana 44. Konvencije označene su znakom (*) na donjem spisku. Član 44. stav 2. Konvencije glasi kako slijedi: „Presuda vijeća postaje konačna (a) kada stranke izjave da neće zahtijevati da se predmet iznese pred Veliko vijeće; ili (b) tri mjeseca poslije donošenja presude, ako se ne zatraži da se predmet iznese pred Veliko vijeće; ili (c) kada odbor Velikog vijeća odbije zahtjev za razmatranje na osnovu člana 43”. Kada odbor Velikog vijeća prihvati zahtjev da predmet bude izniet pred Veliko vijeće, presuda vijeća ne postaje pravosnažna i samim tim nema pravno dejstvo; pravosnažna postaje potonja presuda Velikog vijeća.

Hiperlinkovi za navedene predmete u elektronskoj verziji Vodiča vode do baze podataka HUDOC (<http://hudoc.echr.coe.int>), koja pruža pristup sudskoj praksi Suda (presude i odluke Velikog vijeća, vijeća i komiteta), predmeti o kojima je dostavljeno obavještenje, savjetodavna mišljenja i pravni sažeci iz Informativne bilješke o sudskoj praksi i Komisije (odluke i izvještaji), kao i do rezolucija Komiteta ministara.

Sud presude i odluke izriče na engleskom i/ili francuskom jeziku, koja su njegova dva službena jezika. HUDOC također sadrži prevode mnogih važnih predmeta na više od 30 nezvaničnih jezika, kao i linkove za oko stotinu online zbirki sudske prakse čiji su autori treća lica. Svim jezičkim verzijama koje su dostupne za navedene predmete može se pristupiti preko taba „Language versions” (Jezičke verzije) u bazi podataka HUDOC; to je tab koji se može naći nakon što kliknete na hiperlink predmeta.

—A—

- [A.B. protiv Nizozemske](#), br. 37328/97, 29. januara 2002.
- [A.P., Garçon i Nicot protiv Francuske](#), br. 79885/12 i dva druga, ESLJP 2017.
- [A.P. protiv Armenije](#), br. 58737/14, 18. juna 2024.
- [Adomaitis protiv Litvanije](#), br. 14833/18, 18. januara 2022.
- [Akgün protiv Turske](#), br. 19699/18, 20. jula 2021.
- [Allan protiv Ujedinjenog Kraljevstva](#), br. 48539/99, ESLJP 2002–IX
- [Alexandridis protiv Grčke](#), br. 19516/06, 21. februara 2008.
- [Alkaya protiv Turske](#), br. 42811/06, 9. oktobra 2012.
- [Alpha Doryforiki Tileorasi Anonymi Etairia protiv Grčke](#), br. 72562/10, 22. februara 2018.
- [Amann protiv Švajcarske \[VV\]](#), br. 27798/95, ESLJP 2000–II
- [Anchev protiv Bugarske \(odl.\)](#), br. 38334/08 i 68242/16, 5. decembra 2017.
- [André i drugi protiv Francuske](#), br. 18603/03, 24. jula 2008.
- [Antoneta Tudor protiv Rumunije](#), br. 23445/04, 24. septembra 2013.
- [Antović and Mirković protiv Crne Gore](#), br. 70838/13, 28. novembra 2017.
- [Apostu protiv Rumunije](#), br. 22765/12, 3. februara 2015.
- [A.R. protiv Ujedinjenog Kraljevstva](#), br. 6033/19, 1. jula 2025.
- [Armonienė protiv Litvanije](#), br. 36919/02, 25. novembra 2008.
- [Udruženje « 21 December 1989 » i drugi protiv Rumunije](#), br. 33810/07 i 18817/08, 24. maja 2011.

Udruženje za evropske integracije i ljudska prava i Ekimdzhev protiv Bugarske, br. 62540/00, 28. juna 2007.

Avilkina i drugi protiv Rusije, br. 1585/09, 6. juna 2013.

Axel Springer AG protiv Njemačke [VV], br. 39954/08, 7. februara 2012.

Axel Springer SE i RTL Television GmbH protiv Njemačke, br. 51405/12, 21. septembra 2017.

Aycaguer protiv Francuske, br. 8806/12, 22. juna 2017.

—B—

B.B. protiv Francuske, br. 5335/06, 17. decembra 2009.

Batiashvili protiv Gruzije, br. 8284/07, 10. oktobra 2019.

Bărbulescu protiv Rumunije [VV], br. 61496/08, 5. septembra 2017. (izvodi)

Bédat protiv Švajcarske [VV], br. 56925/08, ESLJP 2016.

Beghal protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 4755/16, 28. februara 2019.

Benedik protiv Slovenije, br. 62357/14, 24. aprila 2018.

Ben Faiza protiv Francuske, br. 31446/12, 8. februara 2018.

Bernh Larsen Holding AS i drugi protiv Norveške, br. 24117/08, 14. marta 2013.

Biancardi protiv Italije, br. 77419/16, 25. novembra 2021.

Big Brother Watch i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva [VV], br. 58170/13 i dva druga, 25. maja 2021.

Biriuk protiv Litvanije, br. 23373/03, 25. novembra 2008.

Bogomolova protiv Rusije, br. 13812/09, 20. juna 2017.

Boljević protiv Srbije, br. 47443/14, 16. juna 2020.

Brunet protiv Francuske, br. 21010/10, 18. septembra 2014.

Breyer protiv Njemačke, br. 50001/12, 30. januara 2020.

Buck protiv Njemačke, br. 41604/98, ESLJP 2005–IV

Buturugă protiv Rumunije, br. 56867/15, 11. februara 2020.

Bykov protiv Rusije [VV], br. 4378/02, 10. marta 2009.

—C—

C.C. protiv Španije, br. 1425/06, 6. oktobra 2009.

Cakicisoy i drugi protiv Kipra (odl.), br. 6523/12, 23. septembra 2014.

Canonne protiv Francuske (odl.), br. 22037/13, 2. juna 2015.

Caruana protiv Malte (odl.), br. 41079/16, 15. maja 2018.

Casarini protiv Italije (odl.), br. 25578/11, 5. novembra 2024.

Catt protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 43514/15, 24. januara 2019.

Cherrier protiv Francuske, br. 18843/20, 30. januara 2024.

Cemalettin Canlı protiv Turske, br. 22427/04, 18. novembra 2008.

Centar za demokratiju i vladavinu prava protiv Ukrajine, br. 10090/16, 26. marta 2020.

Centrum för rättvisa protiv Švedske [VV], br. 35252/08, 25. maja 2021.

Cevat Özel protiv Turske, br. 19602/06, 7. juna 2016.

Christine Goodwin protiv Ujedinjenog Kraljevstva [VV], br. 28957/95, ESLJP 2002–VI

Ciubotaru protiv Moldavije, br. 27138/04, 27. aprila 2010.

Coban protiv Španije (odl.), br. 17060/02, 25. septembra 2006.

Copland protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 62617/00, ESLJP 2007–I

Cossey protiv Ujedinjenog Kraljevstva, 27. septembra 1990, Serija A br. 184

Craxi protiv Italije (br. 2), br. 25337/94, 17. jula 2003.

—D—

D.H. i drugi protiv Sjeverne Makedonije, br. 44033/17, 18. jula 2023.
D.L. protiv Bugarske, br. 7472/14, 19. maja 2006.
Dalea protiv Francuske (odl.), br. 964/07, 2. februara 2010.
DELTA PEKÁRNY a.s. protiv Češke Republike, br. 97/11, 2. oktobra 2014.
Demirtepe protiv Francuske, br. 34821/97, ESLJP 1999–IX (izvodi)
Denysyuk i drugi protiv Ukrajine, br. 22790/12 i tri druga, 13. februara 2025.
Deveci protiv Turske (odl.), br. 42785/11, 28. juna 2022.
Dimitras i drugi protiv Grčke, br. 42837/06 i četiri drugih, 3. juna 2010.
Dimitrov-Kazakov protiv Bugarske, br. 11379/03, 10. februara 2011.
Doerga protiv Nizozemske, br. 50210/99, 27. aprila 2004.
Dragan Petrović protiv Srbije, br. 75229/10, 14. aprila 2020.
Dragojević protiv Hrvatske, br. 68955/11, 15. januara 2015.
Drakšas protiv Litvanije, br. 36662/04, 31. jula 2012.
Drelon protiv Francuske, br. 3153/16 i 27758/18, 8. septembra 2022.
Dudgeon protiv Ujedinjenog Kraljevstva, 22. oktobra 1981, Serija A br. 45
Dumitru Popescu protiv Rumunije (br. 2), br. 71525/01, 26. aprila 2007.
Dupuis i drugi protiv Francuske, br. 1914/02, 7. juna 2007.

—E—

Editions Plon protiv Francuske, br. 58148/00, ESLJP 2004–IV
Urednički odbor novina Pravoye Delo i Shtekel protiv Ukrajine, br. 33014/05, ESLJP 2011 (izvodi)
Egeland i Hanseid protiv Norveške, br. 34438/04, 16. aprila 2009.
Ekimdzhev i drugi protiv Bugarske, br. 70078/12, 11. januara 2022.
Elberte protiv Latvije, br. 61243/08, ESLJP 2015.
Erdem protiv Njemačke, br. 38321/97, ESLJP 2001–VII (izvodi)
Ernst i drugi protiv Belgije, br. 33400/96, 15. jula 2003.
Eternit protiv Francuske (odl.), br. 20041/10, 27. marta 2012.

—F—

Financial Times Ltd i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 821/03, 15. decembra 2009.
Florindo de Almeida Vasconcelos Gramaxo protiv Portugala, br. 26968/16, 13. decembra 2022.
Foxley protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 33274/96, 20. juna 2000.
Frâncu protiv Rumunije, br. 69356/13, 13. oktobra 2020.
Friedl protiv Austrije, br. 15225/89, Izveštaj Komisije, 19. maja 1994.

—G—

G.S.B. protiv Švajcarske, br. 28601/11, 22. decembra 2015.
Gafiuc protiv Rumunije, br. 59174/13, 13. oktobra 2020.
Gardel protiv Francuske, br. 16428/05, ESLJP 2009.
Garnaga protiv Ukrajine, br. 20390/07, 16. maja 2013.
Gaskin protiv Ujedinjenog Kraljevstva, 7. jula 1989, Serija A br. 160
Gaughran protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 45245/15, 13. februara 2020.
Gauvin-Fournis i Silliau protiv Francuske, br. 21424/16 i 45728/17, 7. septembra 2023.
Gawlik protiv Lihtenštajna, br. 23922/19, 16. februara 2021.

Giesbert i drugi protiv Francuske, br. 68974/11 i dva druga, 1. juna 2017.
Gillan i Quinton protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 4158/05, ESLJP 2010. (izvodi)
Gîrleanu protiv Rumunije, br. 50376/09, 26. juna 2018.
Glukhin protiv Rusije, br. 11519/20, 4. jula 2023.
Godelli protiv Italije, br. 33783/09, 25. septembra 2012.
Gorlov i drugi protiv Rusije, br. 27057/06 i dva druga, 2. jula 2019.
Görmüş i drugi protiv Turske, br. 49085/07, 19. januara 2016.
Grande Oriente d'Italia protiv Italije, br. 29550/17, 19. decembra 2024.
Grant protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 32570/03, ESLJP 2006–VII
Greuter protiv Nizozemske (odl.), br. 40045/98, 19. marta 2002.
Guerra i drugi protiv Italije, br. 14967/89, Izvještaji o presudama i odlukama 1998–I
Guillot protiv Francuske, 24. oktobra 1996, Izvještaji o presudama i odlukama 1996–V
Guiorgui Nikolaïchvili protiv Gruzije, br. 37048/04, 13. januara 2009.
Güzel Erdagöz protiv Turske, br. 37483/02, 21. oktobra 2008.

—H—

Haldimann i drugi protiv Švajcarske, br. 21830/09, ESLJP 2015.
Halford protiv Ujedinjenog Kraljevstva, 25. juna 1997, Izvještaji o presudama i odlukama 1997–III
Hämäläinen protiv Finske [VV], br. 37359/09, ESLJP 2014.
Haralambie protiv Rumunije, br. 21737/03, 27. oktobra 2009.
Hájovský protiv Slovačke, br. 7796/16, 1. jula 2021.
Haščák protiv Slovačke, br. 58359/12 i dva druga, 23. juna 2022.
Hassine protiv Rumunije, br. 36328/13, 9. marta 2021.
Heglas protiv Češke Republike, br. 5935/02, 1. marta 2007.
Henry Kismoun protiv Francuske, br. 32265/10, 5. decembra 2013.
Hurbain protiv Belgije [VV], br. 57292/16, 4. jula 2023.
Huvig protiv Francuske, 24. aprila 1990, Serija A br. 176–B

—I—

I. protiv Finske, br. 20511/03, 17. jula 2008.
I. protiv Ujedinjenog Kraljevstva [VV], br. 25680/94, 11. jula 2006.
Iordachi i drugi protiv Republike Moldavije, br. 25198/02, 10. februara 2009.
İrfan Güzel protiv Turske, br. 35285/08, 7. februara 2017.
Ivashchenko protiv Rusije, br. 61064/10, 13. februara 2018.

—J—

J.L. protiv Italije, br. 5671/16, 27. maja 2021.
J.P.D. protiv Francuske (odl.), br. 55432/10, 16. septembra 2016.
J.S. protiv Ujedinjenog Kraljevstva (odl.), 445/10, 3. marta 2015.
Jäggi protiv Švajcarske, br. 58757/00, ESLJP 2006–X
Jarnea protiv Rumunije, br. 41838/05, 19. jula 2011.
Jecker protiv Švajcarske, br. 35449/14, 6. oktobra 2020.
Jehovini svjedoci protiv Finske, br. 31172/19, 9. maja 2023.
Joanna Szulc protiv Poljske, br. 43932/08, stav 13. novembra 2012.

—K—

K.H. i drugi protiv Slovačke, br. 32881/04, ESLJP 2009 (izvodi)
K.S. i M.S. protiv Njemačke, br. 33696/11, 6. oktobra 2016.
K.U. protiv Finske, br. 2872/02, ESLJP 2008.
Kaczmarek protiv Poljske, br. 16974/14, 22. februara 2024.
Kahn protiv Njemačke, br. 16313/10, 17. marta 2016.
Karabeyoğlu protiv Turske, br. 30083/10, 7. juna 2016.
Kennedy protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 26839/05, 18. maja 2010.
Khadija Ismayilova protiv Azerbejdžana, br. 65286/13 i 57270/14, 10. januara 2019.
Khan protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 35394/97, ESLJP 2000–V
Khoujine i drugi protiv Rusije, br. 13470/02, 23. oktobra 2008.
Khelili protiv Švajcarske, br. 16188/07, 18. oktobra 2011.
Kinnunen protiv Finske, br. 18291/91, Odluka Komisije, 13. oktobra 1993.
Kinnunen protiv Finske, br. 24950/94, Odluka Komisije, 15. maja 1996.
Kirdök i drugi protiv Turske, br. 14704/12, 3. decembra 2019.
Kiyutin protiv Rusije, br. 2700/10, ESLJP 2011.
Klass i drugi protiv Njemačke, 6. septembra 1978, Serija A br. 28
Khmel protiv Rusije, br. 20383/04, 12. decembra 2013.
Konovalova protiv Rusije, br. 37873/04, 9. oktobra 2014.
Köpke protiv Njemačke (odl.), br. 420/07, 5. oktobra 2010.
Kotilainen i drugi protiv Finske, br. 62439/12, 17. septembra 2020.
Krone Verlag GmbH & Co. KG protiv Austrije, br. 34315/96, 26. februara 2002.
Kruglov i drugi protiv Rusije, br. 11264/04 i 15 drugih, 4. februara 2020.
Kruslin protiv Francuske, 24. aprila 1990, Serija A br. 176–A
Kurier Zeitungsverlag und Druckerei GmbH protiv Austrije, br. 3401/07, 17. januara 2012.
Kvasnica protiv Slovačke, br. 72094/01, 9. juna 2009.

—L—

L.B. protiv Mađarske [VV], br. 36345/16, 9. marta 2023.
L.F. protiv Francuske (odl.), br. 3866/20 i 9292/20, 13. februara 2024.
L.H. protiv Latvije, br. 52019/07, 29. aprila 2014.
L.L. protiv Francuske, br. 7508/02, ESLJP 2006–XI
Labita protiv Italije [VV], br. 26772/95, ESLJP 2000–IV
Lambert protiv Francuske, br. 23618/94, Izvještaji o presudama i odlukama 1998–V
Lavents protiv Latvije, br. 58442/00, 28. novembra 2002.
Le Marrec protiv Francuske (odl.), br. 52319/22, 5. novembra 2024.
Leander protiv Švedske, 26. marta 1987, Serija A br. 116
Libert protiv Francuske, br. 588/13, 22. februara 2018.
Liberty i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 58243/00, 1. jula 2008.
Liblik i drugi protiv Estonije, br. 173/15 i pet drugih, 28. maja 2019.
Liebscher protiv Austrije, br. 5434/17, 6. aprila 2021.
López Ribalda i drugi protiv Španije [VV], br. 1874/13 i 8567/13, 17. oktobra 2019.
Lüdi protiv Švajcarske, br. 12433/86, Serija A br. 238
Lupker i drugi protiv Nizozemske, 18395/91, Odluka Komisije, 7. decembra 1992.

—M—

- M.B. protiv Francuske*, br. 22115/06, 17. decembra 2009.
- M.C. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 51220/13, 30. marta 2021.
- M.D. i drugi protiv Španije*, br. 36584/17, 28. juna 2022.
- M.G. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 39393/98, 24. septembra 2002.
- M.K. protiv Francuske*, br. 19522/09, 18. aprila 2013.
- M.L. i W.W. protiv Njemačke*, br. 60798/10 i 65599/10, 28. juna 2018.
- M.M. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 24029/07, 13. novembra 2012.
- M.N. i drugi protiv San Marina*, br. 28005/12, 7. jula 2015.
- M.P. protiv Portugala*, br. 27516/14, 7. septembra 2021.
- M.S. protiv Švedske*, 27 avgusta 1997, Izvještaji o presudama i odlukama 1997–IV
- MGN Limited protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 39401/04, 18. januara 2011.
- Magyar Helsinki Bizottság protiv Mađarske* [VV], br. 18030/11, ESLJP 2016.
- Malanicheva protiv Rusije* (odl.), br. 50405/06, 31. maja 2016.
- Malone protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2. avgusta 1984, Serija A br. 82
- Marchiani protiv Francuske* (odl.), br. 30392/03, 27. maja 2008.
- Margari protiv Grčke*, br. 36705/16, 20. juna 2023.
- Matheron protiv Francuske*, br. 57752/00, 29. marta 2005.
- McGinley i Egan protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 9. juna 1998, Izvještaji o presudama i odlukama 1998–III
- McVeigh, O'Neill i Evans protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 8022/77 i dva druga, Izvještaj Komisije, 18. marta 1981.
- Mediengruppe Österreich GmbH protiv Austrije*, br. 37718/18, 26. aprila 2022.
- Mehmedovic protiv Švajcarske* (odl.), br. 17331/11, 11. decembra 2018.
- Mentzen protiv Latvije* (odl.), br. 71074/01, ESLJP 2004–XII
- Messina protiv Italije (br. 2)*, br. 25498/94, ESLJP 2000–X
- Michaud protiv Francuske*, br. 12323/11, ESLJP 2012.
- Mik i Jovanović protiv Srbije* (odl.), br. 9291/14 i 63798/14, 23. marta 2021.
- Mikulić protiv Hrvatske*, br. 53176/99, ESLJP 2002–I
- Mifsud protiv Malte*, br. 62257/15, 29. januara 2019.
- Mitov i drugi protiv Bugarske* (odl.), br. 80857/17, 28. februara 2023.
- Mityanin i Leonov protiv Rusije*, br. 11436/06 i 22912/06, 7. maja 2018.
- Mockutė protiv Litvanije*, br. 66490/09, 27. februara 2018.
- Modestou protiv Grčke*, br. 51693/13, 16. marta 2017.
- Moldovan protiv Ukrajine*, br. 62020/14, 14. marta 2024.
- Montera protiv Italije* (odl.), br. 64713/01, 9. jula 2002.
- Moskalev protiv Rusije*, br. 44045/05, 7. novembra 2017.
- Mosley protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 48009/08, 10. maja 2011.
- Murray protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], 28. oktobra 1994, Serija A br. 300–A
- Murtazaliyeva protiv Rusije* [VV], br. 36658/05, 18. decembra 2018.
- Mustafa Sezgin Tanriku lu protiv Turske*, br. 27473/06, 18. jula 2017.

—N—

- N.F. i drugi protiv Rusije*, br. 3537/15 i osam drugih, 12. septembra 2023.
- N. Š. protiv Hrvatske*, br. 36908/13, 10. septembra 2020.
- Nada protiv Švajcarske* [VV], br. 10593/08, ESLJP 2012.
- Nagla protiv Latvije*, br. 73469/10, 16. jula 2013.
- Nacionalna federacija udruženja i sindikata sportista (FNASS) i drugi protiv Francuske*, br. 48151/11 i 77769/13, 18. januara 2018.

Negru protiv Republike Moldavije, br. 7336/11, 27. juna 2023.
News Verlags GmbH & Co.KG protiv Austrije, br. 31457/96, ESLJP 2000–I
Niedbała protiv Poljske, br. 27915/95, 4. jula 2000.
Nuh Uzun i drugi protiv Turske, br. 49341/18 et seq., 29. marta 2022.

—O—

Odièvre protiv Francuske [VV], br. 42326/98, ESLJP 2003–III
Oleynik protiv Rusije, br. 23559/07, 21. juna 2016.

—P—

P.G. i J.H. protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 44787/98, ESLJP 2001–IX
P.N. protiv Njemačke, br. 74440/17, 11. juna 2020.
P.T. protiv Republike Moldavije, br. 1122/12, 26. maja 2020.
P. and B. protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 36337/97 i 35974/97, ESLJP 2001–III
P. i S. protiv Poljske, br. 57375/08, 30. oktobra 2012.
Panteleyenکو protiv Ukrajine, br. 11901/02, 29. juna 2006.
Peck protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 44647/98, ESLJP 2003–I
Peers protiv Grčke, br. 28524/95, ESLJP 2001–III
Pendov protiv Bugarske, br. 44229/11, 26. marta 2020.
Peruzzo i Martens protiv Njemačke (odl.), br. 7841/08 i 57900/12, 4. juna 2013.
Perry protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 63737/00, ESLJP 2003–IX (izvodi)
Petrova protiv Latvije, br. 4605/05, 24. juna 2014.
Pietrzak and Bychawska-Siniarska i drugi protiv Poljske, br. 72038/17 i 25237/18, 28. maja 2024.
Pinto Coelho protiv Portugala (br. 2), br. 48718/11, 22. marta 2016.
Podchasov protiv Rusije, br. 33696/19, 13. februara 2024.
Polanco Torres and Movilla Polanco protiv Španije, 34147/06, 21. septembra 2010.
Prado Bugallo protiv Španije, br. 58496/00, 18. februara 2003.
Pruteanu protiv Rumunije, br. 30181/05, 3. februara 2015.

—R—

R.E. protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 62498/11, 27. oktobra 2015.
Radio Twist, a.s. protiv Slovačke, br. 62202/00, ESLJP 2006–XV
Radu protiv Republike Moldavije, br. 50073/07, 15. aprila 2014.
Ramadan protiv Francuske (odl.), br. 23443/23, 9. januara 2024.
Rees protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 9532/81, Serija A br. 106
Reklos i Davourlis protiv Grčke, br. 1234/05, 15. januara 2009.
Reznik protiv Ukrajine, br. 31175/14, 23. januara 2025.
Ricci protiv Italije, br. 30210/06, 8. oktobra 2013.
Robathin protiv Austrije, br. 30457/06, 3. jula 2012.
Roche protiv Ujedinjenog Kraljevstva [VV], br. 32555/96, ESLJP 2005–X
Roemen i Schmit protiv Luksemburga, br. 26419/10, ESLJP 2003–IV
Roman Zakharov protiv Rusije [VV], br. 47143/06, ESLJP 2015.
Rook protiv Njemačke, br. 1586/15, 25. jula 2019.
Rotaru protiv Rumunije [VV], br. 28341/95, ESLJP 2000–V

—S—

S. i Marper protiv Ujedinjenog Kraljevstva [VV], br. 30562/04 i 30566/04, ESLJP 2008.
S.V. protiv Italije, br. 55216/08, 11. oktobra 2018.
Sanoma Uitgevers B.V. protiv Nizozemske [VV], br. 38224/03, 14. septembra 2010.
Samoylova protiv Rusije, br. 49108/11, 14. decembra 2021.
Šantare and Labazņikovs protiv Latvije, br. 34148/07, 31. marta 2016.
Sârbu protiv Rumunije, br. 34467/15, 28. marta 2023.
Särgava protiv Estonije, br. 698/19, 16. novembra 2021.
Satakunnan Markkinapörssi Oy i Satamedia Oy protiv Finske [VV], br. 931/13, ESLJP 2017 (izvodi)
Schmidt protiv Njemačke (odl.), br. 32352/02, 5. januara 2006.
Sciacca protiv Italije, br. 50774/99, ESLJP 2005–I
Sedletska protiv Ukrajine, br. 42634/18, 1. aprila 2021.
Segerstedt-Wiberg i drugi protiv Švedske, br. 62332/00, ESLJP 2006–VII
Selishcheva i drugi protiv Rusije, br. 39056/22 i devet drugih, 27. maja 2025.
Sérvulo & Associados - Sociedade de Advogados, RL, i drugi protiv Portugala, br. 27013/10,
 3 septembra 2015.
Sheffield i Horsham protiv Ujedinjenog Kraljevstva, 30. jula 1998, Izvještaji o presudama i odlukama
 1998–V
Sher i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 5201/11, ESLJP 2015 (izvodi)
Shimovolos protiv Rusije, br. 30194/09, 21. juna 2011.
Silver i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva, 25. marta 1983, Serija A br. 61
Sinan Işık protiv Turske, br. 21924/05, ESLJP 2010.
Smirnov protiv Rusije, br. 71362/01, 7. juna 2007.
Smith i Grady protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 33985/96 and 33986/96, Izvještaji o presudama i
 odlukama 1999–VI
Société de Conception de Presse and d'Édition protiv Francuske, br. 4683/11, 25. februara 2016.
Söderman protiv Švedske [VV], br. 5786/08, ESLJP 2013.
Sommer protiv Njemačke, br. 73607/13, 27. aprila 2017.
Sõro protiv Estonije, br. 22588/08, 3. septembra 2015.
Standard Verlagsgesellschaft mbH protiv Austrije (br. 3), br. 39378/15, 7. decembra 2021.
Stolkosa protiv Poljske (odl.), br. 68562/14, 14. septembra 2021.
Succession Kresten Filtenborg Mortensen protiv Danske (odl.), br. 1338/03, ESLJP 2006–V
Suprunenko protiv Rusije (odl.), br. 8630/11, 19. juna 2018.
Surikov protiv Ukrajine, br. 42788/06, 26. januara 2017.
Sytnyk protiv Ukrajine, br. 16497/20, 24. aprila 2025.
Szabó and Vissy protiv Mađarske, br. 37138/14, 12. januara 2016.
Szuluk protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 36936/05, ESLJP 2009.

—T—

Taylor-Sabori protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 47114/99, 22. oktobra 2002.
Telegraaf Media Nederland Landelijke Media B.V. i drugi protiv Nizozemske, br. 39315/06,
 22. novembra 2012.
Tena Arregui protiv Španije, br. 42541/18, 11. januara 2024.
Thoma protiv Luksemburga, br. 38432/97, ESLJP 2001–III
Tillack protiv Belgije, 20477/05, 27. novembra 2007.
Times Newspapers Ltd protiv Ujedinjenog Kraljevstva (br. 1 i 2), br. 3002/03 i 23676/03, ESLJP 2009.
Toma protiv Rumunije, br. 42716/02, 24. februara 2009.
Tonchev protiv Bugarske, br. 40519/15, 16. aprila 2024.
Tønnsbergs Blad A.S. i Haukom protiv Norveške, br. 510/04, 1. marta 2007.

Trabajo Rueda protiv Španije, br. 32600/12, 30. maja 2017.

Trajkovski and Chipovski protiv Sjeverne Makedonije, br. 53205/13 i 63320/13, 13. februara 2020.

—U—

Ungváry i Irodalom Kft. protiv Mađarske, br. 64520/10, 3. decembra 2013.

Uzun protiv Njemačke, br. 35623/05, ESLJP 2010. (izvodi)

—V—

Valašinas protiv Litvanije, br. 44558/98, ESLJP 2001–VIII

Valenzuela Contreras protiv Španije, br. 2767/95, Izveštaji o presudama i odlukama 1998–V

Van der Velden protiv Nizozemske (odl.), br. 29514/05, ESLJP 2006–XV

Van Vondel protiv Nizozemske, br. 38258/03, 25. oktobra 2007.

Vasil Vasilev protiv Bugarske, br. 7610/15, 16. novembra 2021.

Vasylichuk protiv Ukrajine, br. 24402/07, 13. juna 2013.

Verlagsgruppe Droemer Knaur GmbH & Co. KG protiv Njemačke, 35030/13, 19. oktobra 2017.

Vetter protiv Francuske, br. 59842/00, 31. maja 2005.

Vicent Del Campo protiv Španije, br. 25527/13, 6. novembra 2018.

Vinci Construction i GTM Génie Civil i Services protiv Francuske, br. 63629/10 i 60567/10, 2. aprila 2015.

Visy protiv Slovačke, br. 70288/13, 16. oktobra 2018.

Volodina protiv Rusije (br. 2), br. 40419/19, 14. septembra 2021.

Von Hannover protiv Njemačke, br. 59320/00, ESLJP 2004–VI

Von Hannover protiv Njemačke (br. 2) [VV], br. 40660/08 i 60641/08, ESLJP 2012.

Vučina protiv Hrvatske (odl.), br. 58955/13, 24. septembra 2019.

Vukota-Bojić protiv Švajcarske, br. 61838/10, 18. oktobra 2016.

—W—

W. protiv Nizozemske (odl.), br. 20689/08, 20. januara 2009.

Weber i Saravia protiv Njemačke (odl.), br. 54934/00, ESLJP 2006–XI

Węgrzynowski i Smolczewski protiv Poljske, br. 33846/07, 16. jula 2013.

Wieser i Bicos Beteiligungen GmbH protiv Austrije, br. 74336/01, ESLJP 2007–IV

Willems protiv Nizozemske (odl.), br. 57294/16, 9. novembra 2021.

Wirtschafts-Trend Zeitschriften-Verlagsgesellschaft mbH protiv Austrije (br. 2) (odl.), br. 62746/00, ESLJP 2002–X

Wisse protiv Francuske, br. 71611/01, 20. decembra 2005.

—X—

X i drugi protiv Rusije, br. 78042/16 i 66158/14, 14. januara 2020.

—Y—

Y. protiv Turske (odl.), br. 648/10, 17. februara 2015.

Y.B. i drugi protiv Turske, br. 48173/99 i 48319/99, 28. oktobra 2004.

Y.G. protiv Rusije, br. 8647/12, 30. avgusta 2022.

Y.Y. protiv Rusije, br. 40378/06, 23. februara 2016.

Yonchev protiv Bugarske, br. 12504/09, 7. decembra 2017.

Inicijativa mladih za ljudska prava protiv Srbije, br. 48135/06, 25. juna 2013.

Yvonne Chave née Jullien protiv Francuske, br. 14461/88, Odluka Komisije od 9. jula 1991.

—Z—

Z protiv Finske, 25. februara 1997, Izvještaji o presudama i odlukama 1997–I

Zoltán Varga protiv Slovačke, br. 58361/12 i dva druga, 20. jula 2021.